CHARLES BELFOURE

Arhitectul parizian

virtual-project.eu

CHARLES BELFOURE

ARHITECTUL PARIZIAN

Original: *The Paris Architect* (2013)

Traducere din limba engleză
ALEXANSDRU MANIU/GRAAL SOFT

virtual-project.eu

LITERA®
2017

De profesie arhitect, ***Charles Belfoure*** a absolvit Pratt Institute și Columbia University și a predat la Pratt și la Goucher College, în Baltimore, Maryland. A publicat mai multe cărți de istoria arhitecturii, dintre care două au fost premiate de Maryland Historical Trust. A primit fonduri pentru cercetări în domeniul arhitecturii din partea Graham Foundation și a James Marston Fitch Foundation. Specialitatea sa este conservarea monumentelor istorice și are un blog pe care scrie despre acest subiect și despre arhitectură. A colaborat, de asemenea, cu *Baltimore Sun* și *New York Times.* Până în prezent, Charles Belfoure a publicat două romane care s-au bucurat de succes: *Arhitectul parizian* (*The Paris Architect,* 2013) și *House of Thieves* (2015).

1.

Lucien Bernard coti pe strada Boétie și aproape se ciocni de bărbatul care venea în fugă din direcția opusă. Distanța dintre cei doi fu atât de mică, încât Lucien îi simți parfumul.

În clipa în care își dădu seama că era același parfum pe care îl folosea și el, L'Eau d'Aunay, se auzi o bubuitură puternică. Lucien se întoarse. Doi metri mai încolo, bărbatul zăcea întins pe caldarâm, iar sângele țâșnea din ceafa lui pleșuvă de parcă cineva îi răsucise un robinet în creier. Firicelul purpuriu se scurse iute pe grumaz în jos, peste gulerul alb apretat și în cele din urmă pe sacoul elegant, preschimbând bleumarinul acestuia într-un violet-închis.

Parisul fusese martor la multe crime în cei doi ani de ocupație germană, începând din 1940, dar era pentru prima oară când Lucien vedea un cadavru în carne și oase. Spre surprinderea lui, nu trupul în sine îl fascina, ci culoarea petei de pe costum. La atelierele de pictură din liceu făcuse nenumărate exerciții plictisitoare cu paleta de culori. Iată, dinaintea lui, dovada bizară că din roșu și albastru se obține într-adevăr violet.

— Nu mișca!

Un ofițer german cu un Luger albastru metalizat se apropie în fugă de el, urmat de doi soldați înalți, care-și ațintiră numaidecât pistoalele-mitralieră spre Lucien.

— Niciun pas, nemernicule, dacă nu vrei să zaci lângă amicul tău! rosti ofițerul…

Lucien era înlemnit de spaimă, și nu s-ar fi clintit nici dacă ar fi vrut.

Ofițerul se duse să cerceteze cadavrul, apoi se apropie cu pas domol de Lucien, de parcă urma să-i ceară un foc. Bărbatul avea în jur de treizeci de ani, nas acvilin elegant și ochi căprui-închis, deloc arieni, care priveau adânc în ochii de un albastru-cenușiu ai lui Lucien. Lucien se pierdu cu firea. La scurtă vreme după cucerire, francezii redactaseră câteva broșuri privind comportamentul față de nemți. Fii respectuos, păstrează distanța, nu vorbi cu ei și, mai presus de toate, evită contactul vizual. În regnul animal, a te uita direct în ochii cuiva reprezintă

o formă de agresiune. Dar Lucien era forțat să încalce această regulă, căci ofițerul îl privea de la o distanță de două palme.

— Nu e amicul meu, rosti Lucien cu glas scăzut.

Fața neamțului se deschise într-un rânjet larg.

— Jidanul nu mai e amicul nimănui, rosti ofițerul, care purta uniformă de maior în Waffen-SS.

Cei doi soldați râseră.

Deși groaza pusese stăpânire pe el, mai să se scape în pantaloni, Lucien știa că trebuia să acționeze iute pentru a nu împărtăși soarta nefericitului care zăcea pe caldarâm. Trase ușor aer în piept, ca să-și adune puterile și gândurile. Unul dintre cele mai stranii aspecte ale Ocupației era felul politicos și agreabil în care se purtau nemții cu supușii lor francezi. Ba chiar uneori le cedau bătrânilor locul în metrou.

Lucien încercă o tactică similară.

— Glonțul înfipt în scăfârlia domnului vă aparține cumva? întrebă el.

— Da. Un singur foc, rosti maiorul. Dar nu-i mare ispravă. Evreii nu-s foarte atletici. Sunt atât de înceți, încât e o nimica toată să-i nimerești.

Maiorul îl buzunări pe împușcat și scoase un portofel elegant din piele de crocodil, pe care-l vârî în buzunarul lateral al tunicii sale negre-verzui. Apoi zâmbi spre Lucien.

— Îți mulțumesc totuși că-mi apreciezi precizia.

Lucien se simți brusc ușurat: nu-i sunase încă ceasul.

— Pentru puțin, domnule maior.

Ofițerul se ridică în picioare.

— Poți să-ți vezi mai departe de drum, dar îți sugerez să mergi întâi la toaletă, rosti el cu preocupare în glas, ațintind un deget înmănușat spre umărul drept al sacoului cenușiu purtat de Lucien. Mi-e teamă că te-am murdărit. Mizeria s-a împrăștiat pe tot spatele. Apropo, îmi place mult sacoul dumitale. Aș dori să știu numele croitorului.

Lucien își întoarse privirea și zări mici pete de roșu pe umăr. Ofițerul scoase un stilou și un carnețel maroniu.

— Monsieur. Croitorul dumitale?

— Millet. Pe strada Mogador.

Lucien auzise de vestita pedanterie germană. Ofițerul notă numele și adresa, apoi vârî carnețelul în buzunarul de la pantaloni.

— Îți mulțumesc. Nimeni nu-și poate măsura măiestria cu croitorii francezi, nici măcar englezii. Dacă stau să mă gândesc, francezii ne depășesc în toate artele. Chiar și noi, germanii, recunoaștem superioritatea netă a culturii galice asupra culturii teutone – în orice domeniu, exceptând arta războiului, firește.

Ofițerul izbucni în râs, iar soldații îi ținură isonul.

Lucien le urmă exemplul și râse din toată inima. După ce râsetele se potoliră, maiorul îi adresă un salut scurt.

— Nu vă mai reții, monsieur.

Lucien înclină din cap și o luă din loc. Când se depărtă suficient, rosti în șoaptă „nemți împuțiți” și își continuă drumul fără grabă. Fuga pe străzile Parisului echivala cu o condamnare la moarte, așa cum aflase pe pielea lui bietul om care zăcea întins pe caldarâm. Crima îl înspăimântase, dar moartea bărbatului nu îl mâhnise, își dădu el seama. *Trăia,* iar asta era tot ce conta. Lipsa de compasiune pentru semenii lui îl îngrijora. Însă nu era de mirare: crescuse într-o familie unde compasiunea lipsise cu desăvârșire.

Tatăl său, un geolog cu studii superioare și oarecare prestigiu, privise viața ca pe o competiție sălbatică, nedeosebindu-se cu nimic de țăranii neștiutori de carte. Când nenorocirea îi lovea pe alții, vorba lui era: „Ghinion! Mai bine pe el decât pe mine”. Din câte se pare, răposatul profesor Jean-Baptiste Bernard nu-și dăduse seama niciodată că semenii săi, inclusiv soția și copiii, aveau sentimente. Își revărsase iubirea și afecțiunea asupra obiectelor inanimate – roci și minerale din Franța și din colonii – și avea pretenția ca și cei doi fii ai săi să fie mistuiți de aceeași pasiune. La o vârstă la care majoritatea copiilor nu știu să citească, Lucien și fratele său mai mare, Mathieu, memoraseră deja denumirile tuturor rocilor sedimentare, vulcanice și metamorfice din cele nouă regiuni geologice ale Franței.

Tatăl lor îi verifica la cină, punându-i să numească rocile așezate pe masă. Orice greșeală era aspru pedepsită: într-o seară, Lucien nu recunoscuse bertrandita, o rocă din familia silicaților, astfel că tatăl lui îl obligase să-și vâre piatra în gură, ca să n-o mai uite vreodată. Gustul amar al bertranditei îi rămăsese bine întipărit în memorie.

Își urâse tatăl, dar acum se întreba dacă nu cumva îi semăna mai mult decât ar fi fost dispus să recunoască.

Lucien își continuă drumul prin arșița amiezii de iulie, înălțându-și privirile la clădirile placate cu calcar (rocă sedimentară din familia carbonaților de calciu), cu minunate temelii rustice, ferestre înalte conturate în piatră și balcoane cu balustrade din fier forjat, susținute pe console de piatră sculptată. Pe alocuri, ușile masive ale blocurilor erau deschise, iar în curțile interioare se jucau copii, amintindu-i de propria copilărie. O pisică alb cu negru îi arunca priviri somnoroase de la fereastra joasă a clădirii.

Lucien adora toate clădirile din Paris, orașul său natal, cel mai frumos oraș din lume. În tinerețe, străbătuse Parisul în lung și-n lat, admirând monumentele, colindând bulevardele întinse, dar și străduțele sau ulițele mizere din cartierele sărăcăcioase. Citea istoria orașului în zidurile clădirilor. Dacă nemțălăul ăla împuțit ar fi greșit ținta, duse ar fi fost minunatele clădiri, plimbările pe străzile pavate, precum și aromele îmbietoare din dreptul brutăriilor.

Puțin mai jos, pe strada Boétie, vânzătorii așteptau în spatele ferestrelor prăvăliilor – suficient de departe pentru a nu fi zăriți din stradă, însă destul de aproape să vadă o crimă. Un bărbat corpolent îi făcu semn din pragul Café d'Été. Când ajunse în fața ușii, bărbatul, care părea să fie proprietarul cafenelei, îi înmână un prosop umed.

— Toaleta e în spate, rosti el.

Lucien îi mulțumi și înaintă spre fundul localului. Era o cafenea tipic pariziană, îngustă, pardosită cu dale în alb și negru, cu măsuțe înșirate de-a lungul unui perete vizavi de barul prost aprovizionat. Ocupația reușise o ispravă de neînchipuit în Paris: îl lipsise pe francez de nevoile sale elementare: țigările și vinul. Dar cafeneaua era atât de adânc înrădăcinată în existența lui, încât Lucien mergea acolo zilnic să fumeze țigări făcute din ierburi și să bea o poșircă îndoită cu apă pe post de vin. Muștriii cafenelei, care asistaseră probabil la cele petrecute, amuțiră și își coborâră privirile în pahare când Lucien trecu pe lângă ei, de parcă fusese contaminat de contactul cu trupele germane. Lucien își aminti un episod similar, când cinci militari germani dăduseră buzna într-o cafenea. O tăcere mormântală se lăsase brusc în local, de parcă cineva acționase butonul de oprire al unui aparat de radio. Soldații părăsiseră numaidecât cafeneaua.

În toaleta insalubră, Lucien dezbrăcă sacoul și începu să-l curețe. Câțiva stropi de sânge de mărimea bobului de mazăre erau presărați pe spatele costumului, și unul pe mânecă. Înmuie prosopul în apă rece și încercă să șteargă sângele evreului, dar petele nu ieșiră de tot. Asta îl scoase din sărite, căci era singurul lui costum de afaceri prezentabil. Lucien, un tânăr chipeș, înalt, cu păr castaniu, cârlionțat și des, era destul de scrupulos în privința ținutei vestimentare. Soția lui, Celeste, se pricepea însă la lucruri practice și urma, probabil, să curețe temeinic sângele de pe sacou. Se dădu îndărăt și se uită în oglinda atârnată deasupra chiuvetei, pentru a se asigura că nu avea urme de sânge pe față sau în păr, apoi privirea îi căzu subit pe ceas și își dădu seama că mai avea zece minute până la întâlnire, îmbrăcă la loc sacoul și aruncă prosopul mânjit în chiuvetă.

Când ieși în stradă, ochii îi fugiră spre colțul unde fusese ucis evreul. Nemții dispăruseră cu tot cu cadavru, lăsând în urma lor o baltă de sânge. Erau incredibil de eficienți. Francezii s-ar fi strâns în jurul cadavrului, sporovăind și pufăind țigări. Leșul ar fi înțepenit până să-l ridice careva din stradă. Lucien începu să alerge, dar se stăpâni iute și-și continuă deplasarea în pas vioi. Nu suporta să întârzie, dar nici n-avea de gând să se aleagă cu vreun glonț în ceafă din cauza obsesiei sale pentru punctualitate. Monsieur Manet avea să înțeleagă. Totuși, se întrevedea o oportunitate de lucru, și nu voia să facă impresie proastă.

Lucien învățase încă de tânăr că arhitectura era un amestec de artă și afaceri, și că oportunitatea oferită de un client nou nu trebuia privită ca o chestiune izolată, ci ca începutul unei colaborări îndelungate. Iar aceasta se anunța foarte promițătoare. Omul cu care-și dăduse întâlnire, Auguste Manet, era proprietarul unei uzine, care până la izbucnirea războiului fabricase motoare pentru Citroën și pentru alți producători de automobile. Înainte de a se întâlni cu cineva pentru prima oară, Lucien se interesa mereu de situația financiară a clientului, iar monsieur Manet se scălda în bani. Bani cu vechime, provenind dintr-o familie distinsă, cu origini străvechi. Manet își încercase norocul în industrie, o ocupație disprețuită de aristocrați. În accepțiunea lor, banii proveniți din afaceri erau murdari, nedemni de statutul lor. Dar Manet se specializase în producția

de motoare și sporise averea familiei de o sută de ori, profitând de pe urma isteriei automobilistice.

Manet se afla într-o situație excelentă pentru a furniza servicii nemților pe perioada Ocupației. Exodul începuse înainte chiar de invazia din mai 1940, când milioane de oameni se refugiaseră în sudul țării, căutând să scape de primejdie. Mulți industriași încercaseră, fără sorți de izbândă, să-și mute întreaga producție industrială în sud, cu tot cu muncitori. Dar Manet își păstrase cumpătul și rămăsese pe loc în mijlocul acestei isterii, astfel că fabricile sale erau neatinse.

În mod normal, economia țării învinse era pusă pe butuci, dar Germania continua războiul. Drept urmare, avea nevoie de arme în luptele purtate cu rușii pe Frontul de Est, iar întreprinderile franceze corespunzătoare primeau contracte pentru fabricarea de armament. Inițial, afaceriștii francezi văzuseră în cooperarea cu forțele de ocupație un act de trădare, dar puși în fața alegerii de a da întreprinderile pe mâna nemților, fără nicio despăgubire, sau de a onora contractele oferite de aceștia, francezii, pragmatici, optaseră pentru a doua variantă. Lucien ar fi pus rămășag că Manet era un om pragmatic și că fabrica armament pentru Luftwaffe sau pentru Wehrmacht. Iar asta însemna noi spații de producție, pe care Lucien putea să le proiecteze.

Înainte de izbucnirea războiului, când urma să întâlnească un client nou, Lucien se îmbăta cu perspectiva succesului, mai ales dacă noul client era bogat. Acum se străduia să-și țină imaginația în frâu și să fie mai pesimist. Speranțele sale fuseseră spulberate de fiecare dată în ultima vreme. În 1938, de pildă, când se apucase de proiectarea unei prăvălii pe strada Tour d’Auvergne, clientul falimentase brusc din cauza unui divorț. Mai era și proprietarul conacului din Orléans, arestat pentru delapidare. Pe perioada războiului, trebuia să se mulțumească cu orice slujbă măruntă.

Lucien aproape că dăduse uitării pățania cu evreul, și avea deja în minte schița unei fabrici adecvate pentru producerea oricărui tip de armament. O luă pe bulevardul Marceau și zâmbi, așa cum zâmbea mereu când se gândea la un proiect nou.

2.

Lucien aruncă o privire la ceas și deschise ușa masivă de lemn de pe strada Galilée numărul 28. Era încântat de faptul că sosise la întâlnire cu un minut mai devreme. Cine-ar mai fi fost în stare să traverseze orașul, să se afle la un pas de a fi împușcat de un neamț, să curețe sângele unui mort de pe propriul sacou și să ajungă totuși la timp? Aventura îi întări convingerea că era mereu indicat să pleci cu un sfert de oră mai devreme la întâlnirile cu clienții. Prețiosul său ceas Cartier, primit în dar de la părinți cu ocazia absolvirii facultății, arăta ora două după-amiaza, ora oficială a Germaniei. Primul decret al cuceritorilor fusese alinierea Franței la ora oficială a Reichului. În Franța era, de fapt, ora unu. După doi ani de ocupație, schimbarea de oră încă îl deranja pe Lucien, chiar mai mult decât svasticile și hidoasele inscripții cu litere gotice, pe care nemții le amplasaseră pe toate monumentele din oraș.

Intră și fu încântat de răcoarea din antreul întunecos, îi plăceau foarte mult aceste clădiri de apartamente ridicate de baronul Haussmann în anii 1850, când reclădise Parisul modern, după ce demolase orașul medieval. Admira zidăria și liniile orizontale distincte, evidențiate de împletirea rândurilor de ferestre cu balcoane din fier forjat. Lucien locuia într-o clădire asemănătoare de pe strada Caire.

Din 1931, Lucien renunțase la toate influențele istorice și clasice, devenind un arhitect pur modernist și îmbrățișând estetica Bauhaus, stilul fondat de arhitectul german Walter Gropius, un pionier al designului și arhitecturii moderne (singurul caz în care stilul teuton triumfase în fața celui galic). Privea cu admirație aceste clădiri de apartamente ctitorite de Napoleon al III-lea. Admirația lui crescuse după vizita făcută fratelui său la New York, înainte de război. În comparație cu cele din Paris, blocurile americanilor erau niște cocioabe.

Lucien se îndreptă spre cabina portarului, prima în stânga intrării. Ușa de sticlă se deschise cu un scârțâit, dezvăluind o măsuță acoperită cu o pânză de un galben țipător, cu modele florale, la care stătea o bătrână cu țigara în gură. Lucien își

drese glasul, iar bătrâna rosti fără să se clintească, cu privirea pierdută:

— E în 3B. Liftul nu funcționează.

În timp ce urca treptele ornamentate și unduitoare spre etajul al doilea, inima începu să-i bată cu putere, nu doar din pricina condiției fizice precare, ci și a neliniștii. Oare Manet avea o propunere serioasă sau venise de pomană? Și dacă era într-adevăr vorba de un proiect, urma să aibă ocazia să-și arate talentul?

Lucien știa că e talentat, fapt confirmat și de câțiva arhitecți de renume pentru care lucrase în Paris după absolvire. Cu niște ani de experiență în spate și încrezător în sine, Lucien pornise pe cont propriu. Era greu să-ți faci o clientelă solidă, mai ales ca modernist, căci arhitectura modernă de-abia începea să prindă la public. Majoritatea clienților încă preferau stilul tradițional. Cu toate astea, câștiga suficient de bine. Dar așa cum actorul are nevoie de un rol memorabil, care să-l propulseze la rang de vedetă, arhitectul are nevoie de un proiect care să-i lanseze cariera.

La cei treizeci și cinci de ani ai săi, Lucien încă nu reușise să spargă gheața. O singură dată fusese la un pas de reușită, când ajunsese în finala concursului pentru o nouă bibliotecă publică, dar fusese surclasat de Henri Devereaux, căci cumnatul unchiului său lucra ca adjunct în Ministerul Culturii. Îndemânarea nu era suficientă. Aveai nevoie de relații, de care Devereaux nu părea să ducă niciodată lipsă… și de noroc.

În timp ce urca treptele mari de marmură, își coborî privirea spre pantofi. Era perechea lui bună, pe care o purta numai la întâlnirile cu clienții. Deși puțin uzați, își păstrau încă luciul și aspectul plăcut, iar tălpile erau tot întregi. Pielea se găsea greu, astfel că odată ce pantofii se uzau, francezul folosea tălpi de lemn sau de hârtie presată, care nu erau foarte practice în timpul iernii. Lucien era bucuros să poarte în continuare pantofi cu talpă de piele. Nu suporta clămpănitul lemnului pe străzile Parisului, căci îi amintea de saboții purtați de țărani.

Lucien își ridică ochii și tresări când văzu perechea luxoasă de pantofi maro-închis la al doilea etaj al imobilului. Se uită de jos până sus la pantalonii la dungă, privirea zăbovindu-i asupra sacoului și poposind în cele din urmă asupra figurii lui Auguste Manet.

— Monsieur Bernard, încântat să vă cunosc.

Manet întinse mâna înainte ca Lucien să ajungă în capul scărilor.

Lucien se împinse de balustradă și se opri lângă bărbatul uscățiv și cărunt, trecut de șaptezeci de ani, cu pomeți parcă sculptați în piatră. Era înalt; mai înalt decât Lucien. Părea chiar mai înalt decât de Gaulle.

— Deopotrivă încântat, monsieur.

— Monsieur Gaston lăuda întruna clădirea de birouri pe care ați proiectat-o, așa că m-am dus s-o văd cu ochii mei. Splendidă treabă!

Bătrânul îi strânse mâna puternic și cu încredere, așa cum te-ai aștepta din partea unui milionar.

Un început minunat, își spuse Lucien, care-și făcu pe dată o impresie bună despre acest afacerist bătrân și manierat. Cu câțiva ani în urmă, în 1937, Lucien proiectase o clădire pe strada Servan, pentru Charles Gaston, patronul unei companii de asigurări. Avea trei etaje și era construită din calcar, cu un turn din sticlă, cu scară exterioară. Lucien îl considera cel mai bun proiect al său.

— Foarte frumos din partea domnului Gaston să mă recomande. Cu ce vă pot fi de folos?

De regulă, Lucien schimba câteva politeți cu clienții înainte să treacă la afaceri, însă acum era agitat și dorea să afle în ce consta oferta.

Manet se întoarse către ușa deschisă a apartamentului 3B, iar Lucien îl urmă. Până și spatele domnului Manet era impunător. Bărbatul stătea drept ca bradul, iar costumul său scump îi venea de minune – fără îndoială, maiorul german ar fi dorit să afle numele croitorului.

— Prea bine, monsieur Bernard, o să vă spun despre ce e vorba. În curând voi primi vizita unui oaspete, și aș dori să facem câteva modificări în apartament, pentru ca șederea lui să fie plăcută, spuse Manet în timp ce se plimbau lent prin locuință.

Lucien nu-și putea închipui la ce se gândea bătrânul. Apartamentul era gol, dar splendid, cu tavan înalt și ferestre înalte, lambriuri de lemn frumos ornamentate, coloane uriașe ce străjuiau intrările largi în încăperile principale, șemineuri superbe lucrate în marmură și podele acoperite cu parchet. Băile și bucătăria erau moderne, cu chiuvete din porțelan și oțel

și căzi cu accesorii de crom. Apartamentul era spațios după standardul parizian, pe puțin de două ori mai mare decât un apartament obișnuit.

Manet se opri și își întoarse privirea spre Lucien.

— Am înțeles că arhitectul privește un spațiu cu alți ochi. Profanul vede o cameră așa cum e, dar arhitectul își imaginează numaidecât cum poate fi îmbunătățită. Așa e?

— Desigur, răspunse Lucien cu mândrie. Omul obișnuit se uită la un apartament vechi și dărăpănat și strâmbă din nas, dar arhitectul își folosește imaginația și întrezărește soluții de renovare.

Lucien era tot mai încântat. Pesemne bătrânul dorea să-i reamenajeze complet apartamentul.

— Înțeleg. Spuneți-mi, monsieur, vă plac provocările? îl întrebă Manet. V-ar plăcea să soluționați o problemă cu totul neobișnuită?

— Fără îndoială. Ador să găsesc soluții pentru orice problemă ce ține de arhitectură, spuse Lucien. Și cu cât mai mare provocarea, cu atât mai bine.

Trăgea nădejde că asta își dorea Manet să audă. Dacă bătrânul i-ar fi cerut să zidească un Arc de Triumf acolo, în mijlocul încăperii, ar fi acceptat numaidecât. Nu refuzai contracte în timpul războiului. Oricine știa asta.

— Minunat. Manet străbătu încăperea și-și puse mâna părintește pe umărul lui Lucien. Cred că e timpul să vă dau mai multe detalii despre acest proiect, dar mai întâi aș vrea să discutăm onorariul. Mă gândeam la douăsprezece mii de franci.

— O mie două sute de franci e o ofertă cât se poate de generoasă.

— Am spus douăsprezece mii.

Se așternu tăcerea. În mintea lui Lucien se iviră cifre, parcă scrise de un profesor pe tablă: întâi unu, apoi doi, apoi un punct urmat de trei zerouri. Verifică în minte suma încă o dată și spuse:

— Monsieur, e mai mult decât generos, e de-a dreptul absurd!

— Nu și atunci când e viața dumitale în joc.

Lucien găsi remarca amuzantă și se simți obligat să râdă, așa că scoase genul acela de hohot de râs care o scotea din minți pe soția sa, însă o înveselea mereu pe amantă. Dar Manet nu râdea. Avea chipul împietrit.

— Înainte să vă ofer mai multe detalii, permiteți-mi să vă adresez o întrebare personală, spuse Manet.

— Sunt numai ochi și urechi, monsieur Manet.

— Ce părere aveți despre evrei?

Lucien rămase înmărmurit. Ce întrebare mai era și asta? Dar înainte să-i dea bătrânului un răspuns sincer – evreii erau niște escroci ahtiați după bani –, trase adânc aer în piept. Nu voia să-l jignească în vreun fel pe Manet și să piardă slujba.

— Bănuiesc că sunt și ei oameni, ca noi toți, rosti Lucien cu glas slab.

Lucien crescuse într-un mediu foarte antisemit, unde cuvântul „evreu” era mereu urmat de calificativul „ticălos”. Tatăl și bunicul său fuseseră ferm convinși că Alfred Dreyfus, căpitanul evreu din comandamentul armatei franceze în anii 1890, își trădase patria, în ciuda dovezilor că un coleg al său pe nume Esterhazy fusese cel care vânduse secrete nemților. Totodată, bunicul lui Lucien se jurase că evreii erau vinovați pentru înfrângerea umilitoare a Franței în Războiul Franco-Prusac din 1870, cu toate că nu avea nicio dovadă în acest sens. „Fie că oamenii îi urau pentru că-și trădaseră țara, sau pentru uciderea Mântuitorului, sau pentru că-și băgau nasul în afacerile lor, toți francezii erau antisemiți la urma urmei, nu?” își spuse Lucien. Așa fusese dintotdeauna.

Lucien îl fixă cu privirea pe Manet, bucuros că nu-și exprimase gândurile. În ochii bătrânului văzu o seriozitate îngrijorătoare.

— Ați aflat probabil că din luna mai, toți evreii cu vârsta peste șase ani sunt obligați să poarte Steaua lui David pe braț, rosti Manet.

— Da, monsieur.

Firește, Lucien știa că evreii trebuiau să poarte steaua de postav. Nu i se părea ceva rău din cale-afară, deși mulți parizieni erau scandalizați. În semn de protest, unii francezi începuseră să poarte stele, flori sau batiste galbene. Auzise chiar de-o femeie care prinsese o stea galbenă în blana câinelui ei.

— Pe 16 iulie, circa treisprezece mii de evrei au fost ridicați din Paris și trimiși la Drancy, dintre care nouă mii erau femei și copii.

Lucien auzise de Drancy. Era un complex neterminat de blocuri lângă aeroportul Bourget, la care lucrase un prieten al

său, arhitectul Maurice Pappon. În urmă cu un an, complexul devenise centrul de detenție principal pentru zona Parisului, cu toate că nu avea apă, curent electric sau instalații sanitare. De la Pappon aflase că prizonierii din Drancy erau suiți în trenuri și trimiși undeva în est.

— O sută de oameni au preferat să-și ia viața pentru a nu fi deportați. Mame cu copii în brațe s-au aruncat de la fereastră. Știați, monsieur?

Manet devenea tot mai neliniștit. Lucien sesiză asta și își spuse că trebuia să revină la discuția despre proiect și despre cei douăsprezece mii de franci.

— O tragedie, fără îndoială. La ce schimbări anume v-ați gândit, monsieur?

Manet își continuă însă pledoaria, neabătut.

— Întâi, le-au preluat afacerile și le-au închis conturile, iar acum le-au interzis să intre în restaurante, cafenele, teatre, cinematografe și parcuri. Nu doar evreilor imigranți, ci și celor cu filiație franceză, ai căror străbuni și-au vărsat sângele pentru Franța. Cel mai trist, urmă el, e că nu nemții fac arestările, ci guvernul de la Vichy și poliția franceză.

Lucien era la curent cu situația. Nemții îi asmuțiseră pe francezi împotriva francezilor. Când te trezeai cu un necunoscut la ușă, în miez de noapte, era de regulă un jandarm trimis de Gestapo.

— Toți parizienii au de suferit sub ocupația germană, monsieur, începu Lucien. Arestări se fac zilnic și printre neevrei. Chiar în drum spre dumneavoastră, un…

Lucien nu-și duse vorba la capăt când își aminti că mortul din stradă fusese evreu. Manet se uita țintă în ochii lui, dându-i o senzație de neliniște. Lucien își coborî privirea la parchetul elegant și la pantofii clientului său.

— Monsieur Bernard, Gaston vă știe de ani buni. M-a asigurat că sunteți un om cinstit și onorabil. Un om care-și iubește țara… și se ține de cuvânt.

Lucien nu mai înțelegea nimic. Unde naiba voia bătrânul să ajungă cu discuția? Gaston nu-l cunoștea decât ca arhitect. Nu erau prieteni. Gaston habar n-avea ce fel de om era Lucien. Ar fi putut să fie un criminal sau un gigolo, fără ca Gaston să bănuiască nimic.

Manet se duse la una dintre ferestrele înalte cu vedere spre strada Galilee și privi afară preț de câteva clipe, apoi se întoarse către Lucien, care fu surprins de mina gravă întipărită acum pe chipul bătrânului.

— Monsieur Bernard, *schimbările* despre care vorbesc au ca scop crearea unui ascunziș pentru un evreu urmărit de Gestapo. Dacă vor veni aici în căutarea lui, aș vrea să-i punem la dispoziție o ascunzătoare imposibil de descoperit de către Gestapo. Pentru siguranța dumitale, nu-i voi divulga numele. Însă Reichul vrea să-l aresteze pentru a pune mâna pe averea lui, deloc mică.

Lucien era de-a dreptul stupefiat.

— Ați înnebunit? Ascundeți un evreu?

În alte împrejurări, Lucien n-ar fi vorbit atât de necuviincios cu un client, mai ales cu unul putred de bogat, însă Manet încălcase un tabu. Acordarea de ajutor evreilor: nemții îi spuneau *Judenbegunstigung.* Indiferent de averea lui, Manet putea să fie arestat și executat pentru că ascundea evrei. Era singura nelegiuire din care nu scăpa basma curată niciun francez, indiferent de prețul pe care era dispus să-l plătească. Una era să porți o stea idioată în semn de compasiune, dar să ajuți un evreu urmărit de Gestapo era curată sminteală, în ce naiba intrase Lucien… sau mai degrabă, în ce îl băgase nemernicul ăla de Gaston? Câtă îndrăzneală pe Manet să-i ofere douăsprezece mii sau chiar și douăsprezece milioane de franci pentru acest serviciu!

— Sper că sunteți conștient că asta înseamnă sinucidere curată pentru mine.

— Într-adevăr, recunoscu Manet. Și eu sunt în aceeași situație.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, de ce faceți asta? spuse Lucien.

Manet nu părea tulburat de întrebarea arhitectului. Dimpotrivă, părea dornic să-i ofere răspunsul. Bătrânul îi aruncă un zâmbet.

— Aș vrea să vă lămuresc în privința unui lucru, monsieur Bernard. În 1940, când s-a declanșat tot calvarul ăsta, mi-am dat seama că datoria mea de creștin este să-mi depășesc egoismul și să renunț la orice confort, atât timp cât semenii mei

sunt în pericol, fie ei evrei sau neevrei. Am hotărât pur și simplu să nu le întorc spatele semenilor mei.

Puțin spus „să renunțe la orice confort” în condițiile de față, gândi Lucien. Cât despre creștinism, îi dădea dreptate tatălui său: un ansamblu de credințe lăudabile, care nu puteau fi însă puse în practică în viața reală.

— Prin urmare, monsieur Bernard, continuă Manet, vă ofer douăsprezece mii de franci să-mi proiectați o ascunzătoare ce nu poate fi zărită cu ochiul liber. Asta e provocarea în materie de arhitectură. Am muncitori unul și unul, dar nu sunt arhitecți. N-au ochiul format și n-ar putea găsi o soluție ingenioasă, ca dumneata. Tocmai de aceea vă solicit ajutorul.

— Monsieur, refuz categoric. E curată nebunie. Nici nu mă gândesc.

— Sper să vă răzgândiți, monsieur Bernard. Ceva îmi spune că putem ajunge la o înțelegere avantajoasă pentru amândoi. Și doar de data asta.

— Nici gând, monsieur. Nu pot să fiu de-acord…

— Îmi dau seama că o astfel de hotărâre, ce vă pune viața în primejdie, nu poate fi luată pe loc. Vă rog să mai chibzuiți o vreme la asta. Aș vrea totuși să ne vedem diseară la șase, la Café du Monde. Totodată, va trebui să cercetați mai îndeaproape apartamentul înainte să luați o decizie, așa că poftiți cheia și încuiați ușa când terminați. Vă las acum, monsieur.

Lucien încuviință din cap și dădu să vorbească, însă cuvintele refuzară să iasă.

— Mâine-dimineață la ora nouă voi semna un contract pentru fabricarea motoarelor pentru Uzinele Aeronautice Heinkel. Fabricile pe care le dețin la ora actuală sunt prea mici pentru acest proiect, așa că plănuiesc să mă extind lângă uzina din Chaville. Sper să găsesc un arhitect bun, spuse Manet, îndreptându-se spre ușă. Știți cumva vreunul?

3.

Încăperea se învârtea cu el, iar Lucien, dezorientat de-a binelea, își pierdu echilibrul. Se așeză pe podea și îi veni să vomite.

— Doamne, ce zi! bombăni el.

În mod normal, Lucien nu s-ar fi dat în lături de la nimic pentru a obține un angajament. Mai demult, se culcase cu soția supraponderală a unui negustor de vinuri, pe nume Gattier, pentru ca femeia să-l convingă mai apoi pe soțul ei să-l aleagă pe Lucien pentru proiectarea vinotecii de pe strada Vaneau. Ieșise o prăvălie strașnică, fără nicio modificare adusă proiectului său.

Dar asta era cu totul altă mâncare de pește. Era falit, ce-i drept, dar merita să-și pună viața în primejdie pentru douăsprezece mii de franci și-o slujbă garantată? La ce bun să ai bani, dacă ești mort? La o adică, nu ideea morții îl deranja, ci tortura dinainte, din beciurile Gestapoului. Lucien știa din surse sigure ce pățeau cei care nu cooperau cu nemții: zile în șir de chinuri cumplite înainte să-ți găsești sfârșitul său, dacă ofițerii Gestapoului se îndurau de tine, te trimiteau în lagăr.

Parizienii aflaseră destul de repede că nu toți soldații germani erau la fel. Existau trei categorii diferite. Cea mai numeroasă era Wehrmachtul, din care făceau parte soldații de rând care luptau și se purtau relativ cuviincios cu francezii. Urma Waffen-SS, trupele de elită ale Partidului Nazist, angrenați în luptă și totodată însărcinați cu arestarea evreilor. Cea din urmă și cea mai nesuferită era poliția secretă, Gestapo, care tortura, ucidea și mutila evrei – sau pe oricine, inclusiv germani, pentru crime împotriva Reichului. Se zvonea că cruzimea Gestapoului depășea orice închipuire.

Oamenii se temeau până și să pronunțe cuvântul „Gestapo”. Parizienii obișnuiau să spună: *„L-au* arestat”. Sediul Gestapoului de pe strada Saussaies numărul 11 era în apropiere de Palatul Élysée, fosta reședință a președintelui Franței. Toți locuitorii Parisului cunoșteau și se temeau de acel loc.

Nu, nici gând, oricâtă nevoie avea de bani și oricât de mult își dorea un proiect nou, riscurile erau prea mari. Lucien nu se închipuise niciodată erou, fapt confirmat în 1939, când fusese chemat sub arme în grad de ofițer și campat timp de opt luni pe Linia Maginot, salba de fortărețe din beton ce avea să oprească neîndoielnic tăvălugul german, așa cum îi asiguraseră oficialii francezi. Dar, cum ciocnirile armate întârziaseră să apară după cucerirea Poloniei, Lucien își ocupase timpul citind revistele de arhitectură trimise de soția lui și schițând în minte proiecte. Un camarad ofițer, profesor universitar, se apucase să scrie o istorie a etruscilor.

Apoi, la 10 mai 1940 se declanșă invazia, însă nemții nu atacaseră „invincibila" Linie Maginot, ci pătrunseseră în nordul Franței prin regiunea împădurită din munții Ardeni. În tot acest timp, Lucien se instalase într-un buncăr de pe Linia Maginot, fără să dea ochii cu inamicul. În sinea lui se bucurase, căci gândul de a lupta cu nemții, pe care-i considera un soi de superoameni, îi dăduse fiori. Aceștia spulberaseră cu ușurință pe oricine le stătuse în cale: polonezi, belgieni, olandezi, precum și forțele britanice care le ținuseră piept la Dunkerque.

După semnarea armistițiului, la 22 iunie, Lucien devenise oficial prizonier de război, dar el și ceilalți ofițeri n-aveau de gând să fie târâți într-un lagăr de prizonieri din Germania. Unchiul Albert, fratele mamei lui Lucien, petrecuse patru ani într-un lagăr de prizonieri german în timpul Marelui Război, și de-atunci se smintise de-a binelea și alerga după veverițe prin parcuri, ca un câine. Mulți soldați francezi, printre care și Lucien, își lepădaseră uniformele, își distruseseră brevetele militare și se amestecaseră printre civili cu ajutorul unor acte false. Lucien se întorsese la Paris la soția sa înainte ca trupele germane să intre în garnizoanele de pe Linia Maginot, la sfârșitul lui iunie.

Se trezise însă într-un oraș fantomă. Deși britanicii declaraseră Parisul oraș deschis, deci scutit de bombardamente, peste un milion de locuitori din cei trei milioane fugiseră. Lucien și soția lui, Celeste, hotărâseră să rămână, gândind că era mult mai puțin periculos să înfrunte trupele de ocupație decât primejdiile pribegiei. O decizie inspirată: din cauza milioanelor de francezi care se îndreptau spre sud, drumurile deveniseră impracticabile, iar mulți refugiați dispăruseră sau pieriseră din pricina vicisitudinilor. Acest exod uriaș, precum și capitularea

precipitată a forțelor armate în fața Reichului umiliseră Franța în ochii întregii lumi. Lucien îi ura din toată inima pe nemți pentru această înjosire. În ziua capitulării, izbucnise în plâns. Până la urmă însă, important era că el și soția lui scăpaseră teferi.

Fără îndoială, Lucien nu era un erou, nici măcar un tip altruist, care să se ridice pentru drepturile asupriților. Manet, pe de altă parte, era exact genul acela de individ. Cum să-ți pui viața în primejdie pentru un evreu? Tatăl lui Lucien i-ar fi râs în nas. Lucien copilărise în capitală, așa că trăise de mic alături de evrei, fără să aibă totuși prea multe tangențe cu ei. Din ce știa, în Paris locuiau vreo două sute de mii de jidani, cu toate că nu întâlnise vreunul la École Spéciale d'Architecture, unde-și făcuse studiile. Nu erau mulți arhitecți evrei. Lucien considera că evreii aveau un talent înnăscut pentru negustorie, astfel că preferau să se apuce de afaceri sau îmbrățișau profesii bănoase în domeniul dreptului sau al medicinei. Lucien aflase destul de repede că arhitectura nu aducea bani.

Manet avea însă dreptate în privința unui aspect. Evreii erau tratați foarte aspru. Nemții îi privaseră până și de cele necesare nevoilor elementare: le deconectaseră telefoanele și le confiscaseră bicicletele. Și nu doar evreilor imigrați din Polonia, Ungaria sau Rusia, care locuiau îndeobște în arondismentele răsăritene ale Parisului, ci și evreilor nativi francezi, care nu aveau acel aspect „jidănesc". Aveau de pătimit medicii, avocații și profesorii universitari. Nu conta nici măcar renumele. Henri Bergson, laureat al Premiului Nobel, murise de o pneumonie cu care se pricopsise în timp ce aștepta la coadă să fie înregistrat de autoritățile franceze. Dar soarta evreilor, deși nedreaptă, ținea de o decizie politică pe care Lucien nu putea s-o schimbe.

Cât privește presupusa lor inteligență, Lucien considera că evreii dăduseră dovadă de multă nerozie. Presa franceză publicase încă din 1933 articole despre chinurile la care erau supuși evreii din Germania nazistă. Nu-și dădeau seama oare că îi așteptau aceleași suplicii și aici? Unii trecuseră din timp Pirineii în Spania și în Portugalia, sau fugiseră în Elveția. Aceștia erau isteții; știuseră ce primejdie îi paște și se salvaseră.

Pentru cei rămași nu mai era scăpare. Din toamna lui 1940 nu mai puteau părăsi țara. Ba mai mult, le fusese oprită trecerea până și în zona neocupată din sudul Franței. Mulți evrei fugiseră în provincie pentru a scăpa de arestări și deportări. Lucien

bănuia că mii de familii evreiești se ascundeau la țară, bunici și copii deopotrivă. Oameni obișnuiți cu un trai bun stăteau acum ascunși prin poduri și se mulțumeau cu câteva firimituri de pâine pe zi. Pe lângă o șură, ascunzătoarea lui Manet era un palat.

Lucien se ridică în picioare și dădu roată apartamentului. Fără îndoială, era sinucidere curată să se implice în așa ceva.

Dar… dacă o făcea cu cap, dacă reușea să-l ascundă pe evreu, nimeni n-avea să afle de amestecul său în această treabă și, mai mult decât atât, Lucien avea să se aleagă cu o căruță de bani și o comandă importantă. Pe deasupra, Manet era un bărbat viclean și un afacerist de succes. Își asuma un risc, ce-i drept, dar nu era nesăbuit. Fără doar și poate, bătrânul gândise operațiunea până în cel mai mic detaliu.

Brusc, Lucien se văzu legat de-un scaun pe strada Saussaies numărul 11 și lovit cu bestialitate. Dădu să plece, dar se opri. Cu puțină ingeniozitate, putea să ascundă un om aici, la vedere. Puse mâna pe clanță, apoi își întoarse privirea către apartamentul pustiu. Clătină din cap și crăpă puțin ușa imensă din lemn, ca să se asigure că nu era nimeni prin preajmă, apoi ieși în coridor.

Totuși, își spuse Lucien, o asemenea comandă merita riscul. Acest proiect gigantic îi oferea o șansă nemaipomenită, cu care nu s-ar fi întâlnit în veci înainte de război. Pe deasupra, avea mare nevoie de bani; de când cu Ocupația, nu mai lucrase deloc. Economiile lui erau de mult duse, iar banii lui Celeste n-aveau să țină o veșnicie. N-ar strica să arunce măcar o privire. Intră din nou și inspectă încăperile.

Pentru început, Lucien scoase din calcul ascunzătorile bătătoare la ochi, de pildă în spatele bibliotecii (clișeul favorit al filmelor americane de suspans), sau într-o nișă din dosul unei debarale. Asemenea lentilei unei camere de filmat, ochii săi cercetară centimetru cu centimetru toate încăperile, oprindu-se asupra fiecărui detaliu. În tot acest timp, analiză intuitiv fiecare suprafață, căutând să înțeleagă construcția din spate, ca un aparat cu raze X. Cu toate că nu cunoștea dimensiunile „oaspetelui” lui Manet, plasă imaginar un om de mărime obișnuită în toate ascunzătorile posibile. Lucien examină lambriurile superbe care îmbrăcau pereții. Panelurile încastrate puteau fi îndepărtate, creând un spațiu suficient de mare pentru

a găzdui un om. Dar nu era oare o ascunzătoare prea evidentă? Tot ce se poate. Era nevoie de un șiretlic. Fugarul putea să intre printr-o deschizătură în panel și să se strecoare de-a lungul peretelui până într-un compartiment ascuns. Chiar dacă nemții dădeau peste panelul detașabil, n-ar fi găsit nimic în spatele lui. Însă, în urma unei cercetări mai minuțioase, Lucien descoperi că pereții din spatele lambriurilor erau prea înguști pentru ca un om să încapă acolo.

Deodată, Lucien observă cât de înalte erau scândurile care acopereau podeaua. Cu ajutorul ruletei mici pe care o purta mereu la el, Lucien măsură aproape patruzeci de centimetri de la sol. Ar fi putut să prindă scândurile în balamale și să facă o ușiță, asemenea celor de la cutiile poștale, pe care fugarul putea s-o deschidă și mai apoi să se strecoare pe burtă în spațiul gol. Era, fără îndoială, soluția potrivită, dacă peretele ar fi fost suficient de gros. Mare păcat. Nemții nu s-ar fi uitat în veci acolo.

Lucien merse mai departe. Pe la mijlocul coridorului, peretele se curba în exterior, creând o firidă semicirculară unde, pe un soclu înalt de un metru, trona o statuetă de bronz a zeului Mercur. Un om de statură medie s-ar fi putut strecura în interiorul soclului. Firește, pentru ca fugarul să intre acolo, statueta și placa de lemn din vârful soclului trebuiau ridicate și coborâte la loc, o sarcină deloc ușoară. Chiar dacă statueta era fixată de placă, dedesubt, iar placa prinsă în balamale de soclu, tot ar fi fost prea grea. Lucien ridică statueta: cântărea vreo cincizeci de kilograme. Oare oaspetele lui Manet avea forța necesară să deschidă și să închidă capacul?

Lucien traversă încăperea pentru a cerceta firida mai atent, își aprinse o țigară și se sprijini de una dintre coloanele dorice din lemn, foarte înalte, care străjuiau intrarea din salon în sufragerie. Măsură coloana din priviri și descoperi că trunchiul ei canelat era executat dintr-o singură bucată de lemn, un castan splendid. Dacă ar fi stat pe un piedestal suficient de înalt, coloana ar fi putut găzdui un om în interiorul piedestalului. Apoi Lucien observă cât de mare era diametrul coloanei și luă numaidecât măsurile: aproximativ cincizeci și șase de centimetri. Un fior de încântare îi străbătu trupul. Folosind anvergura propriilor umeri ca reper, Lucien aprecie că pilastrul

era suficient de voluminos pentru a găzdui un om de statură obișnuită, punând la socoteală și grosimea peretelui coloanei.

Era nespus de încântat. Cele două coloane erau, desigur, niște structuri ușoare, având un scop pur decorativ, și drept urmare, goale pe dinăuntru. Zâmbind, își plimbă mâna pe trunchiul coloanei. Ar fi putut să instaleze o ușiță cu balamale subțiri, verticale, mascate de caneluri. Nu putea monta balamale orizontale, pentru că balamaua de jos trebuia să fie în linie cu baza coloanei, iar balamaua de sus în linie cu capitelul. Cu toate că stâlpul coloanei măsura patru metri înălțime, Lucien ar fi putut să facă o ușă de înălțimea aceasta folosind balamale de pian. Mai demult, Lucien proiectase o ușă de trei metri cu balamale obișnuite. Dacă muncitorii erau atât de iscusiți pe cât îi lăuda Manet, proiectul putea avea sorți de izbândă.

Izbutise! Găsise o soluție sclipitoare, elegantă și ingenioasă.

Avea să-i păcălească pe nenorociții de naziști.

4.

Cu două ore înainte de întâlnirea cu Manet, Lucien era la al patrulea pahar de vin roșu, o poșircă, nu altceva. Entuziasmul de a-i păcăli pe naziști îi pierise, iar în locul lui se instalase teama de a nu fi ucis de Gestapo pentru amestecul său în acel complot. Atâtea lucruri puteau să meargă prost. Știa că parizienii îi vindeau zilnic pe evrei nemților. Dacă dădea cineva vreun pont poliției secrete despre evreul lui Manet, iar coloana nu funcționa? Evreul l-ar fi denunțat pe Manet, iar Manet pe Lucien. Era nebunie curată să facă asta.

Înainte să plece din apartament, Lucien făcuse o schiță detaliată a coloanei pe o bucățică de hârtie. Acum începu să schițeze pe verso uzina din Chaville, o suburbie la vest de Paris. Își închipui un acoperiș cu luminatoare, ce permitea luminii să pătrundă în interior, cu pereți de sticlă despărțiți, din metru în metru, de stâlpi de oțel. La fiecare zece metri, adăugă un zid de cărămidă. Intrarea consta dintr-un perete arcuit de cărămidă, ce ducea la o ușă de sticlă încastrată în clădire. Poate că întreg edificiul putea fi construit cu beton armat, pe niște arcade interioare foarte solide. Desenă zâmbitor profilul arcadelor, prevăzute fiecare cu contraforți ieșiți în afară, care consolidau zidurile. Făcu patru schițe diferite și se opri asupra uneia dintre ele.

Lucien vizitase în anii ’30 uzina Fagus din Germania, proiectată de Walter Gropius, și fusese profund impresionat de designul aerodinamic și elegant. Din acel moment, Lucien își pusese în cap să proiecteze un complex industrial. Deși obținută în împrejurări cu totul neobișnuite, comanda părea să fie acea ocazie mult așteptată de a dovedi că era suficient de talentat să proiecteze o clădire mare și importantă.

Goli paharul de vin, iar privirea îi rătăci pe strada Kepler, acum pustie. Cel mai mare șoc resimțit la întoarcerea în Paris fusese pustietatea suprarealistă a capitalei. Bulevardul Saint-Germain, strada Rivoli, Place de la Concorde, pustii aproape tot timpul. Înainte de război, până și străzi precum Kepler forfoteau de trecători pe înserate. Lucien adora pe atunci să privească

străzile în timp ce-și bea cafeaua sau vinul în cafenea, în căutare de chipuri interesante și mai ales de femei frumoase. Acum însă, lipit de geam, Lucien constata cu tristețe că străzile erau aproape pustii. Neamțul secătuise de viață Parisul lui iubit.

Totuși, Lucien nu avusese șansa să le-o plătească nemților. Deși îi ura de moarte, știa că nu s-ar fi descurcat în luptă: armele de foc îi dădeau fiori. Onoarea și lupta pentru țară erau idealuri apreciate de francezi, deși pentru Lucien erau doar demagogie patriotică. Dar, de când se întorsese în Paris, îl măcina sentimentul că era un laș. Acest sentiment era sporit și de numărul mare al femeilor din capitală, comparativ cu cel al bărbaților: majoritatea fuseseră uciși sau luați prizonieri în timpul invaziei. Lucien scăpase teafăr. Fiul unei vecine a lui, madame Dehor, fusese spulberat în timp ce încerca să oprească un blindat german. Șase luni mai târziu, jelania ei incontrolabilă răzbătea încă prin pereții groși ai apartamentului său. În sinea lui, Lucien se simțea rușinat de faptul că era atât de nefolositor patriei sale. Uneori, se simțea vinovat că trăia.

Lucien n-avea însă curajul să se alăture mișcării de Rezistență. Mai mult, nici nu credea în cauza lor. Nu erau decât o adunătură de comuniști fanatici, care puseseră la cale câteva acțiuni de sabotaj prostești și fără noimă, determinându-i pe nemți să ucidă zeci de prizonieri francezi, drept răzbunare.

Lucien examină schița fabricii. Una peste alta, târgul propus de Manet era excelent, dacă nu punea la socoteală posibila tortură și moarte în pivnițele Gestapoului. O ascunzătoare pe care o proiectase în mai puțin de o oră în schimbul a douăsprezece mii de franci, cu care putea achiziționa o groază de produse de pe piața neagră. La asta se adăuga și proiectul cu uzina. Întoarse foaia pe partea cu desenul coloanei și nu-și putu reține zâmbetul. Entuziasmul și sentimentul de triumf resimțite în apartamentul bătrânului îi străbătură din nou trupul. Fusese nespus de încântat când își dăduse seama că ideea coloanei avea să funcționeze. Poate astfel reușea să își ia revanșa în fața nemților. Nu-și risca pielea trăgând în ei, dar și-o risca în propriul său stil. Și, pe deasupra, cât de mare putea fi riscul, când soluția găsită era atât de ingenioasă? Cei din Gestapo aveau să întoarcă locul cu susul în jos, fără să găsească nimic. Imaginea îi provoca fiori de plăcere.

Era un act sinucigaș, dar ceva îi dădea ghes să meargă înainte.

•

— Monsieur Bernard, dumneata ești un adevărat *mensch,* cum spun evreii, rosti Manet, sorbind puțin din vin.

Lucien se îngrijise să stea la o masă retrasă.

— Ce naiba înseamnă asta? întrebă Lucien.

Părea un fel de insultă, asemenea cuvântului evreiesc *shmok*[1].

— Înseamnă să fii om, un om cu coloană vertebrală, care luptă pentru dreptate.

— Înainte să lupt pentru dreptate, am câteva condiții.

— Vă rog, spuse Manet.

— Nu vreau să știu nimic, dar absolut nimic despre afurisitul ăsta de evreu al dumitale, spuse Lucien, aruncând priviri furișe în jur pentru a se asigura că nimeni nu trăgea cu urechea.

— Înțeleg perfect.

— Cum rămâne cu muncitorii? De unde știți că nu vor ciripi?

— Sunt angajații mei de peste douăzeci de ani. Dacă eu am încredere în ei, și dumneata poți să ai.

Chiriașii vor fi curioși în privința zgomotului. Cu toții vor fi deportați dacă s-ar găsi un evreu în clădire. Dacă vor intra la bănuieli, ar da numaidecât de veste nemților, ca să-și scape pielea.

— Într-adevăr, e un risc dar femeia de la poartă a fost plătită să-și țină gura. Toți chiriașii sunt la serviciu peste zi. În plus, soluția dumitale e ingenioasă prin simplitatea ei: nu va fi prea mult zgomot.

— Cum rămâne cu proprietarul imobilului? Dacă află de lucrări?

— Eu sunt proprietarul, monsieur Bernard.

Lucien se liniști în cele din urmă și se lăsă pe spătarul scaunului. Acum, că temerile i se risipiseră, era momentul să treacă la afaceri.

— Ați pomenit de douăsprezece mii de franci, monsieur Manet.

---

[1] Cuvânt în limba idiș, vorbită de evrei în Germania, însemnând „ticălos”, „bădăran” (n.tr.).

Manet scoase din servieta pe care o ținea în poală o carte groasă cu coperte cartonate. O așeză pe masă și o împinse către Lucien.

— Vă place să citiți? Iată un roman al scriitorului american Ernest Hemingway; e încântător, spuse el cu un zâmbet larg.

Lucien nu citea nimic altceva decât reviste de arhitectură. Mergea însă la cinematograf, unde văzuse toate filmele americane bazate pe romane celebre, astfel încât putea pretinde că citise cărțile.

— Desigur, Hemingway.

Gary Cooper jucase în *Adio, arme* în 1932. Un film al naibii de bun. Lucien ridică încet cartea și cercetă coperta, apoi răsfoi paginile. Se opri însă imediat ce zări prima bancnotă ascunsă în cartea scobită pe dinăuntru.

— Pare foarte interesantă. O s-o încep diseară, înainte de culcare.

— Sunt convins că o să vă placă, spuse Manet.

— Bun. Spuneați parcă, la un moment dat, că vreți să extindeți uzina pentru noile contracte pe care le aveți? întrebă Lucien, ținând cartea în poală cu ambele mâini.

— Într-adevăr. Vă invit poimâine la birou să discutăm mai pe larg proiectul… pe la ora două. Veți primi o listă cu toate cerințele mele. Sunt convins că va trebui să vă întoarceți la apartament pentru măsurători, așa că păstrați cheia.

Brusc, zâmbetul de pe chipul arhitectului dispăru.

— Să fim bine înțeleși, monsieur, e ultima oară când fac așa ceva.

— Firește, vă înțeleg perfect.

O tăcere stingheritoare se așternu la masă. Lucien luă o înghițitură de vin. Ar fi vrut să ia cartea și să o șteargă numaidecât de acolo. Manet zâmbi și sorbi puțin din vin, de parcă avea tot timpul din lume.

— M-ați întrebat de ce fac un lucru care-ar putea însemna sinucidere curată.

— Da, iar dumneavoastră mi-ați spus că sunteți un creștin evlavios, care vrea să-și ajute semenii, spuse Lucien.

— Evlavios? Nicidecum. Merg de două ori pe an la biserică, de Paște și de Crăciun. Cred, într-adevăr, că ține de datoria noastră de creștini să luptăm pentru dreptate, dar asta nu-i tot. Povestea e mai complicată.

— Vorbiți serios?

— Monsieur Bernard, lumea crede că aristocrația, cu averea și privilegiile ei, are totul în viață, însă se înșală. Copiilor din această pătură socială le lipsește un lucru esențial: o mamă și un tată.

— Ați fost orfan?

— Nicidecum. Am avut părinți, dar ei, asemenea altor aristocrați, nu-și făceau niciodată timp pentru copiii lor: participau la nenumărate evenimente mondene, dădeau petreceri la oraș și la țară, se ocupau de proprietăți și investiții. Cred că n-am petrecut niciodată mai mult de o oră pe săptămână în compania părinților mei. Adesea, uitau de ziua mea de naștere. Când eram la internat, nu-i vedeam cu lunile, și nici nu-mi trimiteau scrisori. Erau mult prea ocupați ca să-și facă timp pentru mine sau pentru frații și surorile mele.

— Mare păcat, spuse Lucien.

— Nu chiar. Am fost crescut de madame Ducrot. Era dădaca mea, dar m-a iubit ca o mamă adevărată. Era evreică.

— Evreică? Dar cum…

— N-am idee ce i-a determinat să angajeze o dădacă evreică. Pesemne nu erau așa de antisemiți ca restul aristocraților. Desigur, am primit obișnuita educație catolică din partea preoților. Dar ea nu ne-a ascuns niciodată faptul că era evreică. Dimpotrivă, ne povestea îndelung despre sărbători, sinagogi, Exod… despre tot.

Lucien găsea subiectul fascinant.

— Înainte de război, am fost de câteva ori oaspetele lui Winston Churchill, la moșia sa din Chartwell, Anglia. O dată, i-am cerut să-mi ofere câteva detalii despre fotografia unei bătrâne, pe care o zărisem pe polița căminului, iar el mi-a zis că era doamna Everest, dădaca lui. Îi spunea „Woomany”. Apoi mi-a povestit că moartea ei îi provocase nespusă durere și mâhnire, mult mai greu de îndurat decât la moartea mamei sale, ce a survenit ulterior. La fel m-am simțit și eu când mama mea „bună” a murit. Prin urmare, domnule Bernard, într-un fel, îi sprijin pe acești oameni cu gândul la doamna Ducrot.

5.

Lucien ardea de nerăbdare să ajungă acasă și să-i împărtășească vestea soției sale, Celeste. Cel puțin în legătură cu uzina. O punea prea mult în primejdie dacă-i destăinuia afacerea cu apartamentul. Nimeni nu trebuia să știe despre asta. Lucien se îndrepta spre casă cu cartea lipită la piept. Curând, își dădu seama că ținând-o astfel l-ar fi dat de gol în ochii poliției germane, astfel că o luă într-o mână și o purtă nonșalant pe lângă corp, cum era firesc. Cu toate astea, o strânse cu putere între degete, de teamă să nu-i alunece din mână și să cadă pe trotuar, împrăștiind bancnote primprejur.

În timp ce trecea pe lângă o cabină telefonică, îi veni o idee. Ridică receptorul, vârî o monedă înăuntru și formă numărul amantei sale, Adele Bonneau. De mult nu-i mai dăduse vești despre proiectele sale, și bănuia că avea să fie încântată. Adele, o consacrată creatoare de modă pariziană, se apropia de patruzeci de ani (treizeci, după propriile-i spuse) și manifesta un interes sincer pentru munca lui Lucien. Îi cerea mereu să-i arate schițele sale și nu se ferea să-și spună părerea, lucru pe care Lucien îl găsea adorabil, cu toate că nu-i lua în seamă sfaturile. Îi făcea nespusă plăcere ca, în urma unei partide de sex, în timp ce leneveau în pat, delectându-se cu vin și țigări, să dezbată cu Adele anumite aspecte pe care ea le găsea nepotrivite. Aceste discuții îl stârneau la fel de mult ca preludiul. Cum se întâmpla adesea cu amantele, Lucien își spunea că Adele într-adevăr era genul de femeie cu care ar fi trebuit să se însoare. Era la curent cu evoluția arhitecturii în capitală, spre deosebire de Celeste, care considera că arhitectura e un domeniu masculin, în care nu trebuia să-și bage nasul.

Telefonul sună de câteva ori până ce Adele răspunse. Lucien se însufleți auzindu-i glasul senzual și profund.

— Scumpa mea Adele, voi proiecta o fabrică pentru magnatul Auguste Manet, o înștiință Lucien.

— Fantastic, dragul meu Lucien! E o veste nemaipomenită, rosti Adele. Îmi place la nebunie când primești o comandă nouă: ești ca un țânc de cinci ani în dimineața de Crăciun. Mă bucur

nespus pentru tine. Nu uita să-mi arăți schițele înainte să i le prezinți lui Manet.

— Cum să uit, dulceață? Doar ești colaboratoarea mea și lucrăm împreună la toate proiectele, rosti Lucien.

Așa le spunea întotdeauna și clienților săi, că aveau să lucreze împreună la proiecte, dar erau doar niște aiureli. El lua toate hotărârile, căci orice colaborare într-un domeniu creativ era sortită eșecului.

— Trebuie să ne întâlnim să sărbătorim, spuse Adele. Cel mai bine ar fi la Le Chat Roux[2].

Lucien strâmbă din nas, căci era și cel mai scump local.

— Mai vedem, răspunse el.

— Îmi amintesc că atunci când părinții îmi spuneau „mai vedem”, însemna negreșit „nu”, ripostă Adele.

— Bine, mergem. Promit.

— Ascultă iubire, tocmai a sosit Bette, managerul meu, și trebuie să punem la punct următoarea prezentare de modă. A fost ca la balamuc aici cu toate pregătirile astea. Ține minte, nu te iert dacă nu vii să-mi arăți schițele. Dă-mi mâine un telefon, să-ți spun când am timp.

— Da, am de gând să pun niște arcade uriașe de beton care…

— Dragul meu Lucien, mă așteaptă Bette. Sună-mă mâine, îl întrerupse Adele brusc.

•

Adele puse receptorul în furcă și își întoarse privirea spre oglinda înaltă din salon, ce îi înfățișa silueta goală. Pentru o femeie care se apropia de patruzeci de ani, era mulțumită de ceea ce vedea. Niciun strop de grăsime, sâni fermi și picioare mlădioase (de departe cel mai mare atu al ei) cu pulpe superbe și, mai presus de toate, glezne subțiri. Habar n-avea de unde le moștenise, căci maică-sa avea niște glezne teribil de butucănoase. Își despleti părul lung, blond și scutură din cap, apoi se întoarse să-și admire dosul, care se îmbina armonios cu talia. Era limpede că niciunul dintre manechinele ei nu o întrecea în frumusețe, iar asta îi dădea fiori de plăcere. Uneori, doar ca să le arate cine-i șefa, se dezbrăca înaintea unei prezentări și defila goală-goluță prin vestiarul unde se pregăteau fetele. Se oprea apoi în fața măsuțelor de toaletă să

[2] Motanul Roșcovan (n.tr.).

schimbe câteva vorbe cu ele, pentru ca acestea să-i poată admira trupul în oglindă.

Adele își plimbă mâinile pe coapse în jos, apoi străbătu coridorul ce ducea în dormitor. Apartamentul ei fusese proiectat de Lucien în stil ultramodern, având un aer îndrăzneț și futurist, pe care Adele îl adora. În ciuda renumitului lor cosmopolitism, cei mai mulți francezi erau de modă veche și locuiau în apartamente parcă rupte din palatul Versailles. Puțini se aventurau să încerce noua estetică lansată în cadrul Expoziției de la Paris[3] din 1925. Adele considera că un creator de top trebuia să fie în prim-planul vieții artistice. Aspectul atractiv și ordonat al apartamentului, cu pereți de sticlă și mobilă de oțel inoxidabil, îmbrăcată în piele neagră, le tăia răsuflarea oaspeților, făcându-l un loc numai bun pentru petreceri. Firește, înainte de război.

Se opri la ușa din sticlă neagră, mată a dormitorului și îl urmări pe colonelul Helmut Schlegal în timp ce acesta își dădea jos cămașa, dezvăluind un trup bronzat și viguros, ce-i dădu fiori lui Adele. Colonelul așeză cu grijă cămașa deasupra tunicii atârnate pe spătarul unui scaun. Adele adora uniforma neagra a ofițerilor Gestapo. Era elegantă și mult mai agreabilă decât uniformele odioase, de un verde-pământiu ale Wehrmachtului. Nici uniformele negre-verzui ale SS-ului nu erau atât de arătoase. Se dădea totuși în vânt după pumnalul decorativ, prins la brâul ofițerilor Wehrmachtului: era un accesoriu drăguț, pe care ar fi putut să-l adapteze pentru cureaua metalica a uneia dintre rochiile sale. Fără îndoială, ofițerii Gestapoului aveau cele mai frumoase uniforme, iar Adele era convinsă că negrul se potrivește oricărei ocazii, de la rochii de seara la paltoane de iarnă lungi până la genunchi. Schlegal începu să-și descalțe cizmele negre, lucioase, iar Adele se duse imediat pe covorul bej, gros, ca să-l ajute.

— Cine-a fost? Unul dintre numeroșii tăi admiratori? întrebă Schlegal.

---

[3] Referire la Expoziția Internațională de Arte Decorative și Industriale Moderne ce a avut loc la Paris în 1925 și care a condus la dezvoltarea mișcării artistice Art Déco de la începutul secolului XX în artele decorative, mișcare ce a exercitat influențe importante în arhitectură, sculptură, modă, decorațiuni interioare și arte vizuale (n.tr.).

— Un arhitect foarte talentat, dacă te interesează. Va proiecta o fabrică pentru unul dintre acei industriași care contribuie la efortul de război german.

— Va fi teribil de ocupat. În următoarele luni vor fi oferite multe contracte. Reichul are nevoie de toate resursele pentru a învinge în Rusia.

— Lucien va proiecta cele mai bune fabrici pe care germanii le-au văzut vreodată. Clădiri moderne, superbe din sticlă și oțel, adăugă Adele, scoțându-i cizma.

— E unul dintre arhitecții ăia moderni, decadenți, nu? În opinia Führerului, arta modernă e o jignire adusă spiritului german. Arhitectul lui personal, Albert Speer, ăla da arhitect. Să vezi ce schițe a făcut pentru noul Berlin; o cupolă uriașă întinsă pe patru sute de mii de metri pătrați. La fel de frumos ca în Roma antică.

— Fără doar și poate, dragostea mea, spuse Adele, scoțându-i pantalonii dintr-o singură smucitură.

Cizmele negre, înalte combinate cu pantalonii stil jodhpur[4] o dădeau pe spate. Ar fi dorit să introducă acest model în vestimentația feminină. Trebuia să-i vorbească neapărat cu Bette despre asta.

Adele se ridică în picioare și admiră goliciunea lui Schlegal.

— Dar, pentru moment, să lăsăm arhitectura.

•

— Nici să nu te gândești, ăsta e colaboraționism economic.

Lucien voia să azvârle ceașca de cafea în capul soției sale. Celeste se întoarse din balcon cu un iepure mort în mână. Doar un copilaș ar fi putut supraviețui cu rațiile alocate de guvernul francez, așa că oamenii se descurcau cum puteau. Până și cetățenii cu stare creșteau iepuri în balcon pentru a-și asigura aportul necesar de carne. Cine știe ce soartă ar fi avut pisicile, dacă guvernul n-ar fi avertizat populația să nu facă tocană din ele, din rațiuni de igienă. Și câinii scăpaseră de tigaie, dar fuseseră abandonați, căci oamenii nu aveau cu ce să-i hrănească. Din parcuri dispăruseră porumbeii și rațele.

Era o penurie generală. Francezul, care odinioară prepara o omletă cu minimum șase ouă, cu greu mai făcea rost de unul pe lună. Sistemul de rații limitase considerabil accesul la carne, lapte, ouă, unt, brânză, cartofi, sare și pește. Cafea naturală nu

[4] Originar, pantaloni de echitație. Stilul a fost împrumutat și de ținuta militară. (n.tr.).

se mai găsea, așa că Celeste, asemenea tuturor parizienilor, încercase cu ghindă și mere uscate, însă în zadar. Nu se știe de ce, morcovi și castane coapte se găseau din belșug, astfel că erau prezente la fiecare masă. Adulții trebuiau să se mulțumească cu numai 1.200 de calorii pe zi și 140 grame de brânză pe lună. Cetățenii Parisului erau înfometați. Vorbeau și se gândeau numai la mâncare.

Soția lui Lucien tocmai ce-l pălise pe bietul animal în moalele capului cu o țeavă de plumb și începu să-l jupoaie deasupra chiuvetei. Era destul de îndemânatică pentru o fată crescută la oraș. După felul în care se destrăma căsnicia lor, Lucien se temea să nu se pricopsească și el cu o țeavă de plumb în cap în timp ce dormea.

Așezat la masa din bucătărie, Lucien o urmărea cu privirea pe soția lui. Fusese atât de mândru că se însurase cu o tânără drăguță și inteligentă, de familie bună. Majoritatea franțuzoaicelor nu mergeau la facultate, însă Celeste studiase matematica la prestigioasă École Normale Supérieure. Când se măritase cu Lucien, renunțase la slujba ei de profesoară la o școală privată de elită. După șapte ani de căsnicie, Celeste avea în continuare un trup mărunțel și armonios, cu talie subțire. Neobișnuitul ei păr castaniu o făcea atât de ispititoare, un păr cafeniu-roșiatic bogat ce contrasta puternic cu ochii ei de un albastru-închis. Era normal ca un arhitect să-și aleagă o soție cu aspect plăcut. Se mândrise grozav cu ea când îl însoțise la petreceri.

— Celeste era neschimbată fizic, dar devenise tare țâfnoasă. Într-un fel, era de înțeles. Pierderea celei de-a doua sarcini, în 1939, o doborâse complet, lăsând-o plină de mânie și rușine. Nefericirea ei plana deasupra amândurora, ca o ceață veșnică. Colac peste pupăză, tatăl ei, un negustor de vinuri înstărit, fugise, fără să sufle o vorbă, în Spania, în 1941. Rămasă orfană de mamă încă de la șase ani, Celeste nu-i iertase nici până acum această trădare mârșavă. Își iubise nespus tatăl și crezuse că acesta avea să îi fie mereu aproape.

Celeste fusese în culmea fericirii când Lucien se întorsese de pe Linia Maginot. Se temuse că soțul ei avea să fie ucis, iar ea avea să rămână singură-singurică. Dar fericirea ei se risipise curând. Când Lucien rămase fără clienți, se văzură nevoiți să intre în economiile ei pentru a nu muri de foame. Celeste nutrea

resentimente puternice din această pricină, și își manifesta aproape zilnic nemulțumirile în fața soțului. Credea cu tărie că bărbatul trebuie să-și întrețină familia, fie că era pace, fie război. Atitudinea ei îl scotea din minți pe Lucien, care se achitase admirabil de îndatoriri până în clipa capitulării. Drept urmare, rușinat de situație, Lucien devenise și el nervos și plin de resentimente.

Iar acum, că primise o comandă nouă, tot nemulțumită era.

— Ai prefera ca afacerile lui Manet și ale altor francezi să fie preluate cu totul de nemți?

— Așa ar fi cel mai corect, după cum văd eu lucrurile, i-o întoarse Celeste. Și-un singur șurub fabricat pentru nenorociții ăștia e un act de trădare. O să vezi tu, după ce se sfârșește toată nebunia asta, o să le taie beregata tuturor colaboraționiștilor.

De doi ani încoace, cea mai dură jignire pe care i-o puteai aduce unui parizian era să-l numești „colaboraționist”. Mai bine-l înjurai de mamă sau îl făceai lepădătură. Era totodată o acuză gravă, ce putea echivala cu moartea, dacă Rezistența o lua în serios. La marginea Parisului fuseseră descoperiți mai mulți oameni, împușcați în cap. Însă cea mai odioasă formă de colaborare era când o franțuzoaică se culca cu un neamț. Aceste femei erau numite „colaboraționiste orizontale”.

Lucien se pregătea să-și susțină punctul de vedere, când luminile se stinseră brusc, și bezna se așternu peste întreg apartamentul. Nu se mai deranjă să meargă la fereastră pentru a arunca o privire prin cartier. Serviciile de electricitate din Paris erau tot mai nesigure de la o lună la alta. Uneori, orașul zăcea cufundat în beznă ore în șir. Fără să se vaite, Celeste scoase trei lumânări din dulapul de lângă chiuvetă, le aprinse și continuă să jupoaie iepurele. În lumina gălbuie a lumânărilor, umbra soției sale tremura sinistru pe pereții bucătăriei.

— Te-ai gândit că uzinele alea ar putea ajuta Franța după război? întrebă Lucien.

— O să-mi umpli imediat capul cu mizeriile alea colaboraționiste: „Hai să arătăm că știm să pierdem, să ne vedem mai departe de treabă și să lucrăm împreună cu neamțul”. În orice caz, acum, că s-au amestecat și americanii în asta, sute de bombardiere o să umple cerul Franței, și praful se va alege de capodopera ta.

Lucien roase un colț de pâine uscată. *Urma* să proiecteze clădiri de care Franța să beneficieze după înfrângerea Germaniei, care deocamdată nu se prea întrezărea. Dar Lucien credea cu tărie că avea să vină la un moment dat. Important era să rămână în viață până atunci.

— Mă întâlnesc cu Manet săptămâna asta, să discutăm despre proiect, spuse el.

Celeste se răsuci încet către Lucien, cu un cuțit însângerat în mână. Un zâmbet trist îi apăru pe chip.

— Pun rămășag că ai fi în stare să-mi ceri să mă culc cu un client ca să obții o comandă.

— Niciodată! strigă el. Cum poți să spui una ca asta?

— Dar vei proiecta clădiri pentru nemți.

— Suntem în plin război, și aș face orice ca să supraviețuim.

— Și ce se alege de onoarea ta?

Celeste, zvârli cuțitul în chiuvetă și părăsi bucătăria, tocmai când becurile reveniră la viață.

•

Celeste intră în dormitor și se așeză pe fotoliul mare, tapițat de lângă fereastră. Era locul ei favorit. Îi plăcea să citească acolo sau să privească jocul copiilor din curte, după-amiaza. Fotoliul era moale și confortabil, deosebindu-se de mobila modernistă din camera de zi, după care Lucien se dădea în vânt. Celeste găsea liniile „moderne, drepte, simple” ale scaunelor și ale canapelei reci și neprimitoare. Lucien făcuse alegerile în privința mobilei. Era prețul plătit de orice femeie care se mărita cu un arhitect. Celeste fusese de acord cu propunerile lui, pentru că îl iubise și pentru că avea încredere în gusturile lui arhitecturale, cu toate că ea înclina mult mai mult spre stilul tradițional. Tapetele și covoarele înflorate și mobila din lemn de nuc sculptat din apartamentul în care copilărise îi erau mai pe plac.

Celeste scoase un fular din dulapul de oțel inoxidabil, încrustat cu lemn de abanos, aflat pe peretele opus patului. Zăbovi puțin deasupra sertarului de jos, cu privirea ațintită la obiectele de sub fular. Zeci de păturici pentru copii, de toate culorile. Își plimbă degetele peste lâna moale, apoi luă una și o lipi de obraz.

6.

Un portar în vârstă îl conduse pe Lucien în biroul lui Manet, la fabrica lui din Chaville, unde, spre surprinderea arhitectului, câțiva ofițeri germani ședeau în fața biroului din mahon sculptat al bătrânului afacerist, fumând și discutând liniștit cu el. Lucien sperase la o întrevedere între patru ochi cu Manet, ce le-ar fi permis să discute amănunte legate de proiect. Își închipuise că bătrânul avea să-l invite apoi la un prânz cu vin adevărat și rață la cuptor. Firește, pe spezele lui Manet. De cum îl văzu pe Lucien, acesta îl întâmpină cu un zâmbet prietenos și se ridică numaidecât de pe scaun. Nemții își văzură mai departe de fumat, fără să pară interesați de nou-venit. Lucien sosise cu două minute mai devreme, dar, cunoscând punctualitatea germană, bănuia că ofițerii sosiseră cu vreo zece minute în urmă.

— Ah, Lucien, îți mulțumesc că ai venit, spuse Manet. Permite-mi să-ți fac cunoștință cu membrii echipei.

Lui Lucien îi displăcu imediat cuvântul „echipă”. Nu-și dorea imixtiuni în procesul de creație, nici în alte probleme.

— Dumnealui e colonelul de armată Max Lieber.

Ofițerul voinic și lat în piept se ridică, pocni din călcâie și strânse cu putere mâna lui Lucien. Era prima oară când Lucien dădea mâna cu un neamț și, spre uimirea sa, ofițerul nu îi zdrobise oasele încă. Își închipuia că acesta era salutul tradițional al ofițerilor prusaci. Lieber era întruchiparea perfectă a soldatului german, cu frizura lui cazonă și grumazul acela de bivol de care râdeau francezii.

— Încântat, monsieur Bernard, rosti neamțul cu un glas blând, ce contrasta cu asprimea trăsăturilor sale.

— Iar dumnealui e maiorul Dieter Herzog, tot din Wehrmacht, de profesie inginer structurist și totodată șeful secției construcție și inginerie a fabricilor de armament din zona Parisului.

Maiorul, un bărbat în jur de treizeci și cinci de ani, de statură medie, avea o alură de vedetă de cinema. Stinse țigara în scrumiera de pe biroul lui Manet și se ridică încet în picioare. Îi

strânse mâna cu aceeași forță ca Lieber. Pesemne, aceste forme de salut erau studiate la școala de ofițeri. Herzog îi cercetă privirea cu ochii săi albaștri și se mulțumi doar să zâmbească, fără să spună nimic.

Lucien era încă năucit de prezența nemților aproape de el, într-un spațiu atât de restrâns.

— Te rog, ia loc, Lucien, și putem începe, spuse Manet. Am aici planul de ansamblu, să ne facem o idee unde intră clădirea.

Manet desfășură o schiță pe o porțiune neocupată a biroului său. Lucien ar fi preferat să o agațe de perete.

— Monsieur Manet, am putea prinde schița asta pe perete, ca să vedem mai bine? rosti Herzog politicos. Ne va fi mai ușor să desenăm, dacă e nevoie.

Lucien era impresionat de purtarea lui Herzog, care luă schița și o prinse de perete cu câteva piuneze. Cei patru bărbați își traseră în tăcere scaunele în fața desenului. Herzog se apropie de schiță și o cercetă atent cu privirea, apoi scoase o mică riglă de calcul din buzunarul lateral al tunicii și o lipi de schiță. Era limpede că Herzog preluase frâiele întâlnirii și că de acum înainte Lucien trebuia să-i dea ascultare.

— Întrucât fabrica va fi pe un singur nivel, cu excepția mezaninului, să luăm o suprafață de 50.000 de metri pătrați, rosti Herzog, de parcă se adresa desenului.

Plimbă rigla dintr-o parte în alta, apoi scoase un creion din același buzunar și făcu câteva însemnări pe hârtie.

— Se potrivește perfect, și mai rămâne suficient spațiu în exterior pentru depozitarea utilajelor.

— Splendid, dom maior, spuse Lieber.

— Poate va rămâne loc chiar pentru extinderi ulterioare, interveni Lucien, pentru a fi pe placul nemților.

Extinderile presupuneau că războiul se desfășura în favoarea germanilor.

— Întocmai, monsieur Bernard. Spațiu pentru o altă uzină sau pentru un corp adițional, spuse Herzog, care începu să deseneze pe hartă, apoi se opri și se uită la Lucien. Monsieur Bernard, ați putea să ne faceți o schiță aproximativă a amplasamentului, precum și a drumului de legătură? Ceva sumar, să avem un punct de plecare.

Îi înmână creionul arhitectului.

Lucien era încântat să preia conducerea discuției. Timp de două ore vorbi despre modul în care ar trebui amplasată fabrica, schițând conturul clădirii pe hartă, apoi ștergându-l și mutându-l în altă parte, și tot așa, până când toată lumea căzu de acord în privința amplasamentului. Discutară apoi despre intrări și ieșiri, despre producție și despre iluminat.

În vreme ce Manet trata cu nemții despre costurile construcției, Lucien, care ședea rezemat de spătar și asculta, simți un fior pe șira spinării. Era atât de prins în planificarea fabricii încât uitase complet de sarcinile sale clandestine pentru Manet. În acea clipă, amândoi aveau capetele vârâte în gura leului. Tulburat de această constatare, începu să transpire abundent. Scoase batista și se șterse pe frunte.

Herzog îl privi cu îngrijorare.

— Vă simțiți bine, monsieur Bernard? Doriți un pahar cu apă?

— Nu, mulțumesc. E foarte cald aici, atâta tot.

Nemții continuară negocierile cu Manet, iar Lucien asudă la fel de mult. Deodată, auzi cuvintele magice pe care orice arhitect visează să le-audă:

— Ei bine, Lucien, rosti Manet, dacă și domnii sunt de acord, ar trebui să te apuci numaidecât de proiect.

Cei doi ofițeri încuviințară din cap și se ridicară la unison.

— Monsieur Bernard, întrucât suntem presați de timp, ne așteptăm la niște schițe cât mai simple, rosti Herzog.

— Doriți să ne însoțiți la prânz, monsieur Manet? întrebă Lieber.

Lucien știa dinainte răspunsul. Invitația era doar un gest e curtoazie. Una era să faci afaceri cu nemții în particular, dar să te afișezi în public cu ei, în miezul zilei, era o infamie. Ei erau conștienți de acest lucru, și, cu toate că nu se sinchiseau de soarta colaboraționiștilor, nu doreau nici să tulbure apele, punând în primejdie viața antreprenorilor francezi.

— Cu părere de rău, nu pot, domnule colonel, dar vă mulțumesc pentru invitație, răspunse Manet.

Herzog se apropie de Lucien și îi strânse mâna.

— Mi-a plăcut foarte mult clădirea pe care ați făcut-o pentru monsieur Gaston. Turnul de sticlă din jurul scărilor exterioare mi s-a părut un detaliu foarte inspirat.

Lucien auzi cuvântul „detaliu” și știu numaidecât că Herzog nu era un amator, ci un membru al tagmei arhitecților.

— Sunteți arhitect de meserie, domnule maior?

— Așa mi-am început cariera. Mai precis, am fost ucenicul lui Walter Gropius la Școala Bauhaus din Dessau, pe la sfârșitul anilor douăzeci. Într-o bună zi, a venit tatăl meu în vizită și, dezgustat de ceea ce văzuse, a pus capăt studiilor mele. Ulterior, m-am transferat la Universitatea Politehnică din Berlin, unde am urmat studii de inginerie structurală.

Lucien deslușI un regret profund în glasul ofițerului și îi înțelese suferința, dar, chiar și așa, era impresionat.

— Gropius e un geniu, spuse Lucien. Mi se pare o experiență nemaipomenită să studiezi sub îndrumarea lui, chiar și pentru o scurtă perioadă. Mare păcat că a fost nevoit să părăsească Germania!

— Führerul are alte gusturi în arhitectură. Consideră că stilul lui Gropius e subversiv.

Lucien se pregătea să-i dea o replică referitoare la gusturile lui Hitler în materie de arhitectură, dar se abținu. O fi avut Herzog odinioară tangențe cu arhitectura modernistă, dar era la urma urmei, un ofițer german. Lucien nu dorea să ajungă într-un lagăr de prizonieri.

— Totuși, mare păcat că Herr Gropius a fost nevoit să plece în America, spuse Lucien cu înțelegere. Ce fel de om era?

— Un individ destul de aspru și pedant, însă un vizionar, și un talent nemaipomenit. Ați văzut vreodată fabrica Fagus?

Lucien era nerăbdător să-i povestească lui Herzog că, pe la mijlocul anilor ’30, fusese în pelerinaj pe la cele mai de seamă clădiri moderne din Germania. Pe biroul de lucru avea împrăștiate numeroase instantanee cu aceste clădiri, din care se inspira adesea când desena.

— Două luni m-am plimbat prin Germania ca să admir clădirile mele favorite, dar fabrica Fagus e fără îndoială o capodoperă. Aș spune că e chiar mai frumoasă decât Școala Bauhaus, pe care am vizitat-o de asemenea.

Un zâmbet înflori pe chipul lui Herzog. Maiorul luă chipiul și mănușile de pe o măsuță și se echipă, apoi păși încet spre ușă.

— Abia aștept proiectul pentru domnul Manet. Poate va fi o nouă fabrică Fagus, rosti Herzog cu mâna pe clanță.

Lucien zâmbi, clătinând din cap.

— Nu mă pot măsura cu Gropius, desigur. Dar voi proiecta o clădire la cel mai înalt nivel.

— Reichul vă va fi recunoscător, răspunse Herzog.

7.

Lucien află destul de curând prețul pe care trebuia să-l plătească pentru bani, comandă și pentru bucuria de a proiecta o ascunzătoare: trăia într-o eternă frică. Se opri la intrarea a trei magazine, pentru a verifica dacă era urmărit. Manet voia neapărat să se întâlnească cu el. Lucien nu credea că mai era necesar. Îi făcuse schițele, și cu asta, basta. Dar Manet voia să-i prezinte rezultatul final. Odată ajuns pe strada Euler, nu departe de blocul cu pricina, Lucien se opri în dreptul altei intrări pentru a studia împrejurimile și dădu nas în nas cu trei soldați germani, toți trei zâmbăreți.

— Ne scuzați, monsieur, am dori să știm cum putem ajunge la Notre Dame. Ne-am rătăcit de-a binelea, spuse un soldat chipeș cu părul blond.

Tovarășii lui izbucniră în râs și ridicară neajutorați din umeri. Lucien știa că pe chipul său era întipărită o groază cumplită, dar soldații nu păreau să bage de seamă. Odată cu Ocupația năvăliseră și o puzderie de soldați-turiști germani, asemenea celor trei din fața sa. Înarmați cu aparate de fotografiat și ghiduri turistice, aceștia luau la rând toate atracțiile Parisului, inclusiv Turnul Eiffel și Mormântul Soldatului Necunoscut, unde insistau să se fotografieze cu toții. De când Hitler vizitase orașul preț de două ore, după semnarea armistițiului, toți soldații germani se îmbulzeau să vadă Parisul, încurajați firește și de armată. Într-un fel, prezența turiștilor era măgulitoare, căci în Germania nu aveau parte de atâta splendoare. Berlinul nu se putea compara în frumusețe cu Orașul Luminilor. Totuși, nu era de joacă cu soldații, căci dacă-i îndrumai greșit și te întâlneai ulterior cu ei, puteai s-o încurci. Puștanii și bătrânii le ofereau mereu instrucțiuni greșite – era deja o glumă încetățenită dar mulți parizieni în puterea vârstei lăsau deoparte ura pentru moment și îi îndrumau respectuos pe nemți. Lucien își înăbuși dorința de a o lua la sănătoasa. Înghiți puternic în sec și zâmbi.

— Desigur, domnilor. Mergeți drept înainte până la intersecția cu bulevardul Marceau, faceți stânga și mergeți tot înainte până ajungeți la Sena, faceți din nou stânga și mergeți de-a lungul

fluviului cam un sfert de oră, până vedeți catedrala. E pe o insuliță în mijlocul Senei.

Un soldat cu părul roșcat-castaniu lua notițe într-un carnețel. Blondul repetă o dată îndrumările lui Lucien cu glas tare, să se asigure că pricepuse corect.

— Vă sunt recunoscător, monsieur. Vă urez o zi nemaipomenită!

— Distracție plăcută! Și nu uitați, avem cea mai aleasă colecție de ilustrate obscene din Europa.

Soldații râseră cu poftă, fluturară din mâini și își văzură de drum. Lucien rămase locului până când cei trei se făcură nevăzuți. Se rezemă de zidul unei clădiri și își scoase țigările din buzunarul sacoului. Oare erau ofițeri Gestapo deghizați în soldați ai Wehrmachtului, aflați pe urmele sale? Cu mâini tremurânde, își aprinse o țigară și trase câteva fumuri înainte s-o arunce într-o gură de canal. Mai așteptă cinci minute, apoi se îndreptă spre clădire, adresă un salut tăcut portăresei, care nu-l băgă în seamă, și urcă treptele.

Se temea că agenții Gestapo îl așteptau în apartament. Urma să fie torturat și ucis, fără să fi avut șansa de a se fi bucurat cu adevărat de bani, din care cheltuise doar șapte sute de franci pe ouă și vin veritabil de pe piața neagră. Cu cât urca mai sus, cu atât mai mult își dorea s-o ia la fugă pe scări în jos, dar cu toate astea nu se opri din drum. Era în continuare uluit de iuțeala cu care se finalizaseră lucrările: doar câteva zile. Părea de necrezut. Era cumva vreo cursă?

Lucien isprăvise schița coloanei în câteva ore, apoi se apucase de fabrică. Era bucuros să realizeze din nou proiecte și savurase fiecare clipă în care lucrase la planurile clădirii, fiecare detaliu desenat, toate versiunile de fațadă încercate. Clădirea avea luminatoare superbe, care lăsau lumina să scalde podeaua în centrul fabricii, dar și trei intrări înalte de două etaje, prin care muncitorii urmau să treacă în fiecare zi. Mai avea de făcut un desen în perspectivă cu toată clădirea, văzută de sus, ca din avion. Voia să termine schițele până luni, pentru ca marți dimineață să le poată prezenta la întâlnire. Ardea de nerăbdare. Avea să-l lase pe Herzog cu gura căscată.

Nemții îi acordaseră doar o săptămână să termine proiectul. Oricărui alt client i-ar fi spus să plimbe ursul. Dar clientul pentru care lucra în prezent era în stare să-l lichideze, așa că nu

protestase. Nu contestase nici onorariul modest – doar 3.000 de franci –, pe care-l primea pentru schițele sale. Important era că avea oportunitatea de a proiecta o clădire fantastică, și n-avea de gând să-i dea cu piciorul.

Lucien bătu discret la ușă. Nu voia să le atragă atenția vecinilor. Ușa se deschise larg, și Manet îl întâmpină cu o expresie satisfăcută pe chip.

— Poftește înăuntru să vezi roadele muncii tale, Lucien, exclamă el cu glas tare, care-l scoase din minți.

Lucien privi neliniștit în spate, apoi intră în apartament și îl urmă pe Manet în salon. Spre surprinderea lui, totul părea la fel ca la prima vizită din urmă cu o săptămână, însă își dădu seama numaidecât că acesta era un semn bun. Nimic nu părea schimbat. Se îndreptă spre coloană, dar se opri cam la trei metri depărtare și inspectă stâlpul căutând eventualele nereguli. Dădu apoi roată coloanei, privind cu atenție, dar totul părea în regulă. De la un metru distanță, lucrurile păreau neschimbate. În cele din urmă, se apropie la distanță de o palmă de coloană și cercetă stâlpul de sus până jos, căutând vreo imperfecțiune care ar fi putut să dea în vileag tot vicleșugul. Balamalele ascunse la marginea canelurii abia dacă se zăreau. Înainte de război, Lucien proiectase destule dulăpioare la comandă și văzuse lucrări executate cu foarte mare precizie, însă atâta măiestrie nu văzuse în viața lui. Balamalele erau extrem de subțiri, aproape invizibile. Asemenea precizie întâlneai doar în producția de piese sofisticate din oțel. Ca măsură de precauție, ușa fusese instalată pe partea coloanei cea mai apropiată de perete, pentru a nu fi depistată.

Lucien se înălță și bătu iute în partea dreaptă a ușii cu două degete, la aproape trei metri de la podea. Ușa înaltă se deschise, dezvăluind scobitura din interior. Lucien păși înăuntru și închise ușa cu ajutorul mânerului de alamă. Își roti privirea în bezna atotcuprinzătoare. Fantele balamalelor nu lăsau lumina să pătrundă. Se aplecă și, cu mâna întinsă, dibui încet după zăvorul de la baza ușii, pe care îl trase. Își plimbă mâna de-a lungul marginii și găsi următorul zăvor, jumătate de metru mai sus. Unul câte unul, Lucien închise toate cele cinci zăvoare.

— Monsieur Manet, vreau să loviți ușa cu toată forța, strigă Lucien.

Manet își luă avânt și izbi ușa cu toată puterea, de trei ori la rând. Ușa nu se clinti niciun milimetru. De asemenea, coloana rămase neclintită. Datorită măiestriei muncitorilor, coloana era fixată cu strășnicie de podea.

— Încă de câteva ori, spuse Lucien.

Manet se depărtă patru metri, apoi se avântă ca un taur asupra coloanei. Osteni după a doua încercare, dar repetă operațiunea de încă două ori.

— Perfect, monsieur. O să ies.

După ce ieși, Lucien dădu roată coloanei, trecându-și degetele peste canelura minunatului stâlp de lemn. Chipul său radia de mândrie. Acel fior de încântare îi străbătu din nou trupul și îl purtă pe noi culmi.

— Sunteți un om de cuvânt, monsieur Manet. Execuția vădește o măiestrie extraordinară.

— Mă bucur că ești mulțumit. Muncitorii mei sunt de toată isprava, dar n-au imaginația ta. Ei doar fac ce li se cere.

— E de necrezut că au făcut așa o treabă de ispravă într-un timp atât de scurt.

— Gândindu-mă că s-ar putea să primesc mai mulți oaspeți odată, am hotărât să modific și cealaltă coloană.

Lucien se duse repede și examină exteriorul celeilalte coloane. Aceeași măiestrie.

— Și mai neverosimil, rosti Lucien zâmbind.

— O soluție foarte ingenioasă, monsieur, spuse Manet, bătându-l prietenește pe umăr.

— Asta, în caz că oaspetele dumneavoastră nu se pierde cu firea și nu începe să zbiere înăuntru, răspunse Lucien, înțelegând că succesul ideii sale ingenioase depindea de curajul ocupantului. Nu pot să izolez fonic coloana.

— Mi-e teamă că nu putem face nimic în privința acestui aspect.

— Sunt pregătit pentru prezentarea de marți, spuse Lucien, încercând să ducă discuția pe un făgaș mai plăcut.

— Maiorul Herzog e nerăbdător să-ți vadă proiectul. M-a sunat ieri să verifice cum merge treaba.

— Maiorul și dumneavoastră veți fi deopotrivă încântați, spuse Lucien. Primează funcționalitatea în…

— Ne vedem marți dimineață la nouă? spuse Manet, în timp ce se îndrepta spre ușă, făcându-i semn arhitectului s-o ia înainte, întrucât nu puteau pleca împreună.

Lucien nu se simțea jignit de modul în care Manet pusese capăt discuției. Fără îndoială, bătrânul colaborase și în trecut cu arhitecți și era obișnuit cu aiurelile pe care le îndrugau aceștia când își explicau detaliile muncii.

Pe măsură ce cobora scările, încântarea lui Lucien dispăru treptat. Ajunse la ușa din față și zăbovi acolo vreo două minute, prea înspăimântat să iasă în stradă. Își închipuia că un Citroën negru, automobilul preferat al Gestapoului, îl aștepta la primul colț. Trase adânc aer în piept și deschise încet ușa. Se uită în stânga și-n dreapta, apoi păși pe trotuar și porni grăbit pe strada Galilée. Ar fi vrut s-o ia la fugă, dar imaginea evreului mort în costum albastru îi reveni în minte, făcându-l să încetinească pasul.

8.

— Ai avut dreptate, e ingenios. Mendel Janusky deschise ușa coloanei și păși înăuntru. O închise în urma lui, apoi ieși. Bezna dinăuntru e foarte liniștitoare. Janusky se apropie de Auguste Manet. Putem avea încredere în arhitectul tău?

— Desigur, prietene. Ești în siguranță în ceea ce-l privește, rosti Manet.

— Sper să ai dreptate. Am obosit să tot fug, Auguste. Uneori, îmi vine să intru în biroul Gestapoului și să mă predau. Să le spun unde-am ascuns banii și să-i las să-mi facă de petrecanie.

Manet izbucni în râs. Îl cunoștea pe Mendel Janusky de aproape douăzeci de ani, și era un om care nu se dădea niciodată bătut. Janusky nu s-ar fi predat în veci autorităților naziste și nici în ruptul capului nu le-ar fi dat averea sa uriașă. Cu ajutorul ei, Janusky cumpăra libertatea poporului său, și nu doar în Franța, ci pe întreg continentul european. Încă de la sfârșitul anilor ’30, Janusky înființase în Europa o rețea de agenți însărcinați cu furnizarea de vize și pașapoarte evreilor care doreau să fugă, cu precădere în Portugalia, Turcia și America de Sud, unde funcționarii se lăsau mai ușor mituiți. Banii cumpărau libertatea, iar Janusky era dispus să cheltuiască sume uriașe în acest scop. Chiar și spre sfârșitul lui 1941, multe familii fugeau în continuare cu ajutorul său. Nu demult, din câte știa Manet, prietenul lui ajutase șaizeci de evrei să intre clandestin în Turcia, de unde urmau să plece spre Venezuela la bordul unui vapor. Dar evreul nesocotise sfaturile prietenilor săi de a părăsi Franța, și acum granițele erau închise, iar Gestapoul strângea lațul în jurul lui. Cu toate astea, îl înștiințase pe Manet că voia neapărat să fugă, pentru a-și putea continua munca. Mulți aveau în continuare nevoie de ajutorul său.

— Ce glumă bună! O să mă predau eu cu mult înaintea ta, Mendel.

Janusky zâmbi.

— Ești un om de ispravă, Manet. Când majoritatea afaceriștilor ne-au întors spatele, tu ne-ai ajutat fără șovăire, punându-te pe tine și familia în mare primejdie.

— E de datoria oricărui bun creștin să ajute.

— Hai că asta-i bună! îți mărturisesc că n-am avut niciodată încredere în neevrei. În față îți zâmbesc, dar pe la spate te fac „jidan împuțit”. Fac afaceri cu noi, dar atât. În afară de tine, câți crezi că m-au invitat vreodată la țară, în weekend? Niciunul. O fi Franța prima țară europeană care le-a acordat evreilor drepturi civile, dar e plină de antisemiți. Ce neghiobie din partea mea să cred că ne-au acceptat într-un sfârșit!

— Cred că te înșeli.

— Asta, pentru că ești un domn și un adevărat creștin. Dar e o naivitate să crezi că toți gândesc ca tine.

Pe Manet îl întrista să vadă schimbarea fizică a prietenului său. Cândva un bărbat înalt și distins, cu ochii albaștri pătrunzători și cu o personalitate plină de energie, Janusky era acum tras la față, iar ochii lui păreau goi și lipsiți de viață. Părul său grizonant devenise complet alb. Întorcându-se cu trupul încovoiat către coloană, Janusky își plimbă degetele în sus și în jos pe canelura acesteia, simțind în mod evident plăcere la atingerea materialului neted.

— Astă-noapte l-am visat pe tatăl meu, spuse Janusky, aproape absent. De ani de zile nu l-am mai visat.

— Îmi aduc aminte de tatăl tău. A muncit pe brânci pentru familie și a făcut avere din nimic.

— Din mai puțin decât nimic. A scăpat de pogromurile din Rusia în 1881. Aduna fier vechi de la bătrâni câte optsprezece ore zilnic și îl vindea la un preț de nimic. Un bănuț de-aici, un bănuț de colo, până s-a trezit cu cea mai mare companie de fier vechi din Paris. Apoi a cumpărat oțelăria.

— Cea mai bună din țară.

— Știi, Auguste, după ce-am izbutit, ne-am considerat superiori tuturor evreilor care-au venit mai târziu. Praf în ochi. Tot imigranți eram, la fel ca evreii care sosiseră cu o zi în urmă. Când nemții au început să ne aresteze, primii trimiși la Drancy au fost evreii străini, indiferent de cât timp veniseră în Franța sau cât de prosperi erau.

Manet își aminti de prima lor întâlnire, prin anii ’20, când Janusky participase la o licitație pentru furnizarea de oțel uzinelor lui de motoare. Fiecare participant fusese nevoit să îi prezinte lui Manet fabrica și să demonstreze că putea să respecte termenii contractului. Janusky îl plimbase pe Manet

prin toate cotloanele uzinei, lăudând eficiența utilajelor sale moderne. Însă ceea ce-l uimise pe industriaș era faptul că Janusky părea să-l cunoască pe fiecare muncitor în parte, știind nu doar numele acestuia, ci informații personale. Pe unul îl întreba despre starea de sănătate a soției, pe altul, despre recitalul copilului, iar pe altul despre pescuit. Unui muncitor îi dăduse un franc pentru că se apropia ziua de naștere a fiului său. Când trecea pe lângă ei, muncitorii își înălțau fruntea, bucuroși să-l vadă.

Manet se considera un șef respectabil, însă nu știa mai nimic despre angajații săi. La sfârșitul turului, fusese mult mai impresionat de relația lui Janusky cu muncitorii decât de fabrică în sine. Până la urmă, Janusky câștigase licitația și din acel moment îi furnizase oțel lui Manet pentru motoare și pentru restul pieselor asamblate de fabrica sa. Asociații săi îl avertizaseră să nu facă afaceri cu evreii, care în opinia lor erau niște hoți înnăscuți, însă Janusky se dovedise a fi cel mai de încredere furnizor din câți cunoscuse. Un om de onoare.

— Vei rămâne aici o lună, Mendel, dar pe urmă va trebui să te ducem în altă parte. Nu e sigur să rămâi într-un singur loc.

— Am fost purtat dintr-o parte în alta, ca o piesă de șah, râse el.

— La timpul potrivit, când toate aranjamentele financiare vor fi gata, pot să te trec în Spania, apoi în Portugalia, spuse Manet.

— Și de-acolo în America. Trebuie să se afle ce se petrece aici.

— Da, în America. Dar momentan mi-e peste putință să te scot din țară. Sursa mea din Gestapo mi-a spus că taie și spânzură ca să pună mâna pe tine. Ți-l mai amintești pe Deligny?

— Deligny? Credeam că a scăpat. L-au ridicat?

— Nu știu dacă a dezvăluit ceva. Mai devreme sau mai târziu, vor veni și după oamenii mei. Aș vrea să cred că nu vor ceda, dar bestiile alea de la Gestapo au ac de cojocul oricui. În vremuri ca astea, oamenii n-ar trebui să se toarne unii pe alții, dar o fac oricum.

— Bietul Deligny. Totul din cauza mea. Nu-i corect, Auguste.

Manet schimbă vorba.

— Să nu scoți nici pâs cât stai aici, și nu te apropia de ferestre, nici măcar când sunt obloanele trase. Avem impresia

că ascunzătorile noastre sunt sigure, dar cum-necum află de ele. Pretutindeni sunt informatori.

— Nici pâs nu scot.

— Vei fi aprovizionat cu mâncare o dată la trei zile, prin liftul mic din cămară.

— Ei bine, spuse Janusky, făcând privirea roată, apartamentul ăsta e un lux în comparație cu butoiul ăla de vin din beci.

— Da, am remarcat parfumul Pinot Noir cu care te-ai dat, spuse Manet, bătându-l pe umăr.

9.

— Vai, dragă, ce surpriză nemaipomenită! Trebuie să fi costat o avere.

Lucien zâmbi, în vreme ce Adele admira șiragul de perle la lumina micuței lumânări de pe măsuța de cafea. Știa că mulți bărbați îi dăruiseră perle care de fapt erau niște imitații ieftine. Ochiul ei format știa să facă însă diferența, spre satisfacția lui Lucien.

— Un lucru de calitate costă, dar o femeie stilată ca tine merită ce-i mai bun, rosti Lucien.

În realitate, perlele fuseseră un chilipir. Un prieten îi povestise despre un homosexual care era disperat să vândă bijuteriile familiei, pentru că i se ordonase să meargă la Drancy.

— Sunt superbe, Lucien.

Adele prinse șiragul în jurul gâtului ei lung și mlădios.

Lucien o privi încântat din cale-afară. Pentru el, viața de noapte pariziană revenise la normal. În vreme ce francezii din oraș se mulțumeau cu resturi și cafea de ghindă, Le Chat Roux avea șase sortimente de pește și stridii, tocană de pește à la Provence, iepure, pui, salată de fructe și, nu în ultimul rând, ananas cu coniac de cireșe. Era minunat să te scalzi în bani, își spuse Lucien. Colierul se potrivea de minune cu rochia neagră și cu părul ei blond.

Spre mândria lui, bărbații din restaurant aruncau priviri furișe și pline de admirație către Adele. În curând, aveau să ajungă la apartamentul ei, să facă dragoste și să bea șampania scumpă, pe care Lucien o cumpărase pentru ea.

Adele era și ea conștientă de admirația și invidia celor din jur, și se juca obraznic cu perlele.

— Mă răsfeți, răule! Perlele, masa asta fantastică. Meriți o recompensă, rosti ea, îndreptându-și spre ușă ochii seducători de culoarea albăstrelelor, moment în care începu să fluture din brațe ca o școlăriță entuziasmată.

— Uite-o pe Suzy! exclamă ea. Bună, scumpo! strigă Adele după ea. Să treci pe la salon săptămâna asta. Nu te iert dacă anulezi din nou.

Lucien se întoarse și o zări pe actrița Suzy Solidor la o masă cu alte șase persoane. Suzy înălță paharul, și Adele zâmbi. Lucien întâlnise în acest restaurant mai mulți actori și vedete care nu fugiseră în 1940. Celebrități consacrate, precum Maurice Chevalier, Sacha Guitry, sau vedete în devenire, precum Edith Piaf sau Yves Montand își continuaseră carierele în Paris. Ba mai mult, păreau complet impasibile la urmările războiului, spre nemulțumirea unor compatrioți. Adele era mândră de cunoștințele ei din lumea filmului și se lăuda întruna cu ele. Era fericită că vedetele nu plecaseră. Dintre celebrități, doar pe Coco Chanel ar fi vrut s-o vadă plecată cu primul tren, căci n-o suferea deloc, pentru că parizienii credeau că Chanel era mai talentată și mai șic decât ea.

— Vine Suzy să arunce un ochi pe niște desene, și s-ar putea să o aducă și pe Simone Signoret. Încântător, nu? spuse Adele plină de entuziasm. Și *amândouă* mi-au promis că vor veni la prezentare. Sorbind cu măsură din vin, Adele privi admirativ în jur la atmosfera din restaurant, admirând clientela strălucitoare, ca un turist la poalele Alpilor. Cum spuneam, te așteaptă o recompensă la mine acasă, așa că hai să mergem, rosti Adele, sorbind din pahar ultimii stropi de vin.

În drum spre ieșire, trecură pe lângă o masă ocupată de șase ofițeri germani care se îmbuibau cu omlete, friptură de pui, friptură de miel și nelipsita șampanie, ca să alunece mâncarea mai bine. Spre ușurarea lui Lucien, niciunul dintre ofițerii prezenți la întâlnirea cu Manet nu era acolo. S-ar fi întrebat probabil cum de un arhitect prost plătit de Reich își permitea să cineze într-un restaurant de lux.

Lucien și Adele înaintau agale pe strada Monsigny. Era o minunată seară de iulie. Înainte de război, parizienii obișnuiau să se plimbe pe străzi și să admire vitrinele magazinelor, însă acum, din cauza lipsurilor, acestea erau pustii, și n-avea rost să te oprești în dreptul lor. În vitrinele prăvăliilor de vinuri se zăreau încă sticle, dar acestea erau goale. Ca de obicei, străzile erau aproape pustii; doar câțiva oameni care se grăbeau să prindă metroul până la miezul nopții, când începea interdicția de a ieși din casă. Nemții nu erau proști, gândi Lucien. Interdicția aceea nu era doar o măsură de siguranță, ci și o formă de control psihologic asupra parizienilor, mult mai eficientă decât violența. Oamenii se temeau să fie prinși pe străzi după miezul

nopții. Lucien zărea spaima întipărită pe chipurile lor. Nici urmă de mașini pe străzi. Doar un velotaxi trecu pe lângă ei, un soi de ricșă ce transporta două femei, trasă de un tânăr biciclist. De la o vreme, acest tip de transport era la modă în Paris, pentru că nu necesita nici benzină, nici cai.

— Prietena mea, Jeanne, tocmai a făcut rost de o blană splendidă ce a aparținut unei evreice, rosti Adele, jucându-se cu perlele. Îi vine până la genunchi și e din nurcă veritabilă.

— Evreii au pierdut totul. Mulți se ascund, din câte-am auzit.

— Pot să se ascundă și-n gaură de șarpe, răspunse ea, că germanii tot o să-i găsească. Nu mă îndoiesc.

— Foarte puțini au reușit să fugă din țară înainte de capitulare, ceea ce înseamnă că cei mai mulți se ascund pe undeva, opină Lucien. Am auzit că mii de evrei au fost deportați luna trecută.

— Francezii sunt în sfârșit stăpâni pe propria lor economie. Las că știu eu cum au pus jidanii ghearele pe industria textilă și pe modă. Porcii dracului!

Lucien era uimit de vorbele înveninate ale lui Adele. Nu cunoștea această latură a ei, poate pentru că nu discutaseră despre evrei până atunci. Ocupația, gândi Lucien, nu instigase doar la ură împotriva evreilor, ci scosese la iveală toată mizeria umană. Greutățile și privațiunile stimulau egoismul, învrăjbind comunități, vecini, ba chiar și prieteni. Oamenii erau în stare să-și scoată ochii pentru o bucată de unt.

— Săptămâna trecută, Isabelle, un manechin cu care lucrez, a aflat că tatăl ei a fost arestat pentru că ascundea un evreu în podul casei lor de lângă Troyes, spuse Adele. Cum să-ți riști viața în asemenea hal?

Lucien își coborî privirea.

— Ce s-a ales de tatăl lui Isabelle? întrebă el.

— Biata fată nu știe unde e tatăl ei sau dacă mai trăiește. E limpede că l-au torturat până și-a dat duhul. Mare noroc că n-au săltat-o cei de la Gestapo. O fată atât de frumușică ar putea ajunge într-un bordel din Polonia sau naiba știe pe unde.

— Mare păcat de tatăl ei!

Adele se opri brusc și îl privi țintă în ochi.

— Păcat? Dobitocii care-și asumă asemenea riscuri merită să moară.

— Și, totuși, te întrebi ce l-a determinat să facă una ca asta.

— Lucien, scumpul meu, ești incurabil, spuse Adele, jucându-se cu părul lui.

Își continuară plimbarea, iar Adele nu conteni să îndruge verzi și uscate, însă Lucien n-o mai asculta. Toată emoția stârnită de gândul că urmau să facă amor se risipise în adierea caldă a nopții. Voise să dea uitării teama de a nu fi prins, măcar pentru o seară, dar istorisirea lui Adele îi curmase orice speranță.

Frica i se cuibărise din nou în suflet. Lucien adora să colinde străzile Parisului său drag, dar de la o vreme frica îi însoțea mereu pașii, făcându-l să arunce întruna priviri furișe în jur, după vreun Citroën negru sau după agenți Gestapo îmbrăcați în civil, gata să-l înhațe.

Cu o zi în urmă, când se plimba pe strada Louvre, aproape leșinase când cineva îi pusese o mână pe umăr, dar se dovedise a fi prietenul său, Daniel Joffre. În această seară era atât de înspăimântat, încât se îndoia că avea să izbutească să aibă erecție, chiar și privind trupul lui Adele, purtând doar colierul de perle și pantofi cu tocuri înalte. Glasul ascuțit al lui Adele îl trezi din visare.

— Ca să vezi, ce se mai bulucesc damele pe străzi în noaptea asta! rosti Adele către o femeie care se apropia de ei.

— Exact la asta mă gândeam și eu când te-am văzut, dragă, i-o întoarse cealaltă.

Schimbul de replici îl nedumeri pe Lucien, care observă numaidecât că femeia care venea în întâmpinarea lor era extraordinar de frumoasă. Mult prea frumoasă pentru o prostituată.

Cei trei se întâlniră.

— Lucien Bernard, vreau să-ți fac cunoștință cu Bette Tullard. Ți-am pomenit de ea, firește. Mâna mea dreaptă la casa de modă și o persoană indispensabilă. Mărturisesc cu tristețe că dacă Bette ar pleca, toată afacerea s-ar prăbuși în douăzeci și patru de ore.

— Nu exagerează deloc, monsieur Bernard. Încântată de cunoștință.

— Asemenea, domnișoară, spuse Lucien, holbându-se prostește la chipul angelic al lui Bette.

— Nu uit niciodată un bărbat chipeș. Îmi amintesc că te-am văzut în magazinul nostru primăvara trecută.

— Păi… da, am trecut pe-acolo, spuse Lucien, măgulit că o femeie atât de atrăgătoare își amintise de el.

— Mi-a atras atenția în mod special părul tău ondulat. Majoritatea bărbaților au părul lins.

— Îți mulțumesc, spuse Lucien, trecându-și mâna prin păr cu sfială.

— Într-adevăr, e una dintre nenumăratele lui calități. Lucien e arhitect, Bette, și mi-a proiectat apartamentul.

— Aha, chipeș și talentat. Îmi place la nebunie apartamentul lui Adele, chiar dacă n-am zăbovit niciodată mai mult de cinci minute acolo. Adele îmi face mereu vânt, spuse Bette, aruncându-i o privire încruntată prietenei sale.

— Unii mai trebuie să-și administreze afacerea, dragă.

— Nu zău? Mereu am avut impresia că eu administrez afacerea, i-o întoarse Bette.

Adele pomenise adesea de Bette în discuțiile cu Lucien, însă fără s-o descrie. Motivul îi era acum limpede. Relația lor îl amuza pe Lucien. Ori de câte ori Adele o repezea sau o jignea, Bette îi răspundea cu aceeași monedă. Bette știa, pesemne, că Adele nu avea s-o concedieze niciodată.

— Acum, că se apropie prezentarea, îmi închipui că vei lucra zi și noapte la portofoliu, spuse Adele, zâmbind.

— Vai, ce colier minunat ai, Adele! spuse Bette, schimbând brusc subiectul.

Adele privi sugestiv către Lucien, iar Bette încuviință din cap.

— Nu te reținem, draga mea, ai mult de lucru la noapte.

— Da, replică Bette, ceva îmi spune că și tu vei fi destul de ocupată.

10.

— Afurisitul naibii, ți-am spus să nu aprinzi lumânarea! Noaptea se vede lumina prin obloane. Unde ți-a fost capul?

Solomon Geiber sări în picioare, stinse lumânarea și își înălță privirea spre tavanul pivniței, înjghebat din scânduri bătute în cuie și susținut de câteva bârne transversale. Deasupra lui se întrezărea chipul lui Maurier.

— Iertare, monsieur Maurier, n-o să se mai întâmple.

— Aici ai nimerit-o. Trebuie să plecați.

— Dar ne-ați promis că putem rămâne.

— Ghinion. Trebuie să fiu nebun să ascund evrei. Ai idee ce-o să pățesc dacă veți fi găsiți?

— Și unde să ne ducem? se văită Miriam, soția lui Geiber.

— Cui îi pasă? Asta-i problema voastră, nu a mea. Vă dau răgaz până mâine-seară, răspunse Maurier, apoi plecă cu pași apăsați.

Geiber se așeză pe podeaua de lemn a pivniței și își lăsă capul în mâini. Lată de doi metri, lungă de trei și la fel de adâncă, văgăuna în care trăiau slujise odinioară la depozitarea nutrețului. De patru săptămâni, era casa lui Solomon și a lui Miriam Geiber. În pofida frigului, a umezelii și a izului nelipsit de grăunțe mucegăite, pivnița aceasta era un hotel de lux în comparație cu traiul de care avuseseră parte în săptămânile anterioare.

Într-o după-amiază, un prieten îi înștiință că cei de la Gestapo erau în drum spre apartamentul lor. Geiber și soția lui își luaseră la repezeală lucrurile și economiile și se făcuseră nevăzuți pe străzile Parisului. După ce trei prieteni de nădejde le trântiseră ușa în nas, soții Geiber rămăseseră pe drumuri. Disperați, căutaseră ajutor la vechiul lor farmacist, un francez bonom, în care-și puseseră nădejdea că avea să-i ascundă în pivnița de sub spițerie. Spre groaza lor, farmacistul îi refuzase politicos și le oferise trei fiole de cianură pentru eventualitatea în care erau prinși.

Complet abandonați, cei doi se furișaseră până la marginea orașului. Înnoptaseră la adăpostul unui pasaj feroviar, în condiții

groaznice, apoi își continuaseră drumul prin sate, bătând pe la toate ușile, milogindu-se după mâncare și un acoperiș deasupra capului. Știind însă ce pedeapsă îi aștepta pentru ascunderea evreilor, țăranii le trânteau ușa în nas sau le ofereau resturi de mâncare și îi alungau imediat, ca pe niște câini vagabonzi. Ajuns în culmea deznădejdii, Geiber renunțase complet la mândrie și ceruse ajutor în genunchi. Zi după zi, familia Geiber cutreiera ținutul fără țintă, trăind din pomană și înnoptând în păduri sau în căpițe de fân.

Din când în când, câte un om mai bun la inimă îi adăpostea peste noapte. Două arătări ciudate în inima provinciei: un bătrân într-un costum de tweed englezesc din trei piese și cu baston, și soția sa îmbrăcată în haine elegante. Pentru a nu fi prinși, cei doi evitaseră șoselele, preferând să bată drumurile de țară. Amândoi se apropiau de șaptezeci de ani, și, curând, efortul își spuse cuvântul, astfel că de la atâta umblat, picioarele lui Miriam se umflară, îngreunându-i mult deplasarea. Uneori, se gândiseră să se predea și să pună capăt suferințelor.

Într-un nesperat gest de omenie, un țăran le oferise bicicletele fiilor săi, amândoi căzuți prizonieri în mâinile nemților. Deși trecuseră mai bine de zece ani de la ultima lor excursie, cei doi colindaseră de nenumărate ori Franța și Elveția pe bicicletă, alături de copiii lor. Descoperiră, spre bucuria lor, că vechiul dicton era adevărat: odată ce înveți să mergi pe bicicletă, nu mai uiți în veci. Bicicletele le făcuseră deplasarea mai ușoară, dar nu găsiseră încă un adăpost permanent.

Într-o seară, cei doi zăriră lumină la fereastra unei ferme aflate cam la jumătate de kilometru de drum. Istoviți și înfometați, soții Geiber porniră într-acolo și bătură la ușă. Le deschise un țăran cu barba măruntă, cenușie și părul scurt. Omul ascultă nepăsător la rugămințile lor. În ușă apăru și o fetișcană de șaisprezece ani cu păr lung, blond.

— Știm că sunteți evrei. N-o să vă facem rău. Intrați, vă rog, spuse fata.

Soții Geiber fură uluiți de vorbele fetei, de parcă tocmai se pogorâse un înger din ceruri. Dar când dădură să intre, țăranul le opri trecerea cu brațul său vânjos, apoi le trânti ușa în nas. Dinăuntru se auziră strigătele fetei, care se ruga de bărbat să-i primească. Țăranul zbieră la ea, făcând-o nătângă. Cearta

continuă o vreme. Mâhniți, cei doi se îndepărtară, dar tocmai atunci ușa se deschise violent și țăranul ieși însoțit de fată.

— Vă ascund dacă mă plătiți, rosti țăranul, privind aspru spre fată, care se pregătea să protesteze.

— Nicio problemă, monsieur. Veți fi recompensat pentru generozitatea dumneavoastră, răspunse Geiber.

De când cu Ocupația, Solomon găsise un loc sigur pentru averea lui considerabilă, dar știind că urma să aibă nevoie de bani, păstrase o bună parte din ei acasă, în caz că erau nevoiți să fugă. Geiber o îndemnase pe Miriam să-și coasă bijuterii și monede de aur în căptușeala rochiilor.

Pentru cinci mii de franci, primiră adăpost în pivnița din șopron și o găleată pe post de oală de noapte. Duhoarea și umezeala le pătrunseră încetul cu încetul în pori și în oase, iar noaptea, șobolanii mișunau deasupra după mâncare. Însă cel mai groaznic era întunericul abisal în care viețuiau. În timpul zilei, cei doi abia se zăreau unul pe celălalt în lumina chioară ce se strecura printre crăpăturile scândurilor, peste care zăcea un morman de fân drept camuflaj. Noaptea, nu-și vedeau mâinile înaintea ochilor. Din când în când, aprindeau lumânarea de sabat în serile de vineri, până când Maurier îi prinse.

Își petreceau zilele povestind fiecare amănunt din viața lor: despre fiii și nepoții lor, despre cărțile, spectacolele, lucrările de artă și filmele pe care le văzuseră. În chip ciudat, această grea încercare punea în evidență trăinicia căsniciei lor ce durase patruzeci de ani. Puteau discuta despre orice, ore în șir, ca doi buni prieteni într-o cafenea.

Maurier nu le dădea voie să iasă din pivniță, dar nu le păsa. Mai bine să trăiești în măruntaiele pământului decât să te ucidă la suprafață. Marie, nepoata lui Maurier, le aducea zilnic mâncare și le curăța oala de noapte. Le spăla și hainele. Marie era fără îndoială un înger. Geiber se jură că dacă scăpau cu viață, avea să o răsplătească regește pe fată.

Acum însă, soții Geiber erau din nou pribegi, la mila oamenilor. Solomon râse în sinea lui. Geiber era fiul unui afacerist înstărit, patronul unei uriașe uzine de aluminiu, astfel că nu dusese niciodată lipsă de bani, mâncare sau locuință. Se întreba acum dacă nu cumva Dumnezeu îi dădea o lecție: acest iad nazist în schimbul zecilor de ani de huzur și privilegii. Slavă

Domnului că toți fiii săi emigraseră în Anglia în anii ’30. Ceea ce consideraseră un blestem se dovedise a fi o binecuvântare.

Geiber tresări la auzul pașilor. Trăia mereu cu spaima că dintr-o clipă în alta, soldații germani, în uniformele lor gri-verzui, aveau să smulgă scândurile și să privească de parcă tocmai descoperiseră o comoară ascunsă.

— Monsieur Geiber, se auzi glasul lui Marie.

— Da?

— Mai de mult am fost servitoare în casa unui om foarte bogat. S-ar putea să vă ajute el.

11.

— Ați întrecut măsura. N-avem nevoie de atâta sticlă. Și ce-i cu turnul ăsta la intrare? Pentru numele lui Dumnezeu, construim o fabrică, nu o catedrală!

Turbat de furie, Lucien se ridică pe negândite de pe scaun. Se pregătea să-și apere proiectul în fața colonelului Lieber, când maiorul Herzog se apropie agale de schițele prinse pe peretele biroului lui Manet. Lucien se așeză la loc, conștient că fusese pe cale să facă o nerozie. Își aminti că nu avea de-a face cu un client obișnuit, ci cu unul care putea să-l trimită într-un lagăr cât ai zice pește. Își coborî rușinat privirea, iar Herzog rosti:

— Domnule colonel, turnul conține utilaje pentru uzină și găzduiește totodată intrarea unde muncitorii pontează. Sticla sporește luminozitatea. Conceptul e în întregime funcțional, și toate elementele construcției ajută la creșterea productivității. Nu asta dorește Reichul? Randament maxim într-un timp cât mai scurt?

Lieber, care nu părea foarte convins, își scoase tabachera de aur din tunică.

— Dacă zici tu, Herzog. Dar multe elemente de la exterior mi se par de prisos. Prefer o clădire simplă din beton, cu puține ferestre. O clădire care să poată rezista unui bombardament american.

— Structura e în întregime din beton armat, special întărit pentru a rezista unui bombardament, rosti Herzog, de parcă dojenea un copil răzgâiat. Nu uitați, domnule colonel, că această fabrică va funcționa și după încheierea războiului. Prin urmare, să nu facem o treabă de mântuială, ci să ne gândim la viitor și să ridicăm o clădire frumoasă, ca toate uzinele germane.

Lieber flutură din mână, de parcă vâna muște, dând de înțeles că afacerea era încheiată și proiectul aprobat. Lieber nu părea să aibă habar despre construcții și producția de armament. Constatarea îl nedumeri pe Lucien, care credea că nemții, vestiți pentru spiritul lor de organizare, numeau doar oameni capabili în funcții de înaltă răspundere. Dar, asemenea francezilor, și ei promovau imbecili care se bizuiau pe oameni precum Herzog să

ducă o treabă la bun sfârșit. Cu toate astea, Lucien se considera norocos. Acești ofițeri făceau parte din Wehrmacht, armata regulată, nu din Waffen-SS.

Lucien se simțea deopotrivă rușinat și măgulit de laudele lui Herzog. Era bucuros și totodată deranjat de faptul că cineva îi luase apărarea, când el ar fi trebuit de fapt să-și justifice alegerile. Fusese nevoit de multe ori să-și apere stilul modern, însă fără prea mult succes. Inevitabil, proiectele sale erau modificate în spirit tradițional, iar alegerea era simplă: faci modificările, sau poți să-ți iei adio de la bani și de la comandă. Lucien era un susținător al modernismului, dar nu din cale-afară de înflăcărat. Arhitecții trebuie să mănânce și ei și să-și plătească chiria.

În continuare, discutară despre alimentarea electrică a utilajelor, precum și despre cele mai ieftine modalități de a încălzi clădirea. Lucien instalase în mod inteligent conducte de aburi în spatele stâlpilor orizontali din dreptul ferestrelor, detaliu ce nu scăpă atenției lui Herzog. Laudele primite îl făcură pe Lucien să uite că se afla în groapa cu lei.

După două ore, Lieber își drese glasul și se ridică din fotoliul tapițat pe care Manet i-l oferise, dând de înțeles că întâlnirea se încheiase. Toate privirile se întoarseră spre Herzog, care se ridicase și el în picioare. Potrivit uzanțelor încetățenite, maiorul urma să tragă concluziile întrevederii.

— Ei bine, sper că monsieur Bernard va face aceste mici modificări în schițele sale, de care avem nevoie într-o săptămână, spuse Herzog, zâmbind larg. Știu că timpul e ridicol de scurt, dar am deplină încredere în forțele dumitale.

— Vă mulțumesc, domnule maior, spuse Manet. Oamenii mei sunt gata de lucru. Construcțiile pot începe numaidecât. Am înțeles că ne puteți pune la dispoziție măcar un buldozer. Ar fi mult mai eficient decât sute de muncitori cu târnăcoape și lopeți.

— Firește. De fapt, s-ar putea să vă fac rost de trei. Berlinul acordă prioritate sporită acestui proiect. Sunteți mulțumit de efectivul muncitorilor pe care îl aveți? Pot să vă pun la dispoziție și muncitori, rosti Herzog cu șarm, de parcă îi oferea industriașului o umbrelă.

Lucien și Manet știau desigur că forța de muncă la care făcea referire Herzog consta din deținuți politici aduși de la Drancy

sau din alte lagăre din apropierea Parisului. Bărbați costelivi, care „se oferiseră” să muncească pentru Reich.

La începutul Ocupației, Lucien se temuse că el și ceilalți francezi aveau să fie obligați la muncă silnică, dar, spre surprinderea lui, muncitorii erau plătiți. Se învârtea astfel cuțitul în rana învinșilor, care deveniseră în bună măsură dependenți de banii germani. Majoritatea lucrau direct pentru nemți, mai ales în domeniul construcțiilor, unde două sute cincizeci de mii de francezi erau angajați la compania Todt, însărcinată cu ridicarea de fortificații de-a lungul coastei Atlanticului, în eventualitatea unei invazii a Aliaților. Mii de francezi, de regulă talpa clasei muncitoare, se oferiseră să lucreze ca voluntari în fabricile germane. Salariile erau mai mari decât în Franța, dar munceau pe rupte și riscau să piară în urma bombardamentelor Aliaților. Angajații lui Manet primeau lefuri mai mici, dar erau tratați cum se cuvine.

— Nu-i cazul deocamdată, domnule maior.

— Construcția trebuie finalizată în mai puțin de două luni, Manet. Va trebui ca muncitorii tăi să lucreze zi și noapte, fără întrerupere. Asta așteaptă Berlinul de la dumneata, rosti Lieber pe un ton amenințător. Indiferent de câți oameni e nevoie.

— Ei bine, spuse Herzog, întorcându-se către Lucien, e un început promițător. Bănuiesc că domnul Manet a pomenit de noua lui fabrică de armament pentru Luftwaffe.

Lucien se uită la Manet, care-i zâmbi discret. Herzog își luă chipiul și mănușile, apoi ieși în urma colonelului Lieber. Manet îi urmări cu privirea, iar pe chipul său se citea dezgustul. Lucien era surprins, ținând cont de reușita întâlnirii.

— Lieber e un porc! exclamă Manet. O să ne facă viața grea.

— Dar întâlnirea a mers ca pe roate, monsieur. Ce vă îngrijorează?

Manet îl privi cu răceală pe arhitect.

— Într-adevăr, proiectul tău a fost acceptat, dar nemții mă strâng cu ușa, atât financiar, cât și în privința termenelor de finalizare. Nu se poate discuta cu Lieber. Ține mereu să-mi aducă aminte că suntem cu toții sub cizma nemților, acum și pe veci. În final, voi fi nevoit să accept forța lor de muncă pentru a finaliza proiectul la timp. Mi se-ntoarce stomacul pe dos când mă gândesc la nenorociții ăia.

— S-ar putea să fie mai îngăduitori, odată începute construcțiile, opină Lucien.

— Monsieur Bernard, e limpede că nu știi nimic despre nemți.

Lucien coborî privirea în podea.

— Și da, voi fabrica tunuri pentru Luftwaffe. Nemții au pus mâna pe-un teren destul de mare în Tremblay. Mă gândeam că proiectul te-ar putea interesa. Însă aș vrea să-ți cer întâi sfatul într-o chestiune măruntă.

— Cu siguranță. Cu ce vă pot ajuta?

— O cunoștință a mea a hotărât să găzduiască niște prieteni pentru o vreme în locuința sa din Le Chesnay. Dar s-ar putea să intervină anumite complicații cu nemții. Trebuie luate câteva măsuri, în caz că apar niște vizitatori nepoftiți.

Zâmbetul de pe chipul arhitectului păli brusc.

— Uzina de la Tremblay se anunță a fi de două ori mai mare decât cea pe care ai proiectat-o. Totodată, se va învecina cu un aerodrom unde avioanele de vânătoare vor fi echipate cu tunuri noi pentru teste, spuse Manet. Cu alte cuvinte, vei proiecta și un aeroport micuț. Sper că ești interesat. O să trimit o mașină după tine.

Fără prea mare tragere de inimă, Lucien scoase carnețelul din buzunarul sacoului și notă ora întâlnirii. Dar, în timp ce scria, schița deja în minte turnul de control al noului său aeroport.

12.

Lucien se ridică brusc în capul oaselor, de parcă cineva-i turnase în cap o găleată de apă rece în toiul nopții.

Se frecă la ochi, să fie sigur că nu visează, apoi o împunse pe Celeste, care dormea dusă pe burtă.

— Ai auzit și tu?

Celeste gemu.

— Mi s-a părut că…

O bătaie puternică în ușă îi curmă vorba. Lucien începu să răsufle greu. Când bătăile se reluară, începu să tremure spasmodic. Își trase genunchii sub bărbie și îi cuprinse cu brațele, legănându-se înainte și-napoi. O scutură zdravăn de umăr pe Celeste, care se răsuci pe o parte.

— E cineva la ușă, șopti Lucien.

— Cât e ceasul?

— E aproape trei dimineața.

— Cine ar putea să fie la ora asta? mormăi Celeste, îngropându-și fața în pernă.

Lucien știa răspunsul la întrebare. Un singur oaspete putea fi la acea oră: poliția franceză sau, mai rău, Gestapoul. Se zvonea că dădeau buzna în case în toiul nopții, când victimele dormeau. Proaspăt treziți din somn, oamenii erau buimaci și dezorientați și, drept urmare, mai ușor de arestat. Lucien nu știa cum să procedeze. Să-i înfrunte sau să se strecoare afară, ca un șobolan, pe ușa servitorilor aflată în partea din spate a apartamentului? îi era ciudă că nu se gândise la un plan de evadare, dar cum rămânea cu Celeste? Nu putea s-o lase acolo. Lucien o privi pe soția lui, care adormise la loc. Femeia asta ar fi dormit tun chiar dacă nemții intrau cu tancul în apartament.

Bătăile se reluară, de data asta cu mai multă putere și nerăbdare. Lucien trase adânc aer în piept, își luă inima în dinți și se ridică din pat. O mână invizibilă îl împinse către ușă. Pe măsură ce străbătea cei șase metri care despărțeau patul de intrare, o imagine înfiorătoare îi bântuia închipuirea: o țeavă de oțel despicându-i țeasta ca un pe bostan.

Lucien ajunse la ușă, tremurând din toate încheieturile, închise ochii pentru câteva clipe, apoi deschise ușa cu calm. În fața lui stătea un bărbat între două vârste, purtând un costum gri-închis și o pălărie neagră de fetru. Lucien era surprins să dea nas în nas cu un agent Gestapo, și nu cu poliția franceză, care făcea de regulă arestările. Pesemne că avea mari probleme dacă cei de la Gestapo se deplasau în persoană să-l salte. Lucien nu-i zări pe însoțitorii agentului pe coridor.

— Trebuie să veniți imediat cu mine, rosti bărbatul cu glas tare.

— Pot să mă îmbrac întâi?

— Da.

Lăsând ușa deschisă, Lucien se întoarse și porni spre dormitor. Nu voia s-o trezească pe Celeste, dar trebuia să-i spună. Era probabil ultima oară când avea s-o vadă, și trebuia să-și ia adio. Începu să plângă cu suspine.

— Să nu uitați geanta, strigă bărbatul din prag.

Lucien se opri și aruncă o privire peste umăr.

— E nevoie și de geantă?

Asta însemna că îl duceau direct la Drancy, nu pe strada Saussaies.

— Da, avem nevoie de ustensile. Starea soției mele s-a înrăutățit. Trebuie să veniți numaidecât.

— Ustensile?

— Sunteți doctorul Auteuil, nu? Mi s-a spus că locuiți la 4C. Vă rog, nu e timp de pierdut.

Lucien fu cât pe ce să leșine și se sprijini de bibliotecă. Gâfâia puternic. Ar fi vrut să-i arunce o înjurătură, dar se abținu. Când își mai recapătă suflul, se îndreptă spre ușă.

— Doctorul Auteuil locuiește la 3C.

Groaza se așternu pe chipul bărbatului, care făcu stânga-mprejur și țâșni pe coridor în direcția scărilor. Lucien închise încet ușa și se rezemă de ea. Rămase cu privirea fixată pe covorul roșu-măsliniu din antreu, cu gândurile pierdute. Deodată, simți ceva cald prelingându-i-se pe coapsă și oftă adânc. Nu se mai scăpase pe el de treizeci de ani.

Istovit și secătuit de emoții, Lucien se duse țintă la dulăpiorul din camera de zi, unde-și ținea băuturile, și scoase un păhărel și o carafă cu coniac. Se uită la pahar, apoi îl azvârli pe canapea și bău direct din carafă.

Când adormi la loc, se visă proiectând o ascunzătoare pentru Manet. Era o cutie cu capac plasată în mijlocul camerei. Când apăsai pe un buton, capacul zbura în lături și dinăuntru țâșnea tatăl lui Lucien, ca un omuleț pe arcuri. Purta veșmintele unui rabin tradițional, cu broboadă și kippă, și râdea în hohote de fiul său.

13.

— Bine, atunci te iau pe la opt. Nu, nimic extravagant, doar o serată restrânsă. Da, desigur, rochia de seară albastră-cenușie e numai potrivită. Vei fi atracția serii, draga mea Adele. Iartă-mă acum, am avut o zi lungă și trebuie să mă întorc la treabă. Am aici un oaspete foarte răbdător. Pe curând, iubita mea.

Schlegal puse receptorul în furcă și zâmbi. Gândul că avea să fie însoțit de Adele la petrecere îl umplea de bucurie. Avea să stârnească invidia tuturor ofițerilor din subordinea generalului, ceea ce urmărea de fapt. Era recunoscător pentru șansa de a avea alături o femeie cu statutul lui Adele. Majoritatea franțuzoaicelor cu care intrau în contact germanii erau din păturile inferioare ale societății: chelnerițe, vânzătoare, servitoare, precum și bucătăresele sau spălătoresele care lucrau în casele germanilor.

Deși înaltul Comandament dezaproba intimitatea dintre germani și franțuzoaice –, excepție făcând prostituatele cu, patalama – soldații germani se culcau mereu cu aceste femei din clasa muncitoare. Sexul devenise limbajul comun al Ocupației. Totuși, existau câteva reguli. Germanilor nu li se permitea să se plimbe la braț cu o franțuzoaică în văzul lumii, nici s-o ducă la cazarmă. Indiferent de rang, soldatul german nu avea ocazia să se culce cu o franțuzoaică respectabilă, din înalta societate, căci cele mai multe și-ar fi luat viața înainte să se încurce cu vreun neamț. Tocmai de aceea, Schlegal credea că numai un miracol i-o scosese pe Adele în cale.

Schlegal, care ședea pe un birou mare din lemn, se răsuci și privi în direcția opusă. Își întinse picioarele, pocni din călcâiele cizmelor sale negre și lucioase și-și încrucișa brațele. Pe scaunul de lemn dinaintea lui ședea un bărbat în vârstă cu mâinile legate la spate. Capul bătrânului era lăsat într-o parte, iar din colțul gurii îi curgea saliva.

— Să vedem. Unde rămăseserăm? A, da. Te întrebam unde e Mendel Janusky, iar tu mi-ai spus că habar n-ai. Eu ți-am spus că ești un porc mincinos și afurisit și că dacă nu-mi spui, o să te-nvăț minte. Ai noroc, domnule Deligny. Diseară ies în oraș cu

una dintre cele mai frumoase dame din Paris, așa că sunt mai înțelegător. Așa că îți mai dau o șansă. Unde e Janusky? *Știi* despre cine vorbesc, nu? Să-ți împrospătez memoria: Janusky e un domn din neamul lui Iuda, putred de bogat. Poate cel mai bogat om din Paris. Fostul proprietar al Uzinelor Madelin. Unde dumneata ai fost director până în 1932.

Schlegal ținu o fotografie lucioasă, alb-negru, în fața lui Deligny. Poza înfățișa un bătrân distins, îmbrăcat la costum, stând în picioare lângă o masă. Pe mâna dreaptă, pe care și-o ținea pe cartea de pe masă, purta un inel uriaș, bogat ornamentat.

— Îl recunoști, monsieur?

Bătrânul horcăi.

— Evreul ăsta împuțit are o avere de circa o sută de milioane de franci și deține una dintre cele mai impresionante colecții de artă din lume, una pe care mareșalul Hermann Göring o admiră foarte mult și ar dori s-o ia din mâinile domnului Janusky. Pentru că, odată ce punem mâna pe Janusky, nu cred că va mai fi preocupat de artă. Acest individ nu e doar un evreu viclean și bogat, ci un *dușman* al Reichului. Cu banii lui a ajutat sute de evrei să fugă din Europa. Pe câțiva evrei unguri i-a trimis în India, dacă-ți poți închipui. Nemaipomenit câte-a înfăptuit clientul tău. Abia aștept să-l cunosc. Prin urmare, spune-mi, te rog, unde pot să-l găsesc.

Bătrânul rămase tăcut.

— Atunci va trebui să te-nvăț minte.

Schlegal ridică o cutiuță pătrățoasă prevăzută cu o manetă și o cercetă cu atenție.

Când eram copil în Leipzig, aveam o cutiuță ca asta, care acționa setul meu de trenulețe electrice. Mă dădeam în vânt după trenulețe și pierdeam ore în șir jucându-mă cu ele. Dacă-mi aduc bine aminte, avea o manetă exact ca asta, cu care porneam curentul electric, iar dacă trăgeam de manetă la dreapta…

Un urlet înfiorător străbătu încăperea și răsună clipe bune între pereții de ipsos ai biroului. Schlegal urmări cu privirea cablurile care ieșeau din cutie, traversau podeaua de lemn și se opreau între picioarele bătrânului, care stătea aplecat, de parcă primise un pumn în stomac.

— Heinz, rosti Schlegal, ești sigur că drăcia asta generează suficient curent?

— Desigur, domnule colonel, rosti agitat căpitanul Bruckner, care ședea pe un scaun de lemn din colțul încăperii, alături de alți doi ofițeri, căpitanul Wolf și locotenentul Voss. Mai încercați, vă rog, o dată, și nu uitați să trageți maneta până la capăt.

Un nou urlet zgudui încăperea, prelungindu-se parcă la nesfârșit. În tot acest timp, Schlegal nu-i dădea atenție oaspetelui său, ci se holba la cutie. Cu o smucitură violentă, trupul bătrânului se proptise de spătarul scaunului de care era legat. Când urechile începură să-i țiuie din cauza zbieretelor, colonelul Gestapo trase maneta la stânga, iar în birou se lăsă brusc tăcerea.

— Unde este Mendel Janusky, monsieur Deligny?

Tăcere.

— „Îmi cer scuze, cred că n-am auzit bine, spuse Schlegal, trăgând iute de manetă la dreapta și înapoi la stânga, gest întâmpinat cu un urlet scurt de bătrân. Încă n-am auzit.

O manevră similară, urmată de un nou urlet scurt.

Pentru propriul amuzament, colonelul îl făcu pe bietul om să scoată o gamă întreagă de urlete în încercarea de a încropi un soi de melodie, spre încântarea ofițerilor prezenți la interogatoriu.

— Mi s-a părut mie, sau tocmai am auzit *Lili Marlene?* îi întrebă Schlegal.

Bruckner, Voss și Wolf râseră cu lacrimi și clătinară din cap.

— Păcat. Te mai întreb o dată, monsieur Deligny, unde se află Mendel Janusky?

Părul lung, alb și plin de sudoare al bătrânului îi atârna peste ochi. Deligny își înălță fruntea și îl fixă pe Schlegal cu privirea, în timp ce acesta se apropie de el cu degetele pe maneta cutiei.

Ofițerul Gestapo interogase multe persoane de când se instalase pe strada Saussaies, în 1941. În opinia lui, tortura scotea multe lucruri la iveală despre caracterul sau moralitatea unui om, fie el francez, german, evreu sau neevreu. Când se apucase de această meserie, se așteptase să întâlnească persoane care nu aveau să cedeze nici în ruptul capului, rezistând celor mai crunte torturi, însă rareori se întâmpla astfel. Voia să întâlnească oameni curajoși, dar, spre dezamăgirea lui,

cu toții clacau și ciripeau. Știa, prin urmare, la ce să se aștepte acum.

Bătrânul trase cu greu aer în piept, apoi rosti cu glas scăzut, aproape imperceptibil:

— Strada Touron, în prăvălia de vinuri a lui Gattier.

— Vezi că n-a fost așa greu? făcu Schlegal.

Colonelul azvârli cutia pe birou, apoi îi făcu semn lui Bruckner, care părăsi numaidecât încăperea.

— Vai de mine, cum a zburat timpul! E deja ora prânzului? întrebă Schlegal, aruncând o scurtă privire la ceas. Sunt lihnit. Domnilor, luați prânzul cu mine la Café Daunou?

Ofițerii săi schimbară priviri încântate și își luară mănușile și chipiurile. Șeful lor era bine dispus și urma să achite consumația. În drum spre ușă, Schlegal luă cutia de pe birou și trase de manetă până la capăt în partea dreaptă.

— Mă scuzați, monsieur Deligny, rosti el cu îngrijorare în glas. Ne întoarcem în câteva ore și continuăm conversația.

Urletele bătrânului se auziră încă trei etaje mai jos.

14.

— Ți-am pregătit o ceașcă de ceai natural.

Celeste fu uimită să-l găsească pe Lucien în bucătărie la primele ore ale dimineții. Soțul ei îi întinse mândru ceașca pe o farfurioară. Lucien îi spusese mai demult că, într-o vizită în Anglia, aflase că atunci când servești pe cineva cu ceai, trebuie să-i oferi întotdeauna și o farfurioară. Gestul său îi aduse zâmbetul pe buze.

— Ceai natural? întrebă Celeste. Sigur n-ai fiert frunze de iarba mâțelor?

— Gustă.

— Sfinte Dumnezeule! E ceai adevărat, spuse ea, luând o gură și savurând aroma înainte să înghită.

În vreme de război, Celeste știa să fie recunoscătoare pentru micile plăceri ale vieții. Nici cea mai scumpă șampanie n-ar fi avut atâta savoare în acele clipe.

De la o vreme, Lucien venea acasă cu alimente greu de obținut, precum brânza, untul și cafeaua. Celeste știa că erau luate la negru, dar nu punea întrebări. Mai constatase că în timpul Ocupației, cetățenii de bună credință ai Parisului închideau ochii la tot soiul de nelegiuiri. Lucien, evident, era foarte mândru de aceste achiziții.

— Mersi. E delicios.

— Bun, trebuie s-o întind. Am mult de lucru la birou, spuse Lucien vesel. O sărută scurt pe frunte și înșfăcă sacoul de pe spătarul scaunului de oțel din bucătărie. Ce program ai azi?

— Nu am mai nimic de făcut. Am auzit că au băgat hârtie igienică la un magazin de pe strada Bretagne. O să-mi încerc și eu norocul.

În timpul Ocupației, femeile erau nevoite să stea la cozi interminabile, încercând să cumpere strictul necesar.

— Dacă s-a terminat, voi încerca să fac eu rost. Ne vedem diseară.

Celeste sorbi din ceai și se uită lung la porțelanul alb, strălucitor și la dulapurile de bucătărie din oțel inoxidabil. Ar fi preferat unele din lemn, dar cel puțin acestea erau ușor de

curățat. Lăsă ceașca în chiuvetă și merse în vestibul să-și ia pălăria neagră de fetru, cu calotă ascuțită și pană albă, în stil Robin Hood. Din fericire, în materie de modă feminină, ea și Lucien aveau aceleași gusturi.

Era o dimineață răcoroasă de vară, iar vântul îi adia plăcut pe chip în vreme ce străbătea bulevardul Sébastopol. Nemții secătuiseră orașul de viață, gândi ea, însă nu aveau putere asupra vremii. Aruncă o privire la ceas și coti spre Notre Dame. În fața catedralei erau mult mai mulți turiști germani în uniformă decât francezi sau porumbei. Trei ofițeri de armată lăsară aparatele de fotografiat jos și o urmăriră cu privirile. Schimbară câteva șoapte admirative și zâmbiră, dar Celeste nu-i băgă în seamă. Biserica era plină de soldați germani care se plimbau printre rândurile de scaune ori se holbau în sus la bolțile înalte sau la vitralii. Spre uimirea lui Celeste, câțiva îngenuncheaseră în strane și se rugau. Își închipuise că oamenii aceștia nu aveau niciun Dumnezeu.

Celeste se așeză pe o băncuță, dar nu se rugă. Încetase să mai participe la slujbele de duminică, dar agrea aerul contemplativ al bisericii. Era un loc potrivit pentru reflecție, o oază de alinare într-o viață plină de dezamăgiri. Ce rost mai avea să te rogi pentru fericire? Nu-i ajutase la nimic. Fusese pedepsită mai întâi cu pierderea sarcinii, apoi cu fuga tatălui ei. Nu mai putea îndura o nouă dezamăgire. Iar căsnicia ei era pe butuci. Într-o vreme, îl iubise din toată inima pe Lucien, dar dintr-un motiv sau altul, dragostea se evaporase ca apa dintr-un bol. Odinioară, fusese plin, dar acum nu mai rămăsese decât o baltă micuță pe fund. Bolul nu fusese răsturnat, dar apa se risipise în timp.

Celeste ieși din biserică și traversă Petit Pont pe Malul Stâng. Înainte să ajungă la bulevardul Saint-Germain, coti pe strada Dante și intră într-o clădire de apartamente. Urcă la etajul întâi și sună la o ușă.

Ușa se deschise, și în prag apăru un bărbat înalt, între două vârste, care purta ochelari cu rame de sârmă.

— Mă bucur că ați ajuns, madame Bernard. Vă așteptam. Pe aici, vă rog.

— Vă mulțumesc, monsieur Richet.

La masa din sufragerie ședea o copilă de zece ani cu obraji pistruiați și păr bălai strălucitor, prins în cosițe lungi. Fetița se ridică în picioare și făcu o scurtă reverență.

— Bun, Sandrine, ce-am avut de pregătit la matematică pe săptămâna asta? Am rămas la fracții? întrebă Celeste, scoțându-și pălăria de pe cap și așezându-se lângă eleva ei.

— Da, doamna profesoară, dar încă nu știu să adun numere întregi și fracții.

— Stai liniștită, scumpete, într-o oră o să visezi adunările astea, o asigură Celeste, sărutând-o pe obraz.

La sfârșitul lecției, Richet se întoarse în sufragerie.

— Vă sunt profund recunoscător pentru ajutorul pe care ni l-ați dat în ultimele luni. Ultimul ei profesor a dispărut din senin.

— Mulți oameni au dispărut în Paris, spuse Celeste.

— Vă mulțumesc, doamnă Bernard, pentru lecție, rosti Sandrine cu o reverență.

— Repetă exercițiile alea cu fracții, și o să te descurci de minune la următorul test.

Richet se duse lângă fiica lui, o luă în brațe și o sărută pe creștet.

— Sandrine, nu vrei să ieși puțin la joacă, în parc? întrebă el.

15.

— V-am spus deja, monsieur, că nu mai vreau să mă amestec în treburile astea.

Întins pe canapeaua tapițată cu catifea roșie, Manet îi zâmbi arhitectului care se plimba de colo colo prin fața impozantului cămin ce împodobea cabana de vânătoare din Le Chesnay.

— Am nevoie doar de câteva sfaturi.

— Sfaturile astea ar putea să mă bage în mormânt. La fel și pe dumneavoastră.

— Aruncă o privire în jur și spune-mi ce părere ai. Pun rămășag că un om talentat ca dumneata ar putea născoci o idee ingenioasă.

Lucien știa că bătrânul îl îmbuna cu vorbe dulci, și, cu toate astea se simțea măgulit. Se uită în jur, iar privirea i se lumină când văzu atâtea posibilități, mult mai numeroase decât în apartament. Era o clădire construită în stilul marilor cabane nobiliare din secolul al șaptesprezecelea. Ascunsă în mijlocul unui codru des, ce se întindea pe o suprafață de o sută de hectare, casa cu acoperiș înalt de ardezie și turnulețe la colțuri era suficient de retrasă pentru a nu atrage atenția Gestapoului. Astfel de proprietăți erau moștenite din generație în generație. Cabana avea cel puțin treizeci de încăperi și o bucătărie mai mare decât apartamentul lui Lucien.

Manet se apropie de Lucien. Îi puse mâna pe umăr, ca un bunic înțelegător, și vorbi cu glas șoptit, de parcă în cameră ar fi fost și alți oameni.

— Cei doi oaspeți ți-ar fi foarte recunoscători pentru ajutorul acordat: recunoștința lor valorează cincisprezece mii de franci. Și eu ți-aș fi deopotrivă recunoscător.

Inima începu să-i bată nebunește. Cei douăsprezece mii de franci se risipeau iute. Piața neagră era mult prea îmbietoare. Brânză, ouă, unt, vin veritabil, carne, ba chiar și ciocolată, găseai de toate... la prețuri exorbitante. Lucien aflase că majoritatea produselor de pe piața neagră erau aduse din nordul Franței, din zonele rurale. Se pare că țăranii ieșiseră până la urmă mai bine din afacerea asta. Mâncau mult mai bine decât

orășenii și își vindeau produsele pe piața neagră la prețuri de cincizeci de ori mai mari. Mare noroc pe orășenii cu rude la țară! Aveau dreptul să primească alimente prin poștă, jaful nemților înrăutățea și mai mult situația. Se îmbogățeau peste noapte datorită ratei oficiale de schimb dintre franc și marca germană, iar soldații luaseră cu asalt Parisul ca lăcustele devorând un lan de grâne. Întâi puneau mâna pe produsele de lux, precum parfumul, apoi pe produsele de bază, precum vinul și tutunul. La încheierea serviciului militar, ofițerii germani se urcau în trenuri cu zeci de geamantane ticsite cu pradă. Fără îndoială, lui Lucien i-ar fi prins foarte bine cei cincisprezece mii de franci.

— Oaspeții mei mi-au povestit de terenul pe care l-au cumpărat pe Coasta de Azur, spuse Manet. Un loc minunat să ridici o casă după război. Cu multă sticlă și, cine știe, cu un balcon lung în spatele casei. Priveliștea îți taie respirația. Iar albastrul mării e de nedescris. Ar trebui să vezi cu ochii tăi.

— Coasta de Azur? făcu Lucien. Într-adevăr, mi-ar plăcea să merg acolo. Dar aș avea nevoie de documente de tranzit ca să călătoresc în sud.

— Nicio problemă. Se aranjează.

— Vorbiți serios?

Manet îl luă de braț și îl conduse încet prin casă. Nu era puțin lucru să vizitezi treizeci de încăperi într-o după-amiază. Porniră din pod și luară camerele la rând, pe măsură ce coborau. Pereții căptușiți cu lambriuri, care se înălțau până la tavan, ofereau câteva posibilități. Zidurile cabanei erau suficient de groase ca să ascundă un om. Lucien căuta și alte soluții. În holul uriaș de la intrare se înălța un șir superb de trepte din lemn, mărginite de o balustradă sculptată. Treptele porneau din dreptul unui stâlp uriaș îmbrăcat în lemn, care-i amintea lui Lucien de soclul statuii lui Mercur din apartamentul de pe strada Galilee. Acoperișul putea fi prins în balamale și tras ulterior de doi oameni cu ajutorul unei chingi, însă locul era prea strâmt pentru doi adulți. Lucien își înălță ochii spre tavan, care era susținut pe grinzi solide de lemn, expuse vederii. Văzu numaidecât că structura etajului îi oferea mai multe soluții.

Grinzile principale susțineau o suită de grinzi mai mici, dispuse în unghiuri drepte, iar de acestea erau prinse scândurile care formau podeaua. Aceste grinzi secundare aveau o grosime de vreo treizeci de centimetri, suficient cât să adăpostească un

om întins pe spate. Scândurile puteau fi scoase și prinse în balamale pentru a crea un soi de trapă. Totodată, structura trebuia consolidată cu alte scânduri, pentru a opri căderea respectivei persoane prin tavanul de ipsos dintre grinzile principale.

Din nefericire, în timpul unei percheziții, agenții Gestapo aveau să păsească la doar câțiva centimetri deasupra fugarilor. Aidoma apartamentului de pe strada Galilee, Lucien își dădu seama că nici cea mai inteligentă soluție n-ar funcționa dacă pe oaspeții lui Manet i-ar cuprinde panica și ar striga. Riscurile erau prea mari.

Lucien zări un foișor în dreptul unei ferestre de la etaj, suficient de lat și de adânc pentru a funcționa ca o ascunzătoare. Pe măsură ce străbătea camerele în căutare de soluții, entuziasmul îl cuprinse din nou. Lucien găsea provocarea de a-i păcăli pe nemți mai ispititoare decât cei cincisprezece mii de franci. Și-i închipuia pe soldații germani întorcând turbați casa pe dos, încercând în zadar să-i găsească pe fugari. În tot acest timp, evreii ar fi chiar sub nasul lor. Într-un târziu, un ofițer Gestapo ar suna retragerea, convins că evreii nu se ascundeau acolo. Aceste gânduri aveau asupra lui efectul unui pumn de amfetamine, iar Lucien grăbi pasul, obligându-l pe bietul Manet să se țină după el.

— De ce n-am încerca în spatele unui dulap? întrebă Manet când intrară în dormitorul principal.

— E primul loc în care ar căuta, rosti Lucien cu nerăbdare în glas.

Se opri și văzu că bătrânul obosise. Lucien nu era pregătit să ia o decizie finală, astfel că trebuia să mai caute soluții.

— Vă rog, monsieur. Mai bine mă așteptați jos. Permiteți-mi să vă ajut.

— Sunt bine. Să mergem mai departe.

Lucien îl luă pe Manet de braț și porniră în direcția celor câteva trepte care urcau spre un birou mic. Dar tocmai când se pregătea să pună piciorul pe prima treaptă, Lucien alunecă și se prăvăli înainte, lovindu-se la genunchi.

— Fir-ar să fie! strigă el, apucând strâns de genunchiul rănit.

Manet se aplecă să-i dea o mână de ajutor.

— Nu vă deranjați, sunt bine, spuse Lucien.

Manet se așeză pe trepte să-și tragă puțin sufletul.

— De ce au pus trepte aici? întrebă Manet.

— Pentru a înălța nivelul podelei și pentru a oferi mai mult spațiu bibliotecii de sub noi.

— Aha. Ca să separe biroul de dormitor.

— Întocmai, doar patru trepte, spuse Lucien. Un amănunt drăguț. Și eu aș fi procedat la fel. Lucien își masă genunchiul, cercetând cu atenție treptele. Așteptați puțin. Mă întorc imediat. Lucien coborî șchiopătând scările, lăsându-l pe Manet cu o expresie de nedumerire întipărită pe chip. Se întoarse două minute mai târziu, vizibil încântat și șchiopătând mai puțin. O să funcționeze. O să funcționeze! exclamă el în culmea fericirii. O să-i ascundem sub scări.

— Cum o să intre acolo?

— Nimic mai simplu. Voi monta balamale în capul scărilor. Fugarii vor ridica treptele și se vor furișa înăuntru, trăgându-le în urma lor. Pe dinăuntru, vom fixa un zăvor, ca să nu poată fi trase din afară. Mocheta va acoperi în continuare treptele, pentru a ascunde deschizătura.

Scările erau mărginite de pereți și păreau că se contopesc cu interiorul dormitorului. Era posibil ca nemții nici să nu le observe. Luând în considerare calitatea execuției din apartamentul de pe strada Galilee, Lucien era convins că meșterii lui Manet puteau ascunde cu măiestrie balamalele. Treptele urmau să fie demontate cu grijă și reasamblate pe un cadru din lemn prevăzut cu balamale în vârf, apoi acoperite cu o mochetă identică cu covorul de la etaj. Lucien avea o expresie triumfătoare pe chip și radia de încântare, de parcă tocmai câștigase Prix de Rome[5]. Încântat la culme de propria-i ingeniozitate, se lăsă cuprins de euforia pe care-o încercase nu de mult în strada Galilée.

— Sclipitor, tinere. Dar pe ce vor sta oaspeții?

— Pe o saltea subțire. E loc suficient pentru două persoane lipite una de cealaltă.

— Eram convins că vei găsi o soluție, spuse Manet, bătându-l pe spate. Voi avea nevoie de schițe cât mai curând.

— Desigur, monsieur. Mă voi apuca numaidecât de treabă.

— Oaspeții mei vor fi încântați să afle vestea. O să…

— Suficient! Nu vreau să știu nimic.

---

[5] Premiu decernat anual de guvernul francez în cadrul unei competiții la care iau parte artiști din diverse domenii: sculptori, arhitecți, muzicieni (n. red.).

— Desigur, monsieur Bernard. Îmi cer scuze. M-am lăsat luat de valul entuziasmului de moment.
— Și încă ceva.
— Da, monsieur?
— E ultima oară când fac așa ceva.
— Absolut, răspunse Manet.

16.

Adele nu glumise când îl amenințase că nu avea să-l ierte în veci dacă va rata prezentarea de modă. Moda însemna totul pentru ea. Era una dintre trăsăturile pe care Lucien le aprecia cel mai mult la ea. Adele era la fel de ambițioasă în carieră ca Lucien. Ba chiar și mai ambițioasă.

Lucien ajunse la salonul de prezentare de pe strada du Colisée la ora unu fără douăzeci și se așeză undeva în fundul sălii. Era locul ideal pentru a zări vedetele din lumea filmului. Paradele lui Adele reprezentau un punct de atracție pentru celebrități, care nu întârziau niciodată să apară. O adorau pe Adele. Lucien era deopotrivă bucuros să-și desfete privirile cu priveliștea manechinelor lui Adele. Atâtea femei frumoase la un loc! În această după-amiază însă, Lucien avea ochi numai pentru o singură femeie: Bette Tullard. De la prima lor întâlnire, în acea noapte, lângă Le Chat Roux, se gândise întruna la chipul ei frumos. Uneori, când desena la birou, mintea îi zbura la Bette. Știa că avea să o întâlnească aici, pentru că fără Bette n-ar fi existat nicio prezentare.

Sala de prezentare se afla într-o clădire înaltă de două etaje cu pereți tencuiți și podele de marmură neagră. Cu toate că nu proiectase clădirea, Lucien admira aspectul ei elegant. Încăperea începea să se umple îndeosebi cu dame bine îmbrăcate, unele însoțite de bărbați. Invitații erau poftiți pe scaune pliante din metal negru, dispuse în semicerc în jurul unei splendide scări în spirală, ornamentată cu trepte de marmură neagră și pereți laterali albi, de ipsos, la care se adăuga o balustradă de crom. Lucien zări câțiva ofițeri ai Wehrmachtului printre spectatori. După doi ani de Ocupație, francezii și nemții participau deopotrivă la astfel de evenimente publice, fără pic de rușine. Firește, ofițerii nu erau interesați de rochii, ci de ce ceea se ascundea sub ele.

După cum era de așteptat, Suzy Solidor și Simone Signoret își făcură apariția cu câteva minute înainte de începerea evenimentului. Un murmur se auzi în toată sala. Spectatorii își lungeau gâturile pentru a le vedea. Ambele dive purtau rochii

minunate, confecționate de Adele. Solidor purta o ținută de un albastru-închis, cu pălărie roșie, iar Signoret, un costum negru și pălărie de aceeași culoare. Actrițele făcură cu mâna către public, apoi se opriră la discuții cu niște cunoscuți. În cele din urmă, se așezară în primul rând, unde aveau locuri rezervate. Câțiva întârziați luară loc în spate, lângă Lucien, întrucât sala se umpluse deja.

Războiul aproape că îngropase croitoria de lux în Paris, iar multe case de modă dăduseră faliment. Spre cinstea ei, Adele nu se lăsase învinsă. Meșterii croitori care lucraseră în industrie, mulți dintre ei evrei, fugiseră în zona Vichy din sudul Franței sau fuseseră arestați și deportați. Recunoscând autoritatea francezilor în materie de modă, nemții doriseră să mute întreaga industrie de modă la Berlin, dar ulterior se răzgândiseră.

Materialele textile erau distribuite în rații, ca și alimentele. Lâna și pielea, alături de materiale mai scumpe precum mătasea, dantela și catifeaua, erau imposibil de găsit. (Din pricina restricțiilor privind cantitatea materialelor ce putea fi folosită – de exemplu, nu mai mult de un metru pentru o bluză –, hainele pe care Adele, și oricine altcineva, le prezenta erau acum mai simple și mai subțiri.) Lucien aflase de la Adele că, la începuturile Ocupației, toate creațiile de modă rămase în Paris fuseseră confiscate de ofițerii nemți și trimise în Germania la soțiile sau iubitele lor. Potrivit spuselor lui Adele, pariziencele juraseră să rămână șic și elegante, în pofida lipsurilor și a privațiunilor generate de Ocupație. Pentru ele, era o chestiune de mândrie să-și păstreze eleganța în fața dușmanilor, să le demonstreze că nu puteau să le răpească frumusețea.

Neajunsurile scoseseră la iveală latura creativă a pariziencelor. Când saloanele de coafură își epuizau stocul de produse necesare permanentelor, femeile își acopereau capul cu pălării și turbane confecționate din petice de stofă. Florile și penele se găseau pretutindeni, și, drept urmare, deveniseră principalele elemente decorative ale pălăriilor – adesea foarte țipătoare, gândea Lucien. Cea mai mare lovitură de teatru fusese reintroducerea în tendințe a saboților butucănoși de lemn. Multe femei sfidau interdicția de a afișa culorile drapelului francez pe stradă, purtând nasturi și curele în roșu, alb și albastru.

Câteva acorduri de jazz se auziră din gramofonul instalat în capul treptelor scării în spirală, anunțând deschiderea prezentării. Spectatorii se așezară comod pe scaune, iar în sală se lăsă tăcerea. Spre încântarea lui Lucien, Bette coborî încet scările. Era superbă: purta pantofi negri cu toc, o rochie albă cu revere negre și un șal negru, asortat.

Bette se opri pe antepenultima treaptă și zâmbi către public.

— Doamnelor și domnilor, bine ați venit la Casa Bonneau! Veți vedea astăzi câteva creații foarte șic, pe care sunt sigură că le veți îndrăgi. Vă vom demonstra că, în ciuda vremurilor grele, frumusețea franțuzească și moda franțuzească încă desfată privirile.

Bette înălță brațul spre capul scărilor, de unde coborî primul manechin: o fată drăguță, cu păr blond până la umeri, în fustă cloș neagră, bluză albă și o pălărie neagră, cu boruri largi. Publicul o întâmpină cu aplauze furtunoase. Tânăra străbătu semicercul din fața treptelor, oprindu-se în fața celor două dive ale cinematografului, Solidor și Signoret, apoi ieși pe ușa din spatele scării. Bette se dusese în partea dreaptă a sălii pentru a urmări parada manechinelor. Unul după altul, coborâră și restul manechinelor, purtând bluze, fuste cloș, jachete cu umerii bine definiți și pălării în stil lejer. Câteva prezentară rochii de seară fără bretele, cu mănuși lungi până la coate și eșarfe colorate înfășurate în jurul taliei. Altele purtau rochii până la genunchi, cu mâneci scurte, asortate cu eșarfe și genți de postav. Lucien admiră o pălărie de soare împletită, care etala creativitatea lui Adele – lejeră și veselă.

Fetele erau mlădioase și atrăgătoare, dar Lucien nu avea ochi decât pentru Bette. Când privirile li se întâlniră, Bette înclină din cap și îi zâmbi larg. Lucien se simți măgulit când câțiva dintre ofițerii germani aruncară priviri invidioase în direcția lui.

Lucien observă faptul că toate textilele – lână, dantelă, mătase – păreau autentice. Din câte își aducea aminte, Adele îi spusese că toate aceste materiale fuseseră exportate în Germania. Lucien studie cu atenție vestimentația unui manechin, pentru a-i spune mai apoi lui Adele, cu entuziasm, cât de mult apreciase anume acea ținută. Mai demult, în urma unei prezentări, se declarase încântat de toate creațiile ei. Ea îi ceruse să-i dea un exemplu și se înfuriase când Lucien nu reușise să-și amintească vreuna anume.

După ce ultimul manechin părăsi scena, Adele coborî scările încet și maiestuos, într-un cor de ovații și aplauze. Era limpede că adora să fie adulată de public. După ce flutură mâna către spectatori și le trimise câteva bezele, Adele merse de îndată să le îmbrățișeze pe Solidor și Signoret. Spectatorii se strânseră în jurul lor ca s-o felicite pe creatoarea de modă și să le privească mai îndeaproape pe cele două actrițe. Se deschiseră sticlele de șampanie, iar cei prezenți băură cu entuziasm. Tipic pentru Adele să facă rost de șampanie autentică.

Lucien își croi drum prin mulțime și ajunse în cele din urmă lângă Bette.

— Monsieur Bernard, mă bucur că ați venit.

— Sunt măgulit că v-ați amintit de mine.

— Nu uit niciodată un tânăr chipeș... și creativ, rosti ea în timp ce dădeau mâna.

— Felicitări pentru această prezentare magnifică! Toate creațiile au fost minunate.

— Îți închipui că n-a fost deloc ușor să organizăm o prezentare așa de bună, în împrejurările actuale.

— Lucien, Lucien, se auzi un ciripit din depărtare.

— Cred că șefa te dorește. A fost o plăcere să te revăd.

Bette se făcu nevăzută printre spectatori, iar Lucien se duse la Adele, care era în continuare înconjurată de admiratori.

Ia spune-mi, dragul și talentatul meu arhitect, care dintre creațiile mele ți-a plăcut cel mai mult?

— Fără îndoială, fusta bleumarin cu jachetă asortată și acea minunată pălărie de soare împletită.

17.

— Cine e?

— Aubier. Ți-am adus de mâncare.

Cambon, căruia de două zile ti chiorăiau mațele de foame, se pregăti să deschidă, când, dintr-odată, își aminti că era joi. Aubier venea întotdeauna vinerea. În fiecare vineri, la ora opt seara, în ultimele șase luni, de când Cambon stătea ascuns în apartamentul de pe strada Blomet.

— Nu e vineri. Ce dracu' cauți aici?

— Nu pot să ajung vineri. Deschide, șopti Aubier prin ușa groasă de lemn. Vrei mâncare sau nu?

Cambon rămase nemișcat. Era într-adevăr ciudat ca Aubier să-și schimbe orarul. Dar stomacul îi dădu ghes să deschidă ușa. Poate Aubier îi adusese vreo conservă cu sardine sau vreo bucată de salam. În toate aceste luni de când stătea de unul singur în apartament, Cambon se gândise numai la mâncare. Odinioară, fusese unul dintre cei mai mari fabricanți de textile din Franța, cu palate ridicate în oraș și-n provincie. Pe-atunci se delecta cu tot ce-i dorea sufletul – fripturi din America, măsline din Grecia, chiar și carne de morsă de la Cercul Polar, dacă avea poftă. Acum, când murea de foame, orice bucățică mucegăită de pâine i se părea un ospăț.

— Așteaptă puțin, șopti el.

Gândul îi zbura deja la cină în timp ce descuia în tăcere ușa. Ce bună ar fi o sticlă de vin! Ultima oară băuse vin cu patru luni în urmă. Crăpă puțin ușa și dădu cu ochii de chipul aspru al lui Aubier, fostul său slujitor din casa de pe strada Copernic. Aubier zâmbi larg, dezvăluindu-și dantura îngălbenită, și scoase un măr dintr-o pungă de hârtie. Cambon făcu ochii mari în fața unei asemenea minunății: mai lesne găseai aur decât fructe pe străzile Parisului. Deschise ușa suficient cât să-i facă loc slujitorului să intre. Însă Aubier se prăbuși cu fața la podea, împins de trei ofițeri Gestapo în civil, purtând paltoane cafenii de piele. Cambon împinse o măsuță în calea lor și țâșni în dormitorul din spate, îndreptându-se direct către patul cu baldachin bogat ornamentat, înșfăcă un revolver de sub saltea

și se așeză pe pat. Când primul ofițer Gestapo intră pe ușă, Cambon țintì calm și trase în coapsa bărbatului, care se prăvăli la podea ca un sac de cartofi. Ofițerul din spatele lui se retrase la adăpostul peretelui de lângă ușă. Apoi intră în dormitor cu pistolul în mână și descărcă patru gloanțe în Cambon, care nu schiță niciun gest de apărare. Se prăbuși pe spate, de parcă tocmai se pregătea să tragă un pui de somn.

•

După câteva minute intră și căpitanul Bruckner, cu mâinile la spate, inspectând camera în tăcere.

— Paștele mamii lui de jidan! răcni ofițerul care se zvârcolea de durere la podea. Ai văzut ce mi-a făcut? L-ai ucis pe ticălos? Bruckner se duse la pat și verifică pulsul lui Cambon.

— E mort. Ca să vezi. Nu s-a predat viu.

— Nici nu mă mir, dacă te gândești ce soartă-i așteaptă pe jidanii trimiși în est, spuse al treilea ofițer, aplecat deasupra camaradului său rănit. Dacă mă gândesc, e prima oară când un jidan opune rezistență. A murit luptând. Toată stima pentru afurisitul ăsta.

— Mai ducă-se dracului, urlă rănitul, în hohotele de râs ale tovarășilor săi.

Cei doi îl ajutară să se ridice și îl conduseră spre ușă, unde îi aștepta Aubier.

Rănitul îl fulgeră cu privirea pe francez, care își plecă imediat capul.

— Ți-ai făcut treaba, poți să pleci, spuse Bruckner.

Aubier strânse plasa de merinde la piept, apoi trecu iute pe lângă Bruckner și se făcu nevăzut pe ușă. Bruckner era întotdeauna uimit de ușurința cu care francezii își trădau semenii. Cei mai mulți o făceau în schimbul alimentelor sau al vreunui favor, ca Aubier, însă unii o făceau din ură sau din pură dușmănie. La birou primea zilnic zeci de scrisori care începeau cu enunțuri de genul „Am onoarea să vă atrag atenția asupra unei persoane care locuiește la…” Scrisoarea, de regulă anonimă, făcea referire la vreun evreu bogat. „Are apartamentul ticsit cu obiecte prețioase”. Mulți îi rugau pe nemți să păzească familiile creștine „de clevetirile jidanilor” sau să smulgă pe soțul cuiva din „ispita unei ovreice”.

Și nu erau denunțați numai evreii. Francezii, mereu înfometați din cauza rațiilor, îi urau pe semenii lor care se hrăneau mai

bine și, drept urmare, îi acuzau de uneltiri împotriva Reichului. Să fi fost un defect de caracter al întregii națiuni? Firește, Gestapoul avea numai de profitat de pe urma denunțurilor și le încuraja, însă oamenii aceștia nu aveau pic de mândrie. Francezii aveau și o vorbă legată de denunțuri: „Mă duc și le spun nemților”. Nu se așteptase la un asemenea comportament din partea lor. Era de-a dreptul scârbit, pentru că avea o stimă imensă pentru cultura și istoria francezilor. Se întreba dacă poporul său s-ar fi purtat la fel de jalnic în condiții similare. Francezii nu înțelegeau că aceste denunțuri adânceau disprețul germanilor față de ei și înlesneau folosirea violenței împotriva lor.

— Duisberg, cheamă poliția franceză și pune să-i adune pe vecinii de la etajul ăsta, rosti Bruckner. Dacă nu sunt acasă, ia câțiva și de la etajul de jos. Adu-i la parter la mine. Fără copii. Becker va avea grijă de Bloem.

Duisberg strigă ceva pe casa scărilor, și patru polițiști veniră în fugă pe trepte. Bătură la fiecare ușă de pe palier, urlând:

— Poliția, toată lumea la parter, cu excepția copiilor! Acum!

Vecinii se iviră din spatele ușilor, asemenea unor șoricei speriați ieșiți din ascunzători. Bărbați și femei între două vârste, un flăcău de șaisprezece ani, un moșneag pe la vreo optzeci și cinci de ani, o femeie trecută de șaizeci, cu toții se strânseră pe palier, lângă lift.

— Mișcați-vă odată!

Gloata o luă la fugă pe scări, inclusiv moșneagul. Duisberg venea în urma lor, suduind și îmbrâncindu-i cale de patru etaje. Nimeni nu suflă o vorbă de împotrivire și nici nu încercă să scape. Bruckner știa că la fiecare etaj, locatarii priveau scena din spatele ușilor, ascultând și rugându-se să nu bată nimeni la ușa lor. Duisberg conduse gloata prin holul elegant de la intrare, căptușit cu lambriuri, și o scoase în stradă. Venind în urma lor, Bruckner se duse la mașina lui parcată la bordura trotuarului și aprinse o țigară. După ce oamenii fură aliniați înaintea lui, Bruckner aruncă chiștocul neterminat și începu să se plimbe de la un capăt la celălalt al rândului.

— Eu mă gândesc la un număr de la unu la douăzeci. Fiecare trebuie să ghicească, glăsui el voios. Merse până la capătul rândului și i se adresă femeii de șaizeci de ani. Ce număr?

Femeia tăcu mâlc, spre iritarea căpitanului.

— Zi un număr, babornițǎ!

— Unsprezece.

— Nu, nu-i ăsta.

Se opri în fața băiatului de șaisprezece ani.

— Unu.

— Nu.

— Tu ce zici, frumușico? întrebă o femeie drăguță, între două vârste.

— Șapte.

— Ai câștigat! strigă el încântat, asemenea unui prezentator de concursuri la radio.

Cu o viteză uluitoare, Bruckner scoase pistolul Luger din toc și o împușcă în mijlocul frunții. Femeia căzu secerată pe caldarâmul cenușiu. Bruckner își vârî pistolul în toc, apoi se duse în mijlocul străzii și-și înălță ochii spre blocurile dimprejur.

— Femeia asta locuia la etajul la care se ascundea un evreu, strigă el către ferestrele ambelor blocuri care mărgineau strada. Sunt convins că nici nu știa de existența lui. Dar asta nu contează, prieteni. Dacă un evreu se ascunde în clădirea voastră, cu toții veți fi împușcați. Dacă un evreu se ascunde la etajul patru, iar voi locuiți la etajul întâi, veți fi împușcați. Simplu ca bună ziua.

Bruckner se plimbă câțiva metri cu mâinile încrucișate. Privirea sa cerceta fațadele blocurilor elegante. Nimeni nu stătea la fereastră, dar erau fără îndoială oameni în preajma lor, ascultând. Știa prea bine ce simțeau vecinii din spatele acelor ferestre. Cu toții priveau în altă parte. Nu voiau să asiste la nenorocirea oamenilor din stradă. Era tipic pentru purtarea francezilor în timpul Ocupației: cu toții închideau ochii. Important era să nu fie *ei* arestați.

Becker și Bloem ieșiră din scara blocului, iar Duisberg îi ajută să-l urce pe Bloem în Citroënul negru. Bruckner privi scena cu un aer indiferent, apoi se întoarse către locatarii rămași. Nici măcar nu se uitaseră la femeia moartă, ci priveau drept înainte. Căpitanul se plimbă din nou prin fața lor, privindu-l pe fiecare în ochi când trecea pe lângă el. Unul dintre cele mai interesante aspecte pe care le observase în cei trei ani de serviciu în slujba Gestapoului era reacția oamenilor înainte să fie împușcați. Spre uimirea lui, puțini erau cei care izbucneau în hohote de plâns sau se milogeau să le fie cruțați viața. Cei mai mulți erau

resemnați și se purtau cu stoicism. Locatarii de pe strada Blomet făceau parte din cea de-a doua categorie. Asemenea tuturor parizienilor, știau că moartea îi pândește pe toți și că poate sosi la orice oră din zi. Ce straniu că francezii înfruntau moartea cu demnitate, însă, cât trăiau, se turnau unii pe alți ca niște lichele!

Oare la ce se gândeau? În locul lor, pus în fața morții, Bruckner s-ar fi gândit la cea mai fericită amintire din viața lui. La vara aceea superbă, petrecută în Bavaria, când își pierduse virginitatea cu mătușa lui Claus Hankel. Sau la clipa în care văzuse întâia oară sânii lui Trudy Breker. Sau atunci când primise cea mai înaltă distincție la atletism din partea universității pentru săritura în înălțime.

Se opri în fața unui bărbat de vreo patruzeci de ani, care purta un costum cenușiu ponosit și privea drept înainte. Poate că era în lumea lui acum, amintindu-și ceva amuzant din vremurile bune. Sau poate era convins că Bruckner intenționa să lichideze un singur locatar, pentru a se face înțeles.

Căpitanul se plimbă preț de un minut, apoi se întoarse la mașină, se rezemă de capotă și aprinse o altă țigară.

— E bine, doamnelor și domnilor, e târziu și nu vreau să vă mai rețin. Vă mulțumesc pentru timpul acordat. Noapte bună!

18.

— A, monsieur Bernard, mă bucur să vă revăd. Vă rog, intrați.

Maiorul Herzog arăta foarte ciudat în haine de civil. Smochingul lui verde-închis era destul de drăguț, iar mânșeta pantalonilor să-i gri se îmbina perfect cu pantofii lustruiți de culoarea castanelor. Încredințat că nimeni nu-l zărise furișându-se în blocul de pe strada Pergolese, Lucien intră iute în apartament și trânti ușa în urma lui.

Gesturile sale îl amuzară pe Herzog. Știau amândoi că francezii erau într-o situație dificilă și că nu era bine să fie văzuți conversând cu cuceritorii lor. Tocmai de aceea, Lucien fusese invitat să ia cina cu maiorul german în apartamentul acestuia. Când maiorul îi făcuse invitația telefonic, Lucien rămăsese tăcut preț de treizeci de secunde. În mintea lui întorsese situația pe toate părțile. Invitația îi fusese adresată și soției sale, mai degrabă din politețe. După câteva luni de serviciu în Paris, Herzog aflase fără îndoială că francezii amestecau foarte rar căsnicia cu plăcerea, care se combinau ca uleiul cu apa. Lucien acceptase pentru că, la fel ca înainte de război, era bine să socializezi cu clienții. Ce mama naibii, își spuse Lucien, urma să se vadă cu Herzog o singură dată, și cu asta, basta!

Ofițerii germani erau cazați în partea vestică, mai prosperă, a orașului, interzisă tuturor cetățenilor francezi, cu excepția rezidenților. Herzog aranjase ca Lucien să aibă acces acolo.

Arhitectul fu surprins de felul în care era decorat apartamentul neamțului. Se așteptase să vadă draperii pline de svastici, busturi ale lui Hitler sau măcar un portret cu Führerul în ipostază eroică, purtând eventual armură. În schimb, găsi picturi și sculpturi moderniste și mobilă modernă. Covoarele înfățișau modele abstracte și dinamice în combinații cromatice îndrăznețe de măsliniu cu ruginiu, roșu și negru. Lucien se apropie cu interes de o sculptură suplă și aerodinamică din oțel lucios, inoxidabil.

— Într-adevăr splendid, domnule maior, spuse Lucien, atent ca nu cumva să lase urme de degete pe suprafața sculpturii.

— Interesant că te-ai dus țintă la sculptura mea favorită, de Brâncuși. Multe dintre creațiile sale au un aspect aproape falic. Poșta americană a oprit mai demult pătrunderea în țară a uneia dintre sculpturile sale, crezând că e un obiect sexual.

— Ce puritani! mormăi Lucien, apropiindu-se de o pictură ce înfățișa forme rectangulare în culorile primare. Mondrian?

— Unul foarte mic, din nefericire.

Lucien se retrase câțiva pași și făcu privirea roată. Era un apartament elegant, de pe vremea baronului Haussmann, căptușit cu minunate lambriuri din lemn de nuc, la adăpostul unui tavan alb din ipsos, realizat dintr-o zidărie de foarte bună calitate. Era unic tocmai datorită îmbinării mobilei și a obiectelor de artă moderne cu finețurile arhitecturii de secol nouăsprezece. Lucien era deopotrivă impresionat și invidios pe faptul că neamțul avea gusturi mai rafinate decât ale sale.

— E incredibil apartamentul. Îmi închipuiam că ofițerii germani locuiesc în…

— În cazărmi de piatră, cu pat de campanie, o măsuță, un scaun și un portret al Führerului pe perete? rosti Herzog, zâmbind. Nici vorbă. Avem dreptul să ne alegem locuințele. Apartamentul ăsta a aparținut unui evreu care a refuzat să colaboreze cu Reichul. Drept urmare, i-a fost confiscat.

— Și unde locuiește acum? întrebă Lucien, conștient numaidecât de naivitatea întrebării sale.

— Într-un loc mai puțin comod, răspunse Herzog, turnând coniac într-un pahar.

— Ah, spuse Lucien, când gazda îi întinse paharul.

Herzog turnă și pentru el un pahar.

— Pesemne ești uimit de gusturile mele artistice, zâmbi el. Prea avangardiste pentru un soldat german, nu?

— Păi, eu…

Parcă-i luase vorba din gură.

— Încerc să mă feresc de prejudecăți când vine vorba despre colecționarea obiectelor de artă. Hai să-ți arăt un lucru de care sunt foarte mândru, spuse Herzog, conducându-l pe Lucien de-a lungul unui coridor întunecat.

Herzog aprinse lumina și arătă spre două picturi mici, agățate pe perete. Una înfățișa un peisaj verde, luxuriant, de-a lungul malului unui râu, iar cealaltă era portretul unui bărbat robust, purtând veșminte negre și pălărie.

— Am un Corot, spuse Herzog, făcând semn către peisaj. Și un Franz Hals. Observi, monsieur Bernard, că nu totul trebuie să fie decadent și modern?

— Sunt superbe. Câtă măiestrie în execuția arborilor! exclamă arhitectul.

— Doi maeștri fără pereche. Hals surprinde expresiile chipului ca nimeni altul.

— Trebuie să fi costat o avere.

— Nici gând. Un domn urma să plece într-o călătorie lungă și nu mai avea nevoie de ele. Prin urmare, au fost un chilipir.

Lui Lucien nu-i era greu să-și închipuie în ce fel de călătorie plecase respectivul domn.

— Văd că dețineți o colecție pe cinste.

Herzog râse.

— Sunt de-abia la început. Dar sper să găsesc și alte chilipiruri prin Paris. Un evreu pe nume Janusky are o colecție fantastică. Cei de la Gestapo se dau de ceasul morții să-l găsească. Aș da orice să pun mâna pe două portrete de Franz Hals, pe care se zvonește că le-ar avea. Dar fii convins că mareșalul Göring va da primul iama în colecția de artă. În curând urmează să-mi parvină niște gravuri superbe de Dürer.

Lucien privi tăcut în paharul de coniac. Bănuia că fostul proprietar urma și el să plece într-o „călătorie”.

Herzog ridică paharul.

— În cinstea arhitecturii de valoare și a arhitecților care o realizează, rosti el.

Lucien ridică și el paharul. Era un moment potrivit să-l lingușească puțin pe clientul său. La urma urmei, nu Manet, ci nemții erau adevărații lui clienți.

— În cinstea marii arhitecturi și a iluștrilor clienți care le permit arhitecților să creeze!

Herzog luă o gură de coniac, aparent amuzat de toastul francezului.

— Ia loc te rog, spuse el, făcându-i semn să se așeze pe un scaun Barcelona, conceput de un german pe nume Mies van der Rohe.

Scaunul era destul de confortabil, iar Lucien se așeză picior peste picior și sorbi din coniac. Îi pria tot mai mult atmosfera întâlnirii și se mai destinse puțin.

— Ați achiziționat toată mobila din Paris? întrebă el, lovind scaunul ușor cu degetele.

— Doar câteva piese de mobilier. Pe cele mai multe le-am adus din Hamburg, unde am locuit înainte de război. Gândind că va fi o ședere mai lungă, am vrut să mă simt ca acasă.

Aparent, se aștepta ca Lucien și restul francezilor să se împace cu acest gând. Germanii aveau să rămână aici mult și bine. Herzog se lăsă pe spătarul șezlongului și se întinse după sticla de coniac, ca să-și umple din nou paharul.

— Șezlongul dumitale e tare frumos. L-am cunoscut pe Le Corbusier în anii ’30. Un talent uriaș, spuse Lucien, cu toate că în opinia lui, elvețianul era un înfumurat și jumătate.

— Într-adevăr, nu de mult am fost la Villa Savoye. De mult îmi doream s-o văd. O clădire impresionantă! exclamă Herzog. Unde-și mai face veacul Le Corbusier? În Elveția?

— A trecut Pirineii în Spania, din câte știu.

— Arhitecții care scapă azi proiectează mâine, nu?

— Aveți gusturi rafinate în arhitectură, domnule maior, spuse Lucien, schimbând subiectul.

— Dieter. Spune-mi, te rog, Dieter.

— Dacă și dumneata îmi spui Lucien.

— Tatăl meu voia să mă fac inginer, Lucien, dar n-a putut să-mi înăbușe dragostea pentru arhitectură și design.

Lucien era contrariat de faptul că un neamț putea să prețuiască asemenea frumuseți, aidoma unei maimuțe care prețuiește un șirag de perle rare sau o amforă din Grecia antică. Erau niște bestii fără pic de omenie, și, cu toate astea, prețuiau aceleași lucruri ca francezii. Ceva nu era în regulă.

— Am adus cu mine câteva lucruri de pe vremea când eram la Bauhaus, dar pe majoritatea le-am achiziționat în decursul anilor. Au fost destul de ieftine. În opinia celor mai mulți compatrioți ai mei sunt doar niște mizerii decadente, și puțini oameni și-ar decora casa cu așa ceva.

— Preferă să atârne pe pereți peisaje romantice de prost gust. Sau să-și mobileze casa cu scaune în stil Ludovic al XIV-lea, spuse Lucien resemnat.

— Întocmai. Niște mizerii.

— În cinstea mizeriilor! rosti Lucien, dând paharul pe gât.

În timp ce coniacul îi uda gâtlejul, zări pe o măsuță de oțel cu sticlă o fotografie înfățișând o femeie și un copil. Nu o dată se întrebase dacă Herzog avea familie.

— Soția și fiica dumitale? întrebă Lucien, făcând semn către fotografie.

Herzog se ridică din șezlong, se duse la măsuță și îi înmână fotografia arhitectului.

— Da, soția mea, Trude, și fiica mea, Greta, care tocmai ce-a împlinit nouă ani.

— Frumos. Soția dumitale îți împărtășește înclinațiile moderniste? întrebă Lucien curios, căci Celeste avea gusturi complet diferite.

— O, da, e o graficiană foarte talentată, dar momentan proiectează materiale de propagandă pentru Reich.

— Sunt sigur că ți-e dor de ele.

— Nu le-am văzut de nouă luni, dar în câteva săptămâni plec în permisie. Abia aștept să-mi văd fiica, spuse maiorul cu tristețe în privire. Le-am luat multe cadouri.

Herzog așează fotografia la loc. Majoritatea părinților și-ar fi plictisit oaspeții cu povești nesfârșite despre fiecare premiu școlar primit de odraslele lor în ultimii cinci ani, însă Herzog încheie discuția.

Îi întinse sticla lui Lucien să-și umple paharul.

— M-au impresionat schițele tale pentru fabrică. Mi-au plăcut în special fâșiile orizontale de sticlă și felul în care se îmbinau cu stâlpii de beton.

Lucien își goli paharul și imediat îl umplu la loc. Senzația de căldură din piept creștea tot mai mult.

— Îți mulțumesc… Dieter.

— Bolțile astea minunate parcă plutesc prin clădire și, pe deasupra, susțin toate macaralele și troliurile alea. Bună treabă!

Arhitecții se dădeau în vânt după complimente peste măsură de lingușitoare. Nu conta că veneau din partea unui conațional sau a unui nazist.

— Cred că vei aprecia și următoarea mea clădire, bolborosi Lucien.

— Îmi place că stilul tău arhitectural îmbină magistral forma pură și funcționalitatea.

— Mi-aș dori ca domnul colonel Lieber să vadă lucrurile la fel.

— Nu-ți face griji în privința lui Lieber. Lui nu-i pasă decât ca fabrica să fie construită la timp. Iar de asta mă ocup eu.

Două uși glisante se deschiseră la capătul îndepărtat al camerei de zi, și un tânăr caporal intră în cameră și luă poziție de drepți.

— Domnule maior, cina e gata.

— Mulțumesc, Hausen. Poți să te întorci la cazarmă. Hai, Lucien, ne așteaptă friptura de miel.

Din cauza coniacului, Lucien se ridică cu dificultate din scaunul Barcelona și i se alătură noului suflet pereche la cină.

19.

— Sol, cred că am zărit o luminiță la poartă.

Geiber știa că soția lui nu avea predispoziții isterice. Dimpotrivă, o admirase mereu pentru calmul și stăpânirea ei de sine. Drept urmare, de cum îi dădu Miriam de știre, Geiber lăsă cartea din mână și se puse pe treabă. Când Miriam îl văzu sărind din fotoliul de piele, trecu imediat la planul de urgență. Aveau doar câteva minute la dispoziție. Orice ezitare le-ar fi adus negreșit moartea.

Mai întâi, Geiber dădu fuga în bucătăria aflată în spate, la parterul impunătoarei cabane de vânătoare. Deschise ușa din dos și azvârli o pălărie veche de fetru pe aleea de piatră ce ducea în grădină. Lăsă ușa deschisă și urcă iute pe scările de serviciu, pe cât de repede putea un om de șaizeci și opt de ani. Se întâlni cu Miriam la intrarea dormitorului principal. Soția lui ținea strâns o geantă mică de piele, în care împachetaseră, cu câteva săptămâni în urmă, actele false, banii și câte un schimb de haine pentru fiecare. Geiber o privi țintă în ochii ei căprui-închis și îi mângâie pielea aspră a obrazului.

— Ești pregătită, scumpa mea?

— Să ne-ajute Dumnezeu! spuse Miriam.

Mâinile îi tremurau groaznic, iar genunchii i se înmuiaseră de-a binelea.

— După mine, șopti Geiber.

Cei doi traversară în grabă dormitorul și îngenuncheară în fața unui șir de patru trepte capitonate, care duceau într-un birou, de parcă urmau să se roage. Geiber apucă strâns de marginea treptei de jos și ridică cu greutate întreg ansamblul de scări, prins în balamale de podeaua biroului de la etaj. Se opinti din răsputeri să-i facă loc soției sale să se strecoare înăuntru cu tot cu geantă. Miriam se târî înăuntru și își lipi trupul plăpând de fundul ascunzișului, paralel cu treptele.

— Ai intrat? icni Geiber, căznindu-se să țină treptele ridicate.

— Pentru numele lui Dumnezeu, grăbește-te, Sol!

Geiber se strecură sub trepte, care se prăbușiră în urma lui cu zgomot înăbușit. Bătrânul își făcu loc alături de Miriam, apoi

trase zăvorul ce fixa treptele în loc. Răsufla atât de puternic, încât credea că leșină. Se lipi cu spinarea de pieptul lui Miriam, simțindu-i bătăile inimii. Își puse geanta la piept, apoi o întoarse pe-o parte și o desfăcu. Miriam își petrecu brațul pe după soțul ei și îl ținu strâns de mână, apoi își îngropă chipul în părul lui. Preț de o clipă, Geiber uită de primejdia care-i pândea.

Ce senzație caldă și liniștitoare! își spuse Geiber, închipuindu-și că stăteau cuibăriți sub plapumă, în patul mare de acasă. Era beznă în spațiul înghesuit de sub trepte, iar aer nu era mai deloc, dar salteaua era destul de confortabilă, iar datorită faptului că treptele măsurau aproape doi metri în lățime, cei doi puteau să-și întindă picioarele în voie. Fața lui era atât de aproape de interiorul treptelor, încât izul de lemn îi pătrundea în nări. Nu făcură decât să aștepte, iar clipele treceau nespus de încet.

— Soarta noastră e în mâinile Domnului, șopti Geiber. Dintr-o clipă în alta vor da buzna în cabană, și trebuie să tăcem mâlc. Și, totuși, vreau să-ți spun ceva ce nu ți-am spus niciodată până acum.

— Chiar în clipa asta, Sol?

— Prima oară când te-am văzut, eram la Palatul Garnier[6]. Purtai o rochie albastru-deschis, și n-am putut să-mi dezlipesc ochii de la tine. După spectacol, te-am urmărit cu trăsura până în fața casei. Acolo l-am mituit pe lacheu să-mi spună numele tău, iar a doua zi ți-am trimis un buchet de trandafiri, anonim.

— Tu mi-ai trimis trandafirii ăia? Tatăl meu a făcut o criză de nervi.

— Da, eu.

— Te iubesc, bătrân neghiob ce ești!

Un zgomot cumplit se auzi la intrare, ca de lemn despicat, urmat de strigăte. Ca la un semn, cei doi începură să tremure din toate încheieturile. Bărbați alergau prin toată casa, răcnind, înjurând și tropăind cu cizmele pe podelele de lemn. Cineva răsturna mobila la parter: mese trântite la pământ, rafturi de cărți smulse din pereți, dulapuri golite de conținut cu brutalitate. Apoi, ca o turmă de bivoli turbați, agenții urcară pe scara principală, străbătură coridorul și intrară în dormitoare. Lui Miriam i se întunecă mintea de spaimă. Strânse pleoapele și începu să plângă înăbușit.

---

[6] Opera Națională din Paris (n. red.).

Soldații dădură buzna în dormitorul principal, smulgând ușile dulapului din țâțâni, scotocind prin sertarele măsuței de toaletă și întorcând giganticul pat cu susul în jos. După câteva minute, ieșiră iute din dormitor.

— Nu-i nimeni aici, dom colonel, strigă cineva.

— Imposibil, răspunse un glas baritonal. Mai căutați, sunt pe aici pe undeva. Messier nu s-a înșelat niciodată până acum. Căutați în spatele dulapurilor după vreun perete fals. I-am mai găsit pe câțiva ascunși în locuri din astea.

Zarva încetase cât timp vorbise colonelul, dar reveni în forță.

Dintr-odată, cineva străbătu în fugă dormitorul principal și tropăi în sus pe trepte, chiar deasupra lui Miriam și a soțului ei. Scările se lăsară puțin sub greutatea pașilor, coborând la câțiva milimetri de nasul lui Geiber. Un val de panică îi cuprinse pe amândoi. Cu un efort supraomenesc, Miriam își înăbuși un urlet, strângând cu putere mâna soțului ei. Geiber începu să tremure spasmodic, de parcă avea o criză de epilepsie. În micul birou, soldatul scotea cărțile de pe rafturile care acopereau pereții, azvârlind câteva și pe scări. Bătrânii tresăreau la fiecare pocnitură. Când rafturile fură golite, soldatul le smulse din pereți, apoi coborî în grabă treptele, unde fu întâmpinat de alt soldat.

— Ai verificat în spatele bibliotecii? Din câte-am auzit, obișnuiesc să se-ascundă pe-acolo.

— Ce naiba crezi că am făcut până acum? răcni soldatul.

— Unde dracu’ sunt jidanii ăia? Am crezut că o să fie floare la ureche. Marianne mă așteaptă în oraș.

— Care dintre ele-i Marianne? Nu mi-ai spus nimic despre ea.

— Aia cu balcoane mari, care-a furat mai demult o lădiță de vin pentru mine. Ți-o amintești, nu?

— Ce vin? Ai avut vin și nu mi-ai spus?

Unul dintre soldați se așeză cu fundul pe scări. Treptele se lăsară cu un scârțâit deasupra capetelor celor doi soți. Aflați la numai două palme de soldatul german, spaima lor atinse culmi paroxistice. Miriam aproape că-și pierdu cunoștința și se rugă să leșine, ca să scape de chin. Amândoi își încleștară fălcile. Cel mai mic zgomot i-ar fi dat de gol.

— Dumnezeule, am obosit după toată goana asta pe scări. Casele astea sunt ca niște afurisite de muzee. Așteaptă puțin.

— N-ar fi bine ca Schlegel să te vadă stând în fund.

— Mai dă-l dracului pe Schlegel și toate jigodiile din Gestapo.

— Ridică-te odată, dacă nu vrei să aterizezi în Rusia.

— Stai să-mi trag răsuflarea. Oricum, Schlegel e la parter.

— Grăbește-te. Mă duc pe coridor, aici, să mai verific o dată.

Soldatul nu se clinti de pe scări. Soții Geiber auziră scăpăratul unui băț de chibrit, apoi un iz discret de tutun le pătrunse în nări. Omul refuza să plece, iar așteptarea deveni insuportabilă. Geiber își dădu seama, îngrozit, că se scăpase pe el. După un minut, o miasmă înțepătoare învălui ascunzătoarea. Brusc, auzi zgomotul izbăvitor al cizmei strivind mucul pe podea. Soldatul se ridică în scârțâit de trepte.

— Dumnezeule, tot aici ești? Vine Schlegel pe coridor, anunță un soldat.

— Simți și tu? Miroase a rahat.

— O să fii tu în rahat dacă te vede Schlegel aici.

— Nu, stai… am…

— Stauffen, imbecilul dracului! zbieră cineva. Mișcă-ți fundul și caută-i pe jidanii ăia! Ai verificat în pod?

— Nu, dom colonel, tocmai ce…

— Dobitoculel Acolo trebuia să te uiți mai întâi. Mișcă!

— Să trăiți!

Zarva continuă pe coridoare și în pod. După un sfert de oră, un grup de soldați se strânse la intrarea în dormitorul principal. Glasul colonelului străpunse tăcerea.

— Ușa din spate era deschisă. Probabil au traversat grădina până în capăt, unde-i aștepta o mașină. Dar nu vor ajunge departe. Răspândiți-vă și cercetați grădina metru cu metru. Găsiți haznaua și vedeți dacă nu cumva se ascund acolo. Să nu-i împușcați, s-a înțeles? Îi vreau în viață.

Soldații coborâră pe scara principală și ieșiră pe ușa din spate. În cabană se așternu tăcerea, dar soții Geiber rămaseră nemișcați. Conform planului, trebuiau să aștepte două ore până să facă vreo mișcare.

Acum se trezeau parcă dintr-un coșmar înfiorător, însă nu era un vis fantastic, născocit de subconștientul lor, ci o întâmplare cât se poate de reală. Erau complet epuizați emoțional, secătuiți de orice putere. Pe măsură ce își mai recăpătară suflul, amândoi constatară că erau leoarcă de sudoare, de parcă plonjaseră într-un iaz. Până și salteaua era îmbibată cu umezeală. Tot așteptând, durerea le cuprinse trupurile din cauza faptului că nu

se clintiseră din aceeași poziție. Geiber zăcea în propriile fecale, dar nu se simțea rușinat; important era că supraviețuiseră. Scoase mâna din geantă și fu ușurat că nu avusese nevoie de revolver. Privind în urmă, îi părea rău că nu acceptase fiolele de cianură oferite de farmacist.

20.

— Desenele tale sunt fantastice. Eu nu eram nici pe departe atât de priceput când am absolvit facultatea, spuse Lucien.

Alain Girardet își coborî privirea și încercă să-și înăbușe un zâmbet. Lucien era amuzat de reacția tânărului, care era conștient de valoarea lucrărilor sale, însă voia să pară cât mai modest în aceste împrejurări. Lucien ar fi procedat la fel. Era aproape imposibil să găsești de lucru ca arhitect în Paris, iar Alain era fără îndoială hotărât să obțină slujba. Cei doi ședeau la o masă în biroul pe care Manet, în mărinimia sa, i-l pusese arhitectului la dispoziție gratis. Era, totuși, un cadru mai profesional în care Lucien putea avea întrevederi cu nemții decât un birou în propriul apartament. Și pe deasupra, Celeste s-ar fi făcut foc și pară dacă nemții ar fi pus piciorul în casa ei.

— Vă mulțumesc, monsieur. Sunteți foarte amabil. Am muncit pe brânci în facultate, mai ales la schițe. La urma urmei, desenul e esența arhitecturii, nu? făcu Alain.

Puștiul era un lingușitor de primă mână, își spuse Lucien, dar vorbele lui îi merseră la suflet.

— Așa-i, răspunse Lucien, dându-și seama că, într-un final, după douăsprezece interviuri, găsise omul potrivit. Se învioră și rosti acea întrebare pe care toți candidații își doreau să o audă: Dacă te angajăm, când ai fi dispus să începi?

— Mâine, răspunse Alain, puțin cam nerăbdător.

Lucien ar fi spus poimâine, ca să nu pară atât de disperat Puștiul trebuie să fi fost falit.

Răsfoi încă o dată portofoliul cu schițe, pentru a se asigura că lua decizia potrivită. În trecut, angajase proiectanți fără să stea prea mult pe gânduri, și regretase mai târziu. Pe Michel, de pildă, un arhitect între două vârste, care venea mereu beat criță din pauza de masă. Desenele sale, de altfel foarte bune, păreau mâzgălelile unui copil de grădiniță la orele după-amiezii. Asta, dacă nu adormea pe masa de proiectare. Un alt angajat de pomină fusese Charles, probabil cel mai mare leneș din Franța. Îi luase o lună să deseneze un pătrat.

Munca la fabrică devenea tot mai solicitantă, astfel că Lucien avea nevoie de un proiectant să-l ajute cu desenele. Cum singur nu se descurca, îl lingușise pe Herzog să-i mărească onorariul, ca să poată angaja pe cineva. Din fericire, putea să facă angajări pe bani puțini. Unde mai pui că puștiul își dorea o slujbă și din alte motive. De când cu Ocupația, mii de tineri apți pentru serviciul militar, în condiții obișnuite, erau obligați să muncească timp de doi ani pentru Franța. Dacă tânărul era șomer, era înscris automat ca „voluntar” în producția de armament a Reichului.

Lucien îl măsură pe Alain din priviri, încercând să depisteze vreun defect de caracter vizibil. Părea un tânăr respectabil, abia trecut de douăzeci de ani, de statură medie, cu părul blond și ochii căprui-deschis. Purta haine în ton cu moda și pantofi îngrijiți cu talpă de piele, care-l făceau prezentabil în ochii nemților. Un singur detaliu mai trebuia verificat.

— Ești cu actele în ordine?

— Da, monsieur.

— Mi le arăți, te rog?

Francezii erau obligați să poarte mereu asupra lor un act de identitate asemănător pașaportului, în care erau trecute toate datele personale pe care birocrația franceză și comandamentul german le considerau extrem de importante: data nașterii, semne distinctive, trăsături fizice și adresa domiciliului. Spre surprinderea sa, Lucien găsi o „scutire de serviciul militar” în cartea de identitate a tânărului, adică fusese deja scutit de a efectua serviciul militar obligatoriu. Ceea ce însemna un singur lucru: că Alain avea relații sus-puse.

Îi înapoie cartea de identitate și zâmbi.

— Pentru început, pot să-ți ofer două sute de franci pe săptămână.

— Sunteți foarte generos, monsieur Bernard. Mă simt onorat să lucrez pentru un mare talent ca dumneavoastră. Vreau să învăț meserie de la unul dintre cei mai promițători creatori moderniști ai Parisului, spuse Alain.

— În regulă, făcu Lucien, care era de părere că și lingușirea avea o limită. Vei pune umărul la proiectarea unei fabrici care produce armament pentru Luftwaffe. Făcu semn către schițele fabricii agățate pe peretele din spatele său. După cum vezi, e

mult de muncă la birou. Și probabil va fi și mai mult. Dacă lucrurile merg bine, vei fi mâna mea dreaptă.

Era un discurs pe care Lucien i-l ținea oricărui angajat. Procesul de angajare dădea naștere multor speranțe, care nu se concretizaseră niciodată până la izbucnirea războiului. Diferența era că, acum, Lucien angaja un tânăr proaspăt ieșit de pe băncile facultății. Putea să-l modeleze cu ușurință, după bunul său plac. Alain avea toate cunoștințele necesare și înțelegea procesul de construcție al unei clădiri. Acest lucru reieșea din schițele sale detaliate, care aveau claritatea și precizia pe care o întâlneai la arhitecții cu experiență. Majoritatea absolvenților de facultate nu știau mare lucru despre construcții. Habar nu aveau cum se ridică o clădire.

— Abia aștept să încep, monsieur. Mâine e bine?

— Desigur.

— La șapte voi fi aici.

— Eu voi fi la nouă. La sfârșitul săptămânii, vei primi cheia de la birou, ca să poți intra oricând dorești.

Lucien aștepta întotdeauna să treacă o săptămână înainte să predea cheile, pentru a se asigura că noul angajat era un om de bună credință. Se învățase de când cu Hippolyte, care dispăruse fără urmă după numai o zi de lucru, cu toate ustensilele sale de proiectare.

Alain își strânse schițele de pe masă și le băgă în dosarul său de carton maro.

— Scrie în acte că locuiești destul de aproape, spuse Lucien, încercând să-l atragă pe tânăr într-o discuție mai puțin formală.

— Da, monsieur.

— Locuiești cu părinții?

— Da, monsieur.

Tentativa fu sortită eșecului, dar Lucien se încredea în talentul tânărului, și asta era tot ce conta. Îi puse prietenește o mână pe umăr și îl conduse spre ieșire.

— La revedere, monsieur Girardet! Ne vedem mâine, spuse Lucien în timp ce-i strângea mâna.

— Vă mulțumesc încă o dată, monsieur. De-abia aștept să lucrez pentru dumneavoastră.

•

Alain nu așteptă liftul, ci coborî în grabă cele trei etaje și ieși în stradă. Când coti pe strada Châteaudun, un Mercedes negru

claxonă și trase lângă trotuar. Portiera din spate se deschise, și un ofițer Gestapo îi făcu semn să urce. Alain se opri și aruncă o privire înăuntru, apoi se supuse și se așeză pe bancheta din spate, lângă ofițerul care trăgea din țigară.

— Cum a mers? întrebă ofițerul, oferindu-i o țigară.

— S-a declarat încântat de schițele mele. Încep de mâine, spuse Alain cu mândrie, deși știuse de la bun început că portofoliul său avea să fie pe placul lui Bernard. Era într-adevăr foarte talentat.

— Minunat. Maică-ta va fi foarte încântată.

— N-aș fi reușit fără ajutorul tău, unchiule Hermann, spuse Alain, aprinzându-și țigara.

— Prostii. Ai reușit mulțumită priceperii tale. Eu doar ți-am pomenit numele lui. Am aflat de el de la șeful meu, care i-o trage amantei lui, spuse neamțul, bătându-l admirativ pe umăr. E prins cu tot soiul de construcții pentru industria de război, și m-am gândit că are nevoie de ajutor.

— Șeful tău știe că e amanta lui Bernard? întrebă Alain, mai preocupat acum de bârfele amoroase decât de noul său loc de muncă.

— Tot ce se poate, dar pun rămășag că nu va rămâne amanta lui pentru multă vreme.

— Îți mulțumesc, unchiule, pentru tot sprijinul acordat. Dacă pot să mă revanșez cumva…

— Stai liniștit, băiete. Dar dacă tot ai adus vorba, mi se pare că bărbatul ăla care locuiește la etajul patru în blocul tău are mutră de evreu.

— Domnul Valery? Dacă stau să mă gândesc mai bine, parcă ai dreptate. O să mă interesez, dacă dorești.

21.

— Pentru mine?

— E a ta, monsieur Lucien, răspunse Manet, înmânându-i un set de chei prinse de un inel nou, lucios.

Lucien se holba uluit la Citroënul bleumarin, model Roadster din 1939, parcat la bordură. Își trecu duios degetele peste capotă, apoi pe acoperișul decapotabil de piele, de parcă dezmierda o femeie dezbrăcată. Propunerea lui Manet de a se întâlni pe strada Renard, la numărul 29, îl nedumerise. Manet pomenise ceva de o surpriză, și într-adevăr, era o surpriză.

De la o vreme, parizienii se deplasau numai pe biciclete. Nimeni nu mai conducea în Paris. Automobilele dispăruseră aproape cu totul. Puteai să zăbovești douăzeci de minute în plină zi pe strada Saint-Honore și nu vedeai mai mult de șase mașini. De asemenea, șuvoiul neîntrerupt de mașini ce ocolea Place de la Concorde dispăruse și el. Permisele de conducere erau emise acum strict de autorități, și numai anumitor indivizi cu ocupații specifice, precum medici, moașe sau pompieri. Altminteri, ca să faci rost de un permis trebuia să ai mare trecere la nemți, cum avea Manet, de pildă. Chiar și dacă Lucien accepta cadoul și obținea permisul de conducere, mașina avea să zacă parcată acolo până la finele războiului din cauza lipsei de benzină. Era mai lesne să găsești șampanie de calitate decât carburant.

— Poftim și actele pentru rația de benzină. Vei avea nevoie de mașină pentru slujba asta. Doar n-o să iei metroul până la Tremblay, spuse Manet, râzând cu poftă.

— Sunteți nespus de generos, monsieur Manet. M-ați lăsat fără cuvinte. Nici prin gând nu mi-a trecut că o să am vreodată mașină. Darămite una așa de frumoasă.

— Citroën e mașina mea favorită. Știam eu c-o să-ți placă. Ochiul tău de arhitect a sesizat numaidecât eleganța liniilor. Atâta lucru îmi e limpede.

Lucien încuviință în tăcere. Dădu ocol automobilului, apoi urcă la volan. Tapițeria de piele era elegantă și atât de comodă, încât te îmbia la somn, iar bordul semăna cu carlinga unui avion.

Motorul porni din prima și toarse ca o pisică leneșă. Adele avea să-și piardă mințile la vederea mașinii. Lucien voia s-o sune și s-o roage să se uite pe fereastră. Urma să oprească în fața blocului ei și să-i facă semn să coboare. Adele avea să sară alături de el, pe locul pasagerului și să-l acopere cu sărutări. Puteau chiar să petreacă un weekend întreg la hanul din Poissy.

Lucien ardea de nerăbdare să facă o tură cu Citroënul. Intenționa să demareze în trombă, dar își aminti că Manet îl aștepta pe trotuar.

— Aș putea să vă duc undeva, monsieur? Sau ați dori cumva să luăm prânzul pe bulevardul de l'Opera? Putem ajunge în cinci minute, rosti Lucien, zâmbind larg.

— Mi-ar face mare plăcere. Dar ai un minut să-mi dai câteva sfaturi? E chiar aici, sus, în clădirea asta.

— Desigur, răspunse Lucien, oprind motorul.

Păși în holul blocului și se îndreptară spre lift. Pe măsură ce colivia de metal urca, tot entuziasmul provocat de primirea mașinii se risipi. Lucien știa ce avea să urmeze și luă un aer posomorât. Îi aruncă industriașului un zâmbet abătut și fixă cu privirea podeaua de mozaic alb cu albastru a cabinei liftului. Prin minte i se perindară toate imaginile înfiorătoare legate de tortură și moarte, care nu-i dădeau pace de la un timp. Însă gândul că avea să străbată țara alături de Adele la volanul Citroënului era mai puternic, astfel că surâsul îi reveni pe buze. Liftul se opri la etajul patru, iar Manet îl conduse prin ușile duble ale apartamentului numărul opt. De cum intrară, Manet își puse mâna pe umărul arhitectului, în acea manieră părintească cu care Lucien era obișnuit deja.

— Mă tot chinui să găsesc o ascunzătoare, doar că îmi lipsește ingeniozitatea ta în treburi de genul ăsta. N-aș vrea să te deranjez din nou, dar unde aș putea să găsesc un loc potrivit?

Preț de aproape un minut, Lucien nu spuse nimic. Se apropie de o fereastră înaltă, îngustă cu vitralii și privi în fața blocului, unde soarele torid de august strălucea pe capota Citroënului.

— Stați să arunc o privire. Sunt sigur că putem găsi ceva, dar e ultima oară, monsieur.

— Desigur, cum spui tu.

Era un apartament cu tavan înalt, cu șase camere, foarte bine mobilat și cu lambriuri sculptate. Pe parchetul de culoarea mierii erau întinse covoare frumoase, canapele și fotolii cu tapițerii

înflorate. Camerele principale erau luminate de două candelabre mari de cristal. Însă punctul de atracție al locuinței era fără îndoială șemineul gigantic din salon, înalt de peste doi metri și lat de aproape trei. Avea un perete neobișnuit de gros în spate, construit în zidul ce dădea spre curtea interioară. După ce trecu prin toate camerele, Lucien se întoarse la șemineu și îl cercetă cu atenție preț de câteva minute.

— Funcționează?

— Da, dar nu e folosit niciodată, îl lămuri Manet.

— E o ascunzătoare temporară?

— Doar un refugiu, în caz că cei de la Gestapo ne fac o vizită. După ce trece primejdia, vor fi mutați în altă parte.

— Câte persoane?

— Două.

Lucien zâmbi.

— O să-i ascundem în spatele vetrei. Vom monta un perete fals, ce poate fi deschis și tras la loc, odată ce intră fugarii. O să fixăm suporții de fier în fața peretelui fals, pentru a lăsa impresia unui șemineu autentic. Putem să punem și lemne, rosti Lucien, mândru de ideea lui. Șemineul e suficient de mare ca să intre fără probleme și să stea în picioare în spațiul pe care-l vom crea. Sper că oaspeții dumitale nu sunt la fel de înalți ca dumneata.

Manet privi încruntat.

— Nu, dar aveam impresia că e un zid de cărămidă acolo.

— Așa-i, dar are jumătate de metru grosime, suficient de adânc pentru a permite celor două persoane să stea una lângă alta după ce scoatem cărămizile ca să extindem spațiul.

Manet nu părea deloc convins. Lucien privi în jur. Mai exista posibilitatea unei ascunzători mult mai lesne de construit: într-un perete interior destul de adânc să ascundă două persoane, în spatele lambriurilor. În opinia lui Lucien, șemineul reprezenta o soluție mai inteligentă. Căuta un vicleșug cât mai ingenios, chiar dacă asta presupunea mai multă muncă. Cu cât soluția era mai inteligentă, cu atât se entuziasma mai tare. Nemții s-ar fi uitat pe coș în sus, dar nu s-ar fi gândit să verifice în spatele vetrei. Lucien începu să se vadă ca pe un soi de magician, capabil să facă oamenii să dispară fără urmă.

— O să funcționeze, decise el. Partea exterioară a peretelui fals va fi placată cu cărămizi ușoare, prinse într-un cadru de

oțel, ce va putea fi deschis și închis cu ușurință. Apoi, ca să-i alunge temerile industriașului, adăugă: Nu vă faceți griji, monsieur. Îl voi proiecta astfel încât să fie complet sigur.

— Dacă tu zici. Mi se pare atât de anevoios. Dar dacă asta-ți dorești, așa să fie. Am încredere în judecata ta.

— O să vă trimit poimâine schițele. Înțelegerea rămâne în picioare.

— Desigur, Lucien. Nimeni nu va ști nimic. Oamenii sunt extrem de recunoscători pentru ajutorul primit, chiar dacă nu știu de existența ta. Ai salvat deja două vieți.

Gândurile îl purtară din nou spre Citroën și spre Adele, însă ultima remarcă a lui Manet îl trezi brusc la realitate.

— Am salvat viața cuiva?

— Întocmai. Îți aduci aminte de treptele din cabana de la Le Chesnay? Alea care se ridicau?

— Le-a folosit cineva?

Până acum, toată afacerea i se păruse un joc în care el proiecta ascunzători pe care nimeni nu urma să le folosească.

— Agenții Gestapoului au întors casa cu susul în jos, dar nu i-au găsit pe cei doi evrei. Au trecut pe deasupra lor, ba chiar sau și așezat pe trepte, dar nu le-au dat de urmă.

— Și ce s-a întâmplat cu…

— Stai liniștit, momentan se află într-un loc sigur. Dar mi-au trimis vorbă că ascunzătoarea i-a scăpat de la moarte și mi-au lăudat ingeniozitatea. Aș fi vrut să le spun că a fost ideea ta.

— Mă bucur… că a funcționat.

Lucien se duse lângă șemineu, luă o mică statuetă de jad în formă de pisică și o examină îndeaproape. Se străduia să și-i închipuie pe cei doi evrei pitiți sub trepte, în vreme ce nemții tropăiau deasupra lor, încercând să-i găsească. Trebuie să fi fost înfiorător. Apoi își dădu seama că izbutise cu adevărat să-i păcălească pe nemți cu planurile sale arhitecturale ingenioase, și un zâmbet îi lumină chipul. Scopul lor fusese atins. Soldații trecuseră milimetric pe lângă fugari, fără să-i găsească. Era chiar mândru de el. Mai demult, într-un acces de egolatrie, Lucien sperase că agenții Gestapoului aveau să fie îndrumați spre una dintre ascunzători, doar pentru a-i pune inteligența la încercare. În minte începură să i se înghesuie idei despre fațada peretelui fals, până când Manet îl trezi din reverie.

— Lucien, Citroënul te așteaptă.

Arhitectul porni la drum, iritat de faptul că nu se putea bucura pe deplin de noua lui mașină. Într-adevăr, gândurile îl purtau întruna la cei doi oameni pe care-i scăpase. Până la urmă, nu despre asta trebuia să fie vorba, ci despre crearea unei structuri de anumite dimensiuni într-un spațiu închis, cu aprobările de rigoare, așa cum împachetai, de pildă, un obiect și-l trimiteai prin poștă. Douăzeci și șapte de mii de franci, și posibilitatea de a proiecta o fabrică uriașă, arătând lumii întregi ce arhitect grozav era. Iar acum, și mașina aceasta superbă. Și bucuria nesperată de a-i fi păcălit pe nemți.

Într-un fel, își dorea ca Manet să nu fi pomenit nimic de evrei. Nu voia să se gândească la ei.

22.

Inițial, Pierre își închipui că Jean-Claude răsturnase ceva de pe masa din bucătărie, cum îi era obiceiul. Băiatul alerga întruna ca un bezmetic, neatent la ce se petrece în jur. Apoi se-auzi un trosnet puternic, apoi încă unul, urmat de urletele copiilor. Pierre auzi strigăte de bărbați, contracarate de zbieretele doamnei Charpointier.

Dedesubt, bărbații urcară treptele casei ca o turmă de elefanți furioși, luând la rând toate camerele de la etajul întâi, urcând apoi la al doilea și la al treilea. Răcneau unii la ceilalți în timp ce răsturnau mobila și deschideau ușile dulapurilor. Pierre fixă cu privirea trapa din podeaua podului, așteptând să zboare în lături dintr-o clipă în alta, însă zarva se mută la etajul inferior. Jean-Claude, Isabelle și Philippe plângeau în hohote. Pierre dădu să coboare iute treptele podului și să le sară în ajutor, dar își aminti vorbele doamnei Charpointier și rămase locului. Îngenunche, cu inima cât un purice, și își lipi urechea de podea. Auzi frânturi din cearta adulților.

Madame Charpointier le tot spunea că acei copii erau catolici, botezați la biserica din Orléans, și că știau rugăciunile pe de rost. Le porunci fraților și surorii lui Pierre să spună o rugăciune. Cei trei începură să recite la unison Ave Maria, dar soldatul german le ordonă să tacă. Mezinul, Philippe, se puse pe zbierat, spre mânia neamțului, care răcni la el să închidă gura. Urletele lui Philippe răsunară și mai tare, însă fură brusc curmate de o pocnitură. Madame se stropși la neamț pentru că îndrăznise să lovească un copil de patru ani. Urmă o nouă pocnitură, destinatarul fiind fără îndoială doamna Charpointier, care nu se dădu însă bătută. Urletele continuară până când cineva deschise ușa de la intrare, și toată zarva se mută în stradă. Pierre se ridică și merse la fereastra cu vedere spre strada Dupleix. Doi polițiști francezi îi târau pe frații și pe surioara lui pe bancheta din spate a mașinii de poliție, parcată la bordură.

Doi soldați germani o țineau strâns pe madame Charpointier, care încă urla ca din gură de șarpe. Un ofițer german în uniformă negru cu verde se opri înaintea ei, iar cei doi soldați îi

dădură drumul. Mâna ofițerului se înălță către fruntea femeii și se auzi o împușcătură puternică. Madame Charpointier căzu grămadă pe trotuar. Copiii, care asistaseră la întreaga scenă, se puseră pe urlat:

— Mătușă Clare! Mătușă Clare!

Ofițerul băgă pistolul în toc, apoi se sui împreună cu ceilalți soldați în altă mașină, care demară în trombă. Madame zăcea cu ochii negri larg deschiși, urmărind parcă în tăcere trecerea norilor.

Pierre se retrase îngrozit de la fereastră, se împiedică și căzu pe spate. Își trase picioarele la piept și le cuprinse strâns cu brațele, apoi se legănă pe podeaua podului în deplină tăcere, zdrobit de suferință. Strânse pleoapele cu putere. Durerea ce-i răscolea pieptul era insuportabilă. Se legănă în continuare până se izbi de un cufăr plin cu reviste vechi și prăfuite, care i se prăbușiră în cap. Zăcu o vreme întins pe spate, încercând să-și recapete răsuflarea, apoi deschise ochii.

Întâi, zări o pelerină de ploaie veche, acoperită cu pânze de păianjen, ce atârna într-un cui de grindă. Stând acolo, cu privirea fixată asupra hainei, i se perindară prin minte zeci de lucruri minunate pe care madame Charpointier le făcuse pentru el. O minge de fotbal nouă. Un pulover bleumarin de ziua lui. Banii pe care li-i dăduse fraților și surorii sale ca să meargă la film. Îl ajutase și cu tema la aritmetică. Dădu să se șteargă la ochi, dar, spre uimirea lui, nu găsi nicio lacrimă. Poate pentru că trecuse prin ceremonia de Bar Mițva și acum era bărbat. Lacrimilor le luară locul dureri cumplite care-i sfârtecau pieptul. Pierre voia să plângă din toată inima, dar ceva îl împiedica. Își spuse că plânsul nu durea atât de tare.

Pierre se ridică și-și îndreptă privirea spre fereastră. Dedesubt, zări o dâră de fum albicios, ce se înălța spre căpriori. Era țigara pe care o aruncase de cum începuse zarva. Ca de obicei, urcase în pod la orele târzii ale după-amiezii, ca să poată fuma în voie. Era un loc numai bun să-și savureze țigările Gauloises. Îi plăcea să stea la fereastră, cu ochii pierduți la acoperișurile caselor vecine și la cer. Madame îl certa mereu din pricina fumatului, spunând că un copil de treisprezece ani n-ar trebui să fumeze, că obiceiul ăsta avea să-i oprească creșterea și că o să i se îngălbenească dinții, așa că Pierre avea nevoie de

o ascunzătoare. Madame știa, fără îndoială, de escapadele lui în pod, însă nu-i ceruse niciodată socoteală.

Un camion opri în fața casei. Pierre merse de-a bușilea până la fereastră și aruncă un ochi afară. Mai bine ar fi rămas la locul lui. Doi muncitori francezi urcară trupul doamnei Charpointier pe platforma camionului, cu o nonșalanță cutremurătoare, de parcă manevrau un sac de cartofi. Rezemat de perete, sub fereastra îngustă, Pierre stinse țigara. Închise ochii, iar imaginea fraților și surorii sale aruncați în mașină îi reveni în minte. Urletele și expresiile lor îngrozite aveau să fie ultima amintire cu ei. Un nou val de tristețe, mai cumplit decât primul, îi răscoli măruntaiele. Se mai certaseră, se mai bătuseră, uneori chiar îi urâse pe cei trei frați ai săi, Jean-Claude, Isabelle și Philippe, dar îi iubise din toată inima. Erau singura familie care îi mai rămăsese, dar Pierre știa că n-avea să-i mai vadă niciodată. El era ultimul rămas din întreaga familie. Și nu înțelegea de ce.

Imaginile grozăviilor petrecute cu câteva clipe în urmă i se învârtejeau în minte. Își prinse capul în mâini, încercând parcă să le scoată cu forța afară. Brusc, își aminti că tatăl său prevestise toate aceste întâmplări. Când îl trimisese în grija doamnei Charpointier, ca presupus creștin, îl avertizase de primejdia care-i păștea pe toți: anume că, într-o bună zi, puteau fi descoperiți și că atunci nemții îl vor lua pe el, pe frații și pe surioara sa, iar madame avea să fie arestată. Toate temerile lui se împliniseră. Singura deosebire era că, în loc să fie arestată și torturată de Gestapo, madame fusese împușcată pe loc. Pierre știa că nemții îi pedepseau în mod exemplar pe cei care ascundeau evrei. Tatăl său îi explicase că francezii îi urau pe evrei, chiar și pe cei stabiliți în Franța de sute de ani. Nu avea importanță. Își denunțau vecinii fără nicio ezitare. Neevreii le zâmbeau și îi tratau politicos, dar în final, le înfigeau pumnalul în spate. Să nu uiți asta niciodată, îl povățuise el.

Pierre se strădui să-și dea seama cine o denunțase pe madame. Să fi fost monsieur Charles, care se certa întruna cu ea pe seama câinelui? Sau poate un vecin de peste drum, nedumerit de cei patru copii apăruți ca din senin în casa doamnei Charpointier, în urmă cu un an. Povestea ticluită de madame, cum că ar fi copiii unei nepoate, i se părea trasă de păr chiar și lui Pierre.

Băiatul aşteptă până la asfinţit, apoi coborî în camera lui şi vârî câteva lucruri de trebuinţă într-un rucsac voluminos. Se întristă gândindu-se la toate obiectele pe care nu le putea lua cu el. Era nevoit să lase în urmă mingea de fotbal şi macheta de avion, şi cărţile despre istoria Imperiului Roman. Înainte să urce din nou în pod, Pierre merse în camerele fraţilor şi surioarei sale şi luă câte o amintire: camionul de jucărie al lui Jean-Claude, pisica de pluş a lui Isabelle şi lopăţica de plajă a lui Philippe. Simpla lor atingere îi aminti de acele imagini îngrozitoare, şi durerea din inimă se înteţi. Poate la asta se refereau adulţii când vorbeau de „inimi frânte”. Până acum i se păruse o expresie absurdă.

Ieşi din camera lui Philippe şi dădu peste Mişa, motanul cu blană în nuanţe de alb, roşu şi negru. Cu toate că madame se purtase foarte frumos cu ei, Mişa le oferise lui şi fraţilor săi mângâiere în primele săptămâni după despărţirea de părinţi. Cotoiul toarse şi se frecă de piciorul băiatului. Pierre se aplecă şi îl mângâie sub bărbie. Aruncă o privire rucsacului şi hotărî să ia şi motanul cu el. Mişa intră de bunăvoie şi se ghemui pe un pulover, iar Pierre închise rucsacul cu blândeţe.

Se duse în camera doamnei Charpointier şi găsi poşeta ei pe pat. Scoase banii din ea, apoi se apropie de măsuţa de toaletă şi deschise sertarul cu ciorapi, unde madame îşi ţinea ascunse economiile într-o desagă de stofă ecosez. Tatăl său îi mai spusese că în vremuri de restrişte, banii puteau să-ţi salveze viaţa, şi, cu cât mai mulţi aveai, cu atât mai bine. Încă mai avea fişicul de franci pe care tatăl lui i-l îndesase în buzunarul pantalonilor când se despărţiseră. Pierre nu trăgea nădejde să-şi mai vadă vreodată părinţii, şi, cu toate că nu mai primise veşti de la ei după primele şase luni, el şi madame le vorbeau adesea celor mici despre ei: „Când se întoarce papa din excursie…”

Aruncă o ultimă privire în jur, apoi urcă în pod şi ieşi printr-o lucarnă. În timp ce traversa acoperişurile caselor învecinate, se întrebă când aveau să pună nemţii mâna pe el.

23.

Serrault îl recunoscu pe arhitectul lui Manet.

Soarele apunea, iar în fundul apartamentului era întunecat, astfel că Serrault putea să-l privească fără să fie văzut. Serrault se plimbase prin apartament când, deodată, auzise pe cineva intrând, așa că își găsise iute o ascunzătoare. Spre surprinderea lui, bărbatul era înalt și elegant. Toți arhitecții cu care lucrase până atunci erau sfioși și prost îmbrăcați. Arhitectul îngenunche și măsură vatra din șemineul gigantic, trecând toate dimensiunile pe un carnețel. Cel puțin n-avea să fie una dintre acele ascunzători făcute de mântuială, în care el și soția lui, Sophie, zăcuseră în ultimul an. O ușă închisă deasupra unei cocini puturoase, într-o fermă, la sud de Paris. O nișă construită în grabă în spatele unei debarale, pe care agenții Gestapoului o descoperiseră cu ușurință la nicio săptămână după ce plecaseră de acolo.

Serrault și soția lui nu așteptaseră să primească mandatul de deportare, la fel ca majoritatea evreilor. Știuseră din timp că era cazul să dispară. Dar înainte să părăsească țara, cei trei copii ai lor, precum și cei patru nepoți trebuiau salvați. Aceștia se ascunseseră când într-o casă, când în alta, până ce-și găsiseră drumul spre sudul Franței, ajungând în cele din urmă în Marsilia, unde, cu ajutorul lui Manet, se îmbarcaseră pe două cargoboturi spaniole cu destinația Palestina. Investise șapte luni de strădanii, precum și o mică avere. Serrault era putred de bogat, dar și-ar fi dat și ultimii bani din buzunar să-i ajute, ba chiar și-ar fi sacrificat viața. Familia însemna totul pentru el. Fără ea, viața nu avea sens.

Tot ce făcuse, făcuse pentru ei; de cincizeci și trei de ani de când venise din Nîmes la Paris, cu o mie de franci în buzunar, ca să pornească o afacere. Însă bunul cel mai de preț erau cunoștințele arhitecturale ale tatălui său, pe care acesta le lăsase moștenire unicului său fiu. Convins că avea un dar pentru construcții, Serrault își deschisese imediat o firmă și avusese parte numai de succes, mai ales după ce se specializase în

construcții de beton armat – noua metodă structurală ce revoluționase domeniul construcțiilor.

Putea să afirme fără modestie că, mulțumită clădirilor sale, printre primele de beton din lume, Franța devenise lider în domeniu. Dar fiecare metru de beton fusese turnat de dragul soției și al copiilor săi. Se bucurase din plin de fiecare clipă în care le oferise o haină, o bucățică de mâncare, dar și de fiecare sărbătoare. Credea cu tărie că rostul său pe această lume era să ofere familiei o viață cât mai bună. Și fusese foarte bună: o vilă în oraș, moșie la țară, o casă pe coasta Mediteranei și cea mai aleasă educație pentru copii. Dar toate acestea se risipiseră. Acum, el și soția lui erau ca doi șoricei speriați, fugind dintr-o spărtură în perete în alta.

Serrault îl întâlnise pe Manet la o petrecere de weekend, găzduită într-un conac de țară, pe la începutul anilor ’30. Spre deosebire de mulți membri ai aristocrației, Manet, și el de viță nobilă, se asocia în voie cu evreii. Serrault aprecia faptul că Manet încălcase regula de aur a nobilimii și intrase în afaceri, lucru pe care majoritatea aristocraților îl respingeau, considerându-l sub demnitatea lor. Mai mult, Manet devenise extrem de prosper grație talentului său înnăscut pentru afaceri, pe care Serrault îl admira. De-a lungul anilor, mai dejunase cu Manet din când în când și o singură dată îi fusese oaspete industriașului în casa acestuia din oraș. În anturajul lui Serrault se învârteau cu precădere evrei, iar Manet era unul dintre puținii neevrei cu care avusese vreodată legătură. Cei doi nu se văzuseră de ani buni, astfel că atunci când industriașul îl contactase în vederea unei ascunzători, Serrault fusese uluit.

După ce trăiseră o vreme în spatele unei debarale, Serrault și soția lui se mutaseră într-un pod, în cartierul Saint-Germain. Dar capul familiei care le oferise refugiu fusese arestat de Gestapo și întemnițat săptămâni la rând. Soția respectivului individ fusese încredințată că nemții aveau să se întoarcă și să scotocească apartamentul, iar dacă aveau să-i găsească pe soții Serrault, ea și copiii ei aveau să fie arestați. Erau nevoiți să plece. Bărbatul îi primise fără să le ceară o lețcaie și fusese foarte amabil, împărțind chiar și mâncarea de prânz cu ei. Serrault nu dorea să le pună viețile în primejdie. Dar într-o bună zi, Manet apăruse în pod și le spusese că putea să-i ascundă o vreme și să le aranjeze fuga în Elveția. Gestapoul îi vâna pentru

averea lor, și nu avea să renunțe niciodată. Soții Serrault habar n-aveau cum de aflase Manet de necazul lor.

Serrault îl urmări cu interes pe arhitect în timp ce acesta făcea măsurătorile. Lucrând în domeniul construcțiilor, Serrault admira ingeniozitatea arhitectului în a crea asemenea ascunzători. Nemții aveau să scotocească apartamentul ore în șir, fără să găsească nimic. Totodată, era bucuros că el și Sophie dispuneau acum de un apartament mobilat, recuperând puțin din confortul de altă dată. După toate chinurile prin care trecuseră, vedeau viața cu alți ochi, iar Serrault realizase că până atunci luase totul de-a gata. Spera însă că nu aveau să fie nevoiți să zăbovească prea mult acolo.

În apartament se lăsase întunericul, dar arhitectul nu terminase măsurătorile. Se depărtă vreo trei metri de șemineu, pesemne imaginându-și cum avea să arate peretele fals. Serrault zâmbi. Admira meticulozitatea lui. După încheierea războiului, avea de gând să-l umple de contracte. Momentan, nu putea să-i ofere decât un Citroën. Manet nu-i pomenise numele, iar Serrault nu dorea să-l știe. La șaptezeci și opt de ani, n-ar fi rezistat torturii Gestapoului și l-ar fi denunțat. Arhitectul își puse carnețelul în buzunarul sacoului și se întoarse către ușă, dar tocmai atunci Serrault se foi pentru a-și dezmorți puțin picioarele, făcând podeaua să scârțâie. În liniștea mormântală din apartament, zgomotul îi atrase atenția arhitectului. Inițial, rămase împietrit de spaimă, apoi se întoarse încet către bezna din fundul apartamentului.

— Cine-i acolo? strigă arhitectul înspăimântat.

Serrault hotărî să se arate.

— Nu vă temeți, monsieur, rosti bătrânul, ieșind încet din umbră.

Serrault găsi amuzantă expresia de ușurare de pe chipul arhitectului când acesta descoperi că nu avea de-a face cu un agent Gestapo cu pistolul ațintit spre el, ci cu un bătrân îmbrăcat elegant, cu barbă sură, care-i zâmbea înțelegător.

— Ce naiba cauți aici, unchiașule?

Serrault dădu să se apropie de arhitect, dar tânărul îi făcu semn cu mâna să rămână pe loc.

— E în regulă, știu de ce-ați venit aici, monsieur.

— Știi *pe dracu'.* Cară-te de aici!

Serrault nu fu tulburat de reacția arhitectului, continuând să-i zâmbească părintește.

— Știu ce faci pentru noi.

— *Noi?*

Serrault își trase deoparte mantia cenușie, dezvăluind steaua galbenă de postav cusută pe sacoul lui negru, în zona pieptului. Arhitectului i se înmuiară genunchii, fiind nevoit să se sprijine de șemineu pentru a nu se prăbuși la podea. Serrault îl înțelegea perfect. Era, probabil, pentru prima oară când tânărul stătea față în față cu unul dintre cei pe care-i ajuta. Întâlnirea lor era într-adevăr primejdioasă. Serrault îi punea viața în pericol doar stând alături de el în aceeași încăpere.

— Ești un om cinstit, spuse Serrault.

— Eu? Cinstit? Cred că glumești.

— Nu, monsieur, nu glumesc.

— Bătrân neghiob, de ce nu ți-ai luat tălpășița când aveai ocazia?

Întrebarea îl surprinse pe Serrault, însă era justă și merita un răspuns.

— Ai dreptate. Dacă aș fi fost mai prevăzător, în clipa de față aș fi luat cina în Elveția.

— Sunteți niște idioți cu toții. Poporul ales. Ce glumă bună!

Vorbele arhitectului îl amuzară. Serrault începu să se plimbe încolo și încoace, în spatele încăperii.

— De ce am rămas? O să-ți povestesc. Consider că meriți o lămurire, dat fiind riscul la care te expui. Familia mea s-a stabilit pe aceste meleaguri încă din vremea Revoluției. Toți strămoșii mei au slujit Franța, în războiul cu Prusia, iar eu am luptat în Marele Război. Ce-i drept, sunt evreu. Dar sunt evreu de obârșie franceză, și sunt mândru să fiu francez. Am crezut mereu în măreția Franței, și cred în continuare. După Armistițiul din ’40 am rămas în Paris din devotament pentru patria mea, știind că are nevoie de mine.

— Te-ai înșelat.

— Așa e. Nici prin gând nu le-a trecut evreilor ce soartă îi aștepta sub ocupația germană. Însă, când ne-au obligat să purtăm însemnele astea, în mai, anul trecut, am înțeles că niciun evreu francez nu va scăpa de prigoană, nici măcar cei cu nume de familie franțuzesc. Am sperat că guvernul de la Vichy

ne va proteja, dar m-am înșelat. Nu ne-am închipuit că guvernul francez va fi părtaș la asemenea crime.

— Bătrâne, pentru Gestapo e totuna dacă ești evreu francez sau evreu polonez.

— Îmi pare rău că te-am întrerupt din lucru. Plec acum, spuse Serrault.

— Chiar te rog.

Bătrânul dădu să plece, dar se opri.

— Ai auzit vreodată de un englez pe nume Nicholas Owen?

— Nu.

— În vremea persecuțiilor elisabetane din secolul al șaisprezecelea, regina le-a interzis preoților catolici să mai oficieze liturghia. Catolicii erau nevoiți să-și practice credința în taină. Odată descoperiți, preoții erau torturați și executați, prin urmare erau nevoiți să se ascundă. Owen a proiectat și construit ascunzători pentru preoții iezuiți în toate conacele din Anglia. Acestea purtau numele de vizuini preoțești, și erau atât de bine tăinuite, încât soldații puteau scotoci casa vreme de-o săptămână fără să găsească nimic. A salvat multe vieți.

— Și ce s-a ales de el?

— A fost prins și tras pe roată în Turnul Londrei.

— Minunată poveste, spuse arhitectul. Bănuiam eu că totul avea să se încheie cu bine.

— Și, totuși, a fost un om cinstit, ca dumneata, monsieur, spuse Serrault înainte să părăsească apartamentul.

24.

— Tavanul va trebui mult înălțat. Berlinul a hotărât să monteze o macara în clădire. Prezența ei permanentă va ușura mult lucrurile, spuse Herzog, trăgând din țigară.

Fumase un pachet întreg în cele două ore de când se afla în biroul lui Lucien, revizuind planurile pentru fabrica de armament din Tremblay.

Alain se ridică de la masa de proiectare și veni alături de cei doi.

— Putem înclina acoperișul aici, ca să pară că se îmbină cu acoperișul principal, rosti el, indicând profilul frontal al fabricii. De altfel, cred că ar trebui să facem o deschizătură în tavan, ca să putem scoate macaraua dinăuntru într-o bucată, cu ajutorul altei macarale.

— Grozavă idee, tinere, spuse Herzog, oferindu-i o țigară. E brici puștiul, Lucien.

Lucien îl străfulgeră cu privirea pe Alain, care îi luase vorbele din gură. Nu suporta când cineva – mai ales un proaspăt absolvent care făcea pe atotștiutorul – își dădea cu părerea despre desenele sale. Dar neamțul era plăcut surprins de Alain și, prin urmare, de faptul că Lucien îl angajase, așa că nu se aprinse prea tare. Nu era pentru prima oară când Alain își băga nasul iscoditor în proiectele sale. Puștiul era de părere că intrarea fabricii din Chaville trebuia micșorată, pentru a reduce dimensiunile fațadei principale, și că ferestrele trebuiau să fie verticale, nu orizontale. Lucien fusese pe punctul de a-l sudui, dar se abținuse.

Până la urmă, nu avea de ce se plânge. Alain era cel mai destoinic angajat pe care-l avusese vreodată. Proiecta cu multă îndemânare, era sclipitor și, mai presus de orice, știa cum se construiește o clădire. Lucien era însă iritat de atitudinea lui atotștiutoare. Toți absolvenții de arhitectură erau plini de sine, închipuindu-se mari arhitecți de la bun început. Alain avea să fie angajat model, dar nu era genul de ucenic care să lucreze sub îndrumarea unui mentor. În opinia lui, nu avea nevoie de nicio îndrumare.

— Ușile de la intrare sunt cam mici. Ar trebui să faciliteze fluxul mare al muncitorilor în trei schimburi, veni remarca lui Alain.

Lucien simțea că plesnește de furie.

— Am putea să lățim fiecare ușă cu jumătate de metru, să spunem, propuse Herzog, bătând cu degetele sale îngrijite pe schița ușilor. Ce spui Lucien?

Lucien îl săgetă cu privirea pe Alain. Tânărul îi zâmbi.

— Nu văd de ce n-ar merge. Avem suficient loc să le extindem, spuse Lucien.

— Perfect. Alain, ai putea să te apuci de modificări?

— Desigur, dom maior. Vor fi gata până mâine.

Ce lingău nenorocit, gândi Lucien, care zâmbi prefăcut, în semn de încuviințare.

— Doriți să lărgim și ușa din spate, dom' maior? întrebă Alain.

— N-ar strica, răspunse Herzog.

Creionul din mâna lui Lucien se frânse în două.

— Alain, mă însoțești, te rog, în depozit pentru câteva clipe?

De cum intră Alain, Lucien închise ușa și îl înhăță de reverele sacoului.

— Ascultă la mine, rahat cu ochi ce ești, dacă mai faci vreo sugestie îți tai boașele și ți le vâr pe nări.

Alain îl fixă cu privirea, dar nu spuse nimic. După câteva clipe, Lucien îi dădu drumul. Regretă numaidecât cele întâmplate, dar nu-și ceru scuze. Cei doi se întoarseră în atelier.

— Noi trei formăm o echipă strașnică, nu-i așa? spuse Herzog. A sosit ora prânzului. Propun să luăm masa la Café Hiver, domnilor, fac eu cinste.

Din câte știa Lucien, Café Hiver era un local rezervat exclusiv germanilor, așa încât nu era în primejdie să fie zărit de francezi în compania lui Herzog.

— Ești foarte amabil, Dieter, dar, înainte să mergem, aș dori să-ți mai arăt câteva schițe pentru uzină. Nu durează mult. Alain, adu-le te rog de pe biroul meu.

Alain nu suporta să joace rolul băiatului de mingi și nu ezită să-i arunce o privire mânioasă înainte să meargă la birou. Nu-și bătu capul să găsească desenele potrivite, ci înșfăcă la întâmplare câteva foi cu schițe și se întoarse cu pași apăsați.

Lucien și Herzog luară la rând toate schițele până rămaseră cu una singură, făcută în creion. Herzog o luă în mână, înainte ca Lucien să-l poată opri, și o studie atent.

— De asta nu-mi aduc aminte, Lucien. E pentru atelier?

Un fior înghețat străbătu coloana lui Lucien, iar ochii săi se lărgiră puțin de spaimă. Luă cu delicatețe hârtia din mâna lui Herzog. Reacția arhitectului nu-i scăpă lui Alain.

— Pare un soi de cadru metalic fixat pe cărămidă. Nu mi-ai pomenit de detaliul ăsta. Mai trebuie să adaug ceva la schițe? întrebă Alain.

— E pentru alt client, nu pentru domnul maior, spuse Lucien. S-a amestecat din greșeală printre celelalte schițe de pe birou.

— Ce client? întrebă Alain.

— Ăă, nu contează, spuse Lucien. Am terminat treaba, hai să luăm prânzul.

Lucien se întoarse cu teancul de hârtii la birou, dar pe una dintre ele o împături încet și o puse în sertarul de mijloc pe care-l închise apoi cu cheia.

25.

Alain rememora întâmplările bizare din timpul zilei în timp ce învârtea briceagul în sertarul lui Lucien, în toiul nopții. Lucien nu fusese în apele lui la masă: vorbise foarte puțin și abia se atinsese de mâncare. Parcă văzuse o fantomă când Herzog fluturase foaia prin fața lui. Supozițiile îi fuseseră confirmate în clipa în care Lucien îl informase că nu se mai întoarce la birou și îi dăduse liber până a doua zi. Alain se împotrivise, spunându-i că avea de făcut niște revizuiri importante, dar Lucien se răstise la el, spunându-i să-și trăiască viața și să nu mai muncească atât.

Alain era încă furios în urma incidentului din magazie. Cum îndrăznea dobitocul ăsta lipsit de talent să pună mâna pe el și să-l amenințe? Fusese cât pe ce să-i dea un pumn în burtă, dar se stăpânise. L-ar fi pus într-o situație delicată față de nemți și ar fi putut chiar să-și piardă slujba, fără ca unchiul Hermann să poată interveni. Disprețul său față de Lucien creștea pe zi ce trecea, pe măsură ce insultele se adunau. Se purta cu el de parcă era un negrotei pe plantație. Lucien le știa pe toate în arhitectură. Nu puteai să-i spui nimic. Oare șeful său nu vedea că toate sugestiile lui fuseseră acceptate de Herzog? Cu o zi în urmă se umpluse paharul. Dar mai devreme sau mai târziu, avea să-și ia revanșa.

Ajuns acasă, încercase să-și dea seama ce-l înspăimântase pe Lucien atât de rău. De ce-l tulburase atât de mult desenul acela cu cărămizi? Dilema continuă să-i dea bătăi de cap târziu în noapte. Trebuia să vadă schița încă o dată. Citi până la ora două, apoi se ridică din pat, se îmbrăcă și merse la birou. Lucien îi dăduse un set de chei după prima săptămână, ca să poată lucra și serile, dacă dorea. Alain își asuma un risc uriaș colindând străzile după ora stingerii; putea să fie arestat. Dar perspectiva nu-l înspăimânta. În caz că îl luau nemții la rost, nu trebuia decât să-l sune pe unchiul său și să lămurească neînțelegerea.

Alain roti cu răbdare briceagul până ce auzi un țăcănit. Sertarul se deschise, iar el scotoci prin mormanul de foi până ce

găsi o hârtie împăturită. Biroul era cufundat în beznă, astfel că Alain luă lampa de pe birou, o puse pe podea și o aprinse. La lumina becului recunoscu schița de dimineață: un cadru metalic pătrat, cu latura de un metru, în jurul unor cărămizi, întoarse hârtia și descoperi că acele cărămizi alcătuiau ceea ce părea a fi un șemineu cu suport metalic pentru lemne. Alain se holbă clipe îndelungate la desen, fără să priceapă mai nimic. Lucien nu pomenise de niciun contract legat de o locuință privată, iar schița era doar un detaliu curios, nicidecum întreg proiectul.

Alături erau și câteva însemnări privind dimensiunile cadrului metalic. Într-una din însemnări scria că noul mortar trebuie să fie identic cu cel deja existent. Alain se așeză pe podeaua de lemn și se frecă la ochi. Oboseala îșI spunea cuvântul, și, cum nu izbutise să dezlege încă misterul, hotărî să plece. Dar, tocmai când punea hârtia la locul ei, auzi liftul. Alain închise iute sertarul și așeză lampa pe birou. Se propti de ușa biroului și ciuli urechile. Liftul se ascunse la etajul lor, iar Alain, știind desigur cine sosise, se piti iute în dulapul din magazie. Nici nu închise bine ușa, că auzi cheia în broască și întrerupătorul.

Prin crăpătura ușii îl zări pe Lucien apropiindu-se grăbit de birou și deschizând sertarul. Cu o mină gravă, arhitectul scoase cu grijă schița și o despături. O examină cu atenție, de parcă n-o mai văzuse niciodată până atunci. Apoi privi în gol preț de un minut, după care o împături și o băgă în buzunarul sacoului. Se așeză pe scaun și formă un număr de telefon.

— Știu că e târziu, dar trebuie să vorbesc cu dumneavoastră, spuse Lucien. Trebuie să amânăm lucrările la șemineu… Nu, nu s-a întâmplat nimic, așa cred eu că e mai bine… Am nevoie de mai mult timp… Știu că sunt și alții implicați… Și eu sunt unul dintre ei… Prea bine, desenul va fi gata până mâine… Nu, promit că va fi trimis în locul obișnuit… Aveți cuvântul meu, domnule Manet… Repet, nu s-a întâmplat nimic… Sunt doar puțin neliniștit… Nu, nu știu de ce, spuse Lucien și puse receptorul în furcă.

Lucien se așeză la birou și începu să deseneze pe o altă foaie albă. După douăzeci de minute, se ridică și aprinse un chibrit. Ținând prima schiță în mâna dreaptă, îi dădu foc și o urmări cu privirea până ce scrumul se împrăștie pe podea, împături schița nouă și o ascunse în buzunar. Aranjă puțin biroul, apoi ieși pe ușă.

Pe măsură ce-l urmărea pe șeful său, o emoție puternică îl cuprinse pe Alain. Se dădea în vânt după romanele și filmele de suspans și mister. Iată un mister adevărat, care trebuia elucidat. Nu pricepea încă tâlcul schiței, dar era convins că, în timp, avea să afle mai multe. Amestecul lui Manet făcea lucrurile și mai interesante. Alain se duse la ușa de la intrare și trase cu urechea la lift, asigurându-se că ajunsese la parter, apoi se așeză pentru a chibzui la cele petrecute. Trebuia să fie ceva destul de periculos, date fiind toate acele mașinații. Ce era atât de important la un șemineu?

26.

— O să-ți dezleg batista. Ești gata?

Adele adora jocul acesta. Era incitant și erotic deopotrivă. După ce luase prânzul împreună cu Schlegal în micul han din Sevran, colonelul o legase la ochi imediat după ce se întorseseră la mașina lui și îi spusese că dorea să-i facă o surpriză. Senzația de a călători cu mașina legată la ochi era minunată. Avea mirosul și auzul mai ascuțite. Adele simțea fiecare trepidație, iar mireasma lanurilor de secară îi pătrundea în nări. Nu după mult timp, mașina se opri, iar amantul ei din Gestapo o conduse cu grijă pe aleea pietruită.

— Mor de curiozitate, răule.

— Doar câțiva pași, spuse Schlegal, înainte să-i dea jos batista albă.

— Dumnezeule! E nemaipomenit! exclamă Adele.

— E numai a ta, iubito. Toate cele treizeci de camere. Până când Reichul hotărăște cum s-o întrebuințeze.

Înaintea ei se înălța o cabană de vânătoare din secolul al șaptesprezecelea, străjuită în colțuri de turnulețe țuguiate ca niște pălării de vrăjitoare. Pretutindeni în jur se întindea pădurea deasă cu arbori seculari, care acopereau aproape în întregime cerul.

— E la fel de frumoasă ca Château de Chambord. Mai demult, am luat cina acolo, ți-am povestit?

— Da, de vreo sută de ori, scumpa mea, spuse Schlegal. Acum ai propriul tău castel, unde poți să faci orice vrei.

— Abia aștept să-i arăt lui Bette, o să *crape* de invidie, chicoti ea.

Tropăind cu tocurile pe aleea pietruită, Adele se îndreptă în fugă spre ușile gigantice și le deschise. Când Schlegal intră în urma ei, Adele alerga ca o bezmetică prin încăperile de la parterul clădirii.

— E complet mobilată, strigă ea.

— Până la ultima oală din bucătărie, care-i mare cât o sală de bal.

— Voi putea să dau petreceri pentru două sute de invitați, pe puțin.

— Pe puțin, o îngână Schlegal.

Adele văzu satisfacția întipărită pe chipul amantului ei, care știa că-i cucerise inima cu acest mic dar.

— De unde naiba ai făcut rost de locul ăsta?

— A fost proprietatea unui nobil francez. A ascuns niște evrei aici, care ne-au scăpat printre degete.

— Îmi închipui cât de supărat ai fost, iubitule, îl tachină Adele.

— Într-adevăr, și tocmai de aceea Reichul i-a pus sechestru pe casă.

— Și ce s-a ales de nobil?

— A fugit în Elveția, așa că n-o să mai calce în veci pe-aici.

— Ce imbecil, să renunțe la tot pentru niște evreii spuse Adele.

— Ai fi surprinsă câți francezi își riscă viața pentru ei, scumpa mea. Vorbim de familii cu tradiție de sute de ani.

Adele, care găsea subiectul neinteresant, își întoarse privirea către scara maiestuoasă.

— Hai să explorăm și restul cabanei! Întrecere pe scări! rosti Adele, azvârlind cât colo pantofii din picioare.

Schlegal o urmă pe treptele splendide, sculptate în lemn. Adele fugea înaintea lui, luând camerele la rând și strigând de încântare la fiecare minunăție întâlnită.

Apăru la capătul coridorului, sprijinindu-se seducător de tocul ușii.

— Cred că am descoperit dormitorul principal, Herr colonel, rosti ea, în timp ce-și descheia încet bluza albă de mătase, dezvăluind sutienul negru, irezistibil în ochii lui Schlegal.

— Mm, permite-mi să studiez această descoperire, răspunse el.

Schlegal se frecă de Adele când intră în dormitor. Își azvârli chipiul pe pat și se dezbrăcă de tunica neagră. Când se întoarse, descoperi cu satisfacție că Adele era dezbrăcată. Mai demult, Schlegal îi spusese că nu cunoscuse o femeie care să se dezbrace atât de repede, gâdilându-i mândria. Colonelul își dădu jos uniforma și o sărută prelung. Adele îl cuprinse de după gât și își încolăci picioarele în jurul taliei lui. Schlegal continuă s-o sărute pasional în timp ce o purta prin dormitor.

Se opri în fața unor trepte mochetate, care duceau către un mic birou, o așeză pe scări și o pătrunse. Amantei sale îi plăceau locurile neobișnuite – un vaporaș pe Sena, în vârful catedralei Notre Dame –, așa că sexul pe trepte o stârnea la culme. Schlegal era în egală măsură excitat și se împingea în ea cu furie. Stătea cu picioarele bine înfipte în podea, pentru a avea mai multă forță. Dar ceva nu era în regulă, și nu își dădea seama ce anume. Spre dezamăgirea lui Adele, Schlegal se opri în toiul actului și se uită în jos la scări.

— N-ai simțit că se mișcă treptele sub noi? întrebă el. Se mișcau odată cu noi, în sus și în jos, dar foarte ușor.

— Nu, scumpul meu, eram cu mintea în altă parte, și aș vrea să fiu tot acolo.

Schlegal o pătrunse cu putere.

— Scările se mișcă, rosti el.

Colonelul se trase de lângă Adele, lăsând-o pe trepte cu picioarele desfăcute.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-are dacă se mișcă? Treci înapoi! strigă Adele.

— Coboară de pe scări, se răsti el, iar Adele se ridică și veni lângă el.

Schlegal se aplecă, prinse de marginea treptelor și trase. Izbuti cu greu să ridice întreg ansamblul de scări, dezvăluind salteaua de dedesubt.

— Ce dracu’ mai e și asta? strigă Adele. De ce-ar pune cineva o saltea sub trepte?

Schlegal mișcă treptele în sus și în jos.

— În vârf sunt prinse în balamale, iar jos aici e un zăvor, rosti el.

Schlegal lăsă treptele să cadă cu o bufnitură, iar pe chipul său înflori un zâmbet. Brusc, izbucni într-un hohot de râs isteric.

— Câtă istețime! spuse el. Asta a fost ascunzătoarea evreilor pe care-i căutam. Nu-i de mirare că nu i-am găsit pe afurisiții de jidani. Au fost aici, sub nasul nostru, iar noi am crezut că au fugit prin spate!

— Și-atunci de ce ești atât de fericit? întrebă Adele, care începuse să tremure.

— Jos pălăria pentru ingeniozitate! Pun rămășag că oamenii mei au trecut pe-aici de câteva ori în timpul percheziției.

— Schlegal se așeză pe scări.

— Să fie mâna francezului?

— Aristocrații sunt prea nătângi să născocească asemenea ascunzători. Asta e opera unui individ inteligent și abil.

— Amicul meu Lucien e arhitect. Ar putea el să se intereseze. Lucien cunoaște o droaie de specialiști în domeniul construcțiilor.

— Amantul tău îndrăgostit de arhitectura modernistă?

— Fostul amant. Cel care proiectează multe clădiri importante pentru Reich.

Adele se așeză lângă Schlegal, îl cuprinse cu brațele și îl mușcă ușor de ureche, dar colonelul o respinse.

— Întrebarea e dacă avem de-a face cu un caz izolat... sau dacă mai există și alte ascunzători similare. Oare în celelalte clădiri percheziționate jidanii stăteau ascunși chiar sub ochii noștri?

Adele oftă. Se duse lângă pat, luă cuvertura și se înfășură cu ea. Apoi se aplecă, scoase o țigară din buzunarul tunicii lui și o aprinse.

— Evreii sunt plini de bani și pot mitui pe oricine. Oricine are un preț, chiar dacă asta presupune să-și riște viața, prin urmare sunt cu siguranță mai multe ascunzători în Paris. Cum de trecut granița nu se mai pune problema, cu siguranță că se ascund. Pun rămășag că erau chiar sub nasul vostru când ați percheziționat apartamentele, rosti Adele râzând.

Adele stătea întinsă pe pat, înfășurată în cuvertură. Era limpede că ultima ei remarcă atinsese un punct sensibil. Îl urmări amuzată pe Schlegal, care își punea cămașa pe el, în mod evident furios și rușinat. Fusese păcălit de evrei, o specie subumană în ochii lui, iar orgoliul său de arian era rănit. Din fericire, ei doi erau singurii care știau de această umilință. Schlegal era pe punctul de a-și încheia cămașa albă, când Adele se dezveli și își desfăcu picioarele.

— Herr colonel, cred că Reichul nu și-a încheiat treburile aici, rosti Adele cu glas de școlăriță.

Schlegal se întoarse și izbucni în râs. Se dezbrăcă pe dată și plonjă în pat. Făcură dragoste ore în șir, dar în tot acest timp, Adele știu că mintea colonelului Gestapo era în altă parte.

27.

Lucien nu-l avusese niciodată la inimă pe Lieber, care îi critica mereu munca, dar în acea clipă îl ura din tot sufletul pe porcul acela de beţivan neamţ, în timp ce îl conducea pe străzile întunecate şi pustii ale Parisului. Lieber băuse fără încetare de la nouă seara şi se îmbătase criţă. Cafeneaua se închisese înainte de miezul nopţii din cauza interdicţiei, drept urmare Lucien, Herzog şi Manet încercau să găsească un local unde Lieber putea să-şi continue dezmăţul. Nici măcar un om nu era pe stradă. Toţi francezii trebuiau să fie în case, aşa că acum străzile erau luate în stăpânire de ofiţerii germani, pentru care ordinul de interdicţie nu era valabil. Parisul era cufundat într-o linişte mormântală, care dura de la miezul nopţii până în zori, la ora şase, şi care era întreruptă din când în când de tropăitul cizmelor cu ţinte ale patrulelor de cinci soldaţi ori de focuri de mitralieră auzite în depărtare. Trecerea în goană a unei maşini însemna că ofiţerii Gestapo mai arestaseră vreun nenorocit.

De regulă, Lucien îl evita cu orice preţ pe Lieber, dar în această seară fusese târât la petrecere de Herzog, care îl forţase să-l însoţească, pentru că şi el, la rândul său, fusese nevoit să meargă. Erau acompaniaţi de trei prostituate franţuzoaice bete turtă, care duceau, fiecare, câte o sticlă de vin, calitate superioară. Fetele erau dintr-un bordel rezervat exclusiv nemţilor, unul dintre cele şaptesprezece care împânzeau Parisul. Reichul descuraja sistematic sexul între soldaţi şi franţuzoaice, de teama bolilor venerice, astfel că nemţii aveau acces doar la aceste prostituate care erau supuse în mod constant la controale medicale.

Lucien bănuia că cele trei prostituate făceau parte dintr-un val de ţărăncuţe care veniseră la oraş pentru a scăpa de sărăcie, după pierderea soţilor sau a iubiţilor. Céline, Jeanne şi Suzy (dacă acestea erau într-adevăr numele lor) aveau o înfăţişare plăcută şi sănătoasă, ce se deosebea vădit de aspectul fals şi ieftin al prostituatelor pariziene. Spre surprinderea lui, fetele aveau trecute serviciile şi tarifele pe cărţi de vizită bilingve, în franceză şi germană. Cărţile lor de vizită

erau mai drăguțe decât ale lui. Chicotele și râsetele lor ascuțite îi făceau pe unii locatari să aprindă lumina și să arunce priviri furișe în stradă, din spatele draperiilor. Nemții aveau mereu automobile la dispoziție, însă, din rațiuni nebănuite, în această seară erau pe jos, astfel că întreg alaiul purcese pe strada Rivoli. Aerul era neobișnuit de răcoros și de umed pentru o noapte de septembrie, și tocmai începu să burnițeze.

— La dracu', Bernard, trebuie să ne adăpostim. Le îngheață țâțele sărmanelor fete. Așa ceva nu se face. Găsește-mi un local, porunci Lieber.

Fetele încuviințară printr-un chiuit ascuțit, iar una dintre ele îl sărută pe obraz pe colonel.

Lucien observă că Herzog, care negreșit își dorea să fie în pat, ajunsese la capătul răbdării.

— Pe ce stradă suntem, Lucien? întrebă el morocănos.

— Pe Rivoli, se oțărî Lucien, care împreună cu Manet îl susținea pe Lieber.

— Manet, nu cumva aveai un apartament pe strada Renard? întrebă Herzog. Parcă următoarea la stânga, nu?

Manet își luă brusc mâinile de pe Lieber, care s-ar fi prăvălit pe caldarâm dacă Lucien nu l-ar fi sprijinit cu putere. Manet privi surprins în jurul său, de parcă tocmai realiza unde se află. Cu toții amuțiră, așteptând răspunsul industriașului. Manet zâmbi.

— Cum de știi, domnule maior? M-ai spionat cumva?

— Armata își verifică în amănunt contractanții, mugi Lieber. Trebuie să ne asigurăm că nu facem afaceri cu evrei și comuniști. Doar nu ești evreu, nu?

La auzul întrebării, fetele izbucniră în râs. Suzy îl sărută pe obraz.

— Mie nu-mi pare a fi evreu, Maxie, spuse ea, mângâind nasul lui Manet.

— Păi ai sau n-ai un apartament pe strada Renard? îl zori Lieber.

— Hm, stai să mă gândesc. Da, suntem pe strada Rivoli și…

— Ei drăcia dracului, nu știi pe unde ai proprietățile? Are atâât de multe, că sărmanul de el a uitat pe unde sunt.

Fetele râseră isteric la gluma colonelului.

Manet îi aruncă o privire lui Lucien, alertat acum și el și cuprins de panică.

— Hai, zi dom'le, insistă Lieber. Unde-i apartamentul?

— La… numărul 29, șopti Manet.

— Ați zis cumva 29, domnule Manet? întrebă Herzog.

— Da, urmați-mă, spuse Manet.

Lucien ar fi vrut s-o ia la goană, dar își ținu firea și îl sprijini în continuare pe Lieber, care atârna ca un bolovan.

— E încă devreme, zbieră Lieber în aerul răcoros al nopții. Vă rog, domnișoarelor, să nu vărsați licoarea magică, vom avea nevoie de fiecare strop la noapte.

Fetele își duseră sticlele la piept într-un cor de râsete.

Când ajunseră la numărul 29, Manet îi rugă să-l aștepte în hol, cât el o deștepta pe portăreasă. După ce bătu vreo treizeci de secunde, o femeie adormită și furioasă ieși la ușă. Era pe punctul să reverse o ploaie de sudalme asupra nenorocitului, când observă că venise proprietarul în persoană. Manet intră hotărât și închise ușa în urma lui. Trecură minute bune, timp în care Lieber deveni tot mai agitat.

— Ce dracu’ îi ia atât de mult? Nu are altceva de făcut decât să ia cheile.

Lucien știa de ce Manet zăbovea atâta. Bătrânul le telefona evreilor din apartament, ca să-i pună în gardă. I-ar fi fost imposibil să urce în apartament înaintea lor. Într-un târziu, Manet apăru cu cheia în mână.

— Scuzați așteptarea, dar madame Fournier a încurcat cheile.

— Ar trebui s-o concediezi pe curva aia tâmpită, spuse Lieber. Eu asta aș fi făcut în locul tău.

Herzog dădu ochii peste cap și îl conduse pe colonel către lift Din fericire, liftul era la etajul trei, astfel că fură nevoiți să aștepte puțin. Lucien trăgea nădejde că Lieber avea să cadă în comă alcoolică, dar din păcate, colonelul avea rezerve nebănuite de energie.

Intrară cu toții în lift și urcară cu greu la etajul patru, din cauza gabaritului depășit. Manet descuie ușa, moment în care Lucien rămase cu răsuflarea tăiată. Dar apartamentul era pustiu și cufundat în beznă. Pesemne că nimeni nu-l folosea încă. În timp ce-și dădea jos haina, aruncă o privire furișă spre șemineu, încercând să-și dea seama dacă fusese deplasat. Totul părea la locul lui. Lucien zâmbi în sinea lui. Proiectul acesta era mult mai reușit decât cel din cabană.

— Doamnelor, să curgă vinul! rosti Lieber. Manet, sigur ai niște pahare prin apartamentul ăsta luxos. Nu ne-aduci câteva?

Apartamentul părea complet nelocuit. Nu se vedea nicio urmă de locatar. Dar când Manet se întoarse din bucătărie cu tava de păhărele, Lucien zări spaima întipărită pe chipul său. Evreii erau acolo.

Petrecăreții se instalară comod pe fotoliile elegante, iar Lieber se întinse cât era de lung pe canapea. Céline se așeză în capătul canapelei, ținând picioarele colonelului pe genunchi, mângâindu-i cizmele și lăudând calitatea pielii acestora. Herzog se așeză pe un fotoliu capitonat în colțul opus al încăperii și privi cu scârbă nedisimulată la superiorul său. Jeanne se așeză pe brațul fotoliului, dar Herzog îi făcu semn să plece, așa că fata se așeză pe fotoliu lângă Lucien.

— Manet, nu ai ceva muzică pe-aici?

— O să deschid radioul, domnule colonel, spuse Manet, care se duse la splendidul aparat de radio, lipit de perete, și îi dădu drumul.

O muzică agreabilă, numai bună pentru dans, învălui apartamentul spațios. Postul de radio franțuzesc ce difuza cu precădere propagandă nazistă nu emitea pe timpul nopții, dar puteai asculta oricând muzică la posturile elvețiene sau englezești, cu toate că era interzis.

— Manet, compania ta face o treabă minunată pentru Reich. Împreună vom clădi o industrie care va aproviziona armatele noastre ani la rând. În cinstea ta, monsieur! strigă Lieber, ridicând paharul către Manet, care-i urmă gestul.

— Herzog, pentru serviciile aduse patriei, anul viitor vei fi avansat la gradul de colonel.

Herzog schiță un gest cu paharul și răsfoi mai departe cartea pe care o luase din biblioteca ce se înălța până la tavan. De pe brațul fotoliului capitonat cu piele, unde ședea Lucien, Jeanne își întinse picioarele lungi și subțiri în poala lui, apoi își turnă vin în pahar.

— Ce zici de astea, frumosule? rosti ea, mângâindu-și coapsele.

— Superbe. Nu multe fete din Paris au ciorapi de mătase, spuse Lucien.

— Trebuie să fii cineva… și să cunoști pe cine trebuie, spuse ea, aruncându-i o privire lui Lieber.

— Dată fiind ocupația ta, cunoști pe cine trebuie, îmi închipui.

Râsul strident al tinerei îi sparse timpanele.

— Maison de Chat[7] oferă servicii doar ofițerilor, nu și soldaților de rând, care n-au o lețcaie în buzunar. Iar ofițerii știu cum să se poarte cu fetele, adăugă Jeanne, ducându-i paharul la buze.

Lucien goli paharul dintr-o înghițitură, căci era vin veritabil. Îi zâmbi chipului frumos în formă de inimă. N-o condamna pe fată că se încurcase cu nemții. Fetele de teapa ei, excluse în timp de pace din societate, își luau acum revanșa, asociindu-se cu dușmanul care era stăpân pe țară. Tinerele acestea doreau și ele să fie deasupra femeilor care le disprețuiseră înainte de război.

— Ooo, da' cine-i însetat? Mai vrei?

— Deocamdată nu, frumoaso.

— Cu ce se ocupă un bărbat chipeș ca dumneata? întrebă ea, mângâindu-i părul castaniu, ondulat.

În curând, avea să-l invite în dormitor, unde avea să-i ofere servicii la un preț extrem de piperat.

— Sunt arhitect.

— Ce-i aia?

Întrebarea ei îl amuză pe Herzog.

— Proiectez clădiri.

— Ca un inginer?

— Nu chiar.

— Ca un decorator?

— Las-o baltă. Mai dă-mi niște vin.

Ce așteptări putea avea? își spuse Lucien. Dacă un membru distins al societății habar nu avea cu ce se ocupă arhitecții, de unde să știe o prostituată? Suzy, care ședea pe fotoliu lângă Lieber, își frecă energic palmele și se îmbufnă.

— Ți-e frig, scumpete, spuse Lieber. Manet, e frig aici. Voi francezii n-ați auzit încă de încălzire centrală. În Germania, toate locuințele sunt încălzite. E un frig aici de-ți îngheață ouăle.

— Nu-i atât de frig, protestă Lucien. Abia e sfârșitul lui septembrie.

— Cazanul care încălzește clădirea n-a fost pornit încă, îl lămuri Manet. Radiatoarele nu funcționează deocamdată.

— Prostii, uite niște lemn în vatră, spuse Lieber. Fă și tu focul, să nu înghețe fetele.

---

[7] Casa Pisicii (n. red.).

28.

Manet înlemni cu paharul la buze. Preț de o clipă, pe chipul lui se citi groaza. Îi aruncă o privire furișă lui Lucien, care-și lăsă capul pe brațul lui Jeanne și închise ochii. Deși era turtă de beat, Lieber simți tensiunea din încăpere și lăsă paharul jos, fixându-l pe Manet cu privirea. Ca orice ofițer de rang superior, nu era obișnuit să fie ignorat.

— Ați auzit ce-am spus, monsieur Manet? întrebă el pe un ton neașteptat de calm. V-am rugat să aprindeți focul.

Manet lăsă paharul din mână și se îndreptă încet spre șemineu. Preț de câteva clipe se holbă la lemnele din vatră.

— Ai dreptate, Maxie, ar fi foarte romantic să avem un foc, spuse Céline, care-i făcea ochi dulci maiorului Herzog.

— Haideți, dom colonel, că nu-i chiar așa de frig, rosti Manet cu glas scăzut. Poate vă mai încălziți cu niște vin.

— Rahat. Se poate face focul, nu? întrebă Lieber. Atunci ce dracu’ mai stai pe gânduri?

— Îmi amintesc că era o problemă cu coșul. Urma să angajez un coșar, pentru că nu cred să fi fost curățat vreodată.

Lucien privi furiș spre Herzog, care lăsase cartea din mână și urmărea disputa cu viu interes. Din câte știa, maiorul îl stima pe industriaș, ajungând să-l îndrăgească, și fără îndoială nu-i plăcea să-l vadă tratat astfel. Herzog se ridică din fotoliu și merse la șemineu.

— Mă scuzați, monsieur Manet, permiteți-mi să fac focul. O să verific mai întâi coșul.

Herzog trase mânerul de fontă la dreapta, se lăsă pe vine și aruncă un ochi pe coș.

— Se zăresc stelele, deci e curat, spuse el.

Aprinse cu multă îndemânare câteva vreascuri și bucăți de ziar, și în câteva clipe focul trosnea în vatră. Fetele se strânseră în jurul șemineului, frecându-și palmele și picioarele. Céline își ridică fusta deasupra brâului, gest întâmpinat cu chiote de încântare din partea colegelor ei. Manet merse spre fotoliul din colțul camerei și se așeză abătut. Își coborî privirea în podea.

Lucien se lăsă moale în fotoliu și nu îndrăzni să privească spre șemineu.

— E mult mai bine așa, spuse Lieber, dând pe gât încă un pahar de vin. Se pot încălzi și fetele acum. Doar au treabă de făcut.

Cele trei prostituate râseră în hohote și se sfătuiră în șoaptă în privința clienților. Lucien își închipuia că toate trei îl doreau pe chipeșul Herzog.

•

Serrault știa că Manet nu avea să reușească să-i împiedice pe nemți să aprindă focul. Când auzi chibritul aprins, o luă în brațe pe soția lui și o strânse la piept. Sophie își culcă fruntea pe pieptul lui și închise ochii.

— De ce, Albert? De ce? scânci ea.

— Draga mea, șopti el, îmbrățișând-o.

Era o chestiune de timp acum: cât de mult aveau să zăbovească nemții și cât de iute aveau să ardă lemnele. Dormeau duși când Manet îi avertizase telefonic, astfel că nu avuseseră vreme să se schimbe în hainele de zi. Ascunzătoarea lor era destul de spațioasă. Puteau să stea perfect drepți, având suficient spațiu în față și în spate. Nici prin gând nu le trecuse că aveau să folosească această ascunzătoare. În trei zile urmau să treacă granița în Elveția. Serrault nici nu voia să-și închipuie la ce se gândea Manet în acele clipe, în timp ce urmărea văpaia din vatră. Dacă bătrânul hotăra să le dezvăluie nemților faptul că cei doi oameni erau ascunși în spatele șemineului, cu toții urmau să fie arestați, inclusiv arhitectul, căruia Serrault îi recunoscuse glasul.

Ascunzătoarea era cufundată în beznă. Serrault nu deslușea chipul soției sale, dar îi simțea căldura trupului și bătăile inimii. Muzica de la radio se auzea destul de limpede. Serrault întinse mâna liberă și atinse zidul fals.

— Albert, mor de frică. Ce ne facem?

— Îți amintești de iarna petrecută în Maroc, la Rabat? Când a fost asta? șopti Serrault.

— În 1908. Ba nu, în 1909.

— Apartamentul nostru avea vedere la plajă, dar în prima seară n-am ieșit. Am rămas înăuntru și am privit apusul. Îți amintești ce nuanțe incredibile am zărit pe mare?

— Un roșu intens superb, aproape portocaliu. Da, ai dreptate, a fost incredibil. Nu văzusem niciodată asemenea culori.

— Ciudat cum reușim să păstrăm asemenea amintiri, de parcă totul s-ar fi petrecut ieri. Sunt atât de vii în mintea mea.

— Cred că Marocul e cel mai frumos loc în care am fost vreodată. Nu crezi?

— Până și pustietatea deșertului avea o frumusețe aparte. Îți tăia răsuflarea.

— Iar noaptea, bolta cerului era plină de stele, care parcă luceau chiar deasupra noastră.

— Aproape că puteai să le atingi, rosti Serrault.

— Și să bagi una în buzunar, s-o iei acasă, completă Sophie, chicotind pe înfundate.

Pe măsură ce fumul se strecura prin marginile peretelui fals, un iz abia perceptibil îi pătrunse în nări lui Serrault, însă bătrânul recunoscu mirosul de frasin, un lemn pe care-l folosise adesea pentru a face focul acasă. După câteva minute, ascunzătoarea întunecată se umplu de fum, de parcă cineva scutura un covor plin de praf.

— Într-adevăr, dintre toate locurile unde am călătorit, Marocul a fost cel mai frumos, spuse Serrault, auzind hârâitul din respirația soției sale.

Sophie răsufla din ce în ce mai greu, iar pieptul ei se dilata tot mai mult. Deodată, Serrault simți că se înecă, de parcă înghițise bumbac.

— Ce frumoase au fost… plimbările prin bazare, și toate priveliștile și… zgomotele minunate, luate parcă din… O *mie și una de nopți,* spuse Sophie cu mare dificultate.

Vorbele ei erau un șir de gâfâieli.

— Încă mai port la mine portofelul ăla din piele marocană, îți vine să crezi?

— Firește, pielea roșie… încrustată cu auriu… atât de frumoasă.

Aproape că nu mai aveau aer, iar ascunzătoarea se umpluse de fum. Ochii începură să le ardă și să le lăcrimeze. Sophie icni și tuși. Încercă să-și înăbușe tușea cu mâna, în zadar însă. Serrault începu și el să tușească, aproape fără oprire. Îi dibui chipul în beznă, se aplecă și o sărută îndelung.

— Nu mi-aș putea dori o soție mai bună.

— Iar Domnul n-ar fi putut să-mi dea un soț mai bun.

Serrault scoase batista din cămașa de noapte a lui Sophie și i-o băgă în gură, în vreme ce ea își ținea capul pe pieptul lui. Apoi, Serrault își băgă propria batistă în gură.

•

Flăcările se domoliră, iar lemnul arse mocnit în nuanțe de roșu și portocaliu. Petrecerea mai dură încă un sfert de oră, până când Lieber vomită pe superbul covor persan bej-stacojiu și își pierdu cunoștința. Herzog sună îndată la birou și chemă o mașină. Apoi, cu ajutorul lui Manet și al lui Lucien, îl târî pe Lieber în lift și le înghesui pe cele trei prostituate în urma lui. Lucien refuză politicos propunerea maiorului de a-l duce acasă și așteptă ca liftul să coboare la parter. Manet alergă într-un suflet în bucătărie, turnă apă într-o oală și stinse focul de tot, apoi, cu sprijinul arhitectului, trase peretele fals afară.

— Sunt în regulă, monsieur Manet, nu vă faceți griji, o să fie bine, îi spuse Lucien încrezător în timp ce trăgeau peretele.

În deschizătură se iviră două trupuri purtând papuci de casă și pijamale până la genunchi.

— Monsieur, madame, am venit, strigă Manet.

— Stați liniștiți, vă scoatem într-o clipită, spuse Lucien.

Cu chiu, cu vai, Lucien și Manet traseră afară trupurile lipsite de vlagă – o femeie măruntă, trecută de șaptezeci de ani, și un bătrân pe care Lucien îl recunoscu de la ultima vizită în apartament. Erau morți. Lucien constată îngrozit că amândoi aveau batiste băgate în gură. Manet rămase neclintit deasupra cadavrelor, dar imaginea sinistră îl năuci complet pe Lucien.

— Dumnezeule, e imposibil! se văită Lucien. Uite, țeava asta de jos aspira tot fumul direct afară.

Spre baza peretelui din spate al ascunzătorii se zărea încorporată o gură metalică de aerisire, cu diametrul de șase centimetri.

— Ai cuvântul meu, curentul ar fi trebuit să aspire fumul, pentru că aerul cald circulă mereu în direcția aerului rece. Uite!

Lucien își vârî mâna în gura de aerisire, dar dădu de ceva tare și aspru.

— Ce dracu’? Lucien lovi obstacolul cu pumnul.

Manet îi trase brațul lui Lucien afară, scoase bricheta și lumină înăuntru.

— E un cuib de păsări care blochează complet ieșirea, constată Manet.

— Un afurisit de cuib! spuse Lucien. Nici nu mi-a trecut prin minte când am montat aerisirea. Ah, dacă mă gândeam să pun o bucățică de plasă metalică la capăt… Doamne, ce idiot sunt! I-am omorât. Din cauza unui nenorocit de cuib.

Lucien ieși din șemineu clătinându-se pe picioare și se rezemă cu brațele de poliță.

— Trebuia să mă fi gândit la asta. Fir-ar să fie, trebuia să mă fi gândit.

Își coborî privirea la cei doi bătrâni fără viață. Se prăbuși deodată în genunchi lângă bătrână. Pe negândite, începu să-i mângâie părul alb și moale. Pentru vârsta ei, era o doamnă neobișnuit de drăguță. Îi scoase batista din gură și o mângâie pe obraz, preț de vreo două minute. Manet îi puse mâna pe umăr, dar Lucien nu păru să bage de seamă. Îl scuturâ cu putere, iar Lucien se opri.

— Trebuie să dau un telefon, ca să rezolvăm problema, spuse Manet.

Lucien începu să plângă în hohote.

— Dumnezeule, ce-am făcut?

— Lieber i-a ucis, Lucien.

— Nu, spuse Lucien, ridicându-și privirea. Eu i-am ucis.

— Te rog, nu te învinovăți. A fost un accident nefericit. Voia Domnului.

— La naiba cu Dumnezeu, strigă Lucien, scoțând batista din gura bătrânului și strângând-o în ambele mâini.

— Hai, Lucien, trebuie să pleci, spuse Manet. Mă ocup eu de tot. Te rog, du-te acasă.

— Cum îi cheamă?

— Nu știu dacă ar fi bine să…

— Fir-ar să fie, spune-mi numele lor!

— Albert și Sophie Serrault.

— Cine erau? Prietenii tăi? răcni Lucien. Spune-mi, la dracu’.

— Da, îi cunoșteam. El a venit din Nîmes, pe când era un puștan, să-și deschidă propria firmă de construcții.

— Și?

— E povestea clasică. Muncește pe brânci și devine un afacerist de succes. La cumpăna dintre veacuri, a fost suficient de inteligent să înțeleagă că betonul armat e materialul viitorului, așa că s-a specializat în fabricarea lui și a strâns o avere.

— Știai că Franța a fost lider mondial în producția de beton armat? întrebă Lucien cu mândrie în glas.

— Am auzit că a fost erou. Ar fi putut să evite înrolarea, dar a luptat în Marele Război și a fost decorat în numeroase ocazii pentru bravură. Foch și Clemenceau i-au oferit personal medaliile.

— Mi-a spus că a luptat în război.

Manet era nedumerit.

— L-ai cunoscut? Când?

— Când m-am întors să fac măsurătorile. Era în apartament. I-am spus că ar fi trebuit să părăsească Franța. Nu credea că avea să pățească nimic rău.

— Toate cuplurile în vârstă își ajută copiii să fugă, iar ei rămân în țară. De parcă au obosit să tot fugă. Într-un fel, îi înțeleg. Poporul ăsta fuge de două mii de ani.

— Uite ce drăguță e! Se vede că în tinerețe a fost frumoasă.

Izbucni din nou în plâns și se aplecă să-i sărute obrazul bătrânei. Manet îl lăsă în pace.

— Ceva îmi spune că au avut o căsnicie lungă și fericită.

— E timpul să pleci, Lucien, spuse Manet, luându-l cu blândețe de braț.

— Ne-au salvat viețile, știi asta? Dacă Lieber i-ar fi descoperit, acum eram deja în drum spre Drancy, asta dacă nu ne-ar fi lichidat de la bun început, spuse Lucien, fixându-l pe Manet cu privirea.

— Da, știu prea bine.

— Serrault mi-a spus un lucru ciudat. A zis că sunt un om drept pentru ceea ce fac. I-am spus că vorbește prostii.

Manet se uită la trupul lui Serrault și zâmbi.

— Avea un talent formidabil în a citi oamenii.

Însoțit de Manet, Lucien se îndreptă spre ușă parcă hipnotizat. Se trezi brusc în aerul rece al nopții, deși nu-și amintea să fi coborât cu liftul. Se scurseseră multe ore de când intrase în vigoare interdicția, astfel că străzile erau complet pustii. Lucien se sprijini de zidul clădirii și scrută strada Renard dintr-un capăt în celălalt, în căutare de patrule germane. Nu auzi tropăit de cizme, așa că o luă orbește înainte, până ajunse la cheiul Gesvres, unde aproape că se prăvăli pe treptele ce duceau la Sena. Atât cheiul, cât și fluviul erau pustii. Lucien îngenunche pe malul apei și vomită, apoi se rezemă de peretele cheiului, la

adăpostul umbrelor, și privi în gol. În noaptea ce-l împresura, emoțiile sale trecură de la vinovăție cruntă la ură oarbă împotriva nemților. Chiar și dacă evreii erau atât de răi pe cât îi considera lumea, erau totuși ființe umane și nu meritau un asemenea sfârșit. Nimeni nu merita să moară astfel. O patrulă de cinci soldați germani cu mitraliere atârnate de umăr trecu la mică distanță de Lucien, fără să-l observe. Lucien zăcu acolo până în zori, strângând în pumn batista luată din gura lui Serrault. Dar, în loc s-o arunce în Sena, o băgă în buzunarul sacoului și plecă acasă.

•

Timp de o săptămână, gândurile îi zburară întruna la chipurile încremenite ale soților Serrault și la batistele din gurile lor. Imaginile nu voiau să-i iasă din minte cu niciun chip. Nu trecea oră să nu se gândească la ei. Vinovăția îl măcina necontenit. Cei doi puseră stăpânire și pe visele sale. În fiecare noapte, soții Serrault se alăturau altor amintiri din viața lui într-un film suprarealist ce se derula în mintea lui. O dată, visă că era în dormitorul copilăriei sale, unde ținea un cufăr la piciorul patului, iar când îl deschise, cei doi erau înăuntru, la fund, luând cina la o masă, ca două păpuși, în timp ce în jurul lor zburau sute de păsărele. Lucien strigă la ei, dar cei doi îl ignorară. În alt vis, se afla într-o mașină necunoscută. Alături de soții Serrault, în mașină se aflau Lucien, tatăl său și Celeste, care ținea un iepure mort pe bancheta din spate, și împreună străbăteau un peisaj ce-i amintea de Africa de Nord. Pe toată durata călătoriei, tatăl său îi zbiera ceva în ureche.

Lucien se zvârcolea violent în pat și se trezea scăldat în sudoare, apoi se plimba prin apartament în toiul nopții, fumând țigară după țigară. Până și arhitectura, care era totul pentru el, nu mai avea mare importanță, astfel că nu se apropie zile în șir de masa de desen. Lăsă toate proiectele în sarcina lui Alain și rareori mergea la birou. Cum nu suporta să stea în casă, își petrecea zilele colindând străzile și zăbovind pe malurile Senei. Nu avea rost să meargă la cinema, întrucât nu reușea să se concentreze la filme. Pe deasupra, nu avusese curaj să dea ochii cu Manet din seara acelei grozăvii. Purta mereu batista la el și o atingea de fiecare dată când chipurile soților Serrault îi apăreau în minte, punând parcă sare pe rană pentru a-și pedepsi vanitatea.

29.

Lucien recunoscu bătrâna căsuță de piatră și hambarul dărăpănat în timp ce conducea Citroënul său pe drumul șerpuitor. Și hanul micuț de pe dreapta îi părea cunoscut. Lucien era convins că străbătuse cândva acest drum, dar nu-și amintea împrejurarea. Era greu să-și adune gândurile când Adele sporovăia întruna lângă el. Nu-i tăcuse gura de când ieșiseră din Paris. După cum era de așteptat, Adele se înveseli numaidecât la vederea Citroënului parcat în fața ferestrei sale. Coborâse într-o suflare și se așeză în dreapta lui, de unde îi dădu indicații. Lucien plănuia să petreacă o după-amiază romantică în Saint-Denis, dar Adele ținuse morțiș să călătorească la sud-est de Paris, tocmai în direcția opusă. Nu-i dezvăluise decât că voia să-i arate noua ei reședință de weekend. Cu îndemânarea unui navigator, Adele îi dădea indicații în timp ce cutreierau drumurile de țară.

— Fă aici la dreapta, iubitule, îi porunci ea. Încă cinci minute. O să rămâi mut când o să dai cu ochii de casa micuței tale Adele.

Lucien n-o mai asculta însă, deoarece își concentra atenția asupra aprozarului dărăpănat de pe stânga. Când mai trecuse oare pe lângă el?

— Casa e complet mobilată, și are și așternuturi, dacă-ți vine să crezi. Am dat deja o petrecere acolo. A fost de vis, exclamă ea.

— Și nu m-ai invitat? întrebă Lucien, sincer dezamăgit.

Adele își dădu seama numaidecât de eroarea comisă și bătu în retragere.

— Au fost doar oameni din lumea modei. Foarte plicticoși, iubitule. O să venim des aici, îți promit. Și vor fi petreceri în *doi,* îl îmbie ea, mângâindu-i interiorul coapsei.

Gestul ei de afecțiune îi stârni poftele. Era bucuros că-și revenise din depresie și că o sunase pe Adele să-i arate noua lui mașină. Nu strica să iasă puțin la aer, să se distreze și să facă sex. Însă toată buna dispoziție a arhitectului se risipi când văzu

poarta semeață de piatră și fier forjat ce se înălța înaintea lor. Brusc, fu cuprins de panică, de parcă cineva îl sugruma.

— Am ajuns! exclamă Adele. Nu că-i superbă? Probabil te gândeai la vreo căbănuță sărăcăcioasă. Hai, fii sincer, n-am dreptate?

Lucien opri mașina imediat după ce trecu de poartă și se holbă la clădire, nevenindu-i să-și creadă ochilor. Era cabana de vânătoare din Le Chesnay, cea cu ascunzătoarea de sub trepte. Totul căpătă sens în mintea lui. Nu era de mirare că peisajul îi păruse atât de familiar, căci nu era pentru prima oară când venea aici. Și cu toate că în ambele dăți venise noaptea, câteva elemente din peisaj îi rămăseseră întipărite în minte. Primul impuls fu să întoarcă mașina și să demareze în trombă. O voce interioară îi spunea: „Nu te panica, nu te panica”, pe când alta îi spunea: „Ia-o la sănătoasa”.

Zâmbind forțat, Lucien se întoarse către Adele.

— E superbă, scumpa mea.

Expresia de uluire de pe chipul arhitectului, ce vădea, firește, o admirație nețărmurită, o făcu pe Adele mândră și veselă din cale-afară. Tânăra țopăi în scaun de încântare și îl luă în brațe.

— Hai să mergem, să-ți arăt interiorul.

— Desigur, spuse Lucien cu glas scăzut.

Adele îl trase afară de mâneca sacoului și îl conduse spre cabana impunătoare, unde-i făcu vânt pe ușă, care nu era încuiată.

— Ce părere ai?

— E… fantastică, răspunse Lucien, întrebându-se dacă se putea întâmpla ceva și mai rău.

Adele îl luă de mână și îi făcu turul parterului, apoi îl conduse la etaj, prezentându-i pe rând camerele pe care Lucien le vizitase deja. La urmă, îi prezentă dormitorul principal.

— Iar aici, dragul meu, vom face un mic popas, spuse Adele, privind sugestiv către patul uriaș. Dar înainte să dăm drumul festivităților, aș vrea să-ți arăt un lucru ciudat, pe care l-am descoperit din întâmplare.

Lucien se străduise din răsputeri să-și ferească privirea de la treptele care duceau în birou. Dar acum, spre groaza lui. Adele îl prinse de mână și îl trase către scări. Lucien se lăsă târât asemenea unui copil tras de maică-sa la chiuvetă pentru a fi spălat cu săpun la gură.

— Trage de prima treaptă și vezi ce se întâmplă, spuse Adele.

Lucien se holbă la trepte, întrebându-se în sinea lui de ce viața îl tot pedepsea în asemenea moduri. Întâi nenorocirea de la șemineu, din urmă cu câteva săptămâni, iar acum treptele. Se aplecă, așa cum îl rugase Adele, și trase cu toată forța de scări, dezvăluind salteaua.

— Ce spui? întrebă Adele. Mă gândeam că s-ar putea să cunoști pe cineva capabil să născocească asemenea lucruri.

Lucien lăsă treptele să cadă cu zgomot, făcând-o pe Adele să tresară.

— De unde curiozitatea asta față de… trepte?

Adele căzu pe gânduri.

— Pur și simplu mi s-a părut o ascunzătoare foarte ingenioasă și am rămas impresionată, atâta tot.

— Într-adevăr, e… foarte isteață, dar nu-mi închipui cine-ar fi putut s-o facă. Poate a fost clădită odată cu cabana. Sau poate a construit-o cineva în timpul Revoluției.

— Mă îndoiesc. Balamalele și zăvorul sunt destul de noi. Uită-te și tu.

— Și cum ai descoperit-o? întrebă Lucien.

— A descoperit-o un servitor, în timp ce curăța covorul.

— Aha, făcu Lucien, după care merse și se așeză pe pat. Și cum ai ajuns în posesia acestei căbănuțe sărăcăcioase? Ceva-mi spune că depășește cu mult posibilitățile tale. Adele își desfăcu nasturii laterali ai fustei negre, lăsând-o să cadă la podea, apoi dezbrăcă puloverul bej.

— Ce prostuț ești! Un client al meu a pus mâna pe ea și mi-a dat-o în folosință până la sfârșitul anului, absolut gratis. Nu că-i drăguț din partea lui?

— Îmi închipui că e un client foarte special, la cât de generos se arată. Îl cunosc?

— Doamne ferește, nici gând! E unul dintre bătrânii ăia amorezați din lumea modei.

Cunoscând istoria recentă a acestei cabane, Lucien bănuia că respectivul client purta o uniformă gri cu verde. Totodată, bănuia că nu era singurul ei amant. Adele era o femeie lacomă și oportunistă, dispusă să se folosească de oricine ca să-i meargă bine. Acest aspect al personalității ei îl fascinase mereu. Însă, dacă era realmente în pat cu dușmanul, atunci Adele nu

numai că era o trădătoare, ci și o amenințare directă la adresa lui.

Adele își dădu jos sutienul și îl împinse pe Lucien în pat. Privirile lui Lucien nu se dezlipiră de trepte cât dură partida de amor. Însă, în mod ciudat, nu era un lucru rău, își spuse el. Această coincidență nefericită îi abătuse gândurile de la soții Serrault. Un lucru înfiorător era înlocuit de altul. Cel puțin n-avea să se mai gândească la soții Serrault ceas de ceas. De acum era nevoit să înfrunte cea mai mare spaimă a sa: de a nu fi asociat cu taina treptelor. Cine mai știa de ele?

30.

— E o clădire superbă. Ar trebui să fii mândru de ea.

Lucien era mândru. Atât de mândru, încât visa cu ochii deschiși la clipa în care avea să-i fie acordată cea mai înaltă distincție a Academiei Franceze de Arhitectură pentru fabrica de motoare din Chaville. Admira alături de Herzog fiecare detaliu al clădirii: fermitatea liniilor orizontale ale ferestrelor care acopereau suprafața clădirii, înălțimea pronunțată a intrării de cărămidă, curbele minunate ale acoperișului boltit și destul de solid pentru a face față unui bombardament din partea Aliaților. Nu avea copii cu Celeste, însă Lucien își închipuise mereu că la finalizarea unui proiect de anvergură avea să se simtă ca la nașterea propriului său copil.

— Știam că sunt capabil să proiectez o clădire pe cinste, dacă mi se oferă ocazia, spuse Lucien, vorbind ca pentru sine.

— Acesta e doar începutul, vor veni și altele, îl asigură Herzog, bătându-l prietenește pe spate cu mănușa sa elegantă. Proiectul tău pentru fabrica din Tremblay e chiar mai bun decât acesta.

Lucien radia de bucurie. În ultimele trei luni, ajunsese să-l privească pe neamț ca pe un prieten, ca pe o rudă apropiată. Orice frământare privind fraternizarea cu dușmanul se risipise. Lucien era încă supărat că Celeste îl trata ca pe un colaboraționist, când, de fapt, era un arhitect în căutare de lucru. Întâmplarea făcea că nemții îi dăduseră această oportunitate. Herzog avea nevoie de fabrici, iar Lucien le proiecta. La urma urmei, lucra pentru Manet, care coopera cu nemții ca să nu-i pună sechestru pe afacere. Era cea mai înțeleaptă cale. Manet nu era un speculant perfid, îmbogățit peste noapte. Și, cu toată munca pentru Reich, nici Lucien nu se îmbogățea prea tare.

— Chiar crezi că fabrica din Tremblay va fi mai bună? întrebă Lucien, dornic să audă laudele maiorului.

— Mult mai bună. Structura de beton armat e chiar mai dinamică decât cea de aici. Funcționalism la cel mai înalt nivel.

Lucien nu-și mai încăpea în piele de mândrie. Dovedise, într-un final, că putea să proiecteze. Nu avusese nevoie decât de o oportunitate. În acea clipă, se simțea capabil să facă orice design arhitectural. Abia aștepta să primească noi contracte.

Lucien și Herzog dădură ocol clădirii, în pas lejer, admirând fiecare detaliu. În fabrică intrau deja camioanele să descarce utilajele necesare producției care avea să înceapă săptămâna următoare. Deși Manet își zorise muncitorii să termine clădirea mai repede, aceștia respectaseră cu sfințenie proiectul lui Lucien, fără a face rabat de la ceva. Lucraseră ca la carte. Asta nu s-ar fi întâmplat în veci pe timp de pace. Clienții aveau obiceiul să renunțe la câte un detaliu pe care-l considerau de prisos, dar la care Lucien ținea cu sfințenie.

— O să-ți spun un secret, rosti Herzog. Se pregătește o nouă fabrică de muniție la sud de Paris, în Fresnes. Săptămâna trecută am fost plecat în permisie și am stat de vorbă cu ministrul Speer, în Berlin. Proiectul e abia în fază incipientă, dar te asigur că va fi aprobat. Iar realizările tale de aici te fac principalul candidat pentru acest contract.

— Cât de mare va fi? întrebă Lucien, aproape salivând.

— Peste cincizeci de hectare. Un complex industrial gigantic, cât un oraș.

Lucien căzu pe gânduri. Uită numaidecât de clădirea din fața lui. În nici zece secunde, schiță proiectul în minte. Clădirile urmau să fie lipite una de alta, alcătuind un complex uriaș. Adâncit în jocul închipuirii, Lucien nu băgă de seamă apropierea colonelului Lieber.

Herzog își drese glasul și salută, aducându-l pe arhitect cu picioarele pe pământ.

— Fără îndoială, o construcție corespunzătoare, Herzog, spuse Lieber. Are câteva înfloriturі inutile, dar e ceea ce trebuie. Felicitări, domnule maior! Berlinul e foarte mulțumit de activitatea mea… a noastră de-aici.

— Mulțumesc, domnule colonel, dar e proiectul domnului Bernard. Proiectul lui fără cusur ne-a garantat o uzină extrem de eficientă, spuse Herzog, făcând semn către arhitect.

Lieber abia dacă-i aruncă o privire.

— Într-adevăr, o clădire interesantă, monsieur.

Când clientul spunea despre clădire că e interesantă, de regulă nu-i plăcea, dar nu avea curajul să recunoască fățiș. Îi

zâmbi colonelului și înclină ușor capul. Ura pe care o resimțea față de acest individ crescuse exponențial de la incidentul de pe strada Renard. Dar, așa cum îi amintea mereu Manet, nu era nimic de făcut în privința lui. Lieber nu avea să plece niciunde.

— Un arhitect adevărat e ministrul Speer, exclamă Lieber. Arhitectul *personal* al Führerului. A proiectat niște clădiri fantastice. Marele dom berlinez va găzdui două sute de mii de oameni. Noua clădire a Reichstagului e nespus de frumoasă.

În spatele lui Lieber, Herzog își dădu ochii peste cap, iar Lucien își coborî iute privirea, încercând să-și înăbușe zâmbetul. Proiectele mamut cu care Speer voia să umple Berlinul erau expresia vie a egolatriei și a vanității naziste. Pe când era tânăr student la Viena, Hitler ratase de două ori admiterea în Academia Regală de Arte, astfel că dorința de a fi arhitect nu-l părăsise niciodată. Drept urmare, se implica personal în proiectarea noului Berlin. Lucien nu-l învinovățea pe Speer pentru că încerca să-i facă pe plac Führerului. Poate că, în sinea lui, Speer disprețuia stilul neoclasic atât de îndrăgit de Hitler. Toți arhitecții își lingușeau clienții pentru a primi contracte. Făcea parte din profesie. Lucien văzuse, mai demult, câteva dintre creațiile artistice ale lui Hitler, și în opinia lui, omul avea un talent înnăscut. L-ar fi angajat negreșit să-i facă un desen în perspectivă pentru una dintre clădirile sale. Oare ce curs ar fi luat istoria dacă Hitler ar fi fost admis la Academia de Arte? se întrebă Lucien.

31.

— Cum adică nu ești interesată să-mi vezi clădirea?

Celeste stătea cu spatele la Lucien, frecând de zor o farfurie în chiuvetă. Lucien se apropie de ea și îi vorbi în ureche. Odinioară, obișnuia s-o sărute pe gâtul ei delicat, dar vremurile acelea erau de mult apuse.

— Am spus... cum adică...?

— Cred că ai înțeles foarte bine, spuse Celeste.

Lucien se întoarse și se așeză la loc la masă, unde începu să-și facă de lucru cu un mic cântar emailat alb, cu care obișnuiau să-și cântărească porțiile de mâncare. Toți parizienii aveau asemenea cântare, pentru a-și doza cât mai bine rațiile. Lucien își lăsă degetul pe cântar, iar acul sări la două sute de grame. Era tot mai furios, dar hotărî să nu-și piardă cumpătul.

— Am înțeles, nu vrei s-o vezi. Dar ai putea măcar să-mi dai un motiv pentru refuzul tău?

— Nu vreau să fiu văzută în compania unui colaboraționist.

— Mă faci colaboraționist?

— Tu și Manet ăla profitați de pe urma suferințelor acestui popor. Îi ajutați pe nemți să ne ucidă aliații. Și mai grav e că o faceți cu zâmbetul pe buze. Te-ai dedicat trup și suflet acestor proiecte afurisite. Și îl pupi întruna în fund pe maiorul ăla. Petreci atât de mult timp cu el, încât încep să cred că ești pe invers.

— Nu știu dacă ai observat că mâncăm trei mese pe zi, avem haine bune și nu trebuie să umblăm de colo colo după strictul necesar, ripostă Lucien, ținându-și în continuare mânia sub control.

— Dar cu ce preț, Lucien?

— Mă faci trădător?

Celeste lăsă cârpa de vase din mână și șovăi câteva clipe înainte să răspundă, ceea ce-l mânie și mai tare pe Lucien. Ar fi vrut ca soția lui să nege imediat această acuză.

— Nu, trădător nu e cuvântul potrivit. Ești un fel de Faust al arhitecturii, care a făcut un pact cu Mefistofel. Ți-ai vândut sufletul diavolului ca să poți proiecta.

Lucien nu spuse nimic, cugetând în schimb la cuvântul „Mefistofel” și rostindu-l de câteva ori în gând. Nu știa ce să zică în apărarea lui.

— Așa că nu-mi cere să-ți văd clădirile. Nu merg să le văd.

— Nu-ți face griji, n-o să te mai deranjez cu asta. La o adică, nu ți-ai dat interesul nici înainte de război, așa că tot un drac e.

— Să zici mersi dacă Franța nu te acuză de colaboraționism după război. Ce rușine!… Ar putea să te spânzure.

— Lasă teatrul. Nimeni n-o să fie spânzurat, pentru că nu-i ajut pe nemți. Proiectez clădiri care vor ajuta la reconstrucția Franței după război.

— Ce frumos le potrivești! Păcat că sunt doar închipuirile tale. Nu uita, clădirile tale au svastici pe ele.

— Habar n-ai despre ce vorbești, femeie. Să știi că lupt contra naziștilor.

— Tu? Bună glumă.

— Am salvat francezi de la moarte.

— Ție îți pasă doar de pielea ta.

— Rahat! Am salvat doi evrei, rosti Lucien cu tărie.

O tăcere stânjenitoare se așternu în bucătărie. Lucien știa că făcuse o prostie teribilă. Pe chipul soției sale se citea tot mai limpede dezgustul. Celeste veni la masă și se așeză pe scaunul de vizavi, înghițind în sec.

— Ai înnebunit, Lucien? Spune-mi că n-ai ajutat niciun evreu. Nu-ți dai seama că ne-ai semnat condamnarea la moarte? Spune-mi că m-ai mințit.

— Nu pot să-ți divulg mai multe.

— Familia Gaumont de pe strada Rousselet a fost împușcată pentru că a ascuns un băiețel evreu, susținând că era o rudă creștină de-a lor. Mama, tatăl, bunicii și toți copiii lor sunt morți. Doar din cauza ideii ăsteia stupide cu ajutorarea aproapelui.

— Poate că nu-i așa stupidă.

— Pe timp de război, creștinii ar face bine să-și salveze propria piele. Poate nu e cel mai nobil sau mai frumos lucru de pe lume, dar ăsta-i adevărul gol-goluț.

— Nu de asta am făcut-o.

Celeste zâmbi.

— Mă întrebam eu de unde vin banii ăștia. Știam că nu de la naziști, pentru că nu-și plătesc colaboratorii atât de bine. Îmi închipui că te-a mâncat palma după toți banii ăia. Să poți

cumpăra lucruri drăguțe pentru tine, pentru mine și pentru amanta ta.

Lucien, care își ținuse până atunci capul în palme, își înălță privirea spre Celeste.

— Idiotule, spuse Celeste. Soțiile știu *întotdeauna.*

— Am făcut-o pentru noi, chiar dacă nu mă crezi.

— *Nu* te cred. Dar sunt impresionată că ai jucat la ambele capete. Că ai luat bani de la evrei și ți-ai făcut îndrăgitele proiecte pentru nemți. Uite că poți să fii și cu slănina în pod, și cu sufletul în rai. Însă așa o să ți-o iei din ambele direcții. Fie o să te lichideze Gestapoul pentru ajutorul acordat evreilor, fie o să sfârșești ucis pentru colaboraționism. Nu știu exact în ce te-ai băgat… și nici nu vreau să știu. Ți-am acceptat relația cu târfa aia, dar peste asta nu mai trec. Nu vreau să sfârșesc într-o cameră de tortură sau deportată în cine știe ce lagăr din cauza tâmpeniei tale.

— Și ce-ai de gând să faci?

— Te părăsesc.

— Poftim?

— M-ai auzit bine. Căsnicia noastră era oricum terminată. Nu ne-am potrivit de la bun început. Ca să folosesc una dintre metaforele tale idioate din arhitectură, această căsnicie a fost clădită pe fundații proaste și s-a prăbușit.

— Ai dreptate. În război trebuie să iei decizii dificile. Eu…

— Iar tu ai luat deciziile greșite. Din orice unghi privești situația, ai dat-o-n bară. Nu-ți mai face iluzii, Lucien, nu ești un om cu principii morale solide. Cum spuneam mai devreme, ești un Faust al arhitecturii.

Lucien merse la fereastra înaltă ce dădea spre curtea interioară. Cu excepția unei pisici negre, slabe moarte, care umbla după pradă, spațiul era pustiu.

— Mai e ceva.

— Ce? întrebă el iritat, întors cu spatele la ea, adunându-și puterile pentru alte ofense aruncate la adresa lui.

— Am cunoscut pe cineva, spuse ea pe un ton blând, scăzut.

Lucien se simți de parcă cineva l-ar fi izbit în moalele capului cu o lopată. Mai că se prăbuși. Își puse mâinile pe ramele ferestrei și își lăsă capul în jos.

După un minut, ieși din bucătărie, merse la dulapul din antreu și îmbrăcă jacheta din tweed. Trânti ușa în urma lui și fugi pe

scări în jos, fără să mai aștepte liftul. Atât de furios era, încât trecură cinci minute până să-și dea seama că străbătuse vreo zece intersecții pe bulevardul Saint-Denis. Trei ore mai târziu, când se întoarse în apartament, Celeste dispăruse, la fel și hainele ei.

32.

— Nu-mi vinde mie gogoși, Gaspard. Știu că nu mă părăsești pentru alta.

— O studentă a mea. Ne-am...

Juliette Trenet se apropie de soțul ei și îl privi în ochi. El își feri imediat privirea.

— Ce n-aș da să fie una dintre studentele tale. Aș putea să suport mai ușor durerea.

Gaspard rămase tăcut, cu privirea ațintită la covorul oriental din vestibulul apartamentului lor.

— Nu-i așa că profesorul Pinard te-a chemat la el în birou?

— Nu, nu-i chiar...

— Și că te-a pus să alegi între mine și... slujba ta?

— Juliette, te rog.

— Iar tu ai ales să predai în continuare literatură medievală.

Gaspard, un bărbat scund, dar chipeș, cu păr castaniu-deschis, făcu un pas înapoi.

— Asta doar pentru că guvernul de la Vichy și naziștii au hotărât că dacă bunică-mea – pe care n-am cunoscut-o niciodată – a fost evreică, și eu sunt acum oficial evreică. Juliette merse la cuier și înșfăcă sacoul din flanelă verde-închis, pe care era cusută o stea galbenă de postav deasupra buzunarului de la piept. Deși n-am intrat în viața mea într-o sinagogă și nu știu o iotă de ebraică.

— Felul în care clasează evreii e absurd, clătină Gaspard din cap. Un preot dintr-o parohie din Menilmontant a fost declarat evreu.

— Am fost concediată dintr-o slujbă pe care o îndrăgeam pentru că sunt evreică. Iar acum, singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată mă părăsește pentru că sunt evreică.

— Nu...

— Te rog, Gaspard, spune-mi că nu-i adevărat, zbieră Juliette. Că e un coșmar groaznic. Pentru numele lui Dumnezeu, ajută-mă să mă trezesc.

Juliette puse mâna pe reverul jachetei sale de tweed. Gaspard se retrase și rămase lipit cu spatele de ușa căptușită cu lambriuri a apartamentului.

— Știi, m-am îndrăgostit de tine din clipa în care te-am văzut la petrecerea lui Jean, spuse Juliette. Erai atât de chipeș. Și când am început să vorbim, mi-am dat imediat seama ce minte sclipitoare ai. Îți mai aduci aminte?

— Firește că-mi amintesc. Și tu mi-ai căzut atunci cu tronc. Nu mi-a venit să cred că o fată atât de drăguță avea doctorat în bacteriologic și făcea cercetare la universitate, răspunse Gaspard. Am fost atât de fericit să te întâlnesc.

— Și toate călătoriile minunate și momentele plăcute pe care le-am trăit în ultimii cinci ani. Petrecerile pe care le-am organizat.

— Da, așa-i, rosti Gaspard, zâmbind.

— Atunci te rog, iubitule, rămâi. Putem să răzbim împreună, îl imploră Juliette cu lacrimi în ochi.

Zâmbetul de pe chipul soțului ei se ofili, înlocuit de o expresie îndureratã.

— Pur și simplu nu pot, Juliette. Nu pot.

— Ți-e teamă că vom rămâne fără bani? Sau că o să-ți pierzi postul? Juliette făcu un pas înspre el, dar se opri. Ți-e teamă că vei fi deportat alături de mine la Drancy?

Răspunsul lui Gaspard fu o tăcere agonizantă.

Juliette se luă cu mâinile de cap.

— *Te implor,* nu face asta, rosti ea.

Ar fi vrut să fugă la el, să-l strângă în brațe și să-și cuibărească fața la pieptul lui vânjos, așa cum făcuse adesea când era supărată sau tristă.

Chipul frumos al lui Gaspard se înroșise de rușine. Bărbatul se întoarse și puse mâna pe clanță. Fără să mai spună nimic, Juliette îl înșfăcă de mânecă, însă Gaspard își scutură brațul și deschise ușa. Cu o smucitură violentă, își eliberă în final mâneca și trânti ușa în urma lui.

— Vino înapoi! strigă Juliette după el. Te rog!

Rămase cu privirea ațintită la ușă, în timp ce lacrimile îi scăldau obrajii. Apoi se duse în salon, unde plânse în hohote, zgomotos, fără să-i pese dacă o auzea cineva.

„Dumnezeule, m-am măritat cu un laș”, gândi ea. „Dar nu contează. Încă îl iubesc!”

Juliette se așeză într-un șezlong, încercând să se liniștească, își mângâie cu gingășie pântecul. De acum înainte, ea și copilașul ei erau singuri pe lume.

•

Șase săptămâni mai târziu, Juliette stătea într-o fostă cușcă de lei, rememorând obsesiv evenimentele din acea zi nefericită. O podideau lacrimile de fiecare dată când se gândea la trădarea neașteptată a soțului ei. Durerea nu se domolise odată cu scurgerea timpului. Îl iubise atât de mult… și, într-o bună zi, acel bărbat chipeș și inteligent se preschimbase într-un băiețel înfricoșat, care fugise cu coada între picioare.

Totul se petrecuse atât de repede. Mai întâi, Juliette își pierduse postul de la universitate, unde lucrau amândoi, apoi descoperise că e însărcinată. Gaspard nu fusese prea încântat la aflarea veștii, dar de dragul ei încercase să mimeze fericirea. La scurt timp după capitulare, trecând pe lângă un cuplu cu cărucior, Juliette își amintise vorbele lui, că nimeni n-ar trebui să aducă un copil în acest iad al Ocupației. Știa că nu era cel mai bun moment să aibă un copil, dar cu toate astea era în culmea fericirii. Pentru ea, copilul avea să fie mereu mai important decât cariera, indiferent de succesul pe care avea să-l obțină.

Gaspard era pasionat de munca la catedră. Nu era doar o slujbă, ci un mod de viață. Dacă era concediat, pierderea prestigiului și a locului său în cadrul elitei intelectuale avea să-l afecteze mult mai mult decât reducerea veniturilor. La doar treizeci și doi de ani, Gaspard era profesor plin, iar lucrarea sa asupra epopeii medievale era foarte apreciată. Era admirat și respectat în întreaga universitate, chiar și de către cei din afara departamentelor de istorie și literatură. Strălucea ca o stea pe bolta universului academic. Juliette nu realizase niciodată ce importanță avea cariera pentru Gaspard. Mult mai mare decât soția lui… sau decât propriul său copil.

Juliette nu se considera evreică, astfel că nu-și găsea alinare în faptul că mii de evrei de pe tot cuprinsul Franței fuseseră dați afară din universități. Sau că sute de bărbați neevrei își părăsiseră soțiile în situații similare. Nici ei nu voiau să îndure lipsurile, sărăcia și primejdia pe care le atrăgea brusc faptul de a fi căsătorit cu o evreică.

Pe lângă obișnuita greață de dimineață, Juliette trebuia să suporte și duhoarea urinei de leu ce persista în cușcă. Cu toate

acestea, avea mare noroc că găsise această ascunzătoare. La numai o săptămână după plecarea lui Gaspard, monsieur Ducreaux, proprietarul imobilului, venise la ușa ei și îi poruncise să plece pe dată. Un bărbat care-i arătase mereu respect și amiciție în cei cinci ani petrecuți acolo se purta acum cu ea de parcă era o străină. Ducreaux fluturase o hârtie cu aspect oficial prin fața ochilor ei, susținând că are dreptul s-o evacueze. Juliette nu se împotrivi, rugându-l însă, cu glas scăzut, să-i acorde o oră ca să-și strângă lucrurile, apoi închise cu calm ușa. Odată evacuată, Juliette se mutase o vreme în micul apartament al fostului ei asistent laborant, Henri Leroy, alături de familia lui. După câteva zile, un vecin de pe coridor venise la ușă să pună niște întrebări, iar Juliette înțelesese că era momentul să plece.

Timp de șapte ani, Henri îi fusese un coleg devotat, și nu dorea ca familia lui să aibă de suferit din pricina ei. Când îi mărturisise că nu avea unde să se ducă, Henri îi spusese că n-avea de gând s-o lase de izbeliște. În disperare de cauză, îi ceruse ajutorul vărului său, Michel Dauphin, care se văzuse nevoit să refuze. Soția lui nu și-ar fi riscat pielea pentru nimeni, cu atât mai puțin pentru o evreică. Însă Dauphin era un om milostiv și îi oferise o soluție temporară.

Dauphin, care era îngrijitor la grădina zoologică, îi spuse vărului său că doamna profesor Trenet putea să stea ascunsă o vreme într-una din cuștile nefolosite din secțiunea dezafectată a parcului. În ciuda penuriei de alimente, grădina zoologică rămăsese deschisă pe timpul Ocupației, cu precădere ca loc de agrement pentru soldații germani. Animalele erau mai bine hrănite decât majoritatea parizienilor. În prezent, Juliette locuia într-o cavernă de beton, amplasată în spatele cuștii leilor. Era un spațiu închis, unde leii obișnuiau să doarmă și să mănânce, atunci când nu se plimbau prin cușcă, în fața vizitatorilor. „Până și leii aspiră la intimitate, din când în când”, își spuse Juliette. Femeia îi oferise lui Dauphin 5.000 de franci din economiile ei, cu toate că omul nu ceruse nimic. Dar Juliette insistase, având în vedere că dacă era descoperită, îngrijitorul avea să fie arestat.

Scund, plinuț și trecut de șaizeci de ani, Dauphin îi aducea negreșit mâncare și apă în fiecare seară. Era limpede că folosea cei 5.000 de franci ca să-i poarte de grijă. Dauphin avea trei fiice în toată firea, după câte aflase Juliette, astfel că știa să recunoască o femeie însărcinată și că aceasta se hrănea pentru

două persoane. Îngrijitorul punea mult suflet în pregătirea bucatelor. Juliette mânca pui, carne, cartofi, morcovi și sfeclă, temeinic gătite și servite pe o tavă metalică acoperită. La fiecare cină primea câte o cană mare cu lapte. Totodată, Dauphin îi făcuse rost de o saltea groasă și de așternuturi de pat.

Bacteriolog de profesie, Juliette știa cât de important era să se ferească de microbi pentru sănătatea lui Marie sau a lui Pierre (copilul urma să poarte numele eroinei sale, madame Curie, sau al soțului ei și, firește, avea să se facă om de știință). Dauphin îi punea la dispoziție apă și săpun la discreție, pentru ca Juliette se facă baie. Obișnuit să curețe mizeria leilor și a elefanților, Dauphin golea cu dragă inimă găleata lui Juliette în fiecare zi. Din nefericire, ascunzătoarea era prea joasă pentru a sta drept în ea, astfel că Juliette ședea pe jos cât era ziua de lungă și se plimba prin cușca de afară doar pe timpul nopții.

Într-o seară, când Dauphin îi aduse cina și câteva haine curate, Juliette îl întrebă de ce-și punea astfel viața în pericol. Răspunsul lui o lăsă cu gura căscată.

— Madame, nici n-aveți idee ce bine mă simt că pot să ajut un om în aceste vremuri tulburi, în care moartea pândește la tot pasul.

Îngrijitorul, care probabil nu avea prea multă școală, era înzestrat cu un simț al moralității mult mai dezvoltat decât mulți dintre oamenii de știință cu studii înalte cu care lucrase.

Stând de una singură în cușcă, zile în șir, Juliette găsea uneori singurătatea insuportabilă. Își mângâia adesea pântecul și îi vorbea pruncului său nenăscut despre copilăria ei fericită din Lyon. Uneori îi cânta melodiile ei preferate. În timpul zilei, deschizătura bârlogului era acoperită cu o pânză groasă, iar Juliette aprindea lumânări pentru a putea citi și scrie. Încerca să-și țină mintea ocupată, închipuindu-și că petrece o perioadă de cercetări asidue. Nota idei și formule pe caietele primite de la Dauphin, privind adesea în gol și cugetând. Spera că, într-o bună zi, cercetările ei preliminare aveau să stea la baza unei lucrări științifice.

Juliette tocmai aranja salteaua ca să citească ziarul primit de la Dauphin puțin mai devreme, când toate luminile din cușcă se aprinseră. Femeia tresări și strigă: „Monsieur Dauphin”, dar își aminti numaidecât că îngrijitorul nu aprindea niciodată lumina,

preferând să folosească lanterna după lăsarea întunericului. În fața cuștii se auziră bombănelile unui bețiv. Apoi, sub privirile ei îngrozite, cineva dădu pânza în lături și, câteva clipe mai târziu, un soldat german se târî în patru labe în cușca ei, trăgând pe cimentul podelei o sticlă de rachiu.

Soldatul imită răgetul unui leu și se uită lacom la Juliette.

— Ce leoaică drăguță avem aici… sau ești cumva tigroaică? Rrrr!

Juliette se trase de pe saltea și se piti într-un colț, dar soldatul se întinse după ea și o înșfăcă de gleznă, apoi începu s-o tragă spre el. Bâjbâi după nasturii de la șliț, apoi, cu o smucitură, o aduse sub el și îi ridică fusta. Răsuflarea lui puturoasă îi pătrunse lui Juliette în nări, dar brusc, soldatul căzu lat într-o parte. Deasupra lor stătea Dauphin cu o lopată în mâini.

— A intrat pe ușa laterală.

Juliette se ridică în coate.

— Mai sunt și alții?

— Nu, doar el, slavă Domnului. O să-l arunc în șanțul din cealaltă parte a grădinii, unde o să-l găsească probabil camarazii în zori, cu o durere cruntă de cap.

— Dar crezi că…

— Nu, madame, n-o să-și amintească nimic.

Juliette tremura de spaimă, iar Dauphin îngenunche lângă ea și o luă în brațe. Juliette îl cuprinse de gât.

— Nu cu ăsta trebuie să ne batem capul, madame, spuse Dauphin, mângâindu-i părul castaniu și bătând-o ușor pe spate. Am fost înștiințat oficial ieri că nemții o să aducă niște animale din Berlin, așa că o să fie nevoie de cuștile astea. Nu mai e sigur să stați aici.

Vorbele lui o înspăimântară și mai mult decât intrarea soldatului. Nu mai avea unde să meargă.

— Dumnezeule, ce-o să mă fac? rosti ea, cuprinsă de panică.

— Vărul meu zice că știe pe cineva care ar putea să vă ajute.

33.

— Știam eu că vei veni.

Lucien se așează pe șezlong și luă paharul de coniac din mâna lui Manet, dându-l gata dintr-o înghițitură. Ajunsese la căsuța de piatră în jurul orei nouă. Era o cocioabă cu un singur etaj și pod cu lucarne, amplasată în apropierea unui drum de țară, la marginea Parisului, lângă Épinay. Negreșit nu era casa lui Manet, întrucât era prea modestă și sărăcăcios mobilată pentru un om de teapa lui.

— Așa mai zic și eu mic dejun, rosti Lucien. Spune-mi, de unde știai că voi veni azi?

— Așa mi-a spus intuiția, răspunse Manet.

— Pentru că m-am simțit vinovat de moartea domnului și doamnei Serrault?

Manet se încruntă.

— Termină cu prostiile, Lucien. Nu din vina ta au murit. Cine s-ar fi gândit că nemții aveau să urce în apartament în seara aia? Ce să mai zicem de cuibul păsărelelor? Un ghinion teribil. Lieber i-a ucis, nu tu.

— Era de datoria mea să iau în calcul toate posibilitățile, indiferent cât de ridicole erau. I-am pus în pericol din clipa în care am ales șemineul.

— Prostii.

— Aș fi putut să le găsesc altă ascunzătoare, dar era prea ușor așa. M-am crezut deștept.

— Te-am chemat să mă ajuți din nou. Ce zici?

Lucien își coborî privirea la paharul din mână. Ultimele săptămâni fuseseră un adevărat calvar. După ce Adele descoperise treptele, în urmă cu trei săptămâni, sentimentul de vinovăție pentru moartea soților Serrault nu dispăruse, așa cum nădăjduise. Apoi Celeste îl părăsise. Era realmente măcinat de suferință. În ultimele nopți urinase sânge. Când nu cugeta la soții Serrault, gândurile îl purtau la treptele buclucașe, astfel că era cu nervii la pământ.

— Avem o problemă, spuse Lucien. Treptele de la cabana din Les Chesnay au fost date în vileag. Mi-a spus o cunoștință care a primit cabana în folosință.

— Adele Bonneau, replică Manet.

Lucien fu surprins că Manet îi știa numele, apoi încuviință încet din cap.

— Cred că nemții i-au dat casa.

— Mai precis Gestapoul, spuse Manet.

Dezvăluirea lui Manet îl tulbură vizibil pe Lucien, care se înfurie apoi la gândul că o bestie ca aia pusese mâna pe ea. Să te încurci cu un neamț mai era cum era, dar să te cobori la asemenea nivel era de neconceput. Cum putea o franțuzoaică să facă una ca asta?

— Adele ți-ar putea asocia numele cu treptele.

— Știu.

— Ar fi mai bine pentru amândoi s-o eviți de acum înainte pe domnișoara Bonneau.

Lucien consimțise la această întâlnire anume ca să-și încheie definitiv colaborarea cu Manet. Nu mai rezista. Sosise clipa să iasă din această încurcătură. Altminteri, se descurcase bine în toată afacerea: o căruță de bani, o mașină și două contracte. Pe drum înspre Manet exersase în gând discuția cu industriașul, revizuind și încercând să-și închipuie răspunsul acestuia. Ca un bun creștin ce era, bătrânul avea să se îndure de el și să-i accepte decizia, dat fiind că Lucien făcuse tot ce era omenește posibil pentru industriaș. Dar când îl privi în ochi pe Manet, care era gata să-și înceapă discursul, cuvintele i se înțepeniră în gâtlej. Nu avea tăria s-o facă. Avea un milion de motive să fugă de toată încurcătura aceasta, dar niciunul nu-i veni la gură. Era ca într-un vis în care se afla în tren și nu putea să sară. Știa că trenul avea să lovească un zid de cărămidă la capătul șinelor și că trebuia să sară, dar pur și simplu nu era în stare.

Moartea soților Serrault îl făcuse pe Lucien să vadă lucrurile altfel. Imaginea celor doi bătrâni lipsiți de suflare, cu batiste în gură, îl tulburase profund. Muriseră salvându-l pe el, când, de fapt, el ar fi trebuit să-i salveze. Lucien, ca de altfel majoritatea francezilor, nu era câtuși de puțin preocupat de soarta evreilor, ci doar de pielea lui. Înțelesese între timp că nu mai putea să ignore ura și bestialitatea cu care erau tratați acești oameni. Pedeapsa pentru faptul de a fi evreu pe teritoriul Reichului friza

barbaria. Erau vânați ca niște jivine sălbatice. Ba încă și mai dezgustător, făptașii nu erau niște sălbatici îmbrăcați în piei și lipsiți de educație, ci cetățenii unei națiii renumite pentru cultura și inteligența sa, națiunea care-i dăduse lumii pe Goethe și pe Beethoven.

Ateu convins, Lucien nu voia să-și justifice schimbarea de opinii invocând vreo bazaconie religioasă, de genul că e de datoria oricărui creștin să apere „poporul ales”. Nici nu voia să aibă o epifanie și să devină evreu. Nu credea că universul e guvernat de un set de reguli morale, făcând distincție între bine și rău (precum cele Zece Porunci din Biblie, care erau niște prostii). Luase această decizie pentru că mai toți francezii întorseseră spatele acestor oameni, iar lașitatea lor îl umplea de scârbă.

Lucien știa că nu putea să rămână nepăsător. Trebuia să ducă la capăt ceea ce începuse. Descoperise că nu-și risca viața pentru bani, fabrici ridicate sau bucuria de a fi la înălțimea unei provocări. Își punea viața în joc pentru că așa era firesc. Trebuia să-și depășească pe cât posibil condiția și să-i ajute pe acei oameni. Probabil că tatăl său îl privea din iad (cu siguranță nu din rai), blestemându-l și râzându-și de el, dar nu-i păsa.

În cele din urmă, Lucien înghiți în sec și vorbi:

— Ce-avem de făcut, monsieur?

— E nevoie urgent de-o ascunzătoare, spuse Manet. Oaspetele nu va poposi mult aici.

— Stați să arunc o privire, spuse Lucien. Găsesc eu ceva.

— Oaspetele pe care-l ajuți e dispus să-ți ofere douăzeci de mii de franci pentru serviciile dumitale, spuse Manet, în timp ce străbăteau parterul căsuței.

— Nu.

— Atunci cât dorești?

— Nimic. Nu mai vreau bani.

Manet se opri și îl privi drept în ochi.

— Ai devenit patriot, monsieur?

Lucien izbucni în râs.

— Nu chiar, dar nu pot să iau banii.

Manet îi puse mâna pe umăr în maniera aceea părintească, deja bine cunoscută.

— Foarte nobil din partea ta, Lucien, dar e o nerozie. Ce înseamnă douăzeci de mii de franci când salvezi o viață? Nu uita la ce riscuri te expui. Te rog, dragul meu prieten, ia banii.

Această latură calculată și pragmatică a industriașului îl surprinse pe Lucien. Bătrânul nu era nici pe departe creștinul bonom pe care-l crezuse.

— Nu, monsieur, nu pot.

— Atunci îi pun eu la păstrare pentru tine, ce zici?

— Haideți întâi să ne plimbăm puțin, ca de obicei.

Urcară la etaj, apoi în pod și, în cele din urmă, se întoarseră la parter, pe scările de serviciu.

— Treptele astea coboară în beci? întrebă Lucien.

— Cred că da. Acolo se află bucătăria.

Lucien o luă înainte, și cei doi coborâră într-o bucătărie foarte spațioasă, cu un cuptor uriaș lipit de perete și o masă de măcelar la fel de mare în mijlocul încăperii. De tavan erau atârnate oale și tigăi, iar ușa din capătul bucătăriei ducea în grădină. Încet, Lucien dădu roată încăperii, inspectând cămările și dulapurile. Se plimbă înainte și înapoi pe pardoseala de piatră, cu mâinile în buzunar.

— Am putea folosi spațiul de sub platforma pe care stă chiuveta. Vom monta un panou detașabil, astfel că oaspetele se va putea strecura cu ușurință înăuntru, spuse Lucien, nu foarte convins de idee.

Își continuă plimbarea, cu privirea ațintită la podea, încercând să găsească o soluție mai bună. Fiecare posibilitate îi aducea numaidecât în minte toate modalitățile în care putea să fie descoperită, pentru că se temea să nu dea greș din nou și să nu provoace moartea cuiva.

Ajunse la o gură de scurgere fixată în podeaua de piatră a bucătăriei, ce măsura vreo șaizeci de centimetri pătrați. Îngenunche și o examină cu atenție. Scoțând grilajul, descoperi o gaură adâncă de un metru și jumătate, căptușită cu tablă de plumb. Din fundul adânciturii pornea țeava de scurgere a apei.

— Uite-aici, spuse Lucien, arătând spre gura de scurgere.

Manet se aplecă să vadă locul mai îndeaproape.

— O să-l ascundem aici. E loc berechet. Oaspetele va putea să scoată grilajul, să intre și să-l tragă la loc. Sub grilaj vom monta o tavă de metal, puțin adâncă, ce va fi umplută cu apă, pentru ca totul să pară firesc.

Spre surprinderea sa, Lucien fu cuprins din nou de acel entuziasm ciudat, pe care-l crezuse pierdut odată cu moartea soților Serrault. Ingeniozitatea ideii îi dădea aripi. Își recăpătase încrederea în sine și zâmbea cu gura până la urechi.

— Sclipitor, dar cum rămâne cu țeava de scurgere?

— Trebuie debranșată. Nu servește decât la drenarea apei de pe podea, deci n-avem nevoie de ea.

Lucien începuse să se gândească la ocupanții ascunzătorilor ca la niște oameni în carne și oase, luând în calcul și confortul lor. Înainte, îi considerase doar un soi de marfă. Drept urmare, în loc să-și închipuie cum ar încăpea o persoană imaginară, se băgă el în gaura de scurgere, ca să-și facă o idee mai bună. Gaura era suficient de spațioasă pentru un adult, însă nu destul de înaltă încât persoana să stea în picioare.

— Pune-i pe muncitorii dumitale să mai sape puțin, pentru ca omul să aibă suficient loc sub tavă. Ar fi bine să monteze și niște scânduri pe podea și o saltea.

— N-ar trebui să facem și un tunel spre grădină, ca soluție de rezervă? întrebă Manet.

— E mult de muncă. Unde mai pui că trebuie montate grinzi de-a curmezișul tavanului și al pereților laterali, pentru a preveni surparea tunelului. Trebuie săpat până în grădină, pentru ca oaspetele să nu fie depistat.

Era limpede că după eșecul cu șemineul, Manet se gândea la soluții de avarie.

— Se poate face la timp.

Lucien se ridică și privi îndelung la gura de scurgere, luând în calcul toate posibilitățile. După câteva minute, un zâmbet îi înflori pe buze.

— Hai să-i dăm drumul.

Manet îl bătu pe spate.

— Mă bucur că încă ești de partea noastră. Cu aliați ca tine, nu mă îndoiesc că vom învinge.

— Nu prea cred că mai putem învinge.

— Într-adevăr, nemții păreau de neoprit, dar s-a mai întors roata de-atunci, zâmbi Manet. În iulie, forțele britanice le-au oprit înaintarea la El Alamein, și se pare că Aliații vor invada în curând nordul Africii. Trupele lui Rommel vor fi alungate de pe continent, din lipsă de combustibil pentru tancurile lor. Or avea

ei cei mai strașnici soldați din lume, dar la ce bun, dacă nu au combustibil?

— Să dea Domnul să ai gura aurită. Nu așa-i vorba evreilor?

•

Alain îi urmări pe cei doi intrând în casă, ghemuit în spatele gardului viu din interiorul zidului de piatră ce împrejmuia curtea. Se furișase neobservat la ferestrele de la parter, dar nu reușise să tragă cu urechea la discuția celor doi. Îi zărise când intraseră în pivniță, unde zăboviseră vreme îndelungată. Era prea riscant să arunce un ochi pe fereastră, așa că rămase locului, așteptând întoarcerea lor. Cei doi își strânseră mâna, apoi fiecare se sui în mașina lui și plecară. Alain ieși din ascunzătoare și se duse în spatele casei, unde se afla intrarea în pivniță. De la fereastră, cercetă atent bucătăria, dar nu zări nimic deosebit. Bănuia însă că bucătăria era importantă, dat fiind timpul petrecut de cei doi acolo.

Schița șemineului și vizita celor doi la această căsuță izolată reprezentau în continuare un mister pentru Alain. Tânărul era furios că nu reușea să pună totul cap la cap. Avea nevoie și de alte indicii ca să deslușească misterul. Se întoarse la Peugeotul verde-închis, împrumutat de la vărul său, se rezemă de capotă și fumă o țigară, cugetând la fiecare detaliu pe care îl văzuse.

34.

— Cel puțin n-are mutră de evreu, bombăni Lucien.

Părintele Jacques chicoti și se ridică din scaun.

— Așa-i, ceea ce ne ușurează nițel sarcina, și cu toate astea trebuie să fim foarte atenți. Zi de zi, zeci de copii sunt dați pe mâna Gestapoului.

Lucien îl măsură în continuare din priviri pe băiatul care ședea pe scaunul din dreptul biroului. Alături de el, la podea, se zărea un rucsac mare și verde din care ieșea un cap de pisică.

— Pare un puști bine-crescut. Câți ani ziceați că are?

— Treisprezece. Pierre e un băiat de treabă. Dintr-o familie de intelectuali. Tatăl lui a fost profesor de chimie la Universitatea din Paris înainte ca naziștii să le interzică evreilor să mai predea. Și maică-sa a fost o femeie cu carte. Au fost arestați și deportați la Drancy, și de-atunci nu se mai știe nimic de ei. Pesemne au fost trimiși în lagărele de muncă din Răsărit. Asta-i soarta tuturor evreilor: după deportare, parcă-i înghite pământul.

— E doar el?

— În urmă cu o lună, frații și sora lui au fost denunțați și ridicați de Gestapo. Iar binefăcătoarea lor, o femeie de șaptezeci de ani, a fost executată.

Lucien își întoarse privirea către bătrânul preot. Părintele Jacques își mușcă buza, regretând probabil ultimul detaliu pomenit.

— Și ce vă face să credeți că o să ascund un evreu? întrebă Lucien.

— Monsieur Manet a pus chezășie pentru dumneata.

— Nu zău?

— Știu că nu-i puțin lucru. Dar ați fi surprins să aflați, monsieur Lucien, câți francezi au luat în îngrijire copii. Majoritatea francezilor nu dau doi bani pe evreii adulți deportați, dar imaginea copiilor arestați de Gestapo le repugnă.

— Așa să fie?

— E vorba doar de o ședere temporară, până îi asigur trecerea Pirineilor în Spania.

— Ce înseamnă temporar, părinte?

— Cel mult o lună.

— Dumnezeule, mă așteptam la maximum două săptămâni! Ceva îmi spune că pisica vine la pachet cu el.

— Într-adevăr, monsieur. O îndrăgește teribil.

— Mai știe cineva că l-ați adus aici?

— Doar monsieur Manet.

— Pierre Gau e numele lui adevărat, sau e un pseudonim? întrebă Lucien, destul de iritat.

— E noua lui identitate. Are și actele doveditoare: buletinul și certificatul de naștere, ambele false.

— De ce nu îl țineți în centrul de copii din Montparnasse?

— Poliția franceză a început să intre la bănuieli. În urmă cu două săptămâni, au făcut o descindere inopinată, dar n-au găsit nimic. Au avut suficient bun-simț să nu scotocească prin casă. Dar dacă dă buzna Gestapoul, va fi cu totul altă poveste. Vor întoarce casa cu susul în jos.

— Cum dracu' să justific prezența lui aici? Am deja un angajat, și primesc adesea vizita nemților.

— Alte familii născocesc tot soiul de explicații. Fiul unui prieten ucis în timpul războiului, sau o rudă din sud care și-a pierdut familia.

— Rahat! Cine-o să creadă așa bazaconii? răspunse Lucien, fără să-i pese câtuși de puțin de felul în care îi vorbea preotului.

— Ați putea să pretindeți că-i un orfan pe care biserica vi l-a dat temporar în grijă. La urma urmei, e parțial adevărat. Îmi pare rău, dar sunteți ultima noastră speranță. Sunt disperat, monsieur.

Îl deranja faptul că Manet profita de el. Pesemne refuzul banilor îl făcuse pe Manet să-l creadă un bun creștin, gata oricând să-și pună viața în primejdie. Iar riscul era *uriaș.* Una era să faci ascunzători în secret. Era ferit de contactul direct cu autoritățile. Și nu era doar el în pericol. Dacă un evreu era descoperit în casa cuiva, absolut toți locatarii erau arestați și deportați, fără discuție. Luna trecută, o femeie descoperise că un evreu se ascundea în apartamentul de vizavi, și fără să stea pe gânduri, se pusese pe urlat, dând de veste tuturor vecinilor. Aceștia spărseseră ușa și îl predaseră pe evreu Gestapoului. Nu voiau să moară.

Lucien se apropie de puști și îl cântări din priviri. Era un băiat chipeș, cu sprâncene groase și o claie deasă de păr negru, la fel

de uscătiv toți ceilalți copii înfometați din Paris. Cel mai dureros lucru pentru părinți, în timpul Ocupației, era să-și vadă copiii flămânzind. Mamele stăteau ore în șir la coadă să facă rost de mâncare pentru odraslele lor. În acea clipă, Pierre părea absorbit de revistele vechi de arhitectură ale lui Lucien, zăbovind din când în când asupra unor fotografii. Lucien îl urmări câteva minute cu privirea, în vreme ce băiatul studia poza unui magazin universal.

— Încântat de cunoștință, monsieur Pierre. Mă numesc Lucien.

Băiatul se ridică de pe scaun și îi strânse mâna cu hotărâre.

— Pierre Gau, monsieur.

„Ce purtare aleasă!” gândi Lucien numaidecât. Băiatul era bine-crescut. Din punctul acesta de vedere, evreii erau de apreciat. Nu auzeai niciodată de găști de minori evrei care să tulbure ordinea publică în Paris.

— Observ că te preocupă arhitectura.

— Cum au făcut colțul ăsta curbat la clădire, monsieur? întrebă Pierre, indicând fotografia unei gări.

— Clădirea e din beton. Întâi se face cofrajul din lemn și apoi se toarnă betonul. Astfel, poți crea orice formă dorești.

— Ca și acoperișul hangarului unui aeroport? întrebă puștiul, înfățișându-i altă poză.

— Exact. Betonul e crucial în construcția hangarelor. Cum o cheamă pe pisica ta? îl iscodi Lucien.

— Mișa.

Lucien o mângâie pe cap, iar felina începu să toarcă de parcă avea un motoraș în gâtlej. Arhitectul îndrăgise de mic pisicile. Părinții lui ținuseră întotdeauna una sau două pisici în casă. Adora diminețile în care le găsea cuibărite lângă el, dormind duse. După cununie însă, descoperise că Celeste era alergică la pisici, așa că își luase gândul de la ele. Era încântat să aibă acum o pisică în birou. Dădea încăperii un aspect mai intim.

— Cum au reușit să monteze un geam atât de mare aici? întrebă puștiul, indicând fațada unei clădiri de birouri cu un magazin la parter.

— Fixează o grindă de beton armat deasupra și montează geamul dedesubt.

Băiatul răsfoi mai departe revistele în tăcere. Îi devenea tot mai simpatic. Lucien îl urmări în continuare. Cu toate că pierduse tot ce avea mai de preț pe lume – mamă, tată, frați și

soră –, puștiul părea destul de sigur pe el. Poate pentru că era nevoit să se maturizeze foarte repede. Lucien se întrebă cum ar fi făcut el față unei asemenea nenorociri la treisprezece ani. Ar fi fost oare curajos, ca acest puști, sau s-ar fi smiorcăit întruna? Varianta a doua era cea mai plauzibilă, tocmai de aceea îl admira pe băiat. Cineva trebuia să-i poarte de grijă puștiului.

Avea impresia că trăia într-unul din acele filme idioate americane. Protagonistul se găsește într-un impas. Un înger în miniatură, cu cerculeț deasupra capului și cu aripioare, îi poposește pe umărul drept, sfătuindu-l ce să facă, în vreme ce un diavol cu furcă îi poposește pe umărul stâng și îl îndeamnă să nu-i dea ascultare îngerului. Uneori, îngerul și diavolul se iau la harță, și, grație codului deontologic din cinematografia americană, îngerul iese mereu învingător, cu toate că diavolul ar putea să-l ucidă lesne cu furca. Pierre răsfoia în continuare revistele, iar Lucien se îndreptă încet spre părintele Jacques.

Părintele îi puse mâna pe umăr.

— Monsieur Manet știa în ce situație disperată mă aflu, și mi-a spus că sunteți un bun creștin.

— Creștin? N-ați vrea să știți când am fost ultima oară la slujbă. O să vi se facă rău.

Lucien n-ar fi recunoscut în veci că era ateu. Într-o Franță eminamente catolică, mai degrabă recunoșteai un viol.

Zâmbetul dispăru de pe chipul părintelui, iar degetele sale se încleștară în umărul lui.

— Ascultă, afurisitule. Da sau nu? Îl iei sau nu-l iei? N-am timp de pierdut.

Lucien fu surprins de felul în care-i vorbise părintele, dar zâmbi. Aprecia faptul că părintele Jacques avea cutezanță. Tatăl său îi spusese că preoții sunt niște eunuci fără coloană vertebrală.

Lucien își întoarse privirea spre băiat, apoi o lăsă în podea. Diavolul de pe umăr – întruchipat de tatăl său – n-avea sorți de izbândă. Ducă-se dracului!

— Doar o lună, dacă am înțeles bine?

Zâmbetul reveni pe chipul preotului, care-i strânse mâna.

— Am o debara în spatele biroului, e o încăpere modestă. Le voi spune tuturor că l-am luat ca ucenic. Dacă-i așa isteț evreul, poate o să învețe câte ceva.

— Ține minte, dacă ești întrebat, spune că-i orfanul unor cunoscuți, îl sfătui părintele Jacques.

— Cum rămâne cu hrana lui? S-ar putea să fie o problemă aici, spuse Lucien.

— Nu-ți face griji, cartela lui de rații e încă valabilă, îl liniști părintele. Mare păcat că ne flămânzesc copiii! Săptămâna trecută, elevii mei au scris un eseu despre o dorință pe care să le-o îndeplinească zâna. O fetiță de șapte ani, pe nume Danielle, a scris doar atât: „Nu mai vreau să-mi fie foame niciodată”.

— Nu știu absolut nimic despre copii, dar bănuiesc că o să învăț din mers. Ești conștient că vom fi amândoi torturați și uciși pentru afacerea asta, zâmbi Lucien. Și-atunci o să ne căim pentru nesăbuința noastră.

— Îmi amintesc de pastorala adresată de monseniorul Theas, arhiepiscopul de Montauban, la începutul deportărilor, în ’42. Acolo, părintele spunea că faptele guvernului de la Vichy și ale nemților reprezintă un afront la adresa demnității umane și contravin celor mai sacre drepturi ale indivizilor și ale familiei. Nu e nesăbuință, monsieur.

— Dacă fac asta, mă mântuiesc pentru toate slujbele ratate din 1930 încoace?

— Nu întrece măsura, fiule.

35.

— Domnule locotenent Voss, împrospătează-i, te rog, memoria domnului Triolet.

Locotenentul Voss fu încântat să ducă la îndeplinire ordinul lui Schlegal, care devenea tot mai iritat din cauza lui Triolet. După ore bune de bătaie, broscoiul încă refuza să coopereze. Voss fusese trimis la mama dracului, într-o cabană de vânătoare din Le Chesnay, și voia să isprăvească treaba cât mai repede, ca să se întoarcă în Paris.

Schlegal făcu semn către scara secretă, iar Voss înțelese numaidecât. Îl înșfăcă pe Triolet de guler și-l smuci din scaun, apoi îl târî după el până la baza treptelor. Căpitanul Wolf, care stătuse până atunci în preajma treptelor, știa și el ce avea de făcut. Ofițerul ridică treptele grele, Voss vârî brațul anchetatului înăuntru, iar Wolf dădu drumul treptelor.

Trosnetul brațului francezului sub impactul treptelor îi aminti lui Schlegal de duminicile din copilărie, când obișnuia să rupă oase de pui la cină, spre amuzamentul fraților săi. Doar tatăl său zbiera la el din toți rărunchii.

Când urletele lui Triolet amuțiră, Schlegal se apropie de el și îl lovi ușor în coaste.

— Hai, monsieur Triolet. Peste o oră iau cina cu o damă nespus de frumoasă, așa că hai să terminăm odată. Doar nu vrei s-o facem pe doamnă să aștepte. N-ar fi frumos din partea noastră, nu?

Triolet gemu și atât. Preț de o clipă, ofițerii se temură că bărbatul urma să-și dea duhul. Cei trei erau însă experți în acest domeniu și știau din vasta lor experiență când să oprească tratativele cu oaspeții Reichului. Tustrei schimbară priviri exasperate. Voss îl prinse de picioare și îl răsuci, astfel încât Wolf să-i trântească treptele pe picioare. De data aceasta, micul francez cu mustăcioară elegantă scoase un urlet asurzitor. Un zâmbet larg apăru pe chipul lui Voss. Erau pe cale să facă progrese cu individul ăsta încăpățânat.

Schlegal îl lovi din nou, de data aceasta fără menajamente.

— Te rog, nu vreau să întârzii la întâlnire, rosti el. Mi-e foarte dragă domnișoara și nu vreau s-o dezamăgesc. Haide, voi francezii sunteți experți în idile. Știi că nu se face.

Cu un efort neașteptat, Triolet încercă să se ridice pe coate, dar căzu iute cu fața la podea.

— Ce-ar fi să încercăm gâtul de data asta, locotenente Voss? spuse Schlegal.

Wolf ridică treptele, iar Voss îl prinse de picioare. Triolet urlă de durere. Capul său era poziționat acum chiar la buza treptelor, iar Wolf aștepta semnalul din partea colonelului.

— La trei, spuse Schlegal cu nepăsare în glas. Unu… doi…

— Bine, gemu Triolet.

— Reluăm. Întrebarea era… cine crezi că ar fi putut construi o scară ca asta? Hai, monsieur, doar lucrezi de patruzeci de ani în construcții în Paris. Îi știi pe toți meseriașii din domeniu. Vreau un nume.

Triolet bolborosi ceva neinteligibil.

— N-am auzit, monsieur Triolet.

— Cunosc un tâmplar în arondismentul unsprezece… capabil de așa ceva.

Urmă o tăcere lungă. Schlegal cunoștea prea bine această etapă a interogatoriului. Procesul de conștiință. Oaspetele său șovăia: să pună capăt chinurilor groaznice sau să păstreze tăcerea până la capăt, cu stoicism. Schlegal știa că în lupta dintre moralitate și durerea fizică insuportabilă, cea din urmă avea mereu sorți de izbândă. Unii stăteau mai mult pe gânduri, dar, în final, majoritatea spuneau tot ce știau. Monsieur Triolet era gata să vorbească.

— Îl cheamă Louis Ledoyen.

— Îți mulțumesc. Vezi că n-a fost așa de greu? spuse Schlegal. Ai avut onoarea să sprijini Reichul. Nu-i nimic rușinos în asta.

Triolet bombăni ceva și leșină din cauza durerii. Voss îi trase un șut, dar bărbatul rămase inert. Schlegal se uită în jos la francez.

— Duceți-l înapoi în oraș și țineți-l ostatic până dăm de tâmplarul ăsta. Dacă ne-a dat un nume fals, lichidați-l. Mai devreme sau mai târziu vom da de urma acestui individ, și atunci, domnilor, vă garantez că vom descoperi multe alte ascunzători ingenioase.

Voss ieși pe coridor și strigă niște ordine celor doi soldați postați la ușă, care intrară imediat în cameră și-l traseră pe Triolet după ei.

— Să ștergeți sângele de pe podea, porunci Schlegal. Totuși, suntem în casa cuiva. Nu-i frumos să lăsăm mizerie.

Voss și Wolf îl însoțiră pe colonel pe scara principală și cei trei se îndreptară spre automobilul negru, parcat pe aleea circulară din fața cabanei. Preocupat de descoperirea treptelor, Schlegal ordonase să fie anchetați toți cei care aveau legături cu industria construcțiilor. Dar totul fusese de prisos până acum. Informatorii nu știau nimic, și nici cele mai înfiorătoare metode de tortură nu dăduseră rezultate. Avea de-a face cu o operațiune ultrasecretă, în care erau implicați doar câțiva francezi. Mai știa că Rezistența nu avea nicio legătură cu toată tărășenia. Oamenii lui din interior nu știau nimic. Schlegal descoperise o mulțime de ascunzători ale evreilor în tot Parisul, dar niciodată într-un asemenea loc ingenios. Îl măcina încă gândul că jidanii îl păcăliseră. Și mai mult îl înfuria faptul că neevreii îi ajutau. Aveau să plătească scump, odată ce punea mâna pe ei.

Puțin mai jos, pe alee, era parcat un Renault bleumarin, iar de capota lui stătea rezemat un bărbat mic și îndesat, trecut bine de cincizeci de ani, cu țigara în gură. De cum îl zări, Schlegal îi făcu semn să se apropie.

— Ai aflat ceva, Messier?

— Încă nu, domnule colonel, dar o să aflu în curând.

Messier era șeful unei bande, iar Gestapoul îl folosea împotriva evreilor, ca vânător de recompense. Împreună cu banda lui de vreo douăzeci de borfași, Messier avea un talent unic în a da de urma evreilor și a membrilor Rezistenței, atât în Paris, cât și în împrejurimi. Schlegal nu era încântat că se folosea de toate scursurile pământului, dar erau foarte eficienți, în special ca informatori. Messier îi furnizase o sumedenie de informații utile, care duseseră la multe arestări. În schimb, membrii bandei nu doreau decât bani și privilegiul de a jefui apartamentele și casele evreilor și ale celorlalți dușmani ai Reichului.

Deși Germania se bizuia pe averea evreilor pentru a-și umple cuferele, împărțea prada cu indivizi precum Messier. Se zvonea că banditul jefuise o casă din arondismentul șase, de unde

furase bijuterii în valoare de două milioane de franci. Schlegal aflase cu oarecare surprindere că Messier lucrase odinioară ca polițist, dar fusese acuzat de șantaj și forțat să-și dea demisia înainte de război. Însă tocmai instinctele sale de polițist îl făceau atât de îndemânatic, și, pe deasupra avea în subordine alți jandarmi căzuți în dizgrație. Acest lucru îi slujea de minune în cealaltă îndeletnicire a sa, când se dădea drept polițist german ca să-i tâlhărească pe oameni sau să ia mită de la negustorii de pe piața neagră. Schlegal auzise că Messier șantajase până și un preot care vindea unt pe piața neagră. Gestapoul nu punea întrebări decât atunci când banii de pe urma jafurilor încetau să curgă.

— Mai caută. Cineva umple Parisul de ascunzători. Mai devreme sau mai târziu, tot o să facă vreo greșeală, spuse Schlegal. Ce mai știi de prietenul nostru, Janusky? Pe capul lui am pus *cea mai mare* recompensă. Nu doar averea și mult lăudata lui colecție de artă mă interesează. Janusky e și un dușman politic.

— Recunosc că e un jidan tare șiret. A stat câteva săptămâni într-un apartament de pe strada Hubert, apoi a șters putina.

— De unde știi că nu primește ponturi din interiorul găștii tale? Specimenele alea cu care te înhăitezi și-ar vinde și bunicile pentru un franc. Jidanul ăsta e bogat precum Cresus.

Messier izbucni în râs.

— Aveți perfectă dreptate, dom colonel, oricine poate vinde pe oricine.

— Ai grijă să nu mă vinzi pe mine.

36.

— Asta va fi camera ta. În colț ai șifonierul, iar ăsta va fi biroul tău.

Pierre se așeză pe pat și își trecu degetele peste cuvertura brodată.

— Aveam o cuvertură albastră.

Lucien constată cu bucurie că băiatul era încântat de noua lui cameră. Conform dispozițiilor date de el, camera de rezervă fusese temeinic curățată, și cumpărase un covor la mâna a doua pentru podeaua de lemn. Acum că nu mai exista nicio șansă ca soția lui să se întoarcă (habar n-avea unde plecase), era firesc să-l invite pe Pierre în apartamentul său. Trecuseră două săptămâni de la întâlnirea cu părintele Jacques, și nu i se părea normal să-l țină la birou. Un puști de treabă merita o soartă mai bună.

Pentru ca ziua să fie cu adevărat specială pentru băiat, Lucien îl dusese la cinematograf, în drum spre casă. Programul începuse cu un jurnal de știri nemțesc, ce proslăvea virtuțile ariene și înfățișa fotografii cu cetățenii popoarelor învinse, toți numai un zâmbet, bucuroși să fie sclavii naziștilor. Era o propagandă atât de ieftină, încât Lucien ar fi ieșit numaidecât dacă n-ar fi fost însoțit de cineva. Însă jurnalul fu urmat de un desen animat. De când intrase și America în război, desenele cu Mickey Mouse și Bugs Bunny erau interzise în cinematografele franceze, fiind înlocuite de desenele animate germane. Și, cu toate că erau nemțești, povestea cu rața care păcălea vânătorul era destul de amuzantă. Lucien era surprins. Nemții cu care avea el de-a face păreau lipsiți de simțul umorului. Publicul se prăpădea de râs la fiecare năzbâtie a personajelor. În sala întunecată, Lucien își întoarse privirea la chipul băiatului, care se contura în lumina ecranului, și-l văzu râzând cu poftă. Privelișteа era încântătoare, așa că Lucien îl urmări în continuare pe băiat, ignorând complet desenul animat. Nu-și luă ochii de la el pe tot parcursul proiecției de lungmetraj – un film francez de mâna a doua despre jefuirea unei bănci. Băiatul savură pelicula fără să-și dezlipească o clipă ochii de la ecran.

După film, cei doi luară un velotaxi până la Le Chat Roux, unde comandară mâncare gătită, la un preț piperat, firește. Lucien era nespus de încântat să-l vadă pe băiat înfulecând cu poftă friptură de iepure cu cartofi, pâine proaspătă și un ecler.

Cu toate că șederea lui Pierre era de scurtă durată, la vârsta lui avea nevoie de propria cameră. Lucien își aminti cât de bine îi prinsese lui camera din apartamentul de pe strada Passy în anii adolescenței. Tânjise după intimitate, iar camera aceea devenise un soi de refugiu, un locșor numai al lui, în care putea să evadeze. Obișnuia să încuie ușa pentru a scăpa de tachinările nemiloase ale tatălui și fratelui său. Pierdea ore în șir citind, desenând sau ascultând muzica și emisiunile preferate la radio, îndopându-se cu bomboanele și delicatesele pe care le cumpăra de prin chioșcuri și cafenele.

Uneori, deschidea ferestrele înalte și urmărea forfota străzii: sutele de trecători care colindau ceas de ceas trotuarele, mașinile care treceau (știa toate modelele) și căruțele împovărate, trase de gloabe ostenite. Privea cu nesaț la ferestrele apartamentelor de vizavi, sperând să vadă ceva ieșit din comun, precum o crimă sau un jaf ori vreo femeie dezbrăcată, dar nu zărise niciodată nimic. Tot acolo trăise momentele de căpătâi din adolescența sa: acolo fumase prima țigară și acolo își pierduse virginitatea. Pe când avea șaisprezece ani, familia lui plecase într-un weekend la Poissy, iar el o chemase pe Anne Laffront și făcuse prima oară sex. Își amintea și acum toate nebuniile pe care le făcuse cu ea în vara aceea, până să-i dea papucii. În acea cameră învățase și desenase câtă vreme urmase studiile de arhitectură. Lucien își dorea ca Pierre să trăiască clipe similare în camera lui.

Știa că nu putea să joace rolul tatălui pe care Pierre îl pierduse, dar voia cel puțin să-i ofere băiatului un cămin adevărat. Și, pe deasupra, avea companie, cu toate că Pierre părea un singuratic și vorbea foarte rar.

— Să vorbim despre mâncare, spuse Lucien, luând loc lângă Pierre. Încă nu se cunoșteau suficient de bine ca să-i pună mâna pe umăr. Nu pot să gătesc nici dacă mă bați.

Nimic mai adevărat. Fusese nevoit să gătească de când plecase Celeste, și nu se pomenise bucătar mai prost pe lume. Totodată, se vedea nevoit să stea la cozi infernale după mâncare, în compania femeilor, corvoadă de care se ocupase

mereu Celeste. În Paris, cozile se formau pe la trei dimineața și ajungeau să se întindă pe alte străzi din preajma prăvăliei, înaintând centimetru cu centimetru. Nu de puține ori, atunci când îți venea rândul, descopereai că rafturile erau goale. Mult prea stânjenit de situație, Lucien plătea o vecină cu patru franci pe oră să stea la coadă și să-i facă târguielile.

— Nu vă faceți griji, monsieur Bernard, pot să pregătesc niște gustări simple. Sau, dacă vreți, pot să iau câteva lucruri de la cafeneaua din colț, ca să nu folosim cuptorul.

— Cred că e cea mai bună soluție. Nici măcar nu știu cum să-l aprind. E pe gaz, deci s-ar putea să sărim cu toții în aer.

Pierre izbucni în râs, iar Lucien se bucură în sinea lui, căci puștiul râdea foarte rar, de parcă hotărâse să nu mai râdă niciodată după chinurile îndurate. Lucien își jură să-l facă să râdă mai des.

— O să-ți dau o cheie, ca să poți veni și pleca când poftești, dar bagă la cap: să nu te prindă seara pe străzi, după ora stingerii. O să dăm amândoi de belea. Înțelegi lucrul ăsta, da? Apropo, să-mi spui Lucien, nu monsieur Bernard.

— Desigur, monsieur… Lucien. Sunt foarte atent. N-am ieșit niciodată noaptea, spuse Pierre.

Se părea că Mișa găsea camera pe gustul lui, căci deja sărise pe pat și se ghemuise lângă pernă.

— Vezi? Mișa se simte ca la el acasă, spuse Lucien, făcându-l pe Pierre să zâmbească.

Băiatul se aplecă și îl scărpină sub bărbie. Rolul tatălui începea să-l prindă pe Lucien. Cu toate că Pierre era evreu, și prezența lui putea să ducă la torturarea și uciderea arhitectului și a tuturor locatarilor din bloc, era fără îndoială fiul pe care Lucien și-ar fi dorit să-l aibă: isteț, bine-crescut și serios.

— Cum îți place camera, Pierre?

— E foarte plăcută, la fel de drăguță ca fosta mea cameră de pe strada Oudinot.

Lucien avea grijă să nu scormonească în trecutul băiatului, mai ales la birou, unde Alain putea să tragă cu urechea. Chiar nu-l interesa. Dar acum, în intimitatea apartamentului, ar fi dorit să știe ceva mai mult.

— Când ți-ai văzut ultima oară părinții?

— Înainte de arestările din luna mai, spuse Pierre cu glas stins. Lucien fu nevoit să se aplece spre el ca să înțeleagă ce spune.

— Am auzit că aveai doi frați și o soră? întrebă Lucien, conștient că atinge un punct sensibil.

— S-au dus. Nu știu unde sunt, dar îmi închipui că au murit. I-au luat când nemții au împușcat-o pe madame Charpointier.

— Ea s-a îngrijit de voi după ce părinții tăi au fost arestați?

— Da, atunci am născocit povestea că suntem creștini. Tatăl meu s-a ocupat de asta înainte să fie arestat. A trebuit să învățăm rugăciuni precum Ave Maria sau Tatăl nostru, ba chiar să luăm parte la liturghie, ca să înțelegem ritualurile. Ne-a obligat să exersăm temeinic, pentru siguranța noastră, dar n-a funcționat.

— Cum v-au descoperit nemții?

— N-am aflat încă. Am impresia că ne-a denunțat cineva.

— Și cum ai reușit să scapi?

Pierre rămase tăcut, făcându-l pe Lucien să regrete numaidecât că forțase un copil să retrăiască asemenea clipe cumplite. Tocmai se pregătea să schimbe subiectul, când băiatul începu să vorbească:

— Nu m-au găsit. Eram sus în pod, și n-au urcat până acolo. Nu știu de ce, dar pur și simplu așa s-a întâmplat. De sus de-acolo am văzut când au împușcat-o pe madame.

— Ai asistat la uciderea ei? exclamă Lucien.

— M-am uitat pe geamul din pod și am văzut cum o împușcă. Se luase la harță cu nemții, în timp ce Jean-Claude, Philippe și Isabelle erau târâți în mașină. M-a salvat faptul că fumam.

— Fumai?

— Obișnuiam să mă furișez în pod să fumez. Asta făceam când au venit să ne ia, și am auzit toată…

Spre surprinderea lui Lucien, Pierre izbucni în plâns. După câteva clipe, îl luă timid de după umeri și îl trase lângă el.

— Nu trebuia să fiu acolo, se văită Pierre. Nu trebuia să fiu acolo.

Lucien îl mângâie pe cap și îl bătu înțelegător pe spate, însă Pierre se trase brusc de lângă el, rușinat de izbucnirea lui. La câte avea băiatul pe suflet, numai de rușine nu avea nevoie. Lucien luă pachetul de pe masa din sufragerie și i-l oferi lui Pierre.

— M-am gândit să-ți fac un cadou de bun venit, Pierre.

Băiatul își șterse lacrimile cu mâneca puloverului și desfăcu nerăbdător pachetul, apoi zâmbi când văzu setul de soldăței romani pe care-l zărise în vitrina magazinului de pe strada Roi de Sicile.

37.

— Unde mergem așa, cu noaptea în cap? întrebă Lucien, enervat că Herzog îl trezise la ora șapte dimineața.

Herzog râse.

— La hotelul Majestic, și promit să-ți iau o ceașcă mare de cafea când ajungem.

Lui Lucien în îngheță sângele în vene. Hotelul Majestic era sediul înaltului Comandament German din Paris. Se zvonea că unii intrau acolo și nu mai ieșeau niciodată. Privirea îi fugi la mânerul portierei și simți brusc nevoia să-l apuce, să deschidă portiera și să sară din Mercedesul oficial al armatei germane, dar se abținu. Alături de el, Herzog trăgea dintr-o țigară și părea destul de vesel. Era încântat de faptul că străbăteau străzile scăldate în soare ale Parisului și făcea semn către clădirile lui favorite. Din câte știa Lucien, maiorului îi plăcea nespus Parisul și obișnuia să-l cutreiere ore în șir, admirând până și lucrurile banale. Era fascinat, de pildă, de măturători, sau de bătrânele care vindeau dantelă la tarabele din piață.

— Oare toți germanii sunt atât de veseli la ora șapte dimineața?

— Hausen, ești vesel la orele astea ale dimineții? îl întrebă Herzog foarte încântat pe șofer.

— Nici pomeneală, dom maior, bombăni Hausen, apăsând accelerația, iar mașina țâșni pe bulevard.

— Hausen e mahmur. S-a întreținut până târziu cu una dintre târâturile lui, nu-i așa, caporale?

— Mie-mi place târâtura, ce mai tura-vura? cântă Hausen cu glas spart. Ăsta-i mottoul meu, dom maior.

— Ceva – mi spune că încă n-ai dat pe la Notre Dame, Hausen.

— Încă nu, dar o să merg și acolo, promit.

— Încerc să-l educ pe domnul caporal, însă fără prea mare succes. Cert e că a vizitat toate bordelurile din oraș, spuse Herzog, înghiontindu-l sugestiv cu cotul pe Lucien.

— Și-atunci de ce ești așa de vesel în dimineața asta? Ai achiziționat vreo nouă gravură de Dürer?

— Și tu ai fi la fel de vesel dacă ai fi avansat în grad pentru performanțe remarcabile în slujba Reichului.

— Vorbești serios? Felicitări!

Lucien era sincer bucuros pentru Herzog. În urmă cu câteva luni, ar fi considerat această solidaritate rușinoasă, dar pe măsură ce amiciția lor se cimenta și avea tot mai mult respect pentru Herzog, asemenea sentimente nu-l mai deranjau. Doar uniforma gri cu verde a Wehrmachtului îi deosebea, iar Herzog n-o purta decât în timpul serviciului. Altminteri, când Lucien îl vizita în apartament, în timpul liber, maiorul nu se deosebea cu nimic de milioanele de francezi.

Discuțiile despre arhitectură, femei, despre Paris sau despre orice alt subiect se înfiripau firesc, cu excepția celor despre război. Lucien bănuia că maiorul nu aducea niciodată chestiunile de război în discuție de teamă să nu-l jignească, astfel că nu pomenea nici el nimic. De-a lungul anilor, relațiile lui Lucien cu prietenii săi se răciseră, astfel că mai avea doar câteva cunoștințe din domeniul arhitecturii, care se împrăștiaseră oricum după capitularea Franței. Drept e că n-avusese niciodată un prieten apropiat. Aștepta cu plăcere întâlnirile cu Herzog, care-l invita adesea la el acasă. Lucien bănuia că maiorul nu se aștepta ca el să-i întoarcă favorul, întrucât Celeste nu voia picior de inamic în casă. Nu-i spusese de plecarea soției sale, probabil și de rușine, dar mai ales pentru că Pierre locuia acum acolo.

— Totuși, e cam devreme să fii avansat la ora asta. Voi, teutonii, sunteți atât de eficienți! Ca să nu irosiți nicio clipă din zi?

— Eu, unul, nu, însă Herr Albert Speer, da, iar când mă cheamă arhitectul personal al Führerului, plec și în miez de noapte.

— Te întâlnești cu Speer în persoană?

— Exact. Ministrul pentru arme, muniții și armament, în toată splendoarea lui.

— Uitasem că Speer e ministrul pentru arme, muniții și armament.

— Führerul l-a ales pe el în funcție după ce predecesorul lui, Fritz Todt, a murit într-un accident de avion în februarie, și cred că a luat o decizie foarte înțeleaptă. Una dintre puținele, aș adăuga. Speer e un om sclipitor.

— Mi-ai zis că stilul lui e destul de conservator, spuse Lucien, zâmbind viclean.

Herzog se scărpină în cap, cu zâmbetul pe buze. În zadar se străduia să evite subiectul.

— Țin minte cât de mult m-a impresionat complexul ridicat cu ocazia marșurilor de la Nüernberg din ’34. Clădirile imitau stilul arhitectural grecesc, dar Speer a folosit reflectoare antiaeriene pentru a crea o adevărată catedrală de lumini. O sută cincizeci de reflectoare ațintite spre cerul nopții. Priveliștea îți tăia răsuflarea. Să fi fost vreo două sute de mii de oameni acolo, înconjurați de aceste turnuri de lumină.

— Ai fost și tu acolo?

— Le-am văzut la cinema. Evenimentele au fost surprinse în filmul *Triumful voinței* al regizoarei Leni Riefenstahl.

— Nu el a proiectat și stadionul din Berlin, unde s-a ținut Olimpiada din 1936?

— Nu, stadionul e opera lui Werner March. Speer a proiectat Cancelaria Reichului pentru Hitler. Sala Cancelariei e de două ori mai mare decât Sala Oglinzilor de la Versailles. Am fost acolo.

— Ai luat un taxi ca să ajungi dintr-un capăt în celălalt?

— Bine-ar fi fost. Mi s-a părut că am străbătut toată Rusia. Să nu uităm de noua lui capitală, Welthauptstadt Germania, al cărei dom urma să fie de șaptesprezece ori mai mare decât bazilica San Pietro.

Lucien râse cu poftă.

— Se spune că bolta clădirii era atât de înaltă, că ar fi încăput întreg Arcul de Triumf acolo. Bine că a venit războiul, și proiectul a fost sistat. Speer și Führerul au oarecare tendințe grandomane.

— Dumnezeule, că bine zici, rosti Lucien.

— Dar Führerul adoră arhitectura clasică. De fapt, dorea ca toate clădirile lui să fie construite din granit, astfel ca, peste o mie de ani, ruinele lor să stea mărturie asemenea Acropolei din Atena, pentru ca oamenii să-și amintească de Reich așa cum își amintesc de Roma antică.

— Totuși, toată stima pentru Speer, e în slujba celui mai tare client din lume.

— Omul potrivit la locul potrivit. Goebbels îl angajase să renoveze sediul Ministerului Propagandei, după care l-a recomandat Führerului. Cei doi s-au înțeles de minune, au

devenit prieteni la cataramă. Practic, Hitler i-a dat mână liberă în proiecte. Știai că Führerul voia să se facă arhitect?

— Da, am aflat.

— Cine știe, poate că și-a dat seama că nu e suficient de înzestrat pentru pictură, așa că s-a resemnat cu arhitectura, unde nu-i nevoie de-atâta talent, spuse Herzog, cu un zâmbet răutăcios.

— O să înghețe iadul în ziua în care un pictor va fi în stare să facă tot ce face un arhitect! exclamă Lucien. Norocoșii ăștia afurisiți se pot retrage într-o mansardă și pot picta orice le trece prin cap.

Herzog nu reuși să-și înăbușe zâmbetul.

— Poți să-i împărtășești chiar tu ministrului Speer părerea pe care o ai despre pictori când vei face cunoștință cu el. Nu mă îndoiesc că va fi în asentimentul tău.

— Vrei să urc cu tine? rosti Lucien înmărmurit.

Hausen gonea pe străzile pustii. Coti pe-o străduță îngustă, unde pe stânga, ceva mai în față se zărea un Mercedes negru. Din clădirea alăturată ieșiră doi bărbați purtând pălării de fetru și paltoane lungi, în mod evident ofițeri Gestapo în civil, escortând un bărbat și o femeie purtând în piept steaua galbenă. Femeia ținea în brațe un bebeluș, pe care încerca să-l liniștească.

— Încetinește, Hausen.

Herzog coborî geamul și scoase capul afară pentru a privi scena, apoi se răsuci și continuă să-i urmărească prin luneta mașinii. Rămase nemișcat până ce Mercedesul dispăru din raza lui vizuală. Apoi își coborî privirea în poală și-și aranjă, dus pe gânduri, mănușile cenușii.

— Îți vine să crezi în ce hal a ajuns armata lui Bismarck? bombăni el. Mi-e rușine că port uniforma asta.

Toată veselia îl părăsise, și restul drumului călătoriră în tăcere.

Când mașina trase în față la Majestic, Herzog îl luă pe arhitect de braț și îl conduse către intrarea somptuoasă a hotelului. Ajunși în foaier, maiorul mârâi câteva ordine unui locotenent, care-i conduse îndată către un lift străjuit de doi soldați înarmați până în dinți.

La etajul cinci, Lucien și Herzog fură escortați către o ușă dublă, pe care ofițerul o deschise fără să bată în prealabil.

Locotenentul anunță sosirea oaspeților și se făcu nevăzut. Dintr-o cameră alăturată se ivi un bărbat înalt, impunător, cu sprâncene groase și negre, care înaintă spre ei cu mâna întinsă.

— Domnule colonel Herzog, mă bucur să vă revăd.

Herzog înclină capul, pocni din călcâie și îi strânse mâna.

— Domnule ministru Speer, sunt onorat de invitație. Aș dori să vă fac cunoștință cu Lucien Bernard, arhitectul angajat în slujba Reichului.

— Și un arhitect foarte destoinic. Am văzut ieri fabrica dumitale din Chaville. O clădire interesantă și solidă.

— Vă mulțumesc, domnule ministru, spuse Lucien.

— Funcționalism la cel mai înalt nivel, așa cum se cuvine în arhitectura utilitaristă. Mi-au plăcut în special arcadele din beton.

Lucien zâmbi și încuviință în semn de mulțumire.

Îl urmară pe Speer printr-o suită de încăperi spațioase. Lucien, care nu călcase vreodată în hotelul Majestic, era copleșit de opulența interiorului. Pe mese și canapele erau împrăștiate suluri de hărți și schițe.

— Luați loc, domnilor. Veți fi serviți cu cafea și croasanți, spuse Speer, pocnind din degete.

O ordonanță apăru de nicăieri.

Lucien îl urmări cu interes pe Speer în timp ce acesta sorbea din cafea și discuta cu Herzog despre cele mai importante uzine pentru producția de armament din 1943 și cât de mult costau. Ministrul Reichului nu avea înfățișarea unui monstru. Era arhitect, un profesionist onorabil, asemenea lui. Un om deosebit de inteligent și charismatic, responsabil de executarea unui plan soldat cu anihilarea a zeci de mii de oameni în ultimele șase luni. Un ucigaș cu sânge rece, care nu întrebuința însă pistolul sau pumnalul, ci le ordona altora să folosească armele pe care el le proiecta și le fabrica. Care era scopul? Asuprirea diabolică a altor popoare pe care naziștii le considerau inferioare?

Lucien nu înțelegea de ce un individ integru precum Speer se punea în slujba unui scelerat ca Hitler. Oare mai erau și alții ca el? La fel de inteligenți și de capabili? În cazul acesta, Germania avea toate șansele să câștige războiul. I se făcu greață și simți nevoia să plece de acolo cât mai repede.

Speer se ridică și dădu de înțeles că întâlnirea luase sfârșit

— Monsieur Bernard e un om extrem de talentat, și ia arhitectura foarte în serios, spuse Herzog, făcând semn către Lucien.

— Cu toții facem asta, domnule colonel, replică Speer. Arhitectura e cea mai dificilă dintre arte.

— Mult mai dificilă decât pictura, părerea mea, spuse Herzog.

— Într-adevăr, mult mai dificilă, exclamă Speer. Nici nu există termen de comparație.

Herzog se strădui să-și înăbușe zâmbetul.

— Domnule colonel, țin să vă felicit pentru realizările dumitale din Franța. Uzinele construite de dumneata produc cantități considerabile de armament pentru Reich. Avem și alte fabrici în plan, și sunt convins că vă veți pune în continuare în valoare îndemânarea și talentul organizatoric. Führerul își pune speranțele în dumneata.

— Sunt onorat să fiu în slujba Führerului.

— L-ai informat pe monsieur Bernard despre uzina de la Fresnes?

— Nu, domnule ministru. Așteptam aprobarea finală a planului.

— Tocmai ai primit-o. Fabrica va juca un rol esențial pentru acțiunile Reichului. Acolo vor fi produse torpilele pentru submarinele noastre. Trebuie să fie extrem de solidă, pentru a rezista bombardamentelor Aliaților. Dușmanii noștri vor face tot ce le stă în putință ca s-o distrugă. E absolut crucial să consolidăm flota de submarine, pentru anihilarea navelor americane. Americanii fabrică armament într-un ritm nebunesc și la o scară pe care Germania nu are cum s-o egaleze. Par să aibă resurse nelimitate.

Lucien își coborî privirea în covor.

— Întreg poporul german apreciază eforturile dumneavoastră, domnule ministru, rosti Herzog, iar în glasul său răzbătea sinceritatea.

— Politica, gauleiterii[8], partidul... te-ai gândi că toți pun umărul la victoria totală a Germaniei? În fapt, duc lupte crâncene, atât cu mine, cât și între ei. Nici măcar Führerul nu mă poate ajuta, rosti Speer cu glas ostenit. Producția e îngreunată de te miri ce prostii. De pildă, felul în care sunt

[8] Conducători ai unor districte din Germania nazistă sau ai unor teritorii ocupate de Germania nazistă (n. red.).

privite femeile în Germania. În alte țări, femeile lucrează în producția de armament, dar nu și în Germania. Majorității femeilor nu le este permis să muncească în fabrică, cică e un afront la adresa feminității, rosti el cu dezgust. Am conceput o nouă armă de asalt automată, dar, cum nu putem să producem suficiente exemplare, armata e nevoită să folosească puști cu repetiție, ca în Marele Război.

— Vă mulțumesc pentru întâlnire, domnule ministru. Vă asigur că voi lucra cu și mai multă sârguință, spuse Herzog în timp ce strângea mâna lui Speer.

— Nu am nicio îndoială. Mult succes, tinere!

Lucien îi întinse mâna.

— Te invidiez, monsieur Bernard. Lucrezi ca proiectant. De la o vreme încoace, n-am jucat decât rolul birocratului.

— A fost o plăcere, domnule ministru.

— Domnule, aveți mare noroc să locuiți într-un oraș atât de minunat. Führerul mi-a spus odată: „Sunt gata să rad Leningradul sau Moscova de pe fața pământului, fără nicio mustrare de conștiință, dar distrugerea Parisului m-ar fi îndurerat profund”.

Speer îi conduse până la ușa încăperii.

— Dintre toate orașele cucerite, Führerul a avut ochi numai pentru Paris. În iunie 1940, l-am însoțit, alături de sculptorul său personal, Arno Breker, într-o vizită de câteva ore. Am fost la Turnul Eiffel și la mormântul lui Napoleon, zâmbi Speer. Hitler mi-a spus că Viena e un oraș mai frumos, dar nu sunt de acord.

Deschise ușa și puse mâna pe umărul lui Lucien.

— Știți, mai demult am proiectat schițele pentru noul Berlin, iar în mijlocul orașului am trasat un bulevard lung de cinci kilometri, asemănător bulevardului vostru Champs-Elysées.

38.

Adele era pe punctul să atingă orgasmul, când auzi bătăi în ușa apartamentului ei.

— Cine naiba-i la ușă? zbieră Schlegal, la fel de înflăcărat ca Adele, care era deasupra lui.

— Nu te opri, nu te opri, ignoră. La dracu', nu te opri, se tângui Adele.

Dar bătăile erau tot mai rapide și mai hotărâte. Schlegal se opri.

— Fir-ar să fie, ți-am spus că am la dispoziție doar jumătate de oră, rosti Schlegal, înșfăcând-o de braț și aruncând-o din pat ca pe o păpușă de cârpe.

Adele ar fi ajuns direct pe podea dacă nu s-ar fi prins de pătură. Îi aruncă o privire furioasă colonelului Gestapo. Nu era obișnuită să fie tratată astfel de către amanții ei.

— Vezi naibii cine-i la ușă, rosti Schlegal înainte să-și pună perna pe față.

Adele își puse pe ea un halat negru de mătase și merse la ușă.

— Da, da, vin, strigă ea.

Deschise ușa și dădu nas în nas cu Bette, care intră cu zâmbetul până la urechi, știind prea bine că întrerupsese ceva important.

— Ce Dumnezeu faci aici? întrebă Adele.

— Fac mereu întocmai precum îmi spui, șefa. Mi-ai zis să vin aici la douăsprezece treizeci fix, să iau schițele și să i le duc lui André. „Să nu întârzii. André are nevoie urgentă de schițele alea". Îți amintești?

— Nu face pe deșteaptă cu mine. Am avut ceva de rezolvat și am pierdut noțiunea timpului.

Bette intră în salon și se așeză pe canapeaua neagră, în stil *art moderne,* apoi își rezemă picioarele pe măsuța de cafea din oțel inoxidabil, în același stil *art moderne.*

— Ia-ți picioarele de pe măsuță. Apropo, nu ți-a spus nimeni până acum ce picioare mari ai? Ca niște lopeți.

— O să plec imediat. Nu te impacienta, scumpa mea, o să aibă timp suficient să se scoale la loc, rosti Bette.

Adele ieși din birou cu un portofoliu negru la subraț. Bette se ridică de pe canapea și luă portofoliul.

— Ce zici de-un păhărel, așa, pentru drum?

Adele privi cu coada ochiului spre ușa deschisă de la dormitor, apoi încuviință. Bette se apropie de servanta neagră de oțel și-și turnă coniac din belșug.

— Mai lasă o picătură și pentru mine, dacă nu te deranjează, spuse Adele, strângând cordonul halatului în jurul taliei.

Bette zâmbi și plescăi din buze, apoi așeză păhărelul pe blatul servantei.

— Iartă-mă, te rog, pentru coitus interruptus, dar, cum ai spus de-atâtea ori, afacerile sunt afaceri.

— Data viitoare, sună și tu înainte.

— Negreșit. Sau poate o să-ți trimit o telegramă muzicală.

— Ai grijă de tine, rosti Adele monoton, în timp ce-i făcea vânt pe ușă.

— Sper că-ți amintești să vii după-amiază la probă, pe la ora patru. Termini cu el până atunci, nu?

•

Bette ieși pe coridor și auzi ușa trântindu-se în spatele ei. Își lipi urechea de ușa masivă, placată cu lemn, și auzi strigăte în fundul apartamentului. Un zâmbet îi lumină chipul pe măsură ce se îndrepta spre lift. Mai devreme, când traversase salonul lui Adele, aruncase o privire în dormitor și zărise o uniformă neagră întinsă la marginea patului. Negrul era într-adevăr culoarea preferată a lui Adele, însă tunica nu era a ei, și nici chipiul Gestapo ce trona deasupra uniformei.

Nici nu ieși bine din clădire, că trei bărbați îi zâmbiră, ducând mâna la borul pălăriei. Nu era nimic neobișnuit în asta. În luna februarie împlinise treizeci și unu de ani, dar știa că era mai frumoasă acum decât fusese la nouăsprezece ani, când se apucase de modeling. Dacă ar fi crezut în Dumnezeu, i-ar fi mulțumit pentru frumusețea ei nepieritoare. Era convinsă că și la cincizeci de ani avea să lase bărbații cu gura căscată. Bette credea cu tărie în șansă, căreia i se datora faptul că fusese binecuvântată cu această înfățișare, în vreme ce sora ei, Simone, era urâtă ca un buldog. Natura mai dădea greș uneori.

Adesea se cutremura când și-o închipuia pe Simone frumoasă, iar pe ea cu trăsături canine. Se putea întâmpla invers.

Încă de la pubertate, fusese nevoită să alunge bărbații din preajma ei. Bette primea zilnic invitații, chiar și de Paște sau de Crăciun. Pentru Bette, frumusețea era un dar neprețuit. Lăsând la o parte atenția de care se bucura din partea reprezentanților sexului opus, nu era nevoită să stea la cozi la magazine sau să aștepte să primească o masă în restaurantele de lux, nici măcar să plătească, și se trezea mereu cu cadouri în fața ușii. Sărmana Simone n-ar fi putut să-și găsească alesul decât dacă familia ar fi plătit pe cineva să se însoare cu ea sau dacă i-ar fi făcut lipeala cu un nevăzător. Era o fată blândă și bună la suflet, și ar fi fost o soție și o mamă de toată isprava, dar cel mai probabil avea să rămână singură și să ducă o viață nefericită.

Într-o vreme, Bette nu accepta să iasă cu un băiat decât dacă acesta îi găsea un partener surorii sale. Dar, de cum punea ochii pe Simone, băiatul se făcea nevăzut. Simone nu fusese niciodată invidioasă pe surioara ei fermecătoare. Ar fi făcut orice pentru ea. Părinții lor se resemnaseră cu tristul adevăr că Simone avea să rămână toată viața singură și că numai Bette urma să îi binecuvânteze cu nepoței. Însă lucrurile nu stăteau deloc așa. În urmă cu trei ani, doctorul lui Bette o informase că nu putea să aibă copii din cauza unei anomalii uterine. Drept urmare, îi făcuseră o procedură de ligatură de trompe, și cu asta, basta. Vestea zdrobitoare fusese îndulcită de conștientizarea faptului că de acum înainte putea să facă sex oricât dorea fără să rămână însărcinată. Scăpase de o grea povară. Multe dintre prietenele ei manechine erau nevoite să treacă prin calvarul avorturilor ilegale, pentru a nu renunța la carieră și la privilegiile vieții de fotomodel. Niciuna dintre ele nu dorea să crească un copil de una singură, de teamă să nu se acopere de rușine. Oricum, profesia lor era considerată indecentă, și nu doreau să fie repudiate de familie.

Bette coti la dreapta pe strada Saint-Martin, spre atelierul lui André, croitorul lui Adele. Îi lăsă portofoliul, îi dădu câteva instrucțiuni clare și porni spre apartamentul ei de pe strada Payenne. Se opri cu o stradă înainte de blocul ei și bătu la ușa ciocolatierului Denis Borge. Vitrinele magazinului erau acoperite cu obloane. După câteva clipe, cineva trase puțin de oblon, apoi ușa se deschise.

— Bună ziua, Denis! spuse Bette.

— Madmoiselle Bette, ce plăcere! exclamă Denis.

Toți vânzătorii se gudurau pe lângă Bette.

— Am venit pentru bomboane. Sunt gata?

— Desigur, sunt gata de ieri. Nu uit niciodată comenzile dumitale. Înăuntru vei găsi toate specialitățile pe care le-ai dorit.

Denis îi înmânâ o pungă maro de hârtie. Bette scotoci înăuntru după bomboanele înfășurate în staniol.

— Ești un înger, Denis. Mai ușor faci rost de diamante decât de ciocolată în vremurile astea.

— Îți voi onora mereu comenzile. Mademoiselle Bette, ești clienta mea favorită. De aproape un an, vii să cumperi de două ori pe lună. Te invidiez. Mănânci atâta ciocolată și nu te îngrași deloc. Cum reușești?

Bette își coborî rușinată privirea și surâse.

— Metabolismul e de vină. Pot să mănânc oricât doresc. Sunt în stare să mănânc o baghetă întreagă cu unt.

— Eu, unul, n-aș fi în veci capabil de-o asemenea ispravă fără să plătesc prețul, dacă mă-nțelegi, rosti Denis, mângâindu-și burdihanul uriaș.

Bette îl împunse jucăuș, iar Denis râse încântat. Odată cu introducerea rațiilor, negustorii, băcanii și măcelarii parizieni căpătaseră puteri discreționare asupra clienților pe perioada Ocupației, dar pe Bette o tratau mereu cu respect: încă un beneficiu al frumuseții.

— O zi bună, prietene! Ne vedem pe paisprezece.

Bette ajunse la ultimul etaj al clădirii și bătu de trei ori la ușă, așteptă câteva clipe, apoi bătu din nou, tot de trei ori, apoi descuie ușa. De cum intră, rosti cu blândețe:

— M-am întors, micuții mei.

— Asemenea unor animăluțe care ies precaute din vizuini, un băiețel de șase ani și o fetiță de patru ani se iviră în pragul camerei de zi.

— A sosit ciocolata, veniți și luați, gânguri Bette, arătându-le copiilor punga.

Chipurile lor se mai descrețiră puțin, și cei doi luară punga.

— Nu uitați ce v-am spus.

— Jumi-juma, intonară ei într-un glas.

Bette privi încântată cum cei doi se năpustiră asupra bomboanelor. Ca de obicei, copiii îi oferiră și ei o bomboană, pe care Bette o luă și o băgă în gură.

Se întreba adesea dacă ar fi fost în stare să crească doi copii atât de cuviincioși și de politicoși precum copiii familiei Kaminsky. Multă vreme, Bette nu le acordase atenție celor doi copii care locuiau la etajul întâi. Cu domnul și doamna Kaminsky fusese în relații cordiale, cu toate că nu schimbau decât politețurile obișnuite. Dar lucrurile luaseră o întorsătură neașteptată în urmă cu un an, când doamna Kaminsky, însoțită de o altă vecină, se înființase la ea la ușă în toiul nopții.

Femeia tocmai fusese informată prin telefon că poliția franceză urma să-i aresteze întreaga familie și căuta cu disperare o ascunzătoare pentru copiii săi. Bette nu era antisemită, dar știa că sprijinul acordat evreilor echivala cu condamnarea la moarte. Încercă să scape de ei, spunând că nu se pricepe la creșterea copiilor, dar doamna Kaminsky izbucni în plâns și o imploră să o ajute. O doamnă, de altfel distinsă, bine îmbrăcată, care se bucura de respectul lui Bette, devenise peste noapte o cerșetoare îngrozită și nenorocită. Femeia începu să se vaite, apoi căzu în genunchi și-i oferi un teanc gros de bancnote. Ca s-o calmeze, Bette îi spuse să-i aducă pe copii cu tot cu haine.

Câteva minute mai târziu, doi copii înspăimântați, îmbrăcați în pijamale, stăteau în camera ei de zi, ținându-se strâns în brațe. Bette merse la fereastră și zări mașina de poliție oprind în fața blocului. Trei polițiști francezi dădură buzna în clădire. Bette se aștepta să audă urlete și plânsete din scara blocului, dar clădirea era cufundată într-o tăcere stranie. După zece minute, domnul și doamna Kaminsky fură vârâți în mașina de poliție, care demară în trombă. Nu-i mai văzuse de atunci. Bette se întorsese la copii, care stăteau în continuare lipiți unul de altul. Le zâmbi și întinse mâna: „Hai, luați niște ciocolată”. În acea clipă, Bette, pentru care viața era o luptă nemiloasă, își închipuise că acesta era cel mai rău lucru care i se întâmplase vreodată.

În scurt timp, înțelese că fusese cel mai bun lucru care se întâmplase în viața ei.

39.

— Spune-mi, părinte, nu evreii l-au ucis pe Hristos?

— E discutabil, fiule. Dar chiar dacă ei sunt făptașii, tot i-aș ajuta.

Schlegal aprecia îndrăzneala părintelui Jacques. Detestase dintotdeauna preoții, fie ei catolici sau protestanți. Cu toții erau niște neghiobi fățarnici. Agenții lui descoperiseră că bătrânul preot ascundea copii evrei într-o casă din Montparnasse, iar aceștia erau ulterior trimiși pe ascuns în Spania, peste Pirinei. Un alt preot din Carcassonne, care-i escorta pe copii, fusese și el arestat. Schlegal dădea ocol încet scaunului pe care ședea părintele Jacques de la ora două noaptea. Preotul nu părea să fi ostenit câtuși de puțin. Dimpotrivă, întâmpină cu veselie primele raze ale dimineții, care se strecurară în camera de interogatoriu.

— Credeam că strămoșii evreilor l-au forțat pe Pilat să-l condamne pe Iisus la moarte, spuse Schlegal. Voiau să scape de el.

— Hmm, ipoteza asta e susținută de câțiva teologi. Ar putea fi adevărată.

— Și-atunci, de ce să-ți riști viața pentru niște ucigași ai lui Hristos?

— Domnule colonel, dumneata nu înțelegi că toți suntem frați pe acest pământ.

— Frați, rosti Schlegal, izbucnind în râs. Ce nerozie!

Îl disprețuia profund pe bătrânul preot și pe toți neevreii care-i ajutau pe jidani. Și, totuși, erau atâția care-și riscau pielea pentru ei. Nu înțelegea asta în ruptul capului. De ce să te sacrifici pentru paraziții ăștia? Francezi care nu aveau nicio legătură cu evreii înainte de război îi ascundeau acum în poduri sau în șure, știind prea bine ce-i aștepta dacă erau prinși. Era de neînțeles de ce un om și-ar risca viața pentru niște scursuri și niște tâlhari care nu făcuseră decât rău în lume. În urmă cu o săptămână, în timpul unei percheziții lângă Saint-Honore, un jandarm îi dăduse chipiul său unui evreu, ca să-l scape. Amândoi fuseseră prinși și împușcați pe loc. Șocant era însă faptul că francezul nici măcar nu-l cunoștea pe evreu. Fără îndoială,

planeta ar fi fost un loc mai bun fără evrei. Iar în Paris, el și ceilalți ofițeri Gestapo se străduiau din răsputeri să ducă acest plan la îndeplinire.

— Câți copii ai ajutat să fugă în Spania, părinte?

— Recunosc că mândrie că am ajutat deja câteva sute, rosti părintele Jacques, zâmbind cu gura până la urechi.

Expresia de îngâmfare de pe chipul preotului îl scoase din sărite pe locotenentul Voss, care asista la interogatoriu din umbră. Acesta îl pocni atât de zdravăn în falcă, încât bătrânul se prăbuși la podea.

— Te rog, Voss, spuse Schlegal. Chiar nu era necesar. Părintele Jacques a tras Reichul pe sfoară și, firește, e foarte mândru de isprava lui. Lasă-l să-și savureze triumful.

Voss pufni, îl înșfăcă pe preot de guler și-l trase înapoi în scaun, după care se duse în spatele colonelului și își încrucișă brațele.

— Părinte, iartă-l pe locotenentul Voss. E cam morocănos, fiindcă n-a luat micul dejun. Așa că mărturisește-ți, te rog, păcatele, ca să poată și omul să mănânce.

Preotul își masă obrazul, apoi îl fixă pe colonel cu o privire sfidătoare.

— În cazul ăsta, mi-e teamă că va îngheța iadul înainte să-și mănânce locotenentul Voss micul dejun.

Riposta preotului îl impresionă pe Schlegal, care îl disprețuia pentru ceea ce făcuse, și în același timp îl respecta. Se întreba dacă un preot mai tânăr ar fi fost la fel de insolent ca bătrânul acesta ajuns la apusul vieții. Oare ar mai fi avut această atitudine dacă ar fi avut viața întreagă înainte?

— Să înțeleg că dacă-ți dau drumul, n-o să te cuminți, spuse Schlegal, zâmbind larg.

Părintele Jacques râse în hohote pentru câteva clipe, iar Schlegal îi ținu isonul.

— Ești tare amuzant, domnule colonel. Mai că te-aș plăcea, dacă n-ai fi un porc de ofițer Gestapo.

Schlegal izbucni într-un râs isteric auzind această remarcă. Voss urmărea încruntat scena.

— Vai, părinte Jacques, rosti Schlegal cu lacrimi în ochi. Mai că-mi pare rău că nu sunt catolic.

— Dar faci deja parte dintr-o Biserică, domnule colonel, în fruntea căreia stă însuși Satan, Herr Hitler.

Schlegal se duse la preot și se aplecă deasupra lui, punând mâna pe genunchiul bătrânului.

— Cum spuneam, părinte, în ultima vreme ai fost foarte ocupat să ascunzi progeniturile jidanilor. Îmi închipui că ai ostenit rău de tot. Așa că o să fac ceva special pentru tine.

— Ai de gând să mă convertești la iudaism?

Voss se repezi la preot, dar Schlegal îi făcu semn să se retragă.

— E cazul să faci o călătorie, părinte. Să te odihnești. Așa că am aranjat un concediu pentru tine.

— Ce drăguț din partea ta!

— Ai fost vreodată în sud-vestul Poloniei? O țară minunată. Cred că o să-ți placă. Aer curat. Copaci. Natură. Ca un soi de azil. Unul cu mulți evrei, și, cum tot îți plac evreii atât, o să te simți ca acasă.

— O idee minunată! Ceva îmi spune că o să plec îndată.

— Într-adevăr. În două minute vei porni la drum. Dar încă ceva. Bag de seamă că n-o să-mi spui dacă și alții, în afară de părintele Philippe, îi ajută pe evrei.

Părintele Jacques se mulțumi să zâmbească.

— Nu pot să spun că mi-a făcut plăcere, domnule colonel, dar chiar m-a distrat discuția asta cu dumneata. Ba încă trag nădejde că atunci când vei muri și vei arde în flăcările iadului, n-o să suferi prea rău. Mă rog pentru tine, fiule.

— Ce frumos din partea ta! A fost o plăcere să te cunosc părinte. Rareori dau peste oameni curajoși. Voss te va conduce direct spre tren. Mi-e teamă că pe durata călătoriei cu trenul vei sta cam înghesuit și nu foarte confortabil.

— Da, din câte-am auzit, condițiile din trenurile voastre nu-s la standardele franțuzești. Se zvonește că încap câte două sute într-un singur vagon.

— În vreme de război, trebuie să faci sacrificii.

Părintele Jacques știa că întâlnirea se încheiase, așa că se ridică în picioare. Făcu o plecăciune scurtă în direcția lui Schlegal și se întoarse spre Voss.

— Herr Voss, sunt gata să pornesc spre Drancy.

— Am vești bune, părinte, rosti Voss, zâmbind. Nu mai e nevoie să mergi la Drancy, poți să iei trenul numaidecât.

— Așa-i, ți-am rezervat o cușetă într-un expres, adăugă Schlegal. Drumu-i lung, dar am auzit că la destinație te așteaptă un duș cald și plăcut.

40.

— Ai căzut în veceu și te-ai înecat? răcni Alain.

Îl auzi pe Pierre trăgând apa și descuind ușa. Alain stătea rezemat de perete când puștiul ieși de la toaletă.

— Ce naiba făceai înăuntru? Mi s-a părut că vorbeai păsărească. Ce limbă era aia?

Pierre îi zâmbi lui Alain.

Lui Alain nu-i plăcuse puștiul din clipa în care îl întâlnise. Inițial, Pierre trebuia să facă pe curierul și să dea cu mătura, dar Lucien începuse să-i dea lecții de desen, chipurile, să-i mai ușureze munca lui Alain, ceea ce și făcuse. Nu demult, Lucien afirmase că băiatul are chemare pentru arhitectură, fapt care-l irita la culme pe Alain. Adevărul era că puștiul de numai treisprezece ani prindea din zbor și trecea iute la sarcini tot mai complicate. Era tot mai iscusit în trasarea liniilor și avea simțul detaliului, atât de important în arhitectură.

Pierre se întoarse la masa de desen și începu să schițeze planul mezaninului pentru fabrica din Tremblay. După ce termină cu toaleta, Alain merse la Pierre.

— Liniile tale nu sunt suficient de pronunțate, îl atenționă el.

— Așa-i, ar putea fi mult mai pronunțate, răspunse Pierre voios.

Pierre primea întotdeauna sfaturile cu recunoștință, ceea ce-l scotea din minți pe Alain, care îl punea pe băiat la tot soiul de munci și îl ocăra întruna, însă numai când nu era Lucien prin preajmă.

— Ce tot bombăneai în baie? Parcă vorbeai în chineză.

— Spuneam doar Ave Maria… în latină.

— Nu mi s-a părut că vorbeai în latină. Am fost ministrant în copilărie, așa că recunosc latina.

— În orice caz, a fost în limba latină.

— Te rogi tot timpul la budă?

— E singurul loc intim din tot biroul, nu crezi?

Alain se uită țintă la băiat. Era ceva suspect în toată afacerea asta. Băiatul apăruse de nicăieri. Lucien îi spusese că Pierre era fiul unui prieten care murise pe front în 1940. Încercase să lege

apariția lui de întâmplările stranii din căsuța lui Manet. Alain încă nu izbutise să pună lucrurile cap la cap. Îl urmărise pe Lucien de câteva ori, dar nu aflase nimic. Cel puțin o dată pe săptămână scotocea biroul șefului său în căutare de hârtii suspecte, precum schița șemineului, dar nu găsise nimic. Nu era ușor să-și vâre nasul peste tot când afurisitul ăla de puști era mereu prin preajmă.

— Zici că ești catolic?

— Dar ce credeai că sunt, arab? i-o întoarse Pierre cu o îndrăzneală neașteptată.

— Unde ai mers la școală înainte să vii la Paris?

— Sf. Bernadine din Toulouse.

— Cum l-a cunoscut taică-tău pe Lucien?

— Au fost prieteni în Paris și erau amândoi înrolați în Divizia 25 când au invadat nemții.

— Unde era campată Divizia 25?

— Pe Linia Maginot.

— Ce grad avea tatăl tău?

— Locotenent.

— Și nu mai ai pe nimeni?

— Pe nimeni. Tata și mama sunt morți. La fel și fratele meu, Jules.

— Groaznic. Ce-o să se aleagă de tine?

Pierre ridică din umeri.

Alain se întoarse la birou. Voia ca Pierre să dispară de acolo, dar știa că asta nu avea să se întâmple prea curând. Alain nu avea încotro, trebuia să-l suporte. Dar, între timp, putea să profite din plin de situație. Nu avusese niciodată servitori în familie, dar acum avea unul.

— Hei, tembelule. Du-te să-mi iei un pachet de țigări.

41.

— O să prind pilastrul în balamale chiar în vârf, ca să poată fi ridicat. Are aproape jumătate de metru în diametru, suficient cât să acopere ascunzătoarea. Sper că oaspetele tău nu e gras.

Manet și Lucien se aflau în salonul unei vile de pe strada Bassano. Era un apartament luxos, decorat cu stucatură alb-aurie și cu parchet de lemn lăcuit. În dreptul pereților se înălțau pilaștri în stil clasic – niște coloane paralelipipedice adânci de cincisprezece centimetri și înalte de patru metri care împărțeau panourile din lemn în mai multe secțiuni întinse. Lucien găsise soluția de cum intrase în apartament și zărise pilaștrii.

— Se poate face? întrebă Manet.

Lucien deslușì îngrijorarea din glasul bătrânului. De la tragedia din șemineu, Manet se cam îndoia de el, cu toate că n-ar fi recunoscut asta nici în ruptul capului.

Lucien examină încă o dată pilastrul de sus până jos.

— Da, o să meargă. Pilastrul trebuie scos cu grijă și reasamblat. Va fi ridicat de jos pentru ca oaspetele să intre pe sub el în ascunzătoarea care va fi săpată în cărămidă. Înăuntru vom monta un zăvor, ca și în cazul treptelor. Dar trebuie lucrat cu migală, pentru ca balamalele să pice exact unde trebuie.

— N-ai de ce să-ți faci griji în privința asta. Dă-ne proiectul și ne ocupăm noi de restul.

Ajutat și de Manet, Lucien măsură pilastrul și cornișa de deasupra. Cei doi se îndreptară apoi spre intrare, unde se întoarseră să arunce o ultimă privire ascunzătorii.

— Locul ăsta e superb. Dumneata îl deții? întrebă Lucien când intră în Citroën.

— Nu, e-al unui coleg din Paris, care m-a rugat să nu-i divulg identitatea, desigur.

Lucien porni mașina, dar opri brusc motorul și se întoarse către Manet.

— Aș vrea să-i transmiți părintelui Jacques că băiatul va rămâne în grija mea. Pot să-l protejez. E mai în siguranță cu mine decât dacă ar încerca să treacă granița fraudulos în Spania sau în Elveția. Îi comunici asta, te rog?

— Probabil că părintele Jacques nu mai e printre noi.

Lucien nu era deloc surprins. Era doar o chestiune de timp până la arestarea lui.

— Când l-au ridicat?

— În urmă cu câteva zile, împreună cu șase copii evrei. I-a turnat cineva, și cei din Gestapo au venit să-i aresteze. Se ascundeau în podul casei, dar unul dintre copii a început să plângă, și așa i-au găsit.

— Crezi că le-a spus ceva?

Manet râse.

— Nici gând. Probabil i-a trimis la mama dracului.

— Ești sigur?

— Nu-ți face griji, Lucien. Avem oameni de legătură în sediul central al Gestapoului. Te asigur că nu le-a spus nimic.

— Când zici „avem”, te referi la Rezistență?

— Ar fi mai bine să nu întrebi.

— Mi-era simpatic părintele Jacques. Un preot cu mult tupeu.

— Așa-i, spuse Manet, râzând cu poftă. Ar fi surprins să afle ce mi-ai spus în legătură cu Pierre. El nu credea că ai curaj.

Vorbele lui Manet îl mâhniră profund pe Lucien, care își coborî privirea în podeaua mașinii.

Manet își dădu seama imediat de gafa comisă și își plecă rușinat capul.

— În vreme de război, oameni pe care toți îi știau niște lași au dat dovadă de mult curaj. Decizia ta de a-l ascunde pe Pierre l-ar fi surprins probabil pe părintele Jacques, dar pe mine nu mă surprinde.

Împăcat cu aceste vorbe, Lucien porni mașina.

— Mă bucur să-l am pe Pierre alături. E un puști de toată isprava. Isteț, muncitor și bine-crescut. Mi-ar fi plăcut să fiu așa la vârsta lui. Pe deasupra, mai e și înzestrat. S-ar putea orienta spre arhitectură când crește. În fiecare zi îl învăț câte ceva într-ale profesiei.

Manet privea în zare prin parbrizul mașinii, pufăind din pipă.

— Curios pe ce cărări ne duce viața. Pierre rămâne fără familie, apoi te întâlnește pe tine, care-i deschizi noi orizonturi. Mă fascinează faptul că viețile noastre se află la voia destinului.

— Nu mai e atât de rușinos și de tăcut ca înainte, și mă bucur tot mai mult de compania lui. Îmi place să-l duc la cinema.

Zâmbetul și râsetele lui îmi oferă mult mai multă satisfacție decât pelicula în sine.

— Mă bucur că vă înțelegeți așa bine. Ce spune madame Bernard de toată situația? Îmi închipui că e și ea bucuroasă să aibă grijă de-un copil.

Lucien opri mașina la intersecția cu Champs-Elysée, așteptând să treacă parada militară. În fiecare zi, la ora unu, fie vreme bună sau rea, nemții defilau pe artera principală a orașului, cu fanfară și tot tacâmul, pentru a le reaminti parizienilor cine deținea puterea. În opinia arhitectului, era o armă psihologică la fel de eficientă ca și interdicția.

Ca să nu consume benzină de pomană, Lucien opri motorul și își întoarse privirea către Manet.

— Ne-am despărțit chiar înainte să vină băiatul la birou. Am urât mereu expresia „tot răul spre bine”. Dar poate că-i mai bine așa. Uite cu ce m-am procopsit.

— Fiul pe care nu l-ai fi avut niciodată.

— Căsnicia noastră a fost umbrită de faptul că n-am avut copii. Da, recunosc că Pierre e fiul pe care nu l-am avut niciodată. Îmi place să am grijă de el.

— Unde mai pui că i-ai salvat viața.

Parada trecuse de intersecție, astfel că jandarmii redeschiseră traficul. Când Lucien porni motorul și puse mâna pe schimbător, Manet așeză palma peste mâna lui.

— Cei pe care i-ai ajutat îți sunt pe veci recunoscători, dar mai sunt mulți alții în primejdie.

— Sunt gata să ajut, monsieur, rosti Lucien înainte să demareze.

42.

— Fir-ar să fie, sunt pe aici pe undeva, dacă-ți spun.

— Dom colonel, am întors casa pe dos, am scotocit în fiecare cotlon și pe sub fiecare piesă de mobilier, rosti căpitanul Bruckner.

— Idiotule. Evreii sunt pe undeva prin casă, în spatele vreunui perete sau sub parchet, răcni Schlegal, plimbându-se de colo colo ca un leu în cușcă. Folosește-ți imaginația, omule.

— Nu vă faceți griji, dom colonel, o să-i găsim, îl asigură Bruckner, rostind vorbele pe care Schlegal voia să le audă.

Căpitanul se întoarse în căsuță, zbierând cât îl ținea gura. Schlegal adora să-i vadă pe Bruckner și pe subalternii lui dându-se de ceasul morții ca să-i îndeplinească ordinele. Nu doar spaima le dădea ghes – cu toții îl credeau țicnit, ceea ce era și mai bine. Bruckner era cu atât mai supus cu cât se temea să nu piardă mult așteptata permisie de două săptămâni în München. Ca să-l tortureze puțin, Schlegal îl amenința constant că avea să-i anuleze permisia. Bruckner ieși din casă ca să-l asigure pe colonel că oamenii lui răscoleau din nou interiorul. Brusc, Schlegal se opri din mers și se apropie la o palmă de chipul căpitanului.

— Căpitane, trimite după baroase și răngi. Pune-ți oamenii să meargă în șopronul din spatele casei și să ia cu ei orice ustensile găsesc pe-acolo. Trimite-i apoi în casă și spune-le să bată în pereți. Dacă sună a gol, spargeți pereții. Și desfaceți toate scările. Hai, dă-i drumul, domnule, sau poți să-ți iei adio de la Marienplatz. Din câte-mi aduc aminte, *e* în München, nu?

În timp ce Bruckner alerga și răcnea ordine în stânga și în dreapta, Schlegal se întoarse la mașina lui de serviciu. Se rezemă de capotă, aprinse o țigară și scrută casa. Cercetă cu atenție fațada, în căutare de posibile ascunzători. Arhitectul ascunzătorii de sub trepte din casa lui Adele era foarte viclean. Spațiile secrete erau aproape imposibil de găsit. Individul era fără îndoială foarte mândru că reușise să păcălească poliția secretă. Ingeniozitatea treptelor îi demonstra că se confrunta cu un adversar redutabil, care nu avea să comită gafe din

neglijență. Gândul că alți evrei stăteau bine mersi în ascunzătorile acestui individ îl scotea din minți. Presimțirea acesta nu-i dădea pace de când descoperise treptele. Era atât de obsedat de chestiune, încât nici nu mai putea să și-o tragă cu Adele în acel dormitor.

Schlegal intră în casă, cu mâinile încrucișate la spate. Soldații se apucară să verifice pereții. Zgomotul a douăzeci de oameni bătând în pereți aducea cu un cor de ciocănitori zălude. Câțiva dintre ei dădeau jos tencuiala și spărgeau scândurile de lemn pentru a găsi scobiturile din perete. În casă se ridică un nor de praf și moloz. Doi soldați smulseră peretele din spatele unor trepte, la parter. Altul se sui pe-o scară în salon și lovea tavanul. Un sergent smulse lambriurile de mahon de pe pereții antreului. Un locotenent îndepărtase tencuiala peretelui din sufragerie cu ajutorul ciocanului, dezvăluind un zid de cărămidă în care lovea frenetic. Bruckner urlă la el, spunându-i că nu era nimeni acolo. Din cameră în cameră, Schlegal făcu înconjurul parterului, inspectând operațiunea de demolare.

— Ieșiți afară, micuții mei jidani, oriunde-ați fi. Știu că sunteți aici, țipa Schlegal cât îl ținea gura. Dacă ieșiți în clipa asta, o să fie mult mai ușor pentru voi.

Era, firește, o minciună, dar Schlegal promitea adesea să fie indulgent cu victimele sale în schimbul cooperării. Nu le trata niciodată cu blândețe, dar spre surprinderea lui, mulți îl credeau.

— Ieșiți, dragilor, ieșiți, zbieră el, încercând să acopere larma dimprejur.

Misiunile acestea începeau să-i placă. Era tot mai încântat de perspectiva descoperirii evreilor, ca atunci când era mic și se juca de-a v-ați ascunselea. Se aștepta ca evreii să apară din clipă în clipă în spatele vreunui perete spart. Și-i închipuia chicotind și strigând încântați, așa cum obișnuiau să facă verișorii lui din Mannheim când erau descoperiți. Amintirea acelor clipe îi aduse zâmbetul pe buze. Adora să meargă în vizită la verișorii săi în vacanța de vară și de Crăciun. Mâncau pe săturate și se distrau pe cinste.

— Dați-i zor, oameni buni! Primul care-i găsește primește o ladă – atenție, o ladă întreagă, nu o sticlă – de șampanie, strigă Schlegal încântat.

Ritmul demolării se înteți, iar Schlegal râse cu poftă.

— Bruckner, dacă-i găsești, primești *trei* săptămâni permisie.

La auzul promisiunii, căpitanul apucă ciocanul și începu să spargă peretele din spatele unei debarale, împrăștiind moloz pe toată uniforma de pe el. În fața casei opri un camion din care coborâră vreo doisprezece soldați înarmați cu baroase și răngi. De cum intrară, Bruckner le dădu niște ordine, și zgomotul deveni asurzitor.

— O să vă găsim, dragii mei șoricei jidani. Sau mai bine zis, șobolani, urlă Schlegal.

Trei ore mai târziu, operațiunea de căutare nu dăduse încă niciun rezultat, iar veselia colonelului se preschimbase în furie. Pereții fuseseră cercetați centimetru cu centimetru. Nicio încăpere nu rămăsese întreagă. Aproape tot tavanul zăcea prăbușit la podea. Scările fuseseră demontate treaptă cu treaptă. Scândurile fuseseră smulse din parchet, dezvăluind spațiile prăfuite dintre căpriori, unde mișunau insectele. Dulapurile din bucătărie fuseseră distruse. Interiorul cuptorului uriaș fusese temeinic verificat. Până și coșurile de pe acoperișul casei fuseseră dărâmate, în caz că evreii se ascundeau în hornurile casei. Bruckner se ferise să dea ochii cu Schlegal în ultima oră, dar în cele din urmă își luă inima în dinți și merse la el. Colonelul stătea în bucătărie, gata să plesnească de furie.

— Mai vezi tu Münchenul la paștele cailor, domnule.

— Dom colonel, nu-s aici. Dacă nu i-a înghițit pământul, au fugit cel mai probabil înainte să venim noi.

— Rahat, făcu Schlegal.

Azvârli o bucată de lambriu prin încăpere, apoi lovi o bucată de tencuială cu cizma sa neagră, acoperind-o cu un strat fin de moloz. Se duse la fereastră și scrută grădina luxuriantă.

— Ascultă la mine, încă sunt aici.

— Îmi pare rău, dom colonel, dar sunt de negăsit.

Schlegal își întoarse privirea către Bruckner. Îl bătu părintește pe umăr și zâmbi.

— Atunci dă foc la casă. Fumul o să-i scoată, sau pur și simplu îi lăsăm să ardă, dacă nu vor să iasă din ascunzătoare. O să scotocim prin ruinele casei și-o să-i găsim. Arde casa din temelii.

Căpitanul nu crâcni. Era o cale simplă și rapidă de a pune capăt întregii harababuri, ca să se întoarcă și el în Paris, unde-l așteptau un pat cald și o prostituată franțuzoaică pe nume Jane. Mai bine făceau asta de la bun început. Soldații dădură fuga la

camioane și se întoarseră cu canistrele de benzină. După câteva minute, întreaga căsuță era stropită cu benzină. Sub privirile lui Schlegal, Bruckner îi făcu semn soldatului din prag, care aprinse un chibrit și-l aruncă în antreu. Casa luă foc în câteva secunde. Afară se înserа, iar văpăile care se înălțau din acoperișul căsuței se profilau în chip sublim pe cerul întunecat. Soldații istoviseră tot demolând fără rost, așa că Bruckner le dădu voie să se întindă pe iarbă sau în camioane și să privească spectacolul. Flăcările aruncau o lumină stranie, portocalie, pe chipurile lor. Schlegal se aștepta să audă țipete dintr-o clipă în alta, dar auzi doar trosnetul flăcărilor. Cum incendiul avea să țină o noapte întreagă, Schlegal le ordonă soldaților să se întoarcă în Paris.

•

Nemții o luaseră pe Juliette Trenet pe nepregătite; tânăra ațipise când soldații opriseră în fața casei. Se trezise buimacă și nu-și amintise pe moment unde era ascuns rucsacul, dar îl găsise sub masa uriașă de măcelar din mijlocul bucătăriei. Nici nu trăsese bine tava și grilajul deasupra ei, că nemții spărseseră deja ușa de la intrare cu ceea ce părea a fi un berbece de metal. Chiar și cu tava de apă deasupra ei, auzise zarva pe care o făceau soldații întorcând căsuța cu susul în jos și spărgând pereții și tavanul în căutarea ei. Nu-i venea să creadă că tot acel efort era pe seama ei. Poate căutau totuși pe altcineva.

Nemții intrară în bucătărie și răsturnară masa uriașă, care se prăvăli cu zgomot la podea, făcând-o pe Juliette să tremure de frică. Tropotul cizmelor la câțiva centimetri deasupra ei era insuportabil. Ca să nu izbucnească în urlete, fu nevoită să-și înfigă pumnul în gură. Adâncitura de sub gura de scurgere îi oferea suficient spațiu cât să stea cu brațele în jurul trupului, însă avea doar un metru și jumătate adâncime, forțând-o să stea ghemuită pe o pernă. Înspăimântată de-a binelea, închise ochii și își duse genunchii la piept, ghemuindu-se în poziția fetusului și tremurând din toate încheieturile.

Faptul că toate acestea se întâmplaseră din senin o zdruncinase complet. Șederea ei în căsuța aceea confortabilă fusese plăcută, aproape ca un concediu permanent, infinit mai agreabilă decât traiul din cușca leilor. Încă se minuna cât noroc avusese să descopere acest loc. Iar acum urma să moară. Zgomotul și vânzoleala păreau să nu se mai sfârșească, iar soldații tropăiau întruna pe gura de scurgere. Juliette își lăsă

mâinile moi și începu să plângă. Cu un efort supraomenesc își înăbuși imboldul de a țâșni în picioare și de-a izbi tava de deasupra cu creștetul capului, azvârlind-o cât colo și băgându-i în sperieți pe soldați. Avea de gând să zbiere: „Aici sunt, naziști afurisiți! Ucideți-mă ca să încheiem odată toată tărășenia”.

Dar tocmai atunci simți o mișcare în pântec, urmată de alta. Juliette își pipăi pântecul dezvelit. Unde naiba-i stătea capul? „În mine trăiește un om de știință”, își spuse ea, „care are nevoie de ajutorul și de îndrumarea mea”. Bucuria de a-i oferi pruncului ei primul microscop. Clipa în care avea să absolve magna cum laude. Iar peste patruzeci de ani urma să meargă la Stockholm, când Marie sau Pierre avea să câștige Premiul Nobel. Viitorul se anunța atât de luminos. Surâse și hotărî să nu se predea în ruptul capului ticăloșilor de naziști. Juliette nu avea nici cea mai mică intenție să-și încheie socotelile cu viața.

Apoi deveni brusc conștientă că toată larma din jur amuțise. Își înălță ochii către tava de sub scurgere, de parcă prin ea ar fi putut vedea drept în bucătărie. După un sfert de oră în care nu auzi niciun zgomot, își spuse că nemții se lăsaseră păgubași. Manet îi spusese să aștepte o oră până să iasă din ascunzătoare. Însă tocmai atunci, simți, vag, miros de fum. De la o clipă la alta, mirosul devenea tot mai puternic. Fără să mai stea pe gânduri, Juliette se răsuci și se târî cu capul înainte prin deschizătura tunelului ce pornea din adâncul ascunzătorii. Tunelul măsura numai jumătate de metru în diametru, astfel că Juliette și rucsacul ei de-abia încăpeau în el. Având grijă să nu atingă pământul reavăn cu burta, înaintă târâș-grăpiș prin bezna tunelului de douăzeci de metri, ca o cârtiță turbată. O forță uriașă, nevăzută, o propulsă înainte ca pe o săgeată. Pământul negru i se lipea de mâini și de haine. Se temea că tunelul se va surpa dintr-o clipă în alta, îngropând-o de vie. Atât de aproape de izbăvire, și, totuși, condamnată la moarte. Dar pe măsură ce înainta, observă că tunelul era bine construit, prevăzut cu scânduri de susținere deasupra și pe lateral. Când zări luminița de la capăt, zâmbi, dar, pe măsură ce se apropia de ieșire, o cuprinse teama că nemții o așteptau deja afară. Oare gloanțele aveau să o ucidă pe loc, sau avea să îndure o moarte lentă și dureroasă?

•

Dis-de-dimineață, fumul încă se înălța din ruinele casei pe când oamenii lui Schlegal scormoneau printre dărâmături. Când Schlegal ajunse, două ore mai târziu, la fața locului, Bruckner îl informă că nu descoperise niciun cadavru. Schlegal le ordonă de îndată oamenilor să se împrăștie și pași printre ruine. Mai că se aștepta să dea peste un cadavru carbonizat, dar nu găsi nimic. Ajunse în locul unde nu demult fusese bucătăria și aprinse o țigară. Stinse chibritul și-l aruncă în ceea ce părea a fi o gură de scurgere. Ceva însă nu era în regulă cu scurgerea. Sub grilaj se zărea o tavă de metal, puțin adâncă și goală. Schlegal aruncă țigara, apoi îngenunche și trase grilajul, care era prins de tavă. Dedesubt se căsca o gaură întunecată. Colonelul puse grilajul deoparte, își scoase chipiul și își băgă capul în gaură. Apoi aprinse un chibrit și în lumina lui zări un tunel. Se ridică în picioare, zâmbind. Tava fusese probabil umplută cu apă câtă vreme soldații cotrobăiseră prin casă. Nu-i dăduseră importanță pentru că dădea impresia unei scurgeri obișnuite. Apa se evaporase în timpul incendiului. Schlegal bănuia că ieșirea tunelului era undeva în fundul grădinii, ascunsă de răsadurile dese de flori. Evreul scăpase când ei erau încă în casă.

Schlegal aprinse încă o țigară și se întoarse încet la mașină.

— Afurisitul ăsta e sclipitor, rosti el, zâmbind.

•

De pe o culme aflată la trei kilometri depărtare, Juliette încă mai zărea coloana de fum ce se înălța încet deasupra pădurii. Nu o așteptase nimeni la ieșirea din tunel, pe înserat, așa că o luase la fugă prin pădurea deasă, împiedicându-se și căzând de nenumărate ori cu fața la pământ. Își întoarse privirea și zări o coloană de foc galben-portocalie ce lumina pădurea pe o rază de sute de metri. Când simți că e în afara oricând pericol, se ghemui istovită lângă un buștean și se odihni. Își lăsă capul pe mușchiul verde și răcoros ce se întindea pe bușteanul putrezit și dormi până în zori.

Manet îi prezentase un plan de rezervă în caz că ascunzătoarea era descoperită, și Juliette trebuia să-l respecte cu sfințenie. Își luă rucsacul în spate, aruncă o privire la pântec și îl mângâie, apoi porni în pas lent. Nu se mai temea de nimic. Era convinsă că aveau să scape cu viață.

43.

— Deci, cine-i tipul ăsta nemaipomenit? Nu-ți stă-n fire să faci nebunii în timpul zilei.

Adele se foi neliniștită pe scaunul de fier negru al cafenelei. Bette găsea amuzant faptul că întrebarea o iritase pe șefa ei și așteptă răbdătoare ca Adele să îndruge o minciună bine ticluită. O fascinase mereu să-i vadă pe oameni mințind, născocind tot soiul de povești în câteva clipe. Unii se pricepeau de minune la asta. De pildă, Etienne, amantul ei de anul trecut, care scornea câte o minciună convingătoare în două-trei secunde. Bette îi admira pe mincinoșii desăvârșiți.

Adele luă o gură de vin și își șterse buzele cu un șervețel. Era un mod isteț de a trage de timp, până-și ticluia povestea.

— Un funcționar de stat căruia i s-au aprins călcâiele după mine.

— S-ar putea să-ți folosească un amant cu influență.

— Într-adevăr, mi-a deschis câteva uși.

— Cum e? Înalt? Chipeș? Bun la pat?

— Toate la un loc, rosti Adele nerăbdătoare. E unul dintre cei mai buni amanți ai mei. Ai văzut noile schițe?

Bette nu avea de gând s-o lase cu una cu două.

— Bănuiesc că e căsătorit.

— Dacă vrei să știi, e căsătorit, domnișoară Băgăcioasă. Cum rămâne cu André?

— Sunt sigură că va termina până mâine. Mi-a promis doar. De cât timp îl cunoști?

— Nu de mult, spuse Adele, luând o gură de vin.

— Și pentru cine lucrează? Pentru guvernul francez sau german?

Adele o fixă pe prietena ei cu o privire înghețată.

— Francez.

Bette nu avea înclinații patriotice, dar în clipa aceea era scârbită de Adele. Pentru francezi, orice femeie care întreținea raporturi sexuale cu un neamț era o târfă. Bette văzuse cu ochii ei cum erau tratate femeile care le făceau ochi dulci nemților. Zărise o fată râzând și glumind cu un ofițer Wehrmacht. După

plecarea ofițerului, un necunoscut venise la masa fetei și îi cârpise din senin o palmă, fără nicio explicație. Se considera că nicio fată provenind dintr-o familie respectabilă nu s-ar fi culcat cu un neamț.

Adele era excepția de la regulă, femeia educată și înstărită care sărise în pat cu inamicul. Și nu cu orice inamic, ci cu un ofițer Gestapo. Era ca și cum ți-ai fi tras-o cu diavolul în persoană. Adele nu era atât de nătângă încât să-și mărturisească aventura cu ofițerul Gestapo. Ar fi fost pură sinucidere. Bette și-o închipui pe șefa ei chelă și zâmbi. Existaseră represaliile împotriva femeilor care se întrețineau cu nemții. Toamna trecută, câțiva bărbați cotonogiseră un ofițer german într-o cafenea și o lăsaseră pe însoțitoarea lui fără păr pe cap. Cum nimeni nu voia să-i vândă o perucă, fata se dăduse la fund o vreme, așteptând să-i crească părul la loc. Adele era o femeie extrem de înfumurată, chiar și pentru un fost manechin, astfel că, în accepțiunea ei, mai bine-i luai gâtul decât s-o razi în cap ca pe-o oaie și s-o lipsești de minunatele-i plete blonde. Adele era fără îndoială conștientă că se juca cu focul.

Bette înțelegea acum de unde făcuse rost Adele de materiale în aceste vremuri de restriște. Pesemne șefa ei își închipuia că trecuse de partea învingătorilor, dar nemții nu se descurcau prea bine în ultima vreme. Nu mai erau la fel de invincibili precum îi crezuse lumea. Oamenii vorbeau pe la colțuri de Eliberare.

Bette se pregătea să treacă din nou la atac, dar tocmai atunci, Lucien Bernard se ivi în spatele lui Adele și începu să-i mângâie părul blond. Adele se răsuci brusc pe scaun.

— Lucien, scumpule. Pe unde-ai fost? Nu m-ai sunat de-o veșnicie.

— Am încercat să te sun de mai multe ori, rosti Lucien, dar glasul său firav făcea ca vorbele lui să nu fie prea convingătoare.

Adele se uită la el și îl prinse de mână.

— Lucien, îți mai aduci aminte de Bette? Mâna mea dreaptă… și stângă.

— Desigur. Ne-am întâlnit la prezentarea de modă, rosti Lucien, luând loc lângă Adele.

Bette nu-l uitase pe Lucien. Îi făcuse o impresie foarte plăcută în acea seară. Dar, cum era amantul șefei sale, nu se putea atinge de el.

— Mă bucur să te revăd, monsieur Bernard.

— Povestește-mi despre ultimul tău proiect, spuse Adele. Ultima oară când am vorbit, proiectai o fabrică de armament, sau ceva de genul ăsta lângă Chatou, nu-i așa?

— În Chaville, scumpa mea. Momentan, proiectez altă fabrică pentru monsieur Manet.

— Ce interesant! rosti Adele, prefăcută.

Lucien îi zâmbi lui Bette, care observă că arhitectul se străduia din răsputeri să nu-și ia privirea de la Adele. Era limpede că nu venise la prezentarea de modă să vadă pălăriile în vogă, iar asta o mulțumi pe Bette.

— Scumpul meu Lucien e unul dintre cei mai talentați arhitecți din Franța, spuse Adele. Chiar mai talentat decât bătrânul ăla nătâng și plicticos, Le Corbusier. Mișelul a fugit în Spania, sau în Elveția, nu mai știu. Unde mai pui că-i urât ca noaptea.

— Urât, dar foarte talentat, Adele. Când lumea vorbea de arhitectură franceză în anii ’20 și ’30, vorbea de Le Corbusier.

— Asta nu-l face cu nimic mai frumos, cu ochelarii ăia negri și rotunzi. Vrea să arate că-i intelectual, sau ce?

— Spune-mi, Adele, n-ai vrea să luăm prânzul undeva în provincie? Știu un han foarte primitor. Ce zici, draga mea?

— Ești un dulce, Lucien, dar am multă treabă în după-amiaza asta. Hai s-o lăsăm pe altă dată.

— Pot să-ți țin eu locul, scumpa mea, spuse Bette. Nu-i mare scofală. Mai trebuie doar să probăm cele două costume negre, de catifea. Iar voi, porumbeilor, puteți să evadați câteva ore. Mi se pare foarte romantic.

Clipe bune, Adele o străfulgeră cu privirea. Bette îi răspunse cu o mină amuzată.

— Foarte drăguț din partea ta, scumpo, dar trebuie să asist la probe, rosti Adele. Nu-i loc de imperfecțiuni pentru prezentarea de săptămâna viitoare. Știi doar că sunt o perfecționistă convinsă.

Bette mai știa că Adele nu asista niciodată la probe, lăsând mereu sarcina respectivă în seama subalternei sale. În după-

amiaza acesta, Adele era probabil ocupată să probeze bărbăția ofițerului Gestapo.

— Așa-i. Știu că te dai în vânt după toate veșmintele negre.

Fără să ia în seamă comentariile ei, Adele se întoarse către Lucien și îl bătu ușor pe mână.

— Am o idee grozavă! Ce-ar fi s-o scoți pe scumpa mea Bette la o plimbare prin provincie? Nu i-ar strica puțin aer curat. N-a mai ieșit de secole din temnița orașului, nu-i așa, dragă?

Cu alte cuvinte, Adele îi arunca niște resturi. Dar Bette era mulțumită. Din câte își dădea seama, Lucien avea potențial. Iar judecând după expresia de pe chipul lui, și el era mulțumit de turnura pe care o luaseră lucrurile.

— La cât să fiu gata? Stau pe strada Payenne, numărul trei, precizâ Bette.

— La ora două?

44.

Lucien se uita la Bette, care dormea lângă el. Era o femeie nespus de frumoasă, și se simțea onorat că făcuse dragoste cu ea. Petrecuseră o după-amiază superbă împreună, luând prânzul și bucurându-se fiecare de compania celuilalt. Era de la sine înțeles că asfințitul avea să-i găsească în pat. În perioada studenției, Lucien fusese total neexperimentat într-ale sexului, iar fetele mai dezghețate cu care se culcase nu se sfiiseră să-i spună asta în față. Dar de atunci exersase și făcuse progrese. Avusese câteva legături amoroase de scurtă durată, apoi se însurase cu Celeste și urmaseră șapte ani de monogamie plictisitoare, până în urmă cu trei ani, când i se aprinseseră călcâiele după Adele. Găsea ideea de a avea o amantă foarte captivantă. Pe deasupra, vădea maturitate și cosmopolitism. Întâlnirile secrete aduceau o pată de culoare vieții sale cenușii.

Însă Bette era o amantă mult mai înflăcărată și mai agresivă decât șefa ei. Pentru prima oară în viața lui, sexul îi provoca mai mulți fiori decât un contract.

Lucien rezemă perna de tăblia patului și aprinse o țigară, aruncând o privire prin cameră. Pereții albi, strălucitori, cu lambriuri de culoare închisă de nuc, precum și șemineul de piatră dădeau încăperii un aspect intim. Când sosise vremea să facă sex, Lucien își dăduse seama că nu puteau merge la el acasă, din cauza lui Pierre. Nu putea să-l trimită pe băiat la plimbare o după-amiază întreagă. Inițial, crezuse că aveau să meargă la Bette acasă, dar se pare că în apartamentul ei locuiau niște rude de la țară, așa că închiriaseră o cameră la hanul unde luaseră prânzul. Lucien se întinse și o mângâie pe minunatul ei păr castaniu, iar Bette dădu semne că se trezea. Tânăra căscă și deschise ochii. Când îl zări pe Lucien, zâmbi somnoroasă.

— Cred că am pornit cu dreptul, șopti ea, mângâindu-l pe obraz.

— Așa bag de seamă, mademoiselle.

— Fără îndoială, ai potențial.

Vorbele ei îi gâdilară orgoliul, iar Lucien izbucni în râs. Se ghemui lângă Bette, îmbătat de mireasma și de căldura trupului ei. Întâlnirea aceasta fusese deopotrivă neprevăzută și binevenită. O relație amoroasă i-ar fi alungat grijile din minte, care atârnau deasupra lui ca sabia lui Damocles, gata să cadă în orice clipă. Pesemne două-trei partide de sex pe săptămână aveau să-i îndulcească puțin traiul.

— Mă bucur că am potențial de amant, spuse Lucien.

— Potențial? Dar *ești* deja amantul meu, scumpule. Ce faci joi seară?

— Sunt ocupat, dar pentru tine pot să-mi fac timp. La tine acasă? întrebă Lucien cu speranță în glas.

— Nu, mai bine la tine.

— Nu se poate, se grăbi Lucien să răspundă.

— De ce nu?

Lucien rămase fără glas și nu izbuti să găsească suficient de iute un pretext. Pierre era în fiecare seară în apartament. De altfel, Lucien prefera ca băiatul să nu meargă altundeva decât la birou, de teamă să nu-l ridice patrulele nemțești. De la o vreme, se temea mai mult pentru siguranța lui Pierre decât pentru el însuși. Nenumărați parizieni dispăruseră din senin, și nu se mai știa nimic de ei. Ar fi vrut să se tăvălească cu Bette cât mai des, dar nu în dauna lui Pierre.

— Păi… au venit niște rude în vizită. Ca și la tine.

— De unde? întrebă Bette.

— Din Nantes. Unchiul Emile. Fratele mamei mele. Un bărbat de ispravă.

— Înțeleg. Atunci unde vrei să ne-ntâlnim?

— Hai la Café Hiver. O știi? întrebă Lucien, trecându-și degetele prin părul ei.

— E un local fermecător. Dar ce facem după? Toată seara ne va sta gândul la sex, așa că unde-am putea să mergem?

— Hmm… păi ar fi hotelul Gagnol, de pe bulevardul Parmentier. Foarte confortabil și destul de ieftin, spuse Lucien.

— Am impresia c-ai mai fost acolo. Cu nemaipomenita Adele, cel mai probabil.

— Da, eram atât de înflăcărați în seara aia, că n-am mai avut răbdare să ajungem la apartamentul ei.

— Ah, ce vremuri! Nu-ți pare rău că ai pierdut-o pe fantastica Adele?

— Aventura noastră se apropia oricum de sfârșit. Eram o gustare de care se plictisise. Ce zici, scumpa mea, dorești și felul doi?

— E aproape ora șapte, și trebuie să mă întorc, spuse Bette. Rudele mele se tem probabil să nu fi pățit ceva.

Bette sări din pat și se îndreptă spre mormanul de haine ce zăcea pe podea.

Lucien era vrăjit de silueta ei. Picioare lungi și frumoase și talie îngustă. Spre deosebire de majoritatea manechinelor pariziene, care erau plate în zona pieptului, Bette avea niște sâni rotunzi, minunați. Bette îi surprinse privirea și spuse:

— Nu-i rău pentru o babă de treizeci și unu de ani, nu?

— Nicidecum. Sigur nu vrei să iei desertul? întrebă Lucien, dând așternutul la o parte pentru a-i arăta lui Bette că era gata de acțiune.

— E foarte ispititor, dar nu vreau să întârzii, rosti Bette în timp ce-și prindea sutienul, stârnindu-l și mai mult pe arhitect.

— Sper că ești conștientă că mă obligi să fac un duș rece înainte de plecare.

45.

— Spune-mi unchiule, ce pățesc evreii odată ce ajung la Drancy? întrebă Alain, în timp ce vecinul său, monsieur Valery, era scos din apartament și târât de păr într-un Citroën negru.

În urma lui veneau soția și cei doi copii, împinși de la spate de ofițeri Gestapo îmbrăcați în civil. Mașina demară în trombă, iar Alain se întoarse către unchiul său, care trăgea cu nesaț din țigară. Cei doi urmăriseră scena de pe bancheta din spate a mașinii de serviciu a unchiului său.

Hermann trase adânc din țigară și zâmbi.

— După un popas scurt la Drancy, evreii sunt trimiși într-o minunată vacanță în Polonia. Gimnastică și aer curat cât cuprinde.

— Umblă vorba că nu mai sunt văzuți niciodată. Nimeni nu s-a întors în Paris.

— Asta pentru că le place atât de mult vacanța. Nu vor să se întoarcă.

— Germanii par să-i urască pe evrei chiar mai mult decât pe francezi. De ce, unchiule?

— Noi știm că evreii sunt o pacoste pentru lumea asta. Niște paraziți care trebuie anihilați înainte să ne distrugă civilizația.

— Francezii nu sunt și ei de aceeași părere?

— Autoritățile franceze nu mișcă un deget când vine vorba de arestarea evreilor, mai ales a evreilor născuți în Franța. Le dau din timp de știre, ca să fugă înainte să ajungem noi. Domnul Valery e o excepție. S-a arătat foarte surprins când ne-a văzut la ușă. Ai făcut o treabă minunată, băiete. *Era* evreu. Îți dai mereu seama după mutră. Valery a plătit o căruță de bani ca să-și falsifice buletinul și certificatele de naștere ale copiilor, dar în final nu i-a ajutat la nimic. Schlegal va fi foarte mulțumit de captură.

— Mă bucur că pot să-ți fiu de folos, unchiule. Ai fost foarte generos cu mine și cu familia mea. Poți să mă suni oricând dorești.

— Asta am să și fac. Dă-mi de știre dacă mai bănuiești pe cineva.

— Am deja câțiva pe listă, murmură Alain, pregătindu-se să coboare din mașină.

— Înainte să pleci, am o mică surpriză pentru tine. Domnul Valery nu mai are nevoie de Renaultul lui în vacanța din Răsărit. O să ia trenul până acolo, așa că mașina-i a ta. Un tânăr chipeș ca tine va avea mult succes la domnișoare cu așa o mașină frumoasă, rosti Hermann, fluturând cheile mașinii pe sub nasul lui.

Alain făcu ochii mari și înșfăcă numaidecât cheile din mâna unchiului său. Nu mai trebuia să-l implore pe vărul lui să-i împrumute mașina.

— Ești foarte darnic, unchiule. Nimeni nu mai are mașină în Paris.

— Ai nevoie și de benzină, așa că uite și o cartelă de rații. Nu face risipă. Benzina se găsește foarte greu.

— Fii pe pace, unchiule, voi avea mare grijă. Unde-i parcată mașina?

— Cea verde-închis de colo, chiar pe colț. O vezi?

Alain nu se mai putu stăpâni și țâșni pe portieră afară, îi strigă unchiului său, de pe trotuar:

— Spune-i colonelului Schlegal că se poate baza pe mine.

— O să-i spun la timpul potrivit. Deocamdată, Schlegal e într-o pasă proastă și mă feresc de el câteva zile.

— Cum așa? întrebă Alain, mai mult din politețe.

— I-a scăpat un evreu printre degete, într-o căsuță de lângă Épinay.

— Unde-ai spus?

— Épinay. La opt kilometri nord de Paris. Evreul se ascundea acolo. Schlegal era convins că stătea ascuns prin pereți sau în cine știe ce ascunzătoare, așa că i-a pus pe soldați să dărâme casa cărămidă cu cărămidă. Dar nu a dat de el. Apoi a dat foc la casă, dar nici picior de jidan. Se pare că evreul stătuse ascuns în bucătăria din pivniță, sub o gură de scurgere falsă. De-acolo pornea un tunel spre grădină, și așa a scăpat. Schlegal a turbat de furie.

— Și căsuța asta era în Épinay?

— N-a mai rămas nimic din ea. Hai, ia-ți mașina și dă iama printre franțuzoaicele astea. Bancheta din spate a Renault-ului e destul de încăpătoare. Profită de ea din plin, nepoate.

Hermann îi făcu semn șoferului să pornească mașina.

Rămas singur pe trotuar, Alain se uită preț de câteva clipe la chei, apoi se îndreptă spre locul unde era parcată mașina. Aventurile sale amoroase mai trebuiau să aștepte puțin.

•

Alain inspectă gura falsă de scurgere, apoi coborî în adâncitură. Tunelul fusese săpat pe grabă, însă cu cap, și consolidat cu scânduri de lemn prinse deasupra, pentru a preîntâmpina surparea. Cineva făcuse pe dracu' în patru să scape un evreu de la moarte. Însă Alain nu era interesat de cel care săpase tunelul, ci de individul care găsise această soluție ingenioasă. Tunelul te scotea în grădină, la vreo douăzeci de metri în spatele casei, pe unde evreul putea să iasă neobservat în vreme ce trupele Gestapo întorceau casa cu susul în jos. Alain știa deja cine proiectase scurgerea falsă. Doar schița cadrului metalic din zidul de cărămidă îi mai dădea bătăi de cap. Păși printre ruinele carbonizate, răscolind dărâmăturile, până dădu cu ochii de șemineu și de hornul aferent, care încă stăteau în picioare. Alain se apropie de șemineu cu zâmbetul pe buze, căci toate aveau noimă acum. Schița reprezenta un zid fals în spatele vetrei. O soluție foarte isteață. În acea clipă nu mai avea decât o singură nelămurire: de ce-ar fi Lucien atât de nesăbuit încât să proiecteze ascunzătorile astea?

46.

— E de departe cel mai frumos interior din întreg Parisul, rosti Lucien, care vorbea din spatele lui Pierre, ținând mâinile pe umerii băiatului. Sala de lectură a Bibliotecii Naționale e faimoasă în toată lumea. E cea mai de seamă bibliotecă din Franța. Privește sus la cupole. Vezi cum pătrunde lumina înăuntru? Sunt fenomenale, nu-i așa? Și observi că geamurile sunt prinse între grinzile alea metalice subțiri?

Lucien se entuziasma de fiecare dată când îi vorbea lui Pierre despre clădirile sale favorite. Vizitaseră Notre Dame, La Madeleine, Turnul Eiffel și clădirea Operei. De fiecare dată trăncănea în neștire, dar Pierre îl asculta mereu cu atenție. Puștiul nu părea niciodată plictisit de lecțiile lui Lucien. Dimpotrivă, punea întrebări și atrăgea atenția asupra elementelor de structură sau de design într-un mod care-l impresiona pe Lucien.

— În anii ’60 ai secolului trecut, Henri Labrouste a fost primul arhitect care a folosit fierul expus la vedere, ca element arhitectural. Foarte curajos din partea lui. Mulți l-au criticat, spunând că fierul nu-i estetic. Uită-te și tu la arcadele astea de fier care susțin cupola. Observi cum ies din coloane? Incredibil.

— Șșșș, făcu un bătrân, ducându-și degetul la buze.

Lucien uitase complet că se afla într-o bibliotecă, și încuviință din cap în semn de scuze.

Străbătură încăperea printre rândurile de mese de lectură, cu privirile înălțate la luminatoarele din mijlocul cupolei. Lucien îl duse pe Pierre la una dintre coloane și ciocăni în ea cu degetele, scoțând un sunet metalic. Gestul lui fu admonestat de alt vizitator.

— Vezi? E din metal, nu din piatră.

Pierre îi urmă exemplul și zâmbi la auzul sunetului. Mesele erau ocupate de tot soiul de oameni, adânciți în lectură, luând notițe sau făcând semne de carte din bucățele de hârtie. Trecând pe lângă ei, Lucien se întrebă dacă își găseau alinarea în lectură în aceste vremuri tulburi sau dacă se lăsau mereu absorbiți de universul lor academic.

— Șase ani au durat construcțiile la bibliotecă. Acolo țin cărțile, în teancuri, în spatele unui splendid perete de sticlă, înrămat în fier.

Lucien și Pierre se apropiară de peretele de sticlă și priviră înăuntru la teancurile de volume maronii, roase de vreme. Lucien îl luă pe băiat de umăr și îi făcu turul sălii imense, atrăgându-i atenția asupra elementelor de arhitectură.

— Toate clădirile astea din Paris sunt niște comori, spuse Lucien.

— Dar sunt vechi, răspunse Pierre. Credeam că ești un arhitect modernist.

Lucien își înăbuși cu palma un hohot de râs.

— Cu siguranță, dar poți învăța foarte multe de la o clădire veche.

Era încântat de faptul că Pierre putea să-l ia peste picior, în timp ce înaintau prin sala de lectură cufundată în liniște, Lucien auzi un zgomot în depărtare. Zgomotul crescu în intensitate și, unul câte unul, vizitatorii își înălțară privirile și ascultară. Lucien recunoscu tropăitul cizmelor nemțești pe podeaua de marmură.

— Doamne Dumnezeule! spuse Lucien.

Se uită la Pierre, care avea chipul împietrit de groază. Panica punea încet stăpânire pe el, dar Lucien nu se pierdu cu firea și acționă rapid. Vizitase biblioteca de multe ori și cunoștea configurația sălii. Îl luă pe Pierre de braț, apoi îl trase către o firidă din peretele despărțitor, în spatele unei coloane, și îl împinse înăuntru.

— Capul la cutie. Știi unde să mergi, nu?

Îi strânse mâna puternic și îl sărută pe obraz. Pierre încuviință și se făcu nevăzut. Chiar în acel moment, ușile duble de la intrarea în sala de lectură zburară în lături, și un grup de șase soldați germani, în fruntea căruia se afla un căpitan Gestapo, intră în bibliotecă, în pas susținut. Ofițerul străbătu încet culoarul principal, urmat de oamenii săi, înarmați cu toții cu mitraliere. Privirea sa se plimba de la o masă la alta. Toți vizitatorii stăteau cu capetele plecate, dorind să pară absorbiți de lectură. Lucien o luă printre mese și se duse țintă spre ofițer ca să-i abată atenția de la Pierre. Dar nici nu făcu bine câțiva pași, că ofițerul se apropie de un bărbat între două vârste, care purta ochelari cu ramă de sârmă și o haină de tweed cenușiu.

— Domnule profesor Paul Mortier, te rog să mă însoțești îndată.

— Dar n-am făcut nimic.

Doi soldați îl înșfăcară de brațe și îl târâră afară din sală.

— N-am făcut nimic! urlă el.

După plecarea nemților, o tăcere deplină se așternu în săli de lectură. Încetul cu încetul, vizitatorii își reluară lectura Lucien se întoarse la Pierre, tremurând zdravăn. Băiatul se ivise din spatele coloanei și înainta în direcția lui. Când se apropie la vreo trei metri de el, Pierre o rupse la fugă și își cuibări fața la pieptul său.

În timp ce-l strângea la piept, își spuse că trebuia să-l scoată cumva din Franța, dar gândul îl mâhni teribil. Îl iubea din tot sufletul, avea nevoie de el și nu-l lăsa inima să se despartă de el. Nu voia s-o facă.

47.

— Shabbos fericit, monsieur Laval! rosti Schlegal vesel când intră în cameră.

Legat de scaun cu mâinile la spate, Laval se prăbuși grămadă în față.

— Am zis shabbos fericit, Laval. N-ai auzit?

Schlegal îl prinse de bărbie și îi înălță capul tumefiat și plin de sânge.

— E sâmbătă, deci e shabbos, nu? Shabbatul vostru?

Laval mormăi, iar Schlegal lăsă să-i cadă capul în poală. Întorcându-se către subalternii săi, locotenentul Voss și căpitanul Bruckner, Schlegal dădu din mâini într-un gest de indignare.

— Ce informații utile ne-a oferit domnul Laval?

— Din păcate, monsieur Laval a fost foarte recalcitrant. N-a scos o vorbă despre partenerul lui de afaceri, Mendel Janusky, răspunse Voss cu profund regret în glas.

— Mare păcat! făcu Schlegal. Mare păcat, monsieur Laval! Chiar mă bazam pe tine. Te caut de trei luni, și când te găsesc într-un sfârșit, nu vrei să mă ajuți deloc.

Schlegal se aplecă și se uită în ochii injectați ai bătrânului, apoi începu să se plimbe încolo și încoace cu mâinile în șolduri.

— În calitate de bancher al lui Janusky, sigur știi unde-și ține averea. Nu mai e clientul tău, așa că unde a depozitat banii? Laval își înălță capul și bâigui ceva.

— Îmi pare rău, n-am auzit.

— A... ascuns-o bine de tot. Nici eu... nu știu... unde e. N-a vrut să-mi spună.

— Greu de crezut. Sigur ai o bănuială pe unde și-ar fi putut ascunde prada. Încearcă să ghicești.

— Pe cuvântul meu... nu știu, gemu Laval.

— O sumedenie de picturi, sculpturi, cupe de aur și nestemate. Cam dificil să treci granița cu ele pe furiș, în Elveția. Sunt depozitate pe undeva prin provincie?

Laval gemu din nou, iar capul său se legănă dintr-o parte în alta.

— Dom’ colonel, permiteți-mi să sugerez o nouă metodă de interogare, interveni Voss, scoțând o husă din geamantanul de piele roșie, care stătea pe podea.

— Lasă-mă să ghicesc: un dispozitiv electric? Oamenii mei se dau în vânt după dispozitive electrice, îi spuse Schlegal amuzat bătrânului.

— E un ciocan de lipit, spuse Voss, băgând aparatul în priză, îi trebuie două minute să se încarce.

— Sunt plăcut surprins de inițiativa ta, Voss.

— Dom’ colonel, de când am fost mutat la Paris, am prelucrat zeci de bărbați și femei, și-am început să obosesc. Uneori mă întorc acasă terminat de durere, rosti Voss, de parcă era o bătrână care se plângea de reumatism. Mi-am spus că tehnologia trebuie să ne înlesnească munca.

— Să știi că-mi plac ofițerii cu inițiativă.

— Din păcate, nu-i ideea mea, dom colonel. E o metodă pe care-am văzut-o în Varșovia, în urmă cu câțiva ani.

— Prea bine, hai să-i dăm drumul.

Schlegal se întoarse către Laval.

— Două întrebări simple: unde e Janusky și unde e averea lui? Mai ai o șansă.

Laval rămase tăcut. Voss se apropie să verifice dacă nu cumva leșinase, dar bătrânul deschise ochii de cum primi o palmă peste față.

Locotenentul propti ciocanul de lipit de fruntea interogatului. Urletul bătrânului răsună clipe în șir. Schlegal încuviință cu tărie, vizibil impresionat de eficiența aparatului. Voss presă ciocanul în diferite locuri pe fața bătrânului, apoi îi sfâșie cămașa și continuă pe piept. Fiecare țipăt al lui Laval era mai asurzitor decât cel de dinainte.

— Cred că ai omis o zonă evidentă, spuse Schlegal, care se așeza pe scaun și aprinse o țigară.

Voss îi aruncă un zâmbet colonelului, apoi îi desfăcu bătrânului cureaua, trase șlițul și îi scoase mădularul afară.

— Vezi să te speli pe mâini după ce terminăm, băiete. Nu știi pe unde-a umblat cu aia, rosti Schlegal cât se poate de serios.

— Parcă-i o prună zbârcită, spuse Voss, care lipi ciocanul de capul mădularului și-l ținu acolo.

Urletele bătrânului se preschimbară într-un vaiet prelung. Când vacarmul deveni insuportabil, Schlegal îi făcu semn să

înceteze, apoi se ridică de pe scaun și se apropie la câțiva centimetri de chipul bătrânului.

— Nu ducem lipsă de curent electric, Laval, și mai sunt o grămadă de zone pe trupul tău gras și scârbos de care nu ne-am atins încă. Ce spui?

Cum bătrânul nu răspunse, Voss trecu la treabă, dar Schlegal îl opri numaidecât.

— Cred că monsieur Laval se poate despărți de-un ochi, nu?

Fără să stea pe gânduri, locotenentul vârî ciocanul de lipit în ochiul stâng al bătrânului.

— Strada d'Assas numărul 86, apartamentul 5C! zbieră Laval.

Schlegal îi făcu semn locotenentului, care țâșni afară din încăpere, strigând ordine către soldații care așteptau pe coridor.

— Cine-l ascunde acolo, afurisitule? Spune-mi, dacă vrei să scapi cu zile.

— Știu doar că-i un bogătan neevreu. Atât știu, jur. Janusky nu mi-a spus mai multe.

— Un neevreu?

— Nu-i primul loc în care-l ascunde.

— A ajutat și alți evrei, sau numai pe Janusky? răcni Schlegal.

— Au fost și alții.

Schlegal îl smuci de păr.

— Îi bagă în ascunzători special construite?

Laval tresări. În ochiul său bun se citea spaima, iar Schlegal simți că e tot mai aproape.

— Spune-mi, Laval, sau te las fără ochi.

Laval începu să plângă și să se vaite.

— Doamne, iartă-mă! gemu el.

Schlegal aprinse o țigară și se așeză la birou.

— Ai noroc că mi-ai dat informații prețioase, altfel ai fi umblat pentru tot restul vieții cu baston și ochelari negri, cerșind pe străzile Parisului, hodorogule.

48.

— Poate trebuia să mai înalț puțin arcadele în zona centrală. Acoperișul ar fi căpătat un aspect mai dinamic, spuse Lucien.

— Știi foarte bine că arhitectul n-ar trebui să gândească modificările strict din punct de vedere estetic, ci să-i ofere clientului temeiuri practice de a face asta.

Lucien încuviință la sfatul lui Herzog, apoi căzu pe gânduri.

— Dacă înălțăm secțiunea centrală cu doi metri, vom putea monta o macara mai înaltă.

— Minunată sugestie, monsieur Bernard! exclamă Herzog. Labrune, vino până aici să faci o modificare.

Herzog și Lucien se întâlneau aproape zilnic pe șantierul din Tremblay pentru a discuta despre avansarea lucrărilor. La toate întâlnirile era prezent și Labrune, un constructor bătrân și arțăgos și totodată șef peste întreg proiectul. Armata germană îl rechemase de la pensie și-l angajase în slujba Reichului, fapt care-i displăcea profund francezului. Labrune luptase în Marele Război și încă nu le iertase nemților folosirea gazelor toxice în 1916. Labrune se apropie de colonelul Herzog, înjurând în barbă. Îi aruncă o privire malițioasă lui Lucien și scuipă, așa cum îi era obiceiul de fiecare dată când dădea cu ochii de arhitect. Lucien nu avea nicio îndoială că pezevenchiul bătrân îi purta sâmbetele, dar, la urma urmei, toți constructorii îi urau pe arhitecți pentru că făceau mereu modificări. Labrune ura arhitecții de vreo cincizeci de ani.

— Labrune, te miști ca un moșulică. Vino odată aici, răcni Herzog, dar omul nu iuți pasul.

— Sunt bătrân, domnule colonel. Sau n-ai observat? Ce modificare importantă avem de făcut?

— Înalță cele patru arcade centrale cu doi metri. Nu necesită prea mult lemn și nici n-o să întârzie lucrările, spuse Herzog.

— Nu-i mare scofală, Labrune, te descurci tu, adăugă Lucien, atrăgându-și numaidecât furia bătrânului, care pufni precum un cal și vorbi cu privirea în pământ.

— Nu-i chiar așa ușor, monsieur Bernard. Va trebui să îngroș arcadele ca să le fac mai înalte, și să le mai și consolidez. Am nevoie de-o schiță pentru structură.

— Vei primi una mâine-dimineață de la inginerul nostru, Mangin. Stai liniștit.

Labrune primi încuviințarea lui Herzog și plecă scârbit, călcând apăsat.

— Căcănaru' naibii, bombăni Labrune.

— Ce-ai spus, Labrune? strigă Herzog după el.

— Ziceam că o să fiu încântat să fac modificările, răspunse Labrune. Am de ales? Ori fac modificarea, ori mă împușcați pe loc, nu-i așa, Mein Führer?

— Îmi place cum gândești, Labrune, spuse Herzog, întorcându-se către Lucien. Va fi cea mai de seamă clădire a ta, Lucien. Superb modul în care se înalță arcadele din pământ.

Lucien era de aceeași părere. Cofrajul primelor trei arcade era în picioare, și chiar și îmbrăcate în lemn arătau foarte bine. Îi plăcea nespus să-și vadă clădirile construite. Era cea mai satisfăcătoare parte a meseriei de arhitect: să-ți vezi desenele materializându-se și devenind obiecte tridimensionale, pe care le puteai vizita sau atinge. Toți arhitecții erau nerăbdători să-și vadă proiectele finalizate. De regulă, dura o veșnicie până la finalizarea lucrărilor, dar nemții se mișcau nespus de rapid. Un proiect care ar fi durat luni de zile dacă ar fi fost executat de administrația franceză era dus la bun sfârșit în câteva săptămâni de nemți. Lucien auzise adesea vorbindu-se de legendara eficiență germană, dar luase ideea în răspăr. Acum, că asista la întregul proces, era profund impresionat. Lucrările avansau la ritmul acela și pentru că se lucra în trei schimburi, șapte zile pe săptămână. Ajuta și faptul că muncitorii erau amenințați cu bătaia, uneori chiar cu moartea.

— Nu am fi reușit fără susținerea ta, rosti Lucien precaut.

Nu voia să treacă la dulcegării. De când Herzog fusese avansat la rangul de colonel, fostul său superior, imbecilul de Lieber, fusese transferat înapoi la Berlin, lăsându-l pe Herzog la cârma întregului program de construcții. Bucurându-se de susținerea deplină a ministrului Speer, ridicase fabrică după fabrică și reușise să depășească estimările Berlinului în randamentul producției de armament. Ba chiar se zvonea că urma să fie avansat la gradul de general.

Urmat de Lucien, Herzog înaintă spre groapa unde se săpa fundația. Pe lângă talentul de proiectant, pe care Lucien îl aprecia enorm, Herzog avea ochi bun și la construcții, depistând cu ușurință dacă se făcea economie de materie primă, moment în care nu ezita să oblige un subcontractor să dărâme construcția și s-o ia de la capăt. Firește, constructorii nu protestau niciodată. Dacă cineva îndrăznea să refuze, îl săltau soldații și nu mai auzeai niciodată de el. Lucien fusese martor, nu demult, la un astfel de episod, care-i amintise că Herzog era totuși un ofițer german, dedicat trup și suflet Führerului și victoriei totale. Dar pentru Herzog părea și o chestiune de mândrie. Colonelul părea hotărât să-și lase amprenta asupra Franței pentru Reich. Fabricile aveau să stea mărturie pentru trecerea lui pe acolo. Și arhitecții gândeau la fel. Rodul muncii unui arhitect dăinuia și după moartea acestuia. O bibliotecă, de pildă, avea să funcționeze generații la rând. Acum, că scăpase de Lieber, Lucien avea deplină libertate creatoare. Se spunea că un arhitect bun are nevoie de un client pe măsură pentru a face lucruri măreț, și nu erau vorbe goale. Herzog era clientul ideal.

— Centurile de sticlă vor scoate în evidență orizontalitatea, și vor aduce multă lumină naturală înăuntru, rosti Herzog, zâmbind.

— Muncitorii vor vedea mai bine și astfel vor lucra mai cu sârg, adăugă Lucien, și amândoi izbucniră în râs.

— Întocmai. Centurile de cărămidă neagră vor ajuta fără îndoială la creșterea productivității. Nu-mi dau seama cum, dar reduc din dimensiunile peretelui frontal, spuse Herzog, făcând cu ochiul.

Priviră amândoi în groapă, unde se săpa fundația.

— Le-am ordonat să facă o fundație cât mai întinsă, pentru a distribui sarcina cât mai bine, precizăHerzog. Mai devreme sau mai târziu, clădirile vor fi bombardate de trupele Aliaților, deci trebuie gândite să reziste la impact puternic. Fabrica trebuie să rămână în picioare și să continue producția de armament. Ăsta-i ordinul lui Speer.

Herzog nu aducea niciodată în discuție chestiuni de război, dar Lucien observase că nemții erau tot mai neliniștiți de felul în care se desfășurau lucrurile. Totul mersese ca pe roate până toamna trecută, când Aliații invadaseră nordul Africii și erau tot mai stăpâni pe situație. Toată lumea se aștepta la o debarcare

britanică. Pentru a nu fi luați pe nepregătite, Herzog inspectase fiecare detaliu al clădirii, mai cu seamă schițele privind structura. La ordinele sale, coloanele și arcadele fuseseră ranforsate cu oțel, ramele de oțel care susțineau geamurile fuseseră îngroșate, iar plăcile de beton care alcătuiau acoperișul fuseseră de asemenea îngroșate. Cu toate că scopul lor era să consolideze clădirea, modificările erau foarte estetice, așa că Lucien nu ridică nicio obiecție. Era invidios pe talentul colonelului și încerca să învețe de la el. Cu toate că Herzog nu-și încheiase niciodată studiile la Bauhaus, era un proiectant de primă mână, binecuvântat cu o intuiție structurală fenomenală.

Mulțumit de felul în care decurgeau lucrurile, Lucien își luă rămas-bun de la Herzog și se întoarse la mașină, pe care o parcase în magazia aferentă șantierului. La colțul clădirii îl zări pe Labrune, care-și umplea pipa. Lucien îi flutură un salut.

— Bună treabă, Labrune. Ține-o tot așa.

— Trădător împuțit, rosti Labrune, suficient de tare cât să audă și Lucien.

Lucien nu se opri din mers, cu toate că ofensa îl enervase. Bucuria de a-și vedea proiectul prinzând viață se risipi într-o clipită.

49.

Lucien era mândru că făcuse rost de un pui prăjit pentru cină. Ce-i drept, dăduse o grămadă de bani pe el – de douăzeci de ori mai mult decât în timp de pace. Dar merita. Pierre avea să adulmece mirosul îmbietor de cum intra în apartament și avea să vină într-un suflet la el. Investiția merita chiar și numai pentru clipa aceasta. Cei douăzeci de mii de franci pe care Manet insistase să-i ia zburau mai repede decât își închipuise. În 1942, inflația ajunsese să toace banii francezilor cu o iuțeală ametitoare. Prețurile nu fuseseră niciodată mici, dar acum erau de-a dreptul exorbitante. Oficial, untul costa cincizeci și nouă de franci, dar nu se putea procura decât de pe piața neagră, unde depășea două sute de franci. Trocul era nelipsit în Paris. Un puști din blocul lui își plătise lecția de vioară cu jumătate de kilogram de unt.

În timp ce străbătea străzile întunecate, se gândea ce garnitură să pună lângă pui. Cartofi și varză? Sau numai pâine și vin? Cum dilema continua să-l frământe, nu auzi pașii în spatele lui. Nu foarte departe de casă, fu flancat de doi bărbați, iar Lucien simți că i se înmoaie genunchii. Erau oare agenți Gestapo, care înhățau adesea oameni din stradă și îi băgau în mașina ce aștepta în apropiere? Sau erau borfași care se dădeau drept polițiști și îți confiscau produsele achiziționate de pe piața neagră? Luna trecută, prietenului său, Daniel Joffre, îi fusese confiscat un picior întreg de miel pe care-l transporta într-o valiză. Ar fi putut să țâșnească pe următoarea stradă la dreapta. Aruncă priviri furișe în stânga și-n dreapta, încercând să-i cântărească puțin din ochi pe cei doi bărbați. Păreau destul de voinici și probabil l-ar fi ajuns cu ușurință din urmă. Lucien nu era deloc în formă, dar trebuia să fugă. În mod ciudat însă, cei doi îl însoțiră mai departe, cam cincizeci de metri. Gestapoului nu i-ar fi luat atât până să-l aresteze. Gândind că erau pretinși polițiști chitiți să-i ia puiul, Lucien strânse instinctiv pachetul la piept și iuți pasul. Poate erau doar niște bieți flămânzi, înnebuniți de mirosul de pui.

Unul din ei fugi puțin înainte și-i aținu calea arhitectului. Celălalt se opri în spatele lui. Lucien n-avea de gând să renunțe la pui cu una, cu două.

— Vă rog să-mi dați voie, monsieur, rosti Lucien pe cel mai politicos ton, cu toate că era pregătit să-i tragă una între picioare și s-o ia la sănătoasa.

Avea de gând să-i spună că nu voia necazuri, dar tocmai atunci bărbatul din fața lui vorbi.

— Monsieur Bernard, am dori stăm puțin de vorbă, dacă nu vă supărați. Promit că nu durează.

Individul purta o pălărie elegantă și un palton tipic pentru Gestapo. Făcu semn unei mașini care se opri în dreptul lor. Lucien începu să tremure, spre amuzamentul celor doi. Bărbatul din spatele său îl prinse ușor de umăr și îl conduse către portiera mașinii. Tustrei luară loc pe bancheta din spate, Lucien cu puiul în mijloc. Bănuia că erau polițiști francezi în cârdășie cu Gestapoul. Era limpede că nu erau interesați de puiul lui. Merseră cale de un kilometru în tăcere, apoi se opriră într-un garaj. Lucien își răsuci privirea și zări pe cineva închizând ușile garajului. Până aici îi fusese. Aveau de gând să-l omoare. În vreme ce trupul i se scurse moale pe banchetă, gândurile lui se îndreptară spre Pierre, care avea să petreacă singur noaptea, fără să știe ce se alesese de arhitect. Lucien era pe punctul să îngroașe rândurile parizienilor care dispăruseră fără urmă. Iar Pierre putea să-și ia adio de la cina specială cu pui prăjit.

Individul din dreapta deschise portiera și ieșiră cu toții din mașină. Lucien îi urmă pe un șir de trepte ce făcea legătura dintre spatele garajului și un birou nu foarte încăpător, unde așteptau alți doi indivizi. Un bărbat trecut de șaizeci de ani, într-un palton gri-închis, îl pofti să ia loc la o masă rotundă.

— Frumoasă clădire ați proiectat pentru nemți în Chaville, monsieur Bernard. Iar cea din Tremblay nu-i cu nimic mai prejos, rosti bătrânul, care ședea de cealaltă parte a mesei.

— Vă mulțumesc.

— Foarte interesant că sunteți dispus să proiectați clădiri mai bine decât ar face-o nemții.

— Eu nu văd lucrurile așa, monsieur. Încerc să fac tot ce-mi stă în putință.

— Vreți să spuneți, tot ce vă stă în putință pentru nemți.

— Pentru mine. Proiectez la standarde înalte, stabilite de mine însumi.

— La un standard mai înalt decât cel german?

Lucien înțelese imediat încotro se îndrepta interogatoriul și nu mai avea nicio îndoială asupra identității răpitorilor săi.

— Sunteți din Rezistență, nu-i așa?

— Într-adevăr, monsieur, suntem reprezentanții acestei organizații. Și am avea niște întrebări privind loialitatea dumitale față de țară.

— Stai numai puțin, bătrân afurisit. Nu care cumva să-ți închipui că-s vreun trădător. Sunt devotat Franței. Am fost pe front și am luptat până în ultima clipă. Puteți să verificați dacă vreți, strigă Lucien.

— Am aflat despre luptele tale eroice purtate din spatele biroului.

Un cor de râsete zgudui încăperea.

— Pe noi *prezentul* ne interesează.

— Voi vă credeți *eroi?* ripostă Lucien. Ce glumă bună!

De fapt, Lucien nu avea pic de respect pentru Rezistență, întrucât era alcătuită în proporție covârșitoare din comuniști, pe care îi disprețuia deopotrivă cu visurile lor prostești de a răsturna capitalismul. Așa-zisele lor fapte eroice nu dădeau naștere decât unui șir nesfârșit de represalii.

Încă din 1941, când Rezistența începuse să ucidă soldați germani, Reichul ripostase prin uciderea prizonierilor. Nu mai demult decât cu o săptămână în urmă, Rezistența aruncase mai multe grenade în mijlocul unui grup de piloți pe stadionul Jean-Boudin din Paris, ucigând opt dintre ei. Drept răspuns, nemții omorâseră optzeci și cinci de oameni. Majoritatea erau comuniști, ceea ce nu-l deranja pe Lucien, însă printre ei se aflau și oameni nevinovați.

— Voi ucideți un afurisit de neamț, iar ei omoară doisprezece francezi nevinovați. Voi faceți câteva acte de sabotaj fără noimă, tăind niște cabluri de telefonie, de pildă, sau deviind ruta marfarelor, și alți francezi nevinovați o mierlesc în cadrul represaliilor. La amărâții ăia care au murit deunăzi din pricina voastră v-ați gândit? Mare brânză nu faceți, monsieur, nici cât să justifice sacrificarea unui singur francez măcar.

— Las că-l învăț eu minte, zbieră un bărbat scund și bărbos, care ședea în colțul încăperii. Un glonț în scăfârlia colaboraționistului, și-am terminat pe ziua de azi.

— Emile, te rog, nu ne întrerupe, rosti bătrânul. Mă ocup eu de el. Monsieur Bernard, Rezistența face tot ce poate în circumstanțe extrem de dificile. Dar trebuie să luptăm. Să pleci capul înseamnă să mori în fiecare clipă.

— Nu zău? L-am auzit ieri pe de Gaulle declarând la BBC că ucigând soldați germani le dăm apă la moară să masacreze civili neînarmați. Zicea că mai mult rău faceți decât bine. În orice caz, englezii și americanii o să ne scape de naziști, nu niște dobitoci ca voi.

— Într-adevăr, dar până atunci luptăm cum putem.

— Dumnezeule, sunteți doar o mână de comuniști afurisiți! Stați liniștiți, că nici Stalin al vostru nu-i ușă de biserică. Umblă vorba că a înfometat milioane de oameni în Ucraina. Ca să nu mai pomenesc de pactul de neagresiune cu Hitler. Vă mai aduceți aminte?

Bătrânul nu răspunse. Lucien știa că atinsese o coardă sensibilă pentru comuniști.

— Să ne-ntoarcem la tine. Considerăm că ai fost prea săritor în sprijinirea efortului de război german. Te-am ruga să fii mai puțin cooperant. Să îți mai stăpânești elanul.

— La naiba cu voi, nu sunt un colaboraționist! Fabricile alea vor fi folosite și după război.

Bătrânul aprinse o țigară și trase cu nesaț, apoi îi zâmbi arhitectului.

— E un mod foarte original de a-ți justifica faptele, monsieur.

Un murmur de încuviințare răzbătu până la el dinspre ceilalți bărbați din încăpere. Lucien nu agrea să fie luat peste picior de niște amărâți de proletari.

— Franța va avea nevoie de fabrici în procesul de reconstrucție.

— N-o să mai rămână nimic din țara asta dacă indivizi ca tine îi ajută pe nemți, strigă bărbosul. Iar fabricile alea sunt ca dracu' de urâte.

— Te-am avertizat, monsieur Bernard, spuse bătrânul. Nu uita de partea cui ești. Te asigur că în ziua victoriei, colaboraționiștii vor plăti cu vârf și îndesat.

— Poate chiar și înainte de victorie, rosti bărbosul, scoțând un revolver din buzunarul paltonului.

— În locul tău, aș fi mai rezervat în compania colonelului Herzog. Nu dă bine, adăugă bătrânul.

Fără să lase puiul din mână, Lucien se ridică și făcu privirea roată.

— Ascultați la mine, ticăloșilor! Îmi iubesc țara și nu sunt colaborationist. Dacă aveți impresia că sunt, n-aveți decât să vă duceți dracului. Lăsați-mă să plec acasă.

Bătrânul îi făcu semn individului în palton.

— Du-l înapoi. Noapte bună, monsieur Bernard! Poftă bună, sper să savurați puiul ăla.

Aceiași doi indivizi îl luară în mașină și îl împinseră violent afară când ajunseră la colțul străzii unde locuia Lucien. Arhitectul se prăvăli pe asfalt, scăpând puiul din mână.

— Hai să luăm puiul, propuse bărbatul în palton.

— Dă-l în mă-sa! Sper să-ți stea în gât, trădătorule, răcni șoferul înainte să demareze în trombă.

50.

Alain vizionase o sumedenie de filme americane în care detectivul sau spionul urmărea pe cineva, așa că-și făcuse temele. Era esențial să păstrezi o distanță suficient de mare cât să nu fii depistat, având totodată grijă să nu scapi victima din ochi.

Alain străbătea strada Cirque, fără să-și ia ochii de la Lucien. Când șeful lui se oprea să arunce o privire în vitrina vreunui magazin, Alain se furișa la adăpostul unei intrări, apoi își continua filajul, cum era numit în filme. Era clar că Lucien nu se grăbea să ajungă la destinație. Se opri să-și cumpere o carte, apoi bău un păhărel în Café de la Place. Pesemne Lucien trăgea de timp pentru a se asigura că nu era urmărit. Alain văzuse tehnica asta tot în filme. Individul care se știa urmărit aștepta momentul potrivit și se făcea nevăzut.

Lucien o luă pe bulevardul Gabriel, apoi făcu stânga pe strada Boissy d'Anglas și înaintă fără grabă preț de cincisprezece minute. Era suficientă forfotă pe stradă ca Alain să rămână neobservat. Dacă Lucien ar fi cotit pe o străduță pustie, filajul ar fi devenit mult mai dificil. Alain scotocise prin biroul lui Lucien aproape seară de seară, în căutare de schițe cu ascunzători, dar eforturile sale fuseseră zadarnice. După gafa cu șemineul, Lucien devenise mult mai precaut. Alain avusese de gând să-i spună unchiului său despre gura de scurgere falsă din căsuța incendiată de Gestapo, dar își dăduse seama că nu avea nicio dovadă că Lucien proiectase ascunzătoarea. Trebuia să-l prindă pe Lucien în flagrant, drept urmare, trebuia să găsească locul unde se ascundea un alt evreu. Și cum nu deținea documente compromițătoare în acest sens, era nevoit să-l urmărească. Dar, până în acel moment, tehnica filajului nu dusese nicăieri.

Alain îl ura de moarte pe Lucien. Ar fi putut să dea uitării cele petrecute în magazie, precum și restul insultelor, dar pur și simplu nu era în stare. Adesea, și-l închipuia pe Lucien căzut în ghearele poliției secrete și dus departe, situație în care firma îi revenea automat lui. Germanii aveau nevoie de schițe pentru fabricile lor și, grație intervenției unchiului său, aveau să-i ofere

lui slujba. Cât despre ascunzătorile pentru evrei, Alain nu fusese niciodată antisemit. Copilărise alături de evrei în cartierul Saint-Germain, iar aceștia fuseseră mereu prietenoși cu el. Pe domnul Valery, care se purtase de altfel frumos cu el, îl denunțase doar ca să câștige simpatia unchiului său.

Lucien se opri în dreptul altei vitrine, dar făcu un gest care trezi suspiciunea lui Alain. În timp ce studia costumul din vitrină, privi în stânga și-n dreapta să vadă dacă nu cumva era urmărit. Un gest de precauție, negreșit. Alain stătea ascuns în spatele unei coloane ce străjuia intrarea într-o clădire. Așteptă o vreme înainte să reia urmărirea. Voia să se asigure că Lucien nu-și mai întorcea privirea. Alain era convins că șeful lui se îndrepta spre o ascunzătoare și plesnea de încântare. Trebuia să fie relativ aproape de Lucien când intra în clădire, pentru ca să se poată furișa în urma lui, să-l spioneze.

Își continuă urmărirea cale de câteva străzi, până ce Lucien se așeză la terasa unei cafenele obscure de pe strada Duras. Așteptă impacientat ca Lucien să cheme chelnerul să-i ia comanda. Alain se opri vizavi, în ușa unui magazin ce vindea pălării de damă, și aprinse o țigară. Din fericire, magazinul era închis, astfel că nu risca să fie trimis la plimbare. După ce primi paharul de vin, Lucien îl întrebă ceva pe chelner și fu direcționat în cafenea. Lucien se ridică de la masă și intră. Alain presupuse că șeful său mersese la toaletă, dar după zece minute de așteptare, începu să-și facă griji. După alte zece minute, Alain nu mai avea nicio îndoială. Trecu strada și se apropie încet de cafenea. Nu voia să dea nas în nas cu Lucien, în caz că acesta urma să iasă din local.

Alain scrută întunericul din cafenea și intră cu grijă, zăbovind puțin în spatele ușii interioare. Un chelner se apropie de el, iar Alain îl întrebă unde se află toaleta. Chelnerul se răsti la el, spunându-i că trebuie să comande înainte să folosească toaleta. Fără să-l ia în seamă, Alain se duse iute în spatele cafenelei. Deschise încet ușa de la toaletă bărbaților, gândind că avea să dea de Lucien, dar locul era pustiu. Luă la rând toate closetele, apoi verifică fereastra închisă de deasupra chiuvetei. Când ieși din toaletă, zări o ușă ce ducea într-o magazie în capătul căreia mai era o ușă. Alain scăpă o înjurătură când păși în curticica interioară, de unde pornea un gang. Străbătu pasajul și ieși în stradă, unde făcu privirea roată; nici urmă de Lucien.

Se rezemă de zidul clădirii și aprinse o țigară. Era convins că Lucien nu-l zărise. Probabil folosea mereu cafeneaua ca o precauție, pentru a se descotorosi de potențiali urmăritori. Alain ar fi procedat la fel în locul lui. Chibzui puțin la situație și zâmbi în sinea lui. Era o manevră foarte isteață. Îi plăcea jocul de-a șoarecele și pisica și era nerăbdător să-i ia din nou urma șefului său. În timp ce trăgea din țigară, observă că se afla pe strada Saussaies, vizavi de sediul Gestapoului, unde lucra unchiul său. Era o clădire cu fațadă de calcar, balcoane de fier și ferestre înalte. Desigur, fațada ei frumos ornamentată dezmințea grozăviile dinăuntru. Unchiul lui îi povestise odată cum erau încurajați „oaspeții” să coopereze. Alain azvârli chiștocul și porni spre casă. Cum nu se grăbea, se opri în fața vitrinei unui anticariat și zări un volum interesant despre arhitectura modernă, așa că intră.

•

Pierre îl privea pe Alain din pragul unei uși aflate vizavi de anticariat. Douăzeci de minute mai târziu, Alain ieși în stradă, iar băiatul îl urmări până acasă. În urmă cu câteva săptămâni, îl surprinsese pe Alain scotocind prin documentele din biroul lui Lucien. Inițial, nu găsi nimic nefiresc în asta. La urma urmei, Alain era mâna dreaptă a lui Lucien și trebuia să se ocupe de toate detaliile clădirilor. Episodul se repetă de câteva ori, fără ca Pierre să intre la bănuieli.

Dar, într-o după amiază, Alain îl trimise la papetărie să cumpere niște hârtie de calc. Pierre abia ieșise pe ușă, când își aminti că uitase să ia mostra de hârtie. Alain avea obiceiul să zbiere la el pentru cea mai neînsemnată gafă, așa că băiatul intrase înapoi pe furiș. Dar când păși în antreul biroului, auzi un zăngănit metalic. Alain meșterea ceva cu briceagul la sertarul încuiat din biroul lui Lucien. Fără să știe că era urmărit, Alain deschise sertarul și cercetă hârtiile cu luare-aminte. Intrigat de purtarea lui, Pierre îl ținuse de atunci sub observație.

Într-o dimineață, când Lucien nu era la birou și Pierre făcea curat în debara, îl auzi pe Alain cerând să vorbească la telefon cu un ofițer german. Un fior de groază îi străbătu trupul. Oare aflase de identitatea lui falsă? Alain era un individ meschin și n-ar fi ezitat să-i denunțe pe amândoi. Pierre știa că Alain îl ura pe șeful său. Îl denigra întruna când Lucien nu era de față. Iar pe Pierre nu-l înghițea defel și îi aducea mereu aminte acest lucru.

Lucien îl luase sub aripa lui și, mai presus de toate, îl trata ca pe propriul său fiu, dar era prea frumos ca să dureze. Pierre avea să piardă totul într-o fracțiune de secundă, tocmai când întrezărea o oază de siguranță în viața lui. Nu avea el norocul să găsească un cămin după ce toată familia lui fusese lichidată. Primul său instinct la auzul vorbelor lui Alain fu s-o ia la goană, dar nu avea unde. Și nici nu putea să-l avertizeze pe Lucien, căci n-avea dovada trădării lui Alain. Prin urmare, hotărî să-și păstreze cumpătul și să nu-l scape pe Alain din priviri.

În săptămânile care urmară, trase cu urechea la mai multe convorbiri telefonice și înțelese că Alain vorbea cu o rudă a lui, un unchi la care ținea foarte mult. Din fericire, discuțiile nu erau legate de identitatea *lui* secretă. Deși se mutase în apartamentul lui Lucien, Pierre nu se îndoia că Alain continua să dea iama prin documentele șefului său după încheierea programului de lucru. Într-o zi, când se întorcea la birou după ce rezolvase niște treburi, îl zări pe Lucien ieșind din clădire, apoi pe Alain, care o luă pe urmele șefului său, la o distanță apreciabilă. Se purta de parcă nu dorea ca Lucien să-l descopere. Mai mult din curiozitate, Pierre merse în urma lui și își dădu seama că Alain îl spiona pe Lucien. Cei trei colindară o vreme străzile Parisului, Alain pe urmele lui Lucien, și Pierre pe urmele lui Alain. Pierre era convins că Lucien ducea o viață secretă, de care nu dorea să afle nimeni. Alain părea foarte hotărât să deslușească acest mister, ceea ce reprezenta o amenințare la adresa lui Lucien și, implicit, la adresa lui Pierre.

În drum spre casă, Pierre făcu un ocol pe la vechea locuință a doamnei Charpointier. Mai fusese de vreo două ori pe acolo, adăpostindu-se de fiecare dată la intrarea unei clădiri de vizavi, ca să nu fie zărit de vecini și denunțat la Gestapo. Nici acum nu știa cine-i trădase. De fiecare dată când își înălța privirea spre lucarna de unde asistase la împușcarea doamnei Charpointier în acea zi înfiorătoare, îl apuca greața. Imaginea ei prăbușindu-se pe trotuar avea să-i rămână pe veci întipărită în minte. Madame îi purtase de grijă, iar el nu fusese în stare s-o salveze de la moarte. Rușinea de a nu fi ridicat niciun deget în apărarea ei îl bântuia zilnic. Pierre își jurase să nu mai facă aceeași greșeală. Lucien era noul său protector, iar Pierre voia să-l ferească cu orice preț de primejdii. Trebuia să se poarte ca un bărbat. Asta-i spusese tatăl său la ceremonia de Bar Mițva.

51.

— Are impresia că se ascunde sub podea, Paulus.

— Poate că s-a cocoțat sus, pe candelabru.

— Tot ce se poate. Sau poate-i în perna pe care m-am așezat.

Căpitanul Bruckner și locotenentul Paulus stăteau tolăniți în două fotolii capitonate, într-o vilă de pe strada Bassano, unde se aflau la ordinele colonelului Schlegal. Din fericire pentru ei, colonelul era în provincie cu amanta lui franțuzoaică, așa că puteau rezolva problema fără să-i simtă răsuflarea în ceafă. Schlegal aflase de la un informator că în apartamentul acesta se ascundea un evreu. Cei doi hotărâseră să studieze chestiunea relaxându-se puțin în salonul somptuos.

— Sper că nu mă pui să bat în pereți, făcu Paulus.

— Da’ de unde. Schlegal ăsta e țicnit, spuse Bruckner. N-am de gând să mai trec prin rahatul prin care-am trecut la căsuța din Épinay. Nici acum nu-mi vine să cred. Am făcut ferfeniță uniforma acolo.

— De asta te plângi tu? Eu am călcat într-un cui.

— Bun, o să găsim jidanul folosindu-ne creierele.

— Ar fi și păcat să distrugem așa frumusețe de apartament, spuse Paulus, făcând semn către pereții somptuoasei locuințe.

Aceștia erau căptușiți cu lambriuri sculptate de toată frumusețea, despărțite din loc în loc de pilaștri superbi, suflați cu aur, care se înălțau până la tavan. Parchetul de lemn era vopsit într-un auriu ce strălucea la amiază în razele soarelui. Tavanul în formă de cupolă era presărat cu picturi uriașe, înfățișând îngeri care purtau nimfe către rai.

— Fii atent ce idee mi-a venit, rosti Paulus, zâmbind larg. Răscolim puțin apartamentul, apoi luăm un evreu de pe stradă, îl lichidăm și spunem că l-am găsit aici. Cum o să-și dea Schlegal seama că-i altul?

— Paulus, căpitan scrie pe chipiul tău, rosti Bruckner, vădit impresionat de planul subalternului său.

— O să-i spunem că l-am găsit în spatele unui dulap, într-un perete fals, cum am mai descoperit noi cu câteva săptămâni în

urmă. În timp ce coboram cu el, a încercat să fugă și am fost nevoiți să-l împușcăm.

— Mi se pare cât se poate de plauzibil, răspunse Bruckner.

— Nu-ți face griji, îl conving eu. Am fost avocat înainte de război, se lăudă Paulus.

— Nu mă-nnebuni! Ai fost avocat? Nici nu știam.

— Am absolvit dreptul în ’39.

— Și cum ai ajuns să lucrezi pentru un smintit ca Schlegal?

— Am zis să las dreptul deoparte și să fac ceva mai dinamic.

— Și-ai ajuns să fugărești evrei prin Paris, râse Bruckner.

— Mai bine-aici decât în Rusia.

— Că bine zici.

— Ce spui? Urmăm planul meu și luăm prânzul în tihnă la ora două? întrebă Paulus.

La fel ca majoritatea ofițerilor germani, Paulus se dădea în vânt după bucătăria franțuzească. Prânzul și cina erau cele mai importante momente ale zilei, și erau pregătite cu grija și atenția cu care era întocmită strategia de luptă.

— Eu zic s-o facem. Dar va fi destul de greu să găsim un jidan pe stradă. De la o vreme, stau toți ascunși.

— Ai dreptate. Poate dacă punem câțiva soldați santinelă la fiecare colț de stradă, o să avem noroc. Să zicem douăzeci de oameni în total. Sigur găsim noi pe cineva.

Bruckner se duse la canapea și se întinse cât era de lung, punându-și cizmele negre și lucioase pe pernele castanii. Își înălță privirea la tavanul frumos împodobit și suflă rotocoale de fum în sus. Paulus se ridică din fotoliu și aruncă un ochi la obiectele de pe polița șemineului.

— Ce splendidă-i figurina asta de porțelan! exclamă Paulus, luând un cerb miniatural în mână. Era pictat în nuanțe minunate, pastelate, și atât de migălos lucrat, încât se zărea și albul ochilor. Câtă măiestrie!

Bruckner încuviință din cap, ținându-și părerea pentru el. Nu suporta flecușteţele astea bune de adunat praful. Soția lui avea un milion acasă.

— O să-i placă nevesti-mii, spuse Paulus. Scoase o batistă, înfășură figurina strâns și o vârî în buzunar. E prea fragilă ca s-o trimit prin poștă, așa că luna viitoare când plec în permisie, o să-i fac o surpriză.

— Bun, dă-i drumul, spuse Bruckner. Era vorba că facem puțin deranj pe-aici. Du-te și cheamă-l pe Krueger.

Paulus deschise ușile duble care dădeau în coridor și-i găsi pe sergentul Krueger și pe cei patru soldați ai săi tolăniți în voie pe treptele principale.

— Krueger, mișcă-ți curul încoace! ordonă Paul.

Krueger și un soldat pământiu la față, pe nume Wolfe, se ridicară cu încetineală.

— Leneș afurisit ce ești! la faceți puțină dezordine prin apartament, să pară că am căutat pe cineva, spuse Bruckner.

— Domnule?

— M-ai auzit, boule. Caută prin dulapuri și răstoarnă paturile.

— Da, să trăiți! strigă Krueger nedumerit, și răcni apoi din toți rărunchii la soldații lui să intre în apartament.

— Stai numai puțin, îl întrerupse Paulus. Ia trageți niște gloanțe în pereți, pentru mai mult efect. Schlegal o să rămână cu gura căscată.

Krueger își scoase pistolul-mitralieră MP40 de pe umăr, intră în salonul mare și trase în toți pereții, găurind coloanele groase de lemn și stucatura de ipsos, și făcând țăndări oglinzile cu rame aurii.

— Gata, suficient. Acum mergeți în celelalte camere și întoarceți-le cu fundul în sus, și fără împușcături, s-a înțeles, Krueger? întrebă Bruckner.

— Da, să trăiți.

Paulus și Bruckner rămaseră în antreu până ce Krueger și soldații săi terminară treaba. Sporovăiră despre Luvru, despre coniacul pe care-l băuseră la cină și despre faptul că nemțoaicele erau mult mai durdulii decât franțuzoaicele. Într-un târziu, apăru și Krueger și coborâră cu toții pe scări.

— Hai să găsim un evreu, spuse Bruckner.

•

După o oră, baza pilastrului din mijlocul peretelui începu să se ridice încet. Mendel Janusky se opinti din răsputeri în coloană și împinse cu ambele mâini. Capitelul pilastrului era prins în balamale de cornișa groasă de lemn ce traversa tavanul. Încetul cu încetul, trapa se deschise suficient ca Janusky să se poată strecura pe dedesubt. Pilastrul greu se izbi cu zgomot de perete. Janusky se prăbuși la podea. Își privi piciorul stâng și zări firicelul de sânge care i se scurgea prin pantalonii maro-deschis, unde îl

nimerise glonțul. Sleit de puteri și asudat, Janusky se rezemă cu spatele de perete. Scoase o batistă murdară și își șterse mai întâi sudoarea de pe chip, apoi sângele de pe picior.

52.

Mercedesul trecu în viteză pe lângă el, împroșcându-l de la brâu până la genunchi.

— Mama mă-tii de nemțălău! urlă el după mașină, dar regretă numaidecât și speră ca șoferul să nu oprească.

Purta costumul lui favorit, gri-deschis, iar apa murdară, uleioasă lăsase mai jos de curea o pată întunecată, cât se poate de vizibilă. Nu putea să meargă la întâlnire în halul ăsta. Nemții aveau să se holbeze la prohabul lui pe toată durata prezentării. Lucien trebuia neapărat să-și curețe costumul. Atunci își dădu seama că era destul de aproape de clădirea unde locuia Bette. O condusese de două ori până în fața blocului, dar nu intrase niciodată. Nu făcuseră niciodată dragoste în propriile apartamente. Bette invoca de fiecare dată scuza cu rudele ei de la țară. Lucien găsise un pretext la fel de puțin convingător, doar ca să-l protejeze pe Pierre.

Hotărî să își încerce norocul și s-o caute în apartament. Bănuia că Bette, o cunoscătoare într-ale vestimentației, putea să-l scape de petele acelea. Lucien porni în grabă, dar, când ajunse în holul clădirii, își dădu seama că nu știa la ce apartament locuia Bette, așa că sună la portar. În ușă se ivi un bătrân cu țigara atârnându-i între buze, care-l luă imediat la rost. După ce află numărul apartamentului, Lucien îl întrebă pe portar dacă rudele lui Bette stăteau în continuare cu ea. Bătrânul îl privi nedumerit și îi făcu semn cu mâna să se care.

Lucien tocmai se pregătea să bată la ușa amantei sale, când auzi muzică dinspre apartament. Era un cântec de copii. Pesemne rudele ei erau încă acolo. La o adică, nu era de mirare că veniseră în Paris. Datorită relațiilor ei, Bette putea să facă rost de mâncare. Foametea făcea ravagii în toată Franța, așa că oamenii se descurcau cum puteau, apelând uneori la rude pentru hrană. Lucien bătu tare la ușă și așteptă.

După un minut de tăcere, mai bătu o dată. Într-un târziu, Bette veni la ușă.

— Cine-i acolo? strigă ea din spatele ușii de stejar. Ce vrei?

Asprimea vorbelor ei îl luă prin surprindere.

— Așa obișnuiești să-ți întâmpini amanții?

— Tu ești, Lucien? răspunse Bette uimită.

— Da, scumpa mea, eu sunt. Deschide. Am avut un mic incident și am nevoie de îndemânarea ta feminină.

Lucien se aștepta să fie luat în brațe și poftit înăuntru, dar ușa nu se clinti. Urmă o lungă tăcere.

Bătu pentru a treia oară.

— Bette, eu sunt, Lucien. Hai, deschide, am nevoie de ajutorul tău! Mi s-a murdărit costumul pe stradă și vreau să-l curăț puțin. Trebuie să ajung la întâlnire într-o oră. Te rog, deschide.

Urmă un alt moment lung de tăcere, iar Lucien intră la bănuieli. Îl și vedea pe amantul ei îmbrăcându-se în grabă și căutând un loc unde să se ascundă. Bătu cu pumnul în ușă până când un bătrân scoase capul pe ușa de alături.

— Ce-i cu gălăgia asta? întrebă el.

— Vezi-ți de treabă.

— Lasă scandalul.

— Tacă-ți fleanca, moșule!

Bătrânul trânti revoltat ușa tocmai în clipa în care Bette o deschise pe-a ei.

— Lucien, ce naiba cauți aici? Ți-am spus că am oaspeți și că nu poți veni la mine, spuse ea. De ce faci scandal?

— Uită-te și tu la costumul meu, rosti Lucien. Trebuie curățat. Mă gândeam că ai putea să-l clătești puțin sau să-l lași la uscat în fața cuptorului, orice, numai să dispară pata.

— Ți-am zis că nu poți să intri.

La început, nu-i veni să-și creadă urechilor, apoi se înfurie și se mâhni.

— Nu ți-e bine, femeie?

Fără să mai aștepte un răspuns, Lucien țâșni pe lângă ea și intră în antreu; rămase uimit de frumusețea apartamentului. Era decorat cu gust, în stil modern, iar mobila părea destul de scumpă. Odată ce arhitectul din el își încheie evaluarea, Lucien se mânie din nou. Înțelese pe dată că purtarea ei trăda prezența unui amant, ceea ce îl scotea din minți.

— Bun, cu cine te culci? E în dormitor? Hai să facem cunoștință. Îmi face mare plăcere să-ți cunosc prietenii. O luă într-o direcție, dar constată că apartamentul avea mai multe dormitoare. Și eu care credeam că toți bărbații din industria modei sunt niște poponari, rosti el în batjocură.

Dădu năvală într-un dormitor și verifică sub pat, în spatele draperiilor și în dulapul uriaș. Intră apoi în alt dormitor și repetă operațiunea.

Bette venea în urma lui.

— Ai înnebunit, Lucien? Termină odată. Nu-i nimeni aici. Pentru numele lui Dumnezeu, oprește-te, insistă ea, trăgându-l de braț. Pleacă de-aici.

— Aiureli. Știu că-i pe-aici pe undeva. Și unde naiba sunt rudele astea misterioase ale tale?

— Ți-am spus să pleci, zbieră ea, trosnindu-i cu furie o palmă peste față.

Lucien se abținu cu greu să nu-i tragă un pumn în nas, și continuă cercetările. Mânia se revărsa din el ca un șuvoi în voia căruia se lăsa purtat. Nu era în stare să-i pună zăgaz. Fusese atât de fericit cu Bette, și tocmai de aceea trădarea ei era atât de dureroasă. După toate grozăviile de care avusese parte – moartea soților Serrault, descoperirea treptelor secrete –, Bette venise ca o rază de speranță în viața lui. Clipele minunate petrecute împreună îl ajutau să uite pentru o vreme de necazuri și să savureze momente de nețărmurită plăcere. Nu doar frumusețea și senzualitatea ei îl atrăgeau, ci și istețimea, simțul umorului și inteligența ei. Fără îndoială, se îndrăgostise lulea. Să dai peste iubire în aceste vremuri tulburi era un lucru pe cât de uimitor, pe atât de frumos, iar pierderea lui era cu atât mai greu de îndurat.

Bette continua să-l lovească în spinare, când Lucien se opri în fața unui cufăr uriaș din lemn de nuc sculptat, plasat la piciorul patului, și deschise capacul greu. Ploaia de lovituri se înteți, semn că Lucien descoperise lozul cel mare.

— Cred că am găsit comoara îngropată.

— Lucien, te rog, potolește-te, se văită Bette, trăgând de el cu toată puterea.

— O fi amantul amanților, exclamă Lucien, scoțând păturile groase care acopereau cufărul. O să-l sugrum cu mâinile mele pe ticălos.

Lucien azvârli și a treia pătură și fu întâmpinat de chipurile îngrozite a doi copii. Arhitectul înlemni și se holbă la ei, nevenindu-i să-și creadă ochilor, de parcă tocmai dezgropase o mumie egipteană.

Bette îl împinse violent la o parte și îi ajută pe copii să iasă din cufăr. Băiatul și fetița se agățară de picioarele ei și-și îngropară fețele în rochia ei albă. Bette îi mângâie pe creștet și îl privi sfidător pe Lucien.

Lucien era complet fermecat de priveliște. Bette era o femeie deșteaptă, independentă și frumoasă, și nu-și arătase niciodată latura maternă. Dar iat-o sărind în apărarea micuților, asemenea leoaicei pregătită să sfâșie pe oricine se apropia de puii ei. Lucien le zâmbi și fu imediat cuprins de dragoste și admirație pentru femeia dinaintea lui. Îngenunche și întinse mâna către băiat.

— Eu sunt Lucien și îmi pare nespus de rău că v-am speriat. Căutam pe altcineva. Cum te cheamă, tinere?

Băiatul își înălță privirea spre Bette, care încuviință.

— Emile.

— Iar pe tine, domnișoară?

— Carole, se prezentă fetița, care nu părea la fel de sfioasă ca băiatul.

— Încântat de cunoștință. Bette, ce-ar fi să bem niște răcoritoare în salon în timp ce te ocupi de costumul meu.

— Arăți ca naiba. Stai să-ți aduc un halat ca să dai jos pantalonii ăia.

Lucien îi luă pe micuți de mână și îi duse în salon. Își scoase sacoul și pantalonii și i le dădu lui Bette, care tocmai venise cu băuturile. După ce îmbrăcă halatul alb, Lucien se întinse pe canapea și trecu prin repertoriul obișnuit al întrebărilor adresate celor mici: vârsta, cărțile și jucăriile preferate. Încetul cu încetul, Emile și Carole se destinseră și se împrieteniră cu Lucien, râzând la glumele lui prostești și la mutrele lui caraghioase. Nu mai era nevoie să întrebe cărei confesiuni aparțineau. Lucrul acesta era limpede ca lumina zilei.

Bette urmărea toată scena din prag, amuzată. Cu excepția ei, Lucien era prima persoană cu care copiii aveau ocazia să vorbească după un an de zile. Lucien îi zâmbi, știind că era bucuroasă să-i vadă simțindu-se în largul lor și totodată încântată de faptul că Lucien, care nu manifestase aptitudini paterne, îi făcea să se simtă în largul lor și în siguranță. După o vreme, Bette îi trimise pe copii să se joace în camera lor și se așeză în șezlongul din fața arhitectului.

— Monsieur, costumul va fi uscat în cinci minute.

— Excelent. N-o să întârzii. Știi cât de mult țin nemții la punctualitate.

Bette îi relată întreaga poveste, fără ca Lucien s-o tragă de limbă. El ascultă în tăcere, apoi dădu ocol salonului. Bette îl urmări în timp ce el studia apartamentul.

— Ce părere are domnul arhitect de apartamentul meu? întrebă Bette sfioasă.

— E fantastic. Mor de invidie că nu eu l-am proiectat. Felul în care-și decorează casa spune multe despre o persoană.

— Și ce spune despre mine, monsieur Bernard?

— Că ai gusturi minunate. Însă cele două „accesorii” ale dumitale care se joacă în camera de alături spun foarte multe despre firea ta.

— Și? O găsești pe placul tău?

— Fără doar și poate, răspunse Lucien.

Îngenunche în fața ei, îi luă mâna în palmă și o sărută tandru.

— Ești un scump, Lucien, și un om minunat. Îmi pare rău că am fost nevoită să te amăgesc.

— Avem totuși o problemă, iubirea mea. Ai văzut ce repede ți-am descoperit secretul? Agenților Gestapo le va fi la fel de ușor. Nu putem îngădui așa ceva. Trebuie să îndreptăm numaidecât lucrurile.

Lucien se ridică și se îndreptă spre fereastra cu vedere la stradă.

— Pervazul ăsta are adâncimea perfectă. Ce-i înăuntru?

Bette veni lângă el.

— Habar n-am. Tu ești arhitectul așa că tu să-mi spui.

— Cred că mai demult a fost un calorifer acolo și l-au scos, spuse Lucien. Făcu o gaură cu briceagul în polița de lemn și aruncă o privire înăuntru. Cheamă-i pe copii aici, spuse el. Luă niște perne de pe canapea și le băgă înăuntru. Toți iepurașii să facă un pas înainte!

Micuții veniră într-un suflet lângă el, veseli nevoie mare.

— Hai să ne jucăm! propuse Lucien.

Cei doi zâmbiră și încuviințară entuziasmați din cap.

— E ceva gen de-a v-ați ascunselea. Vreau să vă ascundeți sub pervaz, spuse Lucien.

Îl ridică pe Emile și îl ajută să intre în gaură, apoi pe Carole. Amândoi încăpură fără probleme.

— Asta va fi ascunzătoarea noastră secretă, rosti el în timp ce-i ajuta să iasă. Bine, la joacă cu voi, micuților.

— Dar dacă verifică nemții acolo? Ar putea să deschidă capacul și să-i găsească.

— Capacul va fi prins înăuntru în balamale și prevăzut cu două zăvoare pe interior, pe care Emile le va trage după ce intră. Nemții nu vor avea cum să ridice capacul. În plus, vom masca pervazul cu ghivece cu flori.

— Ești tare isteț. Nu ți-a luat mult să găsești soluția asta.

— Am ceva experiență în domeniul ascunzătorilor. Adu-mi, te rog, costumul, ca s-o iau și eu din loc. Dar mă întorc imediat după întâlnire, pentru că am și eu un secret care-ți va stârni fără îndoială curiozitatea.

53.

— Nu mi-am dat seama până acum ce simț ciudat al umorului ai, monsieur Manet.

— Dacă te iei după nevastă-mea, sunt complet lipsit de simțul umorului. Dar în cazul ascunzătorii de față, n-am avut de ales.

— Poate ți-ai dat seama că e vizavi de strada Saussaies numărul 11?

— Desigur, Lucien.

— Unde, întâmplător, e sediul Gestapoului.

Lucien aruncă o privire furișă clădirii, printre draperii. Vizitase pentru prima oară apartamentul în urmă cu o săptămână, căutând posibile ascunzători. Fusese atât de preocupat să se asigure că nu era urmărit, încât de-abia la plecare își dăduse seama că se afla vizavi de sediul Gestapo. I se făcuse rău de cum zărise clădirea, de parcă mâncase un ou clocit. Tocmai de aceea, nădăjduia să-l convingă pe Manet să schimbe locul ascunzătorii.

— Așa-i, nu există parizian să nu știe adresa asta, răspunse Manet, zâmbind viclean.

— Și cu toate astea vrei să folosim acest apartament?

— După cum ți-am spus, nu am avut de ales. Suntem la limită cu timpul, iar ăsta e singurul apartament care nu prezintă vreun risc în momentul de față, așa că trebuie să fii foarte isteț.

— Monsieur Manet, isteț e puțin spus. Chiar nu putem găsi alt loc?

— Nu. Și îmi pare rău, dar trebuie să te miști foarte repede. Voi aduce un oaspete în câteva zile. Omul se află în mare primejdie. Va rămâne aici o vreme. E încă periculos să-l trec în Spania, iar de Elveția nici nu se pune problema.

— În clădirea aia se întâmplă lucruri teribile, chiar în clipa de față, rosti Lucien, care mai că se aștepta să audă urlete de durere de peste drum.

— Dacă nu suntem cu băgare de seamă, putem să ajungem amândoi acolo.

— Crede-mă, m-am gândit de sute de ori la asta.

— Nu mă surprinde, răspunse Manet.

— Recunosc, totuși, că alegerea dumitale are o doză de ingeniozitate în ea.

— Ai vreo idee, Lucien?

— Da. Am întrezărit câteva posibilități după ultima vizită.

Lucien își începu deja bine cunoscutul tur de apartament. Ochii săi reexaminară fiecare porțiune de perete și podea. Era un apartament frumos decorat, asemenea celorlalte apartamente puse la dispoziție de Manet. Își închipuia cât de greu i-ar fi fost să găsească o ascunzătoare într-un apartament ieftin și banal. Pereții erau căptușiți cu lambriuri albe, suflate cu aur, iar fiecare încăpere era prevăzută cu câte un șemineu uriaș de marmură, ce ieșea un metru în afară.

În salon, cam la doi metri deasupra podelei, pereții erau traversați, pe tot perimetrul încăperii, de-o bordură groasă de treizeci de centimetri. Pe unul dintre pereți, chiar deasupra bordurii, se zăreau picturi de mari dimensiuni, fixate în tencuiala albă, împrejmuite de stucatură suflată în aur și separate de pilaștri care se înălțau până în tavan. După ce examină fiecare încăpere în parte, Lucien făcu încă un tur de apartament, luând notițe și făcând schițe miniaturale pe o bucată de hârtie. Din când în când, se oprea să măsoare grosimea pilaștrilor, adâncimea șemineului, lățimea ușilor sau grosimea vreunui perete. Se așeză apoi pe canapeaua din salon, mâzgăli ceva pe hârtie și căzu pe gânduri.

— Cum e oaspetele tău? Plinuț sau subțirel?

— La fel de zvelt ca tine, poate un pic mai zvelt, răspunse Manet.

— Și cât de înalt e?

— Cu vreo trei centimetri mai scund decât tine.

— E sănătos și în putere?

— Eu zic că da.

— Bun, atunci am terminat pe ziua de azi. Mă întorc mâine să mai arunc o privire și vei primi desenele pe seară.

Manet aruncă o privire către sediul Gestapoului.

— Mai avem o mică problemă. Meșterul care-a lucrat la ascunzători se află momentan peste drum, în compania ofițerilor Gestapo.

Lucien se duse la o fereastră și privi pe furiș din spatele draperiilor, de parcă se aștepta să zărească vizavi un om torturat.

— Cum rezistă?
— A suferit leziuni foarte grave. L-au mutilat pe viață.
— Crezi că o să cedeze?
— Nu.
— A aflat despre apartamentul ăsta?
— Da.

•

După ce ieși din apartament, Lucien dădu pe gât șase pahare de poșircă pentru a-și calma nervii. Ședea la terasa unei cafenele și privea dus la o pasăre cocoțată pe un chioșc, dorindu-și din toată inima să fie și el pasăre. Ar fi putut să zboare până în Elveția, lăsând în urmă toate necazurile. În acea clipă, un om care știa despre apartament era torturat și pe punctul de a divulga secretul. Ofițerii Gestapo puteau aștepta ca Manet să-l aducă pe evreu și apoi să dea buzna în apartament. Ce lagăr de concentrare? Lucien avea să fie împușcat pe loc.

Îi făcu semn chelnerului să-i mai aducă un rând. Chelnerul părea realmente impresionat de faptul că Lucien nu părea câtuși de puțin cherchelit după atâtea pahare de poșircă îndoită cu apă – așa-zisul vin. Cu toate că situația aceasta, care pentru el era curată sinucidere, îl înspăimânta de moarte, n-avea de gând să bată în retragere.

Voia să continue cu proiectul.

54.

— Credeam că pe tine mă pot baza cel mai mult, Schlegal, dar m-am înșelat.

Schlegal mai că plesni de furie la auzul acelor vorbe. Nimeni nu-i pusese vreodată îndemânarea la îndoială. Nu spuse însă nimic și luă poziție de drepți în fața superiorului său, Kurt Lischka, comandantul poliției secrete din Paris.

În opinia lui Schlegal, Lischka aducea mai degrabă cu un funcționar de la o firmă de asigurări decât cu un polițist. Începutul de chelie și ochelarii cu rame de sârmă îl făceau să pară nevolnic, aproape opus idealului arian. În fapt, Lischka era perfect pentru Gestapo: un om lipsit de orice compasiune și un ucigaș înnăscut. Mulți francezi sfârșiseră între zidurile clădirii numărul 11 de pe strada Saussaies sub ochii lui.

— Știai că însuși Heinrich Mueller e interesat de cazul Janusky? întrebă Lischka cu glas scăzut, în timp ce se plimba prin fața lui.

— Nu, să trăiți, rosti Schlegal, bănuind că șeful său urma să-i țină o prelegere. Când șeful suprem al Gestapoului sufla în ceafa unui comandant regional, situația era cruntă.

— În ochii lui Mueller, Janusky nu-i doar un spin în coasta Reichului, ci și o fântână de bani – o sută de milioane de franci, potrivit estimărilor –, care ar putea aduce Germaniei victoria mult dorită de Führer. Averea lui Janusky e asemenea plombei de aur din gura celui mai neînsemnat evreu: aparține de drept Reichului, dar nu putem da de urma ei. Și asta nu-i totul. Știi pe câți jidani i-a ajutat ticălosul ăsta să scape în ultimii ani? Mii și mii îmi închipui... și nu doar în Franța. Are o întreagă rețea de agenți, până și în Germania. A mituit zeci de funcționari spanioli, portughezi și turci, ca să obțină acte false pentru ai lui. Jidanul ăsta a plătit transportul maritim pentru mii de evrei care au fugit din mai multe porturi. Am aflat recent că Janusky și-a adus *propriile* vapoare ca să-i transporte pe nenorociți. Unde mai pui că Göring vrea să pună mâna pe colecția lui de artă. Îl bate aproape zilnic la cap pe Mueller cu treaba asta. Deci, Schlegal, trebuie neapărat să-l găsești pe Janusky.

— Nu trece zi să nu-l căutăm, domnule. Există o întreagă rețea de francezi care-l ajută pe afurisitul ăsta să se ascundă. Cu fiecare zi suntem tot mai aproape să dezlegăm ițele acestei conspirații.

— N-aș vrea ca Mueller să vină aici și să supervizeze în persoană căutările. Nici tu nu vrei asta, nu?

Lischka se așeză de partea cealaltă a biroului și aprinse o țigară. Schlegal observă numaidecât că nu-i oferise și lui una, ceea ce era semn rău.

— Nu va fi necesar. O să-i dăm de urmă în câteva zile, minți Schlegal.

Dacă Mueller venea în Paris, Lischka avea să-i facă viața un calvar.

— Sper, pentru binele tău, domnule colonel. Ai o carieră de-a dreptul impresionantă. Ți s-a dus buhul la Berlin. A sosit clipa ta de glorie. Găsește-l pe jidan cu tot cu averea lui, și lumea va fi la picioarele tale. Ne gândeam să fii avansat la gradul de general.

Schlegal prinse inimă la auzul acestei vești. Părinții lui aveau să fie în culmea fericirii: fiul lor, general. Gândul acesta îi dădu un nou imbold. Lischka scoase din sertar un teanc de fotografii alb-negru și le răsfoi. Luă una și i-o vârî sub nas lui Schlegal. Era un portret oficial al lui Janusky, înfățișându-l cu mâna pe o carte.

— Uită-te la inelul de pe mâna porcului. Smaraldul e cât o minge de golf. Cu inelul ăla de aur putem cumpăra un tanc. Nu crezi?

— Poate chiar două, trânti Schlegal, cu toate că habar nu avea cât costa un tanc.

— Pe loc repaus, colonele, ordonă Lischka, trăgând un ultim fum din țigară și ridicându-se în picioare. Povestește-mi despre nenorocitul ăsta.

Lischka se apropie cu nonșalanță de bărbatul care zăcea în colțul încăperii și îi trase un picior în scăfârlie.

— Trezirea, monsieur! rosti el cu glas vesel, ca o mamă care-și trezea copilul din pat.

— Aubert e cel mai priceput meșter tâmplar din Paris, începu Schlegal. Toată lumea confirmă că e cel mai bun.

— Și ce legătură are asta cu chestiunea despre care discutam?

— Cred că anumiți evrei stau ascunși în ascunzători ingenioase, răspândite prin tot orașul. Meșteri tâmplari precum

Aubert se ocupă cu mascarea ascunzătorilor, ca să nu-i găsim noi.

— Fascinantă teorie, Schlegal. Ai descoperit un asemenea loc până acum?

— Două chiar.

— Iar domnul Aubert ne-a fost de ajutor în această chestiune?

— Până acum, a fost foarte recalcitrant, dar sunt convins că o să-și revizuiască purtarea, spuse Schlegal, făcându-i semn lui Voss, care aștepta în celălalt colț al încăperii.

Locotenentul scoase din buzunarul tunicii un clește de tăiat cabluri și îngenunche lângă Aubert.

— Trezirea! urlă Voss în urechea prizonierului.

Bătrânul tresări și dădu să ridice capul, dar se prăvăli din nou la podea.

— Monsieur Aubert, ceva-mi spune că pui mare preț pe mânuțele astea două ale tale, rosti Schlegal. Ce opere frumoase au ieșit din ele, nu?

Aubert, al cărui chip tumefiat era acoperit de sânge, scoase un geamăt firav.

— Ce s-ar întâmpla dacă ți-ai pierde arătătorul? Ar fi destul de greu să mai tai lemnul, nu?

Voss îi tăie complet lui Aubert degetul arătător de la mâna dreaptă, de parcă ar fi fost tulpina unei plante. Acesta zbură prin aer și ateriză pe podea. Sângele țâșni din mâna lui precum apa dintr-un furtun. Pereții gri de ipsos reverberară de țipetele bătrânului.

Lischka făcu o grimasă.

— Ar trebui să placăm pereții ăștia, ca să izolăm fonic clădirea, nu crezi?

Fără să primească vreun ordin, Voss retează și degetul mijlociu de la mâna dreaptă a lui Aubert, provocând niște urlete de durere încă și mai puternice.

— Probabil că monsieur Aubert va dori să plece cu câteva suvenire de la această vizită, spuse Schlegal.

— Bineînțeles, domnule colonel, replică Voss în timp ce aduna de pe podea degetele țepene.

Se scărpină în cap cu unul dintre ele, spre amuzamentul teribil al celor din încăpere; inclusiv Lischka se cutremura de râs. Apoi băgă ambele degete în buzunarul lateral al sacoului bătrânului și se apropie de Schlegal.

— Să-i acordăm domnului Aubert răgaz să se odihnească și să reflecteze la toată situația. Vom relua întâlnirea. La urma urmei, mai are încă opt degete, spuse Schlegal. Le făcu semn oamenilor din subordine. Dați-i ceva să oprească sângerarea. Nu vreau să crape în mâinile noastre. Și curățați tot sângele ăla de pe podea.

— Foarte impresionant, colonele, spuse Lischka, părăsind încăperea. Ține-o tot așa.

Voss chemă doi soldați din hol, apoi țipă:

— Marie, babornițăafurisită, adu aici un mop și o găleată!

Soldații îl înșfăcară de brațe pe Aubert și îl traseră după ei ca pe un sac de cartofi. Un minut mai târziu, o femeie bătrână, cu ochii duși în fundul capului, purtând o rochie maro șifonată, intră în încăpere cu găleata și începu să șteargă sângele cu o cârpă. Ofițerii o urmăreau amuzați.

— Îmi pare rău că am făcut mizerie, Marie. Promit să nu se mai repete, spuse Schlegal.

— Mereu spuneți asta, domnule colonel, și mereu faceți mizerie, bombăni Marie.

— Marie, de-abia acum observ ce cur mișto ai, spuse Voss. Îmi închipui c-ai fost damă bine în timpul Războiului Franco-Prusac.

Soldații se prăpădiră de râs. Voss se aplecă și îi lipi o palmă zdravănă pe fund, dar femeia stoarse cârpa îmbibată de sânge în găleată și-și văzu mai departe de treabă.

— Mersi, domnule locotenent. Am fost o femeie tare frumoasă la vremea mea. Odată, o să vă povestesc cum i-am tras-o kaizerului Wilhelm I. Pe urmă, m-a decorat cu Crucea de Fier în grad de Cavaler.

— Marie, iubita mea, dacă ai fi cu douăzeci și cinci de ani mai tinerică, acum te-aș lua pe podea, spuse Schlegal, azvârlind câțiva franci în găleata cu apă însângerată.

Când toți ofițerii părăsiră încăperea, Marie se ridică greoi pe picioarele ei afectate de artrită și se apropie de biroul din colțul încăperii, unde răsfoi printre niște documente. Pe unul îl citi cu atenție, apoi ridică găleata și ieși din camera de interogatoriu.

55.

Lucien examina alături de Labrune un detaliu din planul clădirii, când deodată simți că ceva nu era în ordine.

Zgomotul nelipsit pe șantierul din Tremblay amuțise. Împrejur se lăsase o tăcere mormântală. Nu se mai auzeau nici bătaie de ciocan, nici scrâșnet de fierăstrău, nici huruit de macara, nici strigăte de muncitori. Labrune băgase și el de seamă și îi aruncă o privire nedumerită. Lucien se întoarse și văzu că toți muncitorii priveau într-un punct îndepărtat spre răsărit. Zăriseră probabil apropierea bombardierelor inamice. Șantierul nu era prevăzut cu dispozitive antiaeriene și nici cu buncăre. Înaltul Comandament German din Paris nu considera că erau necesare încă. Unde puteau să se ascundă?

Lucien urmări privirea unui muncitor care se oprise în apropiere, cu roaba în mână, și descoperi consternat sursa acestei paralizii generale. Cam la vreo treizeci de metri depărtare o zări pe Bette, într-o rochie bleumarin asortată cu un șal gri-închis. Bette zâmbi și flutură din mână în timp ce se apropia de ei. Lucien privi amuzat în jurul său. Toți muncitorii întrerupseseră lucrul ca să se holbeze la Bette. Pentru ei era o priveliște cu totul neobișnuită, de parcă tocmai aterizaseră marțienii într-o farfurie zburătoare.

— Bună! spuse Bette când ajunse lângă el. Probabil ești surprins să mă vezi aici.

— Într-adevăr, și nu sunt singurul, i-o întoarse Lucien, făcând semn în direcția celor două sute de muncitori din spatele său.

Bette părea nedumerită.

— Vrei să spui că n-au mai văzut o femeie pe șantier până acum?

— Nu una ca dumneata. Vă asigur de asta, domnișoară, răspunse Labrune, care aștepta ca Lucien să facă prezentările.

— Mademoiselle Tullard, dumnealui e monsieur Labrune, dirigintele de șantier.

— Nespus de încântat, zise bătrânul, sărutându-i mâna.

— Încântată de cunoștință. Lucien mi-a spus că fără dumneata nimic nu s-ar construi.

Chipul bătrân și încărunțit al lui Labrune se însenină.

— Mă gândeam să-ți fac o surpriză. Colega mea de serviciu, Karin, are un Renault vechi și a primit rația de benzină, așa că m-a lăsat în drum, spuse Bette, întorcându-se spre Lucien. Am trecut întâi pe la biroul tău, dar tinerelul ăla, Alain, mi-a spus unde să te găsesc. Speram că ai timp să luăm prânzul împreună.

— Vezi tu, sunt foarte ocupat...

— Nu fi necioplit cu o femeie așa frumoasă, Bernard. Trebuie s-o scoți la restaurant, protestă Labrune, zâmbind larg. Te sfătuiesc s-o ștergi în secunda asta, ca să n-o faci pe domnișoara să te aștepte. Labrune îi luă planșele din mână lui Lucien, îl prinse de umăr și începu să-l împingă cu putere. Ne descurcăm și fără tine.

— Bine, să mergem. Acolo am parcat mașina.

Bette își luă rămas-bun de la Labrune și plecă împreună cu Lucien.

— Nu cumva să te grăbești să te întorci din cauza mea. Ia-ți liber toată după-amiaza. Voi, tinereii, trebuie să vă bucurați de viață, strigă Labrune în urma lor.

— Ce bătrânel de treabă, Lucien! Și tu, care spuneai că-i un nesuferit.

Labrune făcu privirea roată și zbieră.

— Înapoi la muncă, putorilor, mișcați-vă odată l Ce, n-ați mai văzut femei?

Câțiva dintre ei își reluară activitățile, dar cei mai mulți rămaseră cu privirile ațintite la Bette.

Nu plecară bine, că lui Bette îi scăpă tocul unui pantof într-o groapă plină cu noroi.

— Rahat, ăștia-s pantofii mei favoriți!

Lucien izbucni în râs.

— Data viitoare să-ți iei cizme în picioare.

— N-am nicio pereche care să meargă cu rochia asta, deșteptule.

Bette își scoase pantoful din picior și țopăi până la mașină.

De cum intrară în mașină, Bette își petrecu brațele după gâtul lui și îl sărută cu pasiune. Pe Lucien nu-l interesa câtuși de puțin dacă-i vedea cineva. Dimpotrivă, era mândru în sinea lui să fie văzut în compania acestei fete superbe.

În drum spre Paris, Bette își lăsă capul pe umărul lui. Prin viața relativ scurtă a tinerei se perindaseră tot soiul de amanți, amintindu-i de un șir nesfârșit de bărbați care treceau încolonați printr-o ușă batantă. Bărbați chipeși, bătrâni, burlaci, însurați, și mulți bogătani. Una peste alta, Bette se considera o expertă în materie de bărbați și ajunsese la concluzia că aceștia reprezentau în general o dezamăgire. Un aristocrat pe nume Lafont, care-o curtase mai demult, îi dăduse primele lecții de echitație, și de atunci se îndrăgostise de cai. Descoperise destul de repede că un cal e mult mai devotat și mai de nădejde decât orice bărbat.

La scurtă vreme după ce împlinise douăzeci de ani, Bette îi trecuse atent în revistă pe toți bărbații din trecutul și din prezentul ei. Întocmise categorii și liste cu trăsături definitorii, asemenea antropologilor care studiau triburile din Africa Ecuatorială Franceză. Existau câteva categorii fundamentale, precum avere, maniere, inteligență, educație, aspect fizic, stare civilă și performanță sexuală, iar mai apoi categorii speciale pentru consumul de alcool, chibzuință, tărie de caracter și afecțiune. Umplea caiete întregi cu informații pe care le analiza la modul general, căutând corelații între aceste tipologii de bărbați. Era teribil de încântată de cercetările ei. Majoritatea franțuzoaicelor ieșeau cu unul sau doi bărbați, apoi familia și societatea le forțau să se mărite. Întrucât Bette ignora convențiile sociale, iar bărbații roiau mereu în jurul ei, avea ceea ce antropologii numesc un eșantion reprezentativ, care-i permitea să descopere anumite tipare comportamentale. Unele rezultate erau evidente: bogătanii erau de regulă egoiști, plictisiți și dificili; cu cât bărbatul era mai chipeș, cu atât mai urât se purta cu ea.

De Lucien îi plăcuse de la bun început. Rar întâlneai un individ creativ. Era unul dintre puținii bărbați creativi pe care-i cunoștea, fără a pune la socoteală pictorii și sculptorii care o rugau să pozeze ca model ca să-și facă loc în așternuturile ei. Dar Lucien mai avea o trăsătură unică.

La categoria „caracter”, majoritatea bărbaților picau testul. Cercetările ei evidențiau faptul că bărbații erau lipsiți de caracter sau de coloană vertebrală. Până și caii aveau mai mult caracter. Îi plăcuse compania lui Lucien, atât în general, cât și în pat, dar de când aflase de Pierre, Lucien era cap de listă la

capitolul caracter. Adevărul fie spus, dezvăluirea lui Lucien o lăsase mască. Nu-și închipuise că un bărbat ar fi în stare să se sacrifice pentru ceva. Găsea această dovadă de curaj foarte atrăgătoare, cu mult mai ispititoare decât un bărbat cu vilă și Bugatti. La urma urmei, și ea era într-o situație similară, însă în cazul ei funcționa instinctul matern, ceea ce era cu totul altceva. Lucien trezise în inima ei niște sentimente pe care niciun alt bărbat nu le trezise vreodată. Odată cu vârsta, Bette începea să înțeleagă ce înseamnă iubirea, și știa că se îndrăgostise de Lucien.

— Am o idee interesantă, rupse Bette tăcerea prelungă. Dacă tot ți-a dat monsieur Labrune liber în după-amiaza asta, ce-ar fi ca după prânz să-mi arăți toate clădirile pe care le-ai proiectat în oraș și în afara orașului? Am trecut deja pe la vinoteca de pe strada Vaneau.

— Ai văzut-o? întrebă Lucien, deopotrivă surprins și măgulit.

— Cum să nu? îmi place cum se curbează frontispiciul deasupra intrării, de parcă l-ar trage pe client înăuntru.

— Asta era și ideea.

— Îmi place și grilajul ușii de la intrare. E din bronz?

— Da, ca și mânerele de altfel.

— Interiorul e foarte elegant. Am văzut și rafturile pe care erau expuse sticlele. Foarte bine gândite. Felul în care ies în afară și se retrag apoi înăuntru. Mult mai original decât rafturile obișnuite.

— Într-adevăr, am lucrat din greu la ele.

— Foarte creativ.

Lucien plănuise să facă dragoste cu ea toată după-amiaza, dar acum se gândea la toate proiectele sale din Paris și la cele mai scurte rute posibile pentru a ajunge la ele.

56.

— Nespus de încântat să vă cunosc în cele din urmă, monsieur Bernard. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata.

Când un neamț complimenta un francez, nu știai niciodată dacă era sincer sau sarcastic. Remarca lui Schlegal i se păru sinceră, dar Lucien avea o slăbiciune pentru complimente, așa că nu putea să bage mâna în foc. În orice caz, se mai liniști puțin. Preț de douăzeci de minute îl așteptase cu groază în suflet pe Schlegal, stând neclintit pe scaunul de lemn. În tot acest timp, privirea îi zbură întruna spre apartamentul de pe strada Saussaies numărul 12, care, printr-o întâmplare nefericită a sorții, era chiar vizavi de biroul lui Schlegal.

Când primise telefonul de la Schlegal, aproape că leșinase de spaimă. Puțin a lipsit să nu urce la volanul Citroënului și să se-oprească direct în Canalul Mânecii. Dar ofițerul Gestapo se dovedise vesel și exuberant și-l lăudase pe arhitect pentru munca depusă în slujba secției de construcții și inginerie din cadrul diviziei de armament. Bănuind că Herzog se afla în spatele acestor laude, Lucien răsuflase ușurat. Schlegal îl invitase la o discuție în biroul său, iar arhitectul își închipuise că era ceva legat de proiectare. Pe de altă parte, putea să fie o cursă, iar odată căzut în ghearele lor, urma să fie torturat până dezvăluia întreaga operațiune a lui Manet. Orgoliul îi spuse însă că era vorba despre talentul său de arhitect, așa că acceptase invitația. Oricum, nu avea de ales. După scurtul episod cu Rezistența, Lucien se convinsese că nu era colaboraționist. Dar să lucrezi pentru Gestapo era cu totul altceva. Dacă îl obligau să proiecteze pentru ei, nu era exclus ca cei din Rezistență să-l stranguleze sau să-l împuște în cap. Probabil îl văzuseră deja intrând în sediul poliției secrete. Și, încă o dată, gândurile sale nu se îndreptară spre propria persoană, ci spre Pierre.

— Vă mulțumesc, domnule colonel.

Nu putea să-i întoarcă complimentul, spunând că auzise lucruri frumoase despre activitățile Gestapoului, întrucât ar fi părut cam nesincer.

— Ai proiectat niște clădiri nemaipomenite pentru Reich. Le-am văzut. Firește, puțin cam avangardiste pentru gustul meu, dar înaltul Comandament din Paris e mulțumit de rezultate, și asta-i tot ce contează. N-am dreptate?

— Reichul pare să fie mulțumit de realizările mele. În caz contrar, bănuiesc că nu mi-ar prelungi colaborarea.

— Întocmai. Te întrebi probabil de ce te-am invitat aici. Vreau să mă consult cu dumneata într-o chestiune neobișnuită de natură arhitecturală.

Șuvoiul complimentelor îi mai alungase temerile și neliniștea, însă acum Lucien miji ochii și strânse pumnii în jurul brațelor scaunului. Discuția avea, până la urmă, legătură cu evreii. Lucien știa că risca să se dea de gol în clipa în care Schlegal urma să-i pună întrebări despre ascunzători. Trebuia să-și controleze expresia chipului cu orice preț. Întrebarea ofițerului veni după o veșnicie.

— Am descoperit o ascunzătoare. Una foarte ingenioasă, sub niște trepte. Încercăm să aflăm cine anume din Paris ar putea fi autorul acestor minunate opere de tâmplărie. Am spus bine, nu? Tâmplărie.

— Da, e termenul potrivit. Vă rog să continuați.

— E o scară prinsă în balamale, ce oferă un bun ascunziș.

Cu alte cuvinte, Adele și-o trăgea cu Schlegal. Motivele erau limpezi. Era foarte chipeș și, mai presus de toate, era atotputernic. Era în stare să-i îndeplinească toate dorințele. Treptele se aflau în casa de vacanță a lui Adele, mai precis în dormitorul ei, unde se culcase cu Lucien, dar și cu acest ofițer Gestapo. Fără doar și poate, Adele îi spusese lui Schlegal să-i ceară sfatul în privința scărilor, dată fiind profesia lui. Dacă fosta lui amantă ar fi fost alături de ei în încăpere, Lucien ar fi strangulat-o în fața bestiei de la Gestapo.

Deși era speriat de moarte, Lucien știa că următoarele minute aveau să fie decisive, așa că hotărî să-și joace cât mai bine rolul. Nu avea voie să intre în panică.

— Vorbim de niște trepte noi?

— Nu, le-au folosit în chip viclean pe cele vechi.

Lucien zâmbi. Adora să primească asemenea complimente indirecte.

— Foarte inteligent. Și cum spuneați că funcționează?

— Sunt patru trepte care duc spre un mic birou. Treptele sunt prinse în balamale în partea superioară și pot fi ridicate pentru a-i permite persoanei să se ascundă dedesubt.

— Cum le-ați descoperit dacă erau mascate cu atâta dibăcie?

Preț de câteva clipe, Schlegal șovăi, alegându-și vorbele cu grijă.

— Păi... am dat din întâmplare peste ele. Eu nu le-aș fi găsit într-o mie de ani.

— Ei bine, cunosc câțiva parizieni capabili de asemenea construcții, însă doi dintre ei sunt morți, iar altul a tulit-o în sudul Franței. Ei sunt singurii pe care-i știu în stare de asemenea drăcovenii.

— Pe lângă execuție, ar fi capabili să proiecteze sau mai degrabă să născocească un asemenea șiretlic? Mai precis, cui i-ar trece prin minte asemenea idei?

Lucien se pregătea să-i spună că un tâmplar n-ar fi în veci în stare să proiecteze o ascunzătoare atât de ingenioasă, și că numai un arhitect era suficient de isteț și talentat, dar își ținu orgoliul în frâu.

— Unui tâmplar nu i-ar fi greu să conceapă asemenea trepte.

— Ești sigur că nu mai cunoști pe nimeni în stare de așa ceva?

— Foarte sigur, domnule colonel. Îmi pare rău.

— Bun, dar dacă îți aduci aminte...

Schlegal fu întrerupt de-un aghiotant care intră pe neașteptate în încăpere, fără să bată la ușă.

— Să trăiți, vă caută un anume colonel Herzog. E de la divizia armament...

— La naiba, omule, știu cine e. Spune-i să aștepte câteva minute.

Herzog dădu buzna înăuntru, împingându-l pe aghiotant, care se retrase la biroul său.

— Ce se petrece aici, Schlegal? Ce treabă ai cu arhitectul meu?

— Calmează-te, colonele. Arhitectul tău mă sfătuiește în chestiuni de arhitectură. Stai liniștit, că nu te văduvesc de el. Suntem la curent cu minunatele proiecte pe care le-a realizat pentru tine. Nu l-am arestat, dacă de asta te temeai, spuse Schlegal.

Herzog îl pironi cu privirea pe Schlegal, care nu se deranjase să se ridice pentru a-l întâmpina pe colonel. Lui Lucien, care era

obișnuit deja cu purtările sale manierate, nu-i fu greu să vadă că Herzog nu avea pic de considerație pentru Schlegal.

— Ce chestiuni de arhitectură? întrebă Herzog.

Schlegal șovăi o clipă.

— S-au trezit unii să-i ascundă pe evrei în locuri secrete prin tot orașul.

Herzog îi aruncă o privire nedumerită lui Lucien, apoi se întoarse către ofițerul Gestapo.

— Evrei care se ascund în elemente de arhitectură? De unde ți-a venit ideea asta năstrușnică?

Schlegal se ridică de pe scaun și se apropie la o palmă de chipul lui Herzog. Lucien știa că nu mai aveau mult până să se ia la trântă, dar nu știa cine urma să aibă sorți de izbândă. Amândoi erau voinici și cam de aceeași statură.

— Colonele, știi negreșit că Reichul ia foarte în serios amenințarea reprezentată de evreimea internațională. Trebuie să-i punem capăt prompt și fără milă. Führerul o consideră prioritatea lui numărul unu.

— Credeam că prioritatea numărul unu a Führerului e să câștige războiul împotriva comuniștilor și a Aliaților, ripostă Herzog. Nu să cotrobăie prin Paris în căutare de evrei speriați. Wehrmachtul e format din bărbați destoinici și nu se înjosește cu asemenea porcării. Cu alte cuvinte, irosești timpul acestui om. Și asta înseamnă că-mi irosești și mie timpul.

— Măsoară-ți vorbele, amice, dacă nu vrei să calci o droaie de oameni pe bătături.

— Te pomenești că o să mă acuzi de filosemitism imediat.

Schlegal îi râse în față.

— Nicidecum. Dar pot să te acuz că te amesteci în treburile Reichului – o acuzație foarte gravă, colonele.

— Din partea mea domnule, n-ai decât să-ți folosești chipiul pe post de closet. Iartă-mă, te rog, dar avem un război de câștigat. Însă, dacă ții morțiș să mă raportezi, poftim numărul personal al ministrului Speer. Herzog înșfăcă un creion și mâzgăli un număr pe sugativa de pe biroul lui Schlegal. Dă-i telefon. Poate s-au ascuns niște evrei sub patul lui și poți să-i arestezi. Haideți, monsieur Bernard. Plecăm împreună.

57.

— Ce spui Lucien, poți să renunți la câteva contracte pentru un vechi prieten, de dragul vremurilor bune?

Lucien nu îl considerase niciodată prieten pe Henri Devereaux. Era un om meschin și josnic, un ticălos egoist care, de fiecare dată când primea un contract important la o licitație, îl suna imediat pe Lucien să îi râdă în față. Lucien îl ura pe Devereaux, dar era totodată și invidios pe influența și pe cunoștințele sale, grație cărora primea constant contracte bănoase.

Lucien era șocat de faptul că Devereaux îl invitase la un pahar. Înainte de război nu-l sunase niciodată să-l invite în oraș. Acest imbecil arogant nu-l considera pe Lucien suficient de talentat ca să stea la aceeași masă cu el. Iar acum ședeau amândoi la aceeași masă, bând vin și schimbând pretinse amabilități. Lucien știuse că mai devreme sau mai târziu, Henri avea să-i destăinuie motivul întâlnirii.

— Nu știu pe ce criterii își aleg nemții arhitecții, spuse Lucien.

Știau amândoi că era o minciună. Alți arhitecți, prieteni cu Lucien, primiseră oferte din partea nemților. Spre imensa încântare a lui Lucien, Devereaux nu avea niciun proiect în derulare și plesnea de ciudă în fața contractelor sale.

— Nu mă interesează dacă sunt proiecte de război, spuse Devereaux. Sunt disperat să proiectez ceva real. Tot ce fac arhitecții în timpul războiului e să proiecteze clădiri imaginare, care nu se realizează. Un proiect trebuie să fie construit ca să fie real. Înnebunesc, nu am nimic de lucru și, în plus, banii sunt pe sfârșite.

— Ce s-a întâmplat cu toți clienții și cu toate contractele pe care le aveai? întrebă Lucien, reținându-și un zâmbet.

Știa foarte bine că toți clienții lui Devereaux fugiseră din țară, iar antreprenorii pe care-i persiflase înainte de izbucnirea războiului și care acum aveau lucrări nu se gândeau să-i ofere vreo comandă. Știa cât de mult îi urau aroganța, iar acum ei erau cei care râdeau cu poftă.

Devereaux îi ignoră întrebarea și spuse:

— Nu cumva a primit Raoul Cochin o ofertă să proiecteze garnizoana din Joinville? Din câte-mi amintesc, era prietenul tău.

— Desigur, îl știu pe Raoul, dar nu am pus nicio vorbă pentru el, dacă asta insinuezi.

— Deci a primit lucrarea din senin?

— Tot ce se poate. Toată lumea are pile într-un fel sau altul, și știi foarte bine că dacă ai relații, găsești de lucru, îi răspunse Lucien pe cel mai viclean ton posibil.

— De o vreme încoace nu mai am nicio relație.

Lucien i-ar fi râs în nas, dar se arătă foarte îngrijorat.

— E greu să găsești de lucru pe timp de război. Îmi închipui ce greu îți e, ținând cont cum stăteau lucrurile înainte. Pe vremuri, toate contractele trăgeau la tine, nu-i așa?

Lucien avea o plăcere nespusă să învârtă cuțitul în rană și era încântat să-l vadă atât de disperat.

— Da, am avut ceva succes înainte de război, după cum bine știi. Am fost unul dintre cei mai proeminenți arhitecți din oraș. Am fost nevoit să refuz contracte și să le recomand clienților mei alți arhitecți.

— Nu-mi aduc aminte să fi primit recomandări din partea ta.

— Vai, dragă Lucien, dar puteam să jur că ți-am trimis un client sau doi, spuse Devereaux mințind de îngheț au apele.

— Nu, n-am primit nimic de la tine. Crede-mă, mi-aș fi adus aminte. Un eveniment de o asemenea amploare e la fel de notabil ca trecerea cometei Halley.

— Cred că te înșeli. Un anume monsieur Renier. Sunt sigur că a venit la tine pentru un atelier pentru reparații de mașini. I-am spus că slujba ți se potrivește mănușă.

Era timpul să încheie această șaradă. Lucien era bucuros de conjunctura nefavorabilă în care se afla Devereaux. O merita mai mult ca oricine altul.

— Henri, mi-a făcut mare plăcere să povestim de vremurile bune. Sunt sigur că îți aduci aminte cu drag de ele și de toate contractele pe care le-ai avut odinioară. Dar trebuie să plec, am o întâlnire după-amiază, pentru un nou contract de proiectare a unei fabrici de muniție. Mă gândeam să o fac cu beton armat, pentru o structură mai solidă. Ce zici? Când încep construcțiile, te duc pe șantier să arunci o privire.

Lucien întrecuse orice măsură. Devereaux izbi cu pumnul în masă, răsturnând paharele și atrăgând privirile mușteriilor.

Lucien zâmbi. Ultima lui săgeată nimerise la fix. Provocările sale se soldară cu o tiradă de invective.

— Nenorocitule! izbucni Devereaux. Cum poate un neică nimeni ca tine să primească atâtea proiecte, și cineva cu talentul și poziția mea să fie dat la o parte?

Lucien continuă să zâmbească, savurând din plin momentul. Devereaux de-abia își dăduse drumul, știa asta.

— Am văzut fabrica din Chaville pe care ai proiectat-o. E un rahat. Habar n-ai ce înseamnă arhitectură modernistă. Cine te crezi, Gropius?

Lucien izbucni în râs. Se înroși la față și fu nevoit să ia o înghițitură de apă ca să nu se înece. Gestul său îl scoase și mai rău din sărite pe Devereaux. Până în acea clipă, îl insultase pe un ton liniștit pe Lucien, dar acum începu să zbiere.

— Ascultă la mine, amice! Nu aș fi acceptat în veci contractele alea. Eu nu colaborez cu nemții. Nenorocitule, ți-ai trădat patria! Vei plăti scump după război. Voi avea eu grijă de asta.

— Sunt tare acri strugurii, nu-i așa? replică Lucien, râzând în hohote și ridicându-se. Dacă nemții te-ar ruga mâine să proiectezi un closet, l-ai face cât ai zice pește. Nu te deranja, Henri, plătesc eu, precizează el, aruncând banii pe fața albă de masă. A meritat fiecare bănuț.

— O să-ți vin eu de hac, Bernard, strigă Devereaux, în timp ce Lucien ieși agale din cafenea.

58.

Bette îi lăsă să bată la ușă aproape un minut înainte să le deschidă.

— Ce naiba vreți? țipă ea la cei doi ofițeri Gestapo ale căror chipuri amenințătoare se preschimbară în unele șocate de-a dreptul.

Înaintea lor se înfățișă Bette în lenjerie intimă neagră, cu jartiere și ciorapi din mătase tot negri. Rămaseră fără glas un timp, apoi cel înalt cu ochelari începu să se bâlbâie.

— Ce naiba tot spuneți? întrebă Bette.

— Am... am spus că am venit să vă percheziționăm apartamentul din ordinul Reichului.

— Să căutați ce, dacă pot să întreb?

— Am fost informați că ascundeți inamici ai Reichului.

— Chiar așa? Și cine v-a povestit astfel de basme? Vecinul de jos, pun pariu.

— Nu vă privește pe dumneavoastră. La o parte, spuse celălalt, un bărbat cu urechi enorme.

Bette își închipui că dacă ar flutura din ele, ar putea să-și ia zborul.

Bette rămase nemișcată, cu mâinile în șold și cu picioarele ei lungi, superbe, depărtate. Dorea ca ei să-i admire trupul, unul dintre cele mai frumoase din Paris. Îi lăsă să se holbeze la ea încă două-trei secunde înainte să se dea la o parte.

— Poftiți înăuntru, băieți. Nu vreau să-i împiedic pe ofițerii Gestapo să-și facă datoria. Căutați cât poftiți.

Bărbații intrară încet, aproape cu sfială, în apartament, începură să cotrobăie prin camera de zi. Ea se duse la pervazul ferestrei, unde se ascundeau Emile și Carole. Mută ghiveciul și se așeză pe pervaz, își încrucișă picioarele și îi zâmbi bărbatului cu urechi mari. Începu să-și aranjeze încet ciorapul pe un picior, apoi pe celălalt.

Bărbații nu suflară o vorbă în timp ce scotociră prin dormitor, apoi prin baie. Unul dintre ei verifică și pe acoperiș.

— Așadar, îmi dați un indiciu, întrebă Bette, ce căutați? Poate vă ajut.

— Inamici ai Reichului, v-am mai spus, bolborosi bărbatul cu ochelari în timp ce intră în camera de zi.

— Ah, vă referiți la evrei. Ei bine, ar trebui să fie cel puțin cinci care se ascund acum pe aici. Dacă perseverați, îi veți găsi. Dacă vă plac jocurile, ne putem juca de-a rece – cald – fierbinte.

Ochelaristul nu găsi propunerea ei amuzantă.

— Rece… călduț… nu, se răcește din nou.

Începură să caute prin dulap. Bette ținea toate jucăriile copiilor într-un compartiment ascuns în spatele dulapului din dormitor, în fața căruia erau mormane de cutii pline cu vechituri.

— Stai puțin, țipă Bette, iar bărbații se opriră brusc. E unul pe candelabru. Nu îl vezi? E chiar deasupra ta. Un evreu cu nas mare.

Și pufni în râs.

Bette observă că ofițerii Gestapo ajungeau încet, încet la concluzia că își pierdeau timpul, dar, fiind nemți, deci eficienți, continuară căutările. Cel cu urechi mari se întoarse în dormitor și deschise ușa dulapului. Acest lucru o neliniști pe Bette, care simți că era timpul să acționeze.

— Știți, dacă tot sunteți aici, puteți să-mi faceți o favoare. Așteptați aici.

Se duse la un teanc de cutii din colțul camerei de zi și le deschise pe două dintre ele. Bărbații o priviră cu interes în timp ce ea scoase din cutii două rochii lungi de seară – una de un roșu-purpuriu și una albă.

— Pe care din ele ar trebui să o port în seara asta? Am nevoie de părerea unui bărbat. Bette își lipi rochia albă de trup și porni lasciv spre bărbați, exact ca un manechin pe podium. Se opri și repetă mișcarea cu cealaltă rochie. La urma urmei, le purtăm ca să le facem pe plac bărbaților noștri. Deci?

— Domnișoară, sunt foarte elegante. Desigur, pe dumneavoastră amândouă arată minunat, îngăimă bărbatul cu ochelari.

— Ah, sunteți drăguț. Dar care din ele? Cea roșie sau cea albă? întrebă ea.

— Cea roșie, categoric, își dădu cu părerea urecheatul.

— Așadar, sunteți amândoi de acord? Bette ridică rochia roșie pentru o ultimă inspecție.

— Da, răspunseră bărbații la unison.

— În regulă, dacă voi, domnilor, spuneți roșu, atunci roșu să fie. Mi-ați fost de mare ajutor în această după-amiază, și meritați o recompensă.

Bette era sigură că ofițerilor Gestapo le trecuse prin minte aceeași fantezie, văzând dezamăgirea de pe chipurile lor când aruncă rochia cât colo și se îndreptă spre servanta pentru băuturi.

— Două pahare de coniac. Și nu îndrăzniți să spuneți că nu consumați alcool în timpul serviciului.

Bette le servi paharele invitaților săi, care le acceptară recunoscători.

— Îmi pare foarte rău că nu ați găsit niciun evreu. De obicei, locul e înțesat de ei – citesc Vechiul Testament și își numără banii.

Bărbații își aruncară o privire unul altuia și izbucniră în râs, dând băuturile pe gât.

— Doamnă, cel mai probabil a fost o neînțelegere, spuse cel cu urechile mari. Ne scuzați pentru deranj. Sper că nu sunteți supărată pe noi.

— Deloc, lucruri de genul ăsta se întâmplă tot timpul. Voi vă faceți doar datoria.

— Sunteți foarte înțelegătoare. Noi ne retragem. V-am răpit destul din timp.

Bette îi luă de umeri pe amândoi și îi conduse spre ușă, ca pe niște nevăzători, în timp ce ei o sorbeau din priviri cât mai aveau ocazia. Odată ce închise ușa, se rezemă de ea și oftă. Așteptă cu urechea lipită de ușă până ce îi auzi părăsind clădirea. Apoi se îndreptă spre servantă, căci avea nevoie de o tărie să se calmeze. După telefonul anonim pe care îl primise, prin care fusese avertizată de raidul Gestapo, abia dacă avusese zece minute la dispoziție să ascundă copiii și lucrurile lor și să se dezbrace.

Privi spre pervaz și zâmbi. Emile și Carole nu scoseseră niciun sunet. Inima îi crescu în piept de dragul lor. Ce copii curajoși! Bette bătu de trei ori în pervaz, iar Emile, cu mare dexteritate pentru un copil de șase ani, desfăcu zăvorul din interior. Ridică pervazul și îi văzu cum încă stăteau ținându-se în brațe, întinși pe o parte. Amândoi își ridicară privirile spre ea și zâmbiră. Fu cât pe ce să-i dea lacrimile, dar se abținu și îi întinse mâna lui Carole.

— Hai iepurași, sunteți în siguranță acum. Nu vă va face nimeni rău.

O ridică pe micuța Carole, trecându-și mâna prin părul ei scurt, castaniu. Emile ieși singur, o îmbrățișă și nu mai vru să îi dea drumul. Bette privi ascunzătoarea proiectată de Lucien. Îi salvase copiii, și în acel moment îl iubea mai mult ca niciodată. Dorea să-și petreacă tot restul vieții cu Lucien.

În cele din urmă, Emile îi dădu drumul.

— Mătușă Bette, nu ți-e frig doar în lenjerie?

59.

Alain ajunse la concluzia că Lucien se îndrepta spre o ascunzătoare de evrei. Mersese pe rute mult prea ocolite, ca să își dea seama dacă era urmărit de cineva. Alain ar fi făcut același lucru în locul lui. Însă el nu ar fi fost atât de nesăbuit să ascundă evrei.

Lucien se plimbă agale prin grădinile Tuileries, apoi prin Place de la Concorde, unde încercui obeliscul de două ori înainte de a se îndrepta spre nord, pe strada Royale. Ajuns la biserica La Madeleine, o înconjură de două ori, prefăcându-se impresionat de elementele sale neoclasice, apoi porni spre vest, pe strada Saint-Honore, după care o luă la dreapta pe strada Anjou, apoi la stânga pe strada Surene. De îndată ce Alain o luă la stânga, își aduse aminte că data trecută când îl urmărise pe Lucien, îl pierduse pe strada Suassaies, adică următoarea stradă. Se apropie mai mult, ca să nu-l mai scape din ochi. Cu două clădiri înainte de intersecția cu strada Montalivet, Lucien se opri și își aprinse o țigară. Se sprijini de o ușă și se uită fix la sediul Gestapo de peste drum. Alain se apropie de șeful său în încercarea de a-l vedea mai bine. Cu rapiditatea unei pisici, Lucien țâșni de pe trotuar și intră pe ușa cu numărul 12.

Alain trecu voios strada, oprindu-se lângă poarta dublă, apoi împinse una din uși ca să arunce un ochi înăuntru. Zări în treacăt pantoful stâng al lui Lucien exact când acesta călcă pe prima treaptă a scărilor. Răsuflă ușurat când văzu că portarul nu era prin preajmă. Auzi pașii grăbiți ai lui Lucien în timp ce acesta urca pe scări. Când Lucien ajunse la primul etaj, Alain începu să urce pe lângă perete, ca să nu fie văzut în cazul în care Lucien s-ar fi uitat peste balustradă.

La etajul al doilea, Lucien se îndreptă spre ușa unui apartament, bătu de trei ori în ușă, făcu o pauză, apoi din nou de trei ori. Alain se opri pe scări între etaje, privind peste balustradă spre ușă, și îl văzu pe Lucien intrând în apartament. Așteptă câteva secunde, apoi o luă din loc. Dinăuntru se auzeau voci de bărbați, pe care nu le putea însă distinge din cauza ușii

masive. Își lipi urechea de cadrul ușii, dar în zadar. Se depărtă de ușă și notă numărul 3A, apoi coborî în grabă scările.

Ieși în stradă și examină cu atenție clădirea, numărând etajele. Grație cunoștințelor sale de proiectare, își dădu seama că apartamentul avea vedere la stradă. Traversă strada și se ascunse după colț, lângă intrarea unei clădiri, de teamă să nu îl vadă Lucien de la fereastră, cu toate că obloanele erau trase. De acolo cercetă clădirea în ansamblu.

Alain încercă să-și imagineze unde îi ascundea Lucien pe evrei, dar era imposibil de ghicit fără să intre în apartament. Să fi fost tot vreo ascunzătoare în spatele șemineului? Sau sub podea? Probabil că evreii nu erau încă acolo. Pesemne Lucien vizitase apartamentul ca să inspecteze ascunzătoarea înainte să fie aduși evreii, cel mai probabil în timpul nopții. Alain nu avea cum să intre în apartament, odată ce acesta rămânea gol. Ar fi putut să-l mituiască pe portar, dar cineva care organiza asemenea operațiuni se asigura mai întâi de loialitatea tuturor persoanelor implicate. Nu putea să invoce pretextul că-l trimisese Lucien cu treburi de la birou. Oricine și-ar fi dat seama că ceva nu era în regulă. Dacă ar fi fost într-un film, Alain s-ar fi dus noaptea și ar fi intrat forțând încuietoarea, dar nu știa cum să facă asta.

Se hotărî să aștepte până când Lucien și ceilalți aveau să părăsească clădirea. Era sigur că bărbații aveau să iasă unul câte unul ca să nu atragă atenția asupra lor; nu de alta, dar Gestapoul avea spioni în tot orașul. Isteț din partea lor să construiască o ascunzătoare la doar câțiva metri de sediul Gestapoului. Cine și-ar putea imagina așa ceva? Ar fi putut cel puțin să-i vadă pe complici. Exista totuși posibilitatea să fie o ieșire prin spate, cum era de altfel cazul clădirilor mari, așa că risca să nu vadă pe nimeni. Ieșind în stradă, Alain căută din priviri o cafenea unde ar putea să aștepte, dar nu găsi niciuna. Era obligat să rămână acolo. Afară se întunecase de-a binelea, ceea ce-l făcea mult mai greu de depistat în dreptul ușii.

După un sfert de oră, îl zări pe Lucien deschizând încet ușa și luând-o grăbit pe stradă. După încă un sfert de oră, Alain era nerăbdător să plece și să-i dea naibii pe ceilalți conspiratori. Îi era foame, sete și avea o nevoie stringentă la toaletă. Important era ca Lucien să fie arestat de Gestapo. Arhitectul avea să dispară fără urmă, la fel ca mulți alți parizieni.

Stinse țigara și se pregăti să plece, dar tocmai atunci îl văzu pe monsieur Manet ieșind din clădire. Afaceristul era, negreșit, creierul din umbră, cum se spunea în filmele americane. Manet o luă agale pe strada Saussaies, de parcă nu avea nicio grijă pe lume. Nerodul ăsta își pusese viața și averea în pericol pentru un lucru așa nesăbuit și periculos, gândi Alain. Își închipuia cât de greu era să faci față unui asemenea proiect. Alain îl întâlnise de multe ori pe Manet în biroul său și vorbise cu el despre detaliile uzinelor lui. Era un aristocrat distins, iar Alain nu înțelegea de ce un om ca el ar ajuta niște evrei. Nu pentru bani, asta cu siguranță. Manet era deja unul dintre cei mai bogați oameni din Paris. Pesemne era șantajat. Nu se îndoia însă că Lucien, care muncea pe nimica toată pentru nemți, o făcea pentru bani.

Manet își continuă plimbarea pe strada Faubourg, iar când ajunse în dreptul unui camion vechi și uzat, ridică bastonul la umăr. Din camion ieșiră doi indivizi vânjoși cam la treizeci de ani. Cei doi merseră în spate și scoaseră un cufăr enorm, apoi, apucând fiecare de o toartă, porniră cu încărcătura grea în susul străzii. Alain izbucni în râs, știind ce se ascunde în cufăr. Evreul era fără îndoială o namilă de om. Cei doi ajunseră la ușa imobilului numărul 12. Alain radia de încântare, căci acum putea să-și sune într-un final unchiul. Până acum, nu avusese rost să-i trimită pe cei de la Gestapo, dacă nu era sigur că evreul era în cufăr. S-ar fi întors cu mâna goală, și unchiul lui s-ar fi făcut de rușine în fața superiorilor. Dar acum aveau să pună mâna pe evreu. Alain ardea de nerăbdare

să ajungă la cabina telefonică de pe strada Faubourg, dar mai așteptă o vreme. Voia să le dea bărbaților timp să descarce încărcătura. După jumătate de oră, cei doi se întoarseră în stradă, cărând un cufăr ce părea mult mai ușor acum.

Alain ar fi vrut să salte de bucurie, dar se stăpâni și înaintă calm. Tremura de încântare gândindu-se la ofițerii Gestapo care aveau să dea buzna peste Lucien în toiul nopții ca să-l aresteze. Când ajunse la cabina telefonică, se făcuse deja ora opt, iar strada era pustie. Era târziu, iar unchiul său plecase fără îndoială de la birou, așa că Alain urma să-l sune pe numărul de acasă înainte ca germanul să iasă la obișnuitele distracții nocturne. Introduse monedele în aparat și aproape că nu reuși

să formeze numărul de încântare. Alain fu ușurat când auzi glasul unchiului său în receptor.

— Alo, sunt…

Alain se opri brusc în mijlocul propoziției. La mai puțin de un metru în fața lui stătea Pierre, care-l săgeta din priviri cu atâta ură, încât Alain scăpă receptorul și făcu un pas în spate, în liniștea ce urmă, Pierre îi zâmbi lui Alain, care se uita la el ca la o fantomă. Alain își reveni imediat în fire și explodă:

— Ce cauți aici, rahat cu ochi?

Era insultat de apariția acestui orfan netrebnic, care-i tăiase elanul. În acest timp, receptorul se legăna în aer, iar o voce tot întreba:

— Alo, cine-i acolo?

— Ce naiba vrei? Răspunde-mi, dobitocule, spuse Alain, înșfăcând receptorul și ducându-l la ureche.

Privindu-l în continuare în ochi, Pierre se năpusti asupra lui Alain. Tânărul simți o arsură ciudată în piept. Își coborî privirea și văzu cuțitul de bucătărie înfipt în el până la mâner. Alain icni și scăpă receptorul din mână, sprijinindu-se de cabina telefonică. Încercă să strige după ajutor, dar cuvintele refuzau să-i iasă din gură. Parcă i se poticniseră în gât. Alunecă încet la pământ, iar sângele îi țâșni din rană, pătându-i cămașa albă. Din cauza șocului, ochii îi ieșiră din orbite, dar tot nu reuși să strige după ajutor. Pierre îl privi în tăcere, iar chipul său nu trăda nicio emoție. Alain se ghemui pe podeaua cabinei și își dădu duhul. Pierre îl împunse cu piciorul, ca să se asigure nu mai suflă, apoi puse receptorul în furcă. Se aplecă și îi scoase portofelul din jachetă, apoi își văzu liniștit de drum.

În timp ce se îndrepta spre casă prin întuneric, Pierre își spuse că nu avusese de ales. Mai ales după ce aflase cu ce se ocupa Lucien. Dacă Lucien îi proteja semenii, era de datoria lui să-l protejeze pe Lucien. Era mândru că-și scăpase protectorul de la ananghie, și că o făcuse de unul singur, ca un bărbat adevărat.

60.

— Bună seara, monsieur Bernard! îmi pare bine să vă revăd.

De pe podeaua din spatele mașinii aflate în mișcare, Lucien îl măsură pe om din priviri și îl recunoscu drept liderul Rezistenței cu care făcuse cunoștință în urmă cu câteva săptămâni. Cu câteva minute mai devreme, în timp ce traversa o alee întunecată, Lucien zărise un sedan verde-închis trăgând în dreptul lui. Văzând că nu era o mașină Gestapo, nu o luă în seamă până când doi bărbați săriră din ea și îl acostară, târându-l de brațe până pe podeaua din spatele mașinii. Operațiunea fusese bine executată și durase numai câteva secunde.

— Te rog, ia loc lângă mine, să stăm de vorbă, spuse bătrânul, bătând cu palma pe banchetă.

Lucien se ridică de pe podea și se așeză pe banchetă. Își îndreptă costumul și își aranjă cravata. Plesnea de furie, dar își păstră cumpătul. Nu-i mirosea a bine că Rezistența îl contactase din nou într-o asemenea manieră.

— Domnule Bernard, avem o problemă cu care doar dumneata ne poți ajuta.

— Vă ajut cum pot, bombăni Lucien, amintindu-și că la ultima întâlnire fusese acuzat de colaboraționism.

— Am primit instrucțiuni de la Londra ca să ne intensificăm eforturile de sabotaj.

— Minunat. Mergeți și tăiați niște linii telefonice. Vă doresc tot norocul din lume. Mă puteți lăsa la următorul colț.

— E un pic mai complicat de atât. Am primit instrucțiuni să întrerupem producția de armament a nemților.

— Vorbiți cu muncitorii să deterioreze muniția în timpul procesului de fabricație. Mici abateri în procesul de frezare sau în cel de tăiere ar trebui să fie îndeajuns. Iar nemții nu-și vor da seama până în momentul în care vor folosi armamentul. Planul e infailibil. E cel mai bun sfat pe care aș putea să vi-l dau, deci mă lăsați să cobor?

— Noi ne-am gândit la altceva, domnule. Plănuim ceva mai de amploare.

— Și ce vreți să faceți?

— Să aruncăm în aer o fabrică. Deocamdată, Aliații nu pot bombarda fabricile de armament din Franța, așa că o vom face noi.

Lucien izbucni în râs. Ce adunătură de neghiobi amărâți! Fiecare acțiune dusă la bun sfârșit însemna represalii din partea nemților. Un marfar ce transportă muniție e mutat pe altă linie și are întârziere de o oră? Douăzeci de parizieni nevinovați sunt împușcați.

— Ești dus cu pluta. Știi câți oameni vor fi împușcați pentru așa ceva? Cel puțin o mie, țipă Lucien.

Bătrânul să holbă pe geam.

— Da, trebuie să plătim un preț pentru fiecare act de rezistență, dar la final totul va merita.

— Pentru numele lui Dumnezeu, scutește-mă de replici de genul „să pleci capul înseamnă să mori în fiecare clipă”.

— Totuși, trebuie să ducem la îndeplinire ordinele și să facem tot ce ne stă în putință să ne împotrivim nemților. Deși Aliații au triumfat în Africa de Nord, nemții încă pot câștiga războiul. Îți dorești ca Franța să devină provincie germană? Vrei să rămâi sub stăpânirea lor?

— Au intrat și americanii în război. Mai devreme sau mai târziu, vor da năvala peste nemți și vor câștiga, spuse Lucien. Ai să vezi, exact ca în 1918.

— Probabil că ai dreptate, chiar sper să ai. Dar eu trebuie să îndeplinesc ordinele primite.

— Cum vrei tu să arunci o fabrică în aer? Acolo se lucrează non-stop, și vei omorî toți muncitorii. Cum plănuiești să plantezi explozibilul printre muncitori?

— Avem de gând să aruncăm în aer fabrica din Tremblay, care e în construcție.

O undă de șoc îi străbătu trupul, de parcă fusese electrocutat. Lucien era complet năucit.

— Dar aia e fabrica mea, spuse Lucien după ce își reveni.

Bărbatul de pe scaunul din față izbucni în râs.

— Armand, ai auzit ce tâmpenie a scos pe gură? E fabrica lui.

— Nu puteți s-o aruncați în aer.

— Și de ce nu, domnule?

— Pentru că eu am proiectat-o… de aceea.

Toți trei bărbații din mașină izbucniră în râs. Lucien se simțea de parcă cineva îi cerea să-și omoare copilul. La fel ca în Biblie, când Dumnezeu îi ceruse lui Avraam să-l sacrifice pe Isaac. Dar spre deosebire de Avraam, el nu avea de gând s-o facă. Mereu îl desconsiderase pe Avraam pentru gestul său.

— Habar n-aveți cât de mult am lucrat la ea, la fiecare detaliu, câte schițe am realizat. E cel mai bun proiect pe care l-am realizat vreodată.

— Armand, îți aduci aminte când m-ai întrebat ce vreau cadou de ziua mea? Uită de cârnați. Vreau să mă lași să-l împușc pe trădătorul ăsta împuțit, spuse pasagerul de lângă șofer.

— Calmează-te Remy. Nimeni nu omoară pe nimeni, ordonă bătrânul. Domnule Bernard, nu e fabrica dumitale. E fabrica *nemților.* Armamentul produs acolo va scurta zilnic viețile compatrioților și ale aliaților noștri.

În acel moment, lui Lucien îi venea foarte greu să accepte argumentele lui Armand. Gândurile îl purtau întruna la proiectul clădirii, în fiecare detaliu al său. Pe timp de pace, fabrica i-ar fi adus un premiu și recunoaștere internațională.

— Domnule Bernard, știi că mulți oameni și-au pierdut viața din cauza capodoperei dumitale arhitecturale din Chaville?

— Nu… nu știam, răspunse Lucien, vizibil șocat de veste.

— Vreau să-ți arăt ceva. S-ar putea să te intereseze.

Bătrânul îi înmânã un teanc de fotografii, pe care Lucien nu reuși să le deslușească foarte bine în întunericul din mașină.

— Dă-mi voie să te-ajut puțin, spuse bătrânul, aprinzând bricheta și ridicând-o deasupra fotografiilor. Așa vezi mai bine?

Pozele înfățișau cadavre într-un peisaj deșertic și pe marginea drumurilor de țară.

— Hai să-ți explic. Aceștia sunt soldații care au murit în Africa de Nord. Uită-te bine la uniformele lor. Francezi liberi. Au fost răpuși de avioane de luptă cu motor Heinkel, care, întâmplător, au fost fabricate în minunata dumitale fabrică din Chaville. Iar aici, acești civili francezi au fost mitraliați la granița cu Elveția, în timp ce încercau să treacă dincolo. Poți ghici unde au fost construite motoarele acelor avioane?

Lucien se uită pe geam, fără să scoată un cuvânt.

— Lasă-mă să opresc mașina și să-l omor, spuse cel din dreapta șoferului. Știu un loc perfect unde să arunc cadavrul.

— Ți-am spus să-ți ții gura, Remy.

Fotografiile îi alunecară din mână și căzură la podea. Lucien continuă să se uite pe geam. Se aflau pe un drum de țară, undeva la marginea Parisului. Privind la câmpurile și la pădurile întunecate pe lângă care treceau, Lucien își aduse aminte de vorbele lui Celeste: un Faust al arhitecturii. Un om care-și vânduse sufletul nemților ca să poată proiecta. Să proiecteze clădiri care îi ucideau compatrioții. Celeste avea dreptate. Devenise un colaboraționist în adevăratul sens al cuvântului, doar de dragul artei sale. Bătrânul avea dreptate. Fabrica din Tremblay putea să fie premiată de o sută de ori, dar în final era clădirea inamicului, nu a lui.

Lucien reluă în minte justificările pe care le născocise după prima întâlnire cu Rezistența. Era atât de ahtiat după succes în arhitectură, încât nu îi păsa pentru cine proiecta. De cum începuse războiul, cariera lui păruse încheiată. Spre dezamăgirea sa, proiectele din anii ’30 nu-i aduseseră recunoașterea la care visase. Nu reușise să pună mâna pe acel proiect cu care să dea lovitura. Drept urmare, văzuse în comanda oferită de Manet pentru fabrica din Chaville o șansă uriașă.

Diavolul căruia își vânduse sufletul era Herzog, care nu era un diavol propriu-zis, în costum roșu, cu coarne și coadă ascuțită, ci un inginer iscusit, care iubea arhitectura și care îl încuraja pe Lucien să-i proiecteze clădiri extraordinare. Nu era un barbar ca ceilalți. Herzog îi împărtășea iubirea pentru arhitectură și îl îndemna pe Lucien să proiecteze ceva frumos, pentru că văzuse de ce era în stare. Cele două clădiri erau dovada clară a talentului său. Dar acum, aceste justificări nu i se mai păreau atât de convingătoare. Înțelese că făcea o greșeală.

În acea clipă, nu se mai temea de ei, căci sentimentul de vinovăție îi alungase toată spaima. Se întinse după fotografii și le privi încă o dată. Nu mai era necesar să-și pună și alte întrebări.

— Ce vrei să fac? întrebă Lucien.

— Avem un stoc limitat de explozibil, primit de la Divizia de Operațiuni Speciale Britanice, așa că trebuie să îl plantăm acolo unde va produce cele mai multe daune, spuse bătrânul. Asta-i treaba dumitale. Dar înainte de toate avem nevoie de planul clădirii, ca să știm pe unde să intrăm. Ne întoarcem în Paris și mergem la biroul dumitale. Remy te va însoți sus să-l iei.

— Și dacă fugi, primești un glonț în ceafă, spuse Remy, râzând cu gura până la urechi.

— Când aveți de gând să aruncați fabrica în aer?

— În noaptea asta, spuse bătrânul. Timp de câteva ore, sunt doar două santinele care păzesc tot șantierul. Iar tu ne vei însoți, ca să te asiguri că totul este executat corect. Avem o singură șansă.

Lucien nu mai avea forță să protesteze, așa că se resemnă.

— În regulă, domnule, sunt de partea voastră.

— Perfect. Domnul Devereaux ne-a spus că sunteți un patriot adevărat.

— Devereaux, arhitectul?

— Prietenul nostru comun. El este cel care a sugerat să aruncăm în aer clădirea dumitale, și a spus că vei găsi cea mai bună soluție în acest sens. Ca să-l citez: „Bernard își va sacrifica cu plăcere clădirea pentru binele Franței”.

— Nici nu mă îndoiesc, i-o întoarse Lucien.

61.

— Ține-ți capul la cutie, dobitocule!

— Îți spun, vrea să ne dea în vileag. Știi asta, nu Remy?

— Sper să o facă, Albert. O să am o scuză bună să-l împușc în țeastă, șopti Remy în urechea lui Lucien.

Remy se tot ridica să privească peste maldărul de paleți. Dar când Lucien hotărî să-i urmeze exemplul, căci, la urma urmelor, era clădirea lui, Remy îl trânti în noroi și se ghemui lângă el.

— Paznicul tocmai și-a încheiat rondul, și nu se va mai întoarce timp de jumătate de oră, îi spuse Remy lui Albert, fără să-l bage în seamă pe Lucien.

— N-avem suficient timp să plantăm explozibilul, spuse Lucien.

— Ți-am spus să-ți ții gura, domnule arhitect. Sarcina ta e să ne arăți locul ideal unde să plantăm încărcătura, spuse Albert.

Lucien era revoltat. Nu așa i te adresai unui profesionist. Indivizii ăștia erau niște șobolani de cea mai joasă speță, de la periferia societății. N-aveau pic de educație și, pe deasupra, erau și comuniști. Războiul întorsese ordinea socială cu fundul în sus.

— Desfă schițele alea și mai arată-ne o dată stâlpii de rezistență, porunci Remy, scoțând o brichetă din buzunarul de la jachetă.

Lucien întinse schița pe pământ și indică cei patru stâlpi care erau deja marcați cu creion roșu.

— Acești patru stâlpi de rezistență vor dărâma toată clădirea.

— Habar n-am să citesc schițe arhitecturale, așa că vii cu noi, spuse Remy.

— Armand a spus că pot să vă aștept afară.

— Albert, ai auzit ce a spus dobitocul? Ce laș nenorocit!

— Ce mai patriot! Hai să-l omorâm după misiune. Putem să dăm vina pe paznicul neamț, se stropși Albert.

— Ascultă, dobitocule, spuse Remy înșfăcându-l pe Lucien de guler. Armand nu e aici, așa că eu dau ordinele acum, iar tu vii cu noi.

— Bine, bine. Merg cu voi, se învoi Lucien, smucindu-se din strânsoarea lui Remy.

— Pierdem timpul. Trebuie să ne mișcăm, îi zori Albert.

— Pe unde putem intra? întrebă Remy.

— Putem să o luăm la stânga, pe după mormanul ăla de cărămizi, și să intrăm pe poarta din sud.

— E încuiată?

— Nicio poartă n-are încuietori.

— Bun, să ne mișcăm, spuse Remy, împingându-l pe Lucien înainte.

Cei trei bărbați ocoliră paleții în patru labe, lucru pe care Lucien îl găsi oarecum exagerat. Ar fi putut să sară peste grămadă, fără să-i vadă nimeni. Albert căra explozibilul, iar Remy, detonatorul și bobina cu cabluri. Odată intrați în complex, Lucien descoperi că-i era foarte greu să se orienteze; era o noapte fără lună, iar înăuntru nu exista nicio sursă de lumină. Îi amintea de întunericul din cinematograf, unde nu puteai să-ți vezi mâna în fața ochilor.

— Încotro? șuieră Remy, iritat de șovăiala lui Lucien.

— Stai puțin, stai puțin, spuse Lucien, în timp ce ochii i se obișnuiau cu întunericul. După mine.

Cei doi bărbați îl urmară până la ultimul stâlp din extremitatea îndepărtată a fabricii.

— Aici, spuse Lucien, arătând spre baza stâlpului.

Remy puse detonatorul și montă cu îndemânare cablurile pe explozibil. Lucien era uimit de viteza și dibăcia cu care se mișca.

— Ești un as în domeniu, spuse Lucien.

Remy îi aruncă o privire furioasă.

— Cine te crezi? Maică-mea? N-am nevoie de aprobarea ta.

— Care-i următorul? întrebă Albert.

— Vom merge în zigzag, șopti Lucien. La al doilea rând, în capătul opus.

— Ești sigur că se va prăbuși? întrebă Remy.

Lucien se simți jignit de întrebare.

— Am fost primul din clasă la rezistență în construcții. Sunt cât se poate de sigur.

Traseră cablul până la următorul stâlp și armară detonatorul, apoi se îndreptară spre următorul stâlp și tot așa, până când toate cele patru detonatoare fură armate.

Albert se uita întruna la ceas.

— Mai avem cinci minute până se întoarce paznicul, așa că mișcați-vă dracului mai repede.

Albert începea să se piardă cu firea, ceea ce-l surprinse pe Lucien. O luară la fugă. Remy ținea bobina din care se desfășura cablul pe măsură ce înaintau. Dar când ajunseră în spatele grămezii de paleți, își dădură seama că se terminase cablul. Lucien abia dacă mai sufla.

— Suntem prea aproape de clădire, spuse Albert, cuprins de panică.

Același gând îi trecuse prin minte și lui Lucien.

— Nu avem de ales, spuse Remy. Când încep exploziile, o luăm la goană spre pădure.

Remy montă iute cablul în detonator și învârti cursorul în direcția acelor de ceasornic.

— Atenție! spuse Remy, pe punctul de a apăsa pe detonator.

— Stai o clipă! E clădirea mea. Lasă-mă pe mine.

Lucien rostise acele vorbe pe un ton atât de autoritar, încât Remy îi înmână imediat declanșatorul. Își spuse că dacă el construise clădirea, numai el avea dreptul s-o arunce în aer.

Apăsă pe declanșator, și se așteptă să audă numaidecât o detunătură, dar prima explozie veni cu întârziere de câteva secunde, urmată de celelalte trei, la intervale scurte. Stâlpii clădirii păreau că se înalță și se contorsionează în chinuri, începură să se prăbușească, și, odată cu ei, se prăbușiră și superbele arcade înalte, la care Lucien lucrase cu atâta drag. Scheletul de beton armat trase după sine zidurile de cărămidă, împrăștiind o puzderie de cioburi la podea. Dar, în loc să fugă cât îl țineau picioarele, Lucien rămase locului, hipnotizat de distrugerea propriei creații.

Se simțea de parcă și-ar fi sacrificat propriul copil.

— Hai odată, idiotule! țipă Remy la Lucien din pădure. Se întoarse după Lucien, îl smuci de braț și-l scoase din transă. Asta ne mai lipsea acum, să fii prins și să ne dai în gât.

Lucien alergă așa de iute spre pădure, că îi întrecu pe ceilalți. Când ajunseră la marginea pădurii, tustrei se aruncară pe burtă și priviră în urmă spre mormanul de moloz.

— Bernard, te pricepi la inginerie, spuse Albert în timp ce îl bătu pe spate.

— Doamne, ce priveliște minunată! rosti Remy. Știi, domnule arhitect, sunt așa atât de încântat de rezultat, încât am hotărât să te cruț.

62.

— Îmi pare rău, dom colonel. N-am vrut să fac asta.

Schlegal și maiorul Hermann Holweig zăboveau deasupra trupului neînsuflețit al lui Aubert, tâmplarul. Holweig îl împunse cu bocancul, sperând să fie doar leșinat, dar bătrânul era țeapăn.

— Hermann, ți-am spus s-o lași mai moale, rosti Schlegal. Urma să ciripească. Dar tu ai continuat să-l lovești cu nenorocitul tău de baston.

— Îmi pare rău. Ce-i drept, mi-ai spus să nu mai folosesc bastonul. Trebuia să te ascult, răspunse Holweig, plecându-și capul rușinat.

— Doamne, ai omorât doi oameni cu chestia aia. De-aia prefer ca Voss să se ocupe de genul ăsta de treburi. El nu întrece măsura niciodată. Ce naiba ai?

— Mă lupt cu toate lucrurile rele care mi s-au întâmplat în ultima perioadă. Am pierdut-o pe Helena, apoi a fost ucis Alain. M-am descărcat pe bătrân, spuse Holweig.

Cu un gest de compasiune care nu-l caracteriza câtuși de puțin, Schlegal puse mâna pe umărul lui Holweig.

— Da, îmi pare rău pentru nepotul tău. A fost ucis și jefuit chiar pe strada asta, într-o cabină telefonică, nu?

— Un nenorocit de francez l-a ucis pentru câțiva franci cât avea la el. Dacă îl prind vreodată pe nenorocit, o să plătească înmiit pentru fapta comisă.

Schlegal își aprinse o țigară și se așeză pe marginea biroului.

— Nepotul tău, Alain, nu cumva lucra pentru arhitectul Bernard?

Holweig se așeză pe un scaun din colțul îndepărtat al camerei și-și puse capul în palme.

— Era mâna lui dreaptă. Un băiat foarte talentat, proaspăt absolvent de facultate. Ce viitor măreț avea copilul ăla!

— Cine l-a găsit în cabina telefonică?

— Unul care voia să dea un telefon, a doua zi dimineață.

— Deci a fost ucis noaptea?

— Așa a spus medicul legist.

— Și ce căuta prin zona asta noaptea? Venise să te vadă pe tine, ce crezi?

— Nu am nici cea mai vagă idee. Am primit un telefon foarte ciudat în acea noapte. Am răspuns, dar n-am auzit pe nimeni la celălalt capăt al firului.

Ultimele vorbe ale lui Holweig îi stârniră interesul lui Schlegal. Colonelul strivi chiștocul chiar lângă trupul neînsuflețit al lui Aubert și se îndreptă spre Holweig.

— Spui că nu era nimeni la celălalt capăt al firului? Și ai primit acel telefon chiar în noaptea în care a fost ucis Alain?

— Da, în aceeași noapte.

— Și crezi că era Alain?

— V-am spus că nu am auzit pe nimeni.

— Mergi acasă Hermann, lasă cluburile în seara asta; vreau să te relaxezi. Și nu-ți face griji pentru Aubert.

— S-a ținut bine bătrânul. Îți poți imagina, să-i tai toate degetele de la mâini, și tot să nu vorbească? spuse Holweig, pășind peste cadavru. Știi foarte bine că era implicat în dosirea jidanilor. Să înduri atâta durere de dragul unor evrei împuțiți. Nu înțeleg. Chiar nu înțeleg, colonele.

Maiorul ieși din cameră nervos, lăsându-l pe Schlegal singur cu cadavrul. Acesta însă se purta de parcă nu era acolo, îl trata ca pe un covor. Își aprinse încă o țigară, apoi merse la fereastră și o deschise. Era o după-amiază rece de decembrie, iar razele soarelui inundau strada Saussaies, împrăștiind o lumină gălbuie pe clădirile de vizavi. Schlegal se întoarse la birou, meditând la situația în care se afla. Se așteptase ca Aubert să vorbească în cele din urmă, să-i dea un fir pe care să-l poată urmări. Acum, trebuia să o ia de la capăt, cu Lischka suflându-i în ceafă. Nu avea de ales, trebuia să adune toți suspecții din domeniul construcțiilor și să-i interogheze. După cum mergeau lucrurile, era sigur că nu avea să fie avansat în grad. Întreaga situație îl deprima, și rămase cu privirea pierdută pe fereastra deschisă din fața lui.

Îi atrase atenția un licăr de lumină de peste drum. Soarele după-amiezii își aruncase razele pe un obiect strălucitor de pe balconul de vizavi. Schlegal se ridică încet de pe scaun. Geamul dublu cu draperii trase era întredeschis, iar prin deschizătură văzu o mână care se odihnea pe balustrada din fier forjat a balconului. Pe mână se zărea un inel enorm, în care se reflecta

lumina soarelui. Zări un firicel de fum ieșind prin crăpătura ferestrei. Schlegal înlemni și simți un gol în stomac. Căscă ochii și privi stupefiat cum mâna se retrage și închide fereastra. Se așeză pe scaun și încercă să-și adune gândurile. Fu cuprins de un val de adrenalină și entuziasmul îi creștea de la o clipă la alta. Începu să râdă și să aplaude de fericire. Alergă spre ușă, strigând ordine oricui îi ieșea în cale. Ofițerii din capătul coridorului fugiră spre el și fură cât pe ce să o doboare pe Marie, care spăla podeaua. Toți formară un cerc în jurul lui Schlegal, care îi așteptase în hol.

— Voss, vreau să trimiți un detașament în civil, în spatele și în părțile laterale ale imobilului 12 de pe strada Saussaies. Să oprească pe oricine iese prin fața sau prin spatele clădirii. Trimite câțiva oameni să supravegheze acoperișul, dar ai grijă să nu fie văzuți. Ryckel, fă-mi rost de cel puțin doisprezece oameni care să mă aștepte jos în hol, să nu iasă afară. Să aibă la ei ciocane, topoare, răngi și un fierăstrău. Acum, mișcați-vă!

Schlegal încă nu se putea opri din râs. Uimiți, Voss și Ryckel schimbară o privire, apoi fugiră pe coridor. Marie se lipise de perete, ca să nu le stea în cale.

— Și, Voss, trimite pe cineva să-l aducă pe arhitectul Lucien Bernard. Dacă nu îl găsești în biroul lui, îl găsești la biroul colonelului Herzog la secția de armament de la Wehrmacht. Fă cum știi, dar găsește-l și adu-l la mine.

În vreme ce Schlegal îl petrecu cu privirea pe Voss pe când acesta se îndepărta, o observă pe Marie.

— Marie, târâtură bătrână. Am să-ți cumpăr o rochie din cel mai select magazin din Paris, în care să-ți îndesi posteriorul ăla frumos, spuse Schlegal în timp ce trecu pe lângă ea.

— Mărimea L, dom colonel. Albastru-deschis, culoarea asta m-a prins întotdeauna, strigă ea în urma lui Schlegal. Se asortează cu ochii mei.

— Am înțeles, îi răspunse el peste umăr.

Marie îl urmări cu privirea până dispăru după colț, iar după ce se asigură că rămăsese singură pe coridor, se furișă în birou. Nu schiță nicio reacție la vederea cadavrului lui Aubert. Ridică tacticos receptorul și formă un număr, lăsând telefonul să sune de patru ori înainte să închidă. Se îndreptă spre fereastră și privi spre clădirea cu numărul 12 de pe strada Saussaies.

63.

Schlegal urcă în fugă treptele de la numărul 12, cuprins de un entuziasm nebun, de parcă se afla în fruntea unei șarje de cavalerie, așa cum văzuse în westernurile care îi plăcuseră atât de mult înainte ca Führerul să declare război Statelor Unite și să interzică toate producțiile americane. Ducea în special dorul filmelor cu John Wayne.

— Voss, adu portăreasa și strânge toți locatarii în hol, strigă el de la etaj.

Doisprezece soldați înarmați cu pistoale-mitralieră și cu un arsenal întreg de unelte urcară treptele în urma lui Schlegal. Știau exact ce aveau de făcut. Făcură praf încuietoarea și năvăliră în apartament. Un soldat trase câteva focuri de armă în salon. Schlegal veni în urma lor, cu ochii în patru după cel mai mic semn de pradă.

— Janusky e aici, spuse Schlegal, ținând în mână un pahar cu vin pe jumătate plin.

Pe măsuța de lângă canapea zări o scrumieră plină de chiștoace. Cercetă cu atenție fiecare chiștoc în parte, verificând dacă erau calde, ceea ce ar fi însemnat că evreul era încă în apartament. Spre dezamăgirea lui, toate erau reci. În orice caz, clădirea era supravegheată pe toate părțile, deci nu avea cum să scape.

În cămara din bucătărie găsi niște pâine și brânză.

Schlegal auzi pe hol o femeie zbierând cât o ținea gura. Femeia îl înjura pe Voss, care o târâse cale de două etaje ținând-o de gâtul costeliv.

— Neamț afurisit ce ești, cum îți permiți să mă obligi să urc toate treptele astea? Sufăr de reumatism. Trebuia să luăm liftul.

— Las că-ți prinde bine antrenamentul, îi râse Voss în față, azvârlind-o la picioarele lui Schlegal, care o împunse ușor cu vârful negru și lucios al cizmei.

— Spune, mătușico, cine locuiește în apartamentul ăsta? Vreau să aud niște nume.

— Nu stă nimeni aici de ani de zile. Monsieur Lamont a părăsit țara înainte de capitulare.

— Și-atunci cine a băut din paharul ăsta? Și cine a fumat țigările astea? Vreo fantomă, te pomenești?

— Nimeni nu locuiește aici.

— Cineva a adus mâncare în apartamentul ăsta. N-ai văzut pe nimeni?

— Jur că n-am nici cea mai mică idee. N-am văzut pe nimeni. Nu urc niciodată până aici din cauza reumatismului, se văicări portăreasa, agățându-se de cizmele lui Schlegal.

— Am eu leac pentru reumatismul tău. Pe cuvântul meu dacă o să te mai supere vreodată.

Schlegal se trase înapoi și îi făcu semn lui Voss, care o înșfăcă de gulerul capotului ei galben cu maro. Locotenentul o târî afară pe palier și o aruncă peste balustradă, ca pe-un sac de cartofi. Femeia căzu lin până la parter, fără să se izbească de lift sau de casa scărilor.

•

Lucien era condus pe trepte de ofițerul Gestapo, când auzi un strigăt și zări o pată galben-maronie săgetând în jos. Urmă o bufnitură puternică. Lucien privi peste balustradă și zări o femeie bătrână și sfrijită întinsă la podea, cu capul răsucit într-un unghi nefiresc și cu brațul stâng îndoit. Strânse cu putere lemnul balustradei, încercând să-și păstreze cumpătul.

Când ofițerul Gestapo îmbrăcat în civil apăruse la ușa lui, Lucien își închipuise că era vorba de moartea lui Alain. Aflase că unchiul tânărului era ofițer Gestapo și că era turbat de furie din cauza celor petrecute. Aveau să urmeze interogatorii peste interogatorii. Crima avusese loc pe strada Faubourg, la o aruncătură de băț de ascunzătoare, ceea ce avea darul să-l neliniștească. A naibii coincidență! Vestea crimei îl năucise pe Lucien. Nu avea rost să pretindă că îl îndrăgise pe băiat, dar pierduse un angajat important și foarte dificil de înlocuit. De asemenea, se îndoia că vizita ofițerului Gestapo avea vreo legătură cu explozia din fabrică. Nemții o puseseră pe seama sabotajului și executaseră o sută de oameni a doua zi, mult mai puțini decât se așteptase Lucien. Auzise că Hitler ordonase execuția a cinci sute de oameni. Dar când opriră în fața sediului Gestapo și trecură strada la numărul 12, Lucien știu că era în mare încurcătură. Mare-i fu mirarea că n-o luă imediat la goană, ci, în mod surprinzător, izbuti să-și păstreze calmul.

După ce asistă la uciderea brutală a bătrânei, despre care-și aminti că era portăreasa imobilului, Lucien trase adânc aer în piept și continuă să urce calm treptele, însoțit de ofițer. Știa că în câteva minute aveau să-l aresteze, și hotărî să moară decât să cadă în mâinile lor. În curând, avea să se alăture bătrânei care zăcea întinsă la parter. În caz că murea, nu-și mai făcea griji în privința lui Pierre. Vorbise deja cu Bette și era împăcat cu gândul că avea cine să aibă grijă de el. Nu era speriat. Dimpotrivă, își găsise în sfârșit liniștea interioară, pentru că reușise să-și împlinească visul, și anume să fie tată, și încă unul de toată isprava.

Înainte să ajungă la al doilea etaj, Schlegal îi ieși în întâmpinare. Lucien auzi gălăgia infernală din apartament, semn că soldații îl căutau pe Janusky. Zâmbi și îl salută pe colonel fluturând mâna. În mod surprinzător, acesta îi întoarse salutul cu aceeași căldură.

— Monsieur Bernard, îmi cer scuze de deranj, dar mă văd nevoit să apelez din nou la cunoștințele dumitale de arhitectură.

Pesemne nu era sfârșitul pentru el. Dar trebuia să fie foarte atent, dacă avea de gând să mai trăiască.

— Desigur, domnule colonel. Mă bucur să-i fiu de folos Reichului. Cu ce pot să vă ajut?

Schlegal îi puse mâna pe umăr și îl conduse în apartament. Un grup de soldați înarmați cu topoare devastau apartamentul milimetru cu milimetru. Un nor de praf se ridicase în încăpere, îngreunând vederea.

— După cum observi, am luat la puricat apartamentul în căutarea unui domn cu origini semite. Cred că se află în apartament chiar acum.

Lucien izbuti să rămână imperturbabil, știind că Schlegal urmărea orice reacție de pe chipul său, care ar fi putut să dea de gol ascunzătoarea lui Janusky.

— De unde știți?

— L-am văzut cu ochii mei.

— Înseamnă că e aici.

— Ai vreo sugestie unde-am putea să căutăm? întrebă Schlegal.

Lucien se întoarse pe călcâie și se opri.

— Căutați în hornul șemineului, apoi spargeți toate vetrele din apartament. În opinia mea, sunt ascunzători foarte bune.

Schlegal zbieră numaidecât către un soldat să urmeze sfaturile lui Lucien. Arhitectul străbătu apartamentul, urmat îndeaproape de ofițerul Gestapo, și se opri în baie.

— Ai verificat platforma pe care stă cada? Cred că încape un om în ea.

Un soldat sfărâmă iute platforma de lemn, dar nici urmă de evreu înăuntru.

— Dacă mă gândesc bine, s-ar putea ascunde oriunde sub podea sau printre grinzi. Sunt suficient de groase ca să încapă un om printre ele. Poate folosește vreo trapă ascunsă. Trebuie să cercetați podeaua milimetru cu milimetru, rosti Lucien pe un ton autoritar.

Schlegal încuviință, asigurându-l pe arhitect că asta urma să facă.

— Nu vă bateți capul cu bibliotecile. E prea bătător la ochi, adăugă Lucien, știind că Schlegal avea să le dărâme oricum. Nu uitați să verificați sub podelele dulapurilor după compartimente ascunse.

Pe moment, Lucien reuși să alunge gândurile morbide din minte. Se simțea bine mergând prin apartament și asistând la operațiunile de demolare. După o vreme, se așeză pe canapea și le strigă soldaților unde să caute. Faptul că soldații executau fiecare sugestie a lui îl umplea de satisfacție. În timp ce fuma țigară după țigară, Lucien avu grijă să nu-i fugă privirea spre ascunzătoare. După o oră, pe costumul său bleumarin se așternuse un strat gros de praf. Tot de la praf, părul i se albise, oferindu-i un bizar portret la bătrânețe într-una din oglinzile ornamentate ale apartamentului.

După felul în care pășea și îi suduia pe soldați, era limpede că Schlegal începea să-și piardă cumpătul. Colonelul înșfăcă o rangă și smulse lambriurile din pereți, apoi făcu țăndări toate oglinzile ornamentate de pe pereți, sperând să găsească o ascunzătoare în spatele lor. Era atâta moloz și mizerie pe jos, încât abia mai puteai sa de deplasezi prin apartament. La ordinele lui Schlegal, toată mizeria fu aruncată pe casa scărilor, îngropând-o pe portăreasa moartă.

În vălătucii de praf ce se învolburau prin aer, soldații germani păreau niște siluete fantomatice înaintând în ritm lent. Nu după multă vreme, toți soldații tușeau fără oprire, dar, temându-se de Schlegal, continuară să distrugă apartamentul.

•

Janusky trăgea cu urechea din ascunzătoare la tot ce se petrecea în jur. Larma pe care o făceau soldații era asurzitoare, și pe deasupra, nu înceta nicio clipită. Fantastic cum puteau oamenii să lucreze fără oprire, de parcă erau niște mașinării electrice! Ascunzătoarea era într-atât de îngustă, încât Janusky era nevoit să stea întins pe partea dreaptă, cu brațul băgat sub corp, astfel că simțea vibrațiile loviturilor de topor și de rangă în pereți, podele și tavan. Tresărea și se schimonosea la fiecare izbitură. După ce, în timpul Marelui Război, supraviețuise luni întregi în luptele de pe fluviul Somme, Janusky nu-și închipuise că avea să mai fie vreodată speriat în viața lui – urletul cumplit al obuzelor înainte să cadă în tranșee, imaginea oamenilor făcuți bucăți... Dar se înșelase. În clipa de față tremura din toate încheieturile, de parcă suferea de febră tifoidă. Janusky avea de mult probleme cardiace și se temea să nu facă vreun stop cardiac, urmând ca trupele Gestapo să-i găsească leșul. S-ar fi prăpădit de râs văzând că îl speriaseră de moarte, în adevăratul sens al cuvântului. Janusky nu avea de gând să le dea satisfacție.

După ce o aruncaseră pe portăreasă peste balustradă, Janusky hotărâse să se predea, căci nu mai putea să îndure chinul. Ar fi putut să evite toată grozăvia asta dacă nu s-ar fi dus la fereastră. Se gândi la nerozia gestului său, la dorința lui tâmpită de a arunca un ochi pe geam. Și nu era vorba doar de bătrână. Prea mulți oameni își dăduseră viața ca să-l protejeze. Janusky nu se considera demn de sacrificiul lor, și nu mai voia să-și mânjească mâinile cu sânge nevinovat. Ascultase apoi înmărmurit discuția dintre ofițerul german și Bernard, pe care-l recunoscu drept arhitectul lui Manet. De ce venise tocmai el aici? Oare aflaseră în sfârșit tâlcul proiectelor pentru Manet? Inițial, Janusky presupuse că arhitectul avea să îi direcționeze pe nemți spre ascunzătoare, însă Bernard le oferea piste false. Gestul arhitectului îi dădu forțe proaspete lui Janusky, care strânse din dinți și rămase nemișcat. Voia cu orice chip să trăiască. Soldații își continuară distrugerea într-un ritm nebunesc.

Brusc, peste tot vacarmul, auzi un strigăt ascuțit.

— Schlegal! Dobitocule! Ți-am spus să-mi lași arhitectul în pace!

64.

Herzog se plimbă prin apartament, zâmbind. Când se întoarse lângă Schlegal, care stătea în pragul ușii, își scoase chipiul și îl șterse de praf.

— Lasă-mă să ghicesc. Nici urmă de evreu, spuse el, fără să se uite la ofițerul Gestapo.

Herzog știa că Schlegal turba deja de furie că nu găsise pe nimeni, iar împunsăturile sale aveau darul să-l scoată și mai rău din pepeni, ceea ce și urmărea de fapt.

— Căutările nu s-au încheiat, rosti Schlegal sec.

Herzog izbucni în râs.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ați luat la puricat tot apartamentul. E limpede că nu-i aici. Pe cine anume căutați?

— Mendel Janusky.

Herzog se opri locului și își întoarse privirea către Schlegal.

— Colecționarul de artă? De unde dracu' știți că se ascunde aici?

— L-am văzut de vizavi.

Voss se apropie de ușă și îi salută pe cei doi ofițeri.

— Dom' colonel, ce să fac cu locatarii din hol?

Lucien știa deja răspunsul la întrebare. În decurs de o oră, Schlegal trecuse de la extaz la agonie, și, mai rău, la umilință. Soarta locatarilor era pecetluită.

— Mai există vreo intrare prin spate? Poate s-a furișat pe-acolo, își dădu Herzog cu părerea.

— E supravegheată. N-avea cum să iasă prin spate, răspunse Schlegal, iritat de întrebarea colonelului.

Schlegal se întoarse către Voss.

— Întreabă-i pentru ultima oară unde se ascunde Janusky. Voss încuviință și coborî scările în grabă.

Herzog dădu încet roată salonului, constatând stricăciunile. Fiecare centimetru pătrat era distrus.

Herzog clătină din cap.

— V-a scăpat.

Deodată, pe casa scărilor se auzi o rafală de focuri de mitralieră.

— Deci, nu știau unde se ascunde Janusky, rosti Schlegal, ridicând din umeri.

Un sergent cam rotofei, de vreo treizeci și cinci de ani, se apropie șovăielnic de Schlegal. Înțelegea ce se petrecea în încăpere și nu voia să fie luat la rost.

— Să trăiți, am răscolit tot, cu excepția picturilor de-acolo, de sus.

Herzog observă privirea furișă pe care Lucien o aruncă spre picturi.

Schlegal plecă de lângă Herzog și-și înălță privirea deasupra cornișei la picturile de mari dimensiuni care acopereau unul dintre pereți.

— Am și uitat de ele, cu toată vânzoleala asta, rosti Schlegal râzând.

Herzog se apropie agale de picturi și le examină cu atenție, înfățișau peisaje bucolice cu păstori și nimfe senzuale, care țineau în mâini lăute și urcioare, totul pictat cu multe nuanțe de verde și tonuri pastelate.

— Stai, strigă Herzog, pășind între Schlegal și sergent. Dobitoc ignorant ce ești, nu-ți dai seama cât de valoroase sunt picturile alea? Sunt lucrări de Giorgione Da Castelfranco, pictor venețian de secol șaisprezece. A fost ucenicul lui Bellini și maestrul lui Tițian.

— Cui dracu' îi pasă?

— Sunt foarte prețioase, tâmpitule! Sunt ca aurul pentru Reich. Nu poți să le distrugi. Reichul are nevoie de asemenea comori.

Schlegal se holbă la picturi.

— Nu văd ce mare scofală-i de capul lor.

— Ascultă, Schlegal, sunt la fel de prețioase ca diamantele! rosti Herzog entuziasmat. Nu te atinge de ele. În caz contrar, în două minute o să-i dai explicații ministrului Speer la telefon. A auzit de Giorgione, așa că va trebui să justifici distrugerea unor bunuri ce valorează milioane de mărci.

— Ce mai contează? Le dăm jos, și cu asta basta. Și nu vom avea nevoie de scări ca să ajungem la ele.

— Ce vrei să zici cu asta? rosti Herzog nedumerit.

— Uită-te pe fereastră.

Herzog se duse la fereastra deschisă cu vedere spre strada Saussaies. Pe trotuarul de vizavi se zărea un tun tractabil cu

țeava ațintită spre numărul 12. Doi soldați mânuiau tunul, iar unul din ei tocmai băga un proiectil în culată.

— Ai două minute să le dai jos, dacă n-ai renunțat încă la idee, adăugă Schlegal, cu un rânjet larg întipărit pe față. Sergent, spune-le soldaților să iasă imediat din clădire.

Sergentul și soldații săi executară ordinul cu bucurie.

— Ce naiba-ți închipui că faci? îl apostrofă Herzog. Ai de gând să distrugi toată clădirea pentru că nu l-ai găsit pe evreu?

Lucien se apropie și el de fereastră, dar când privi afară, simți un gol în stomac.

— Întocmai. N-am de gând să mai pierd vremea întorcând apartamentele cu susul în jos. Distrugem toată clădirea, rosti Schlegal cu glas scăzut. E în clădirea asta, și o să moară.

— Ți-ai pierdut complet mințile? O să ia foc toată clădirea, și incendiul se va răspândi în tot cartierul. Va fi iadul de pe lume!

— Mai ai un minut să dai jos neprețuitele tale picturi.

— Schlegal, nu fi idiot! Oprește nebunia asta. Din pricina șocului detunăturii, se vor sparge toate geamurile din sediul Gestapo.

Herzog se îndreptă spre o măsuța gri, placată cu marmură, aflată lângă perete, puse mâna pe receptor și formă un număr.

— Dom colonel, am permisiunea dumneavoastră să plec? întrebă Lucien.

— Deocamdată, am încheiat socoteala cu dumneata, dar în curând o să avem o mică discuție, monsieur Bernard.

Lucien știa prea bine ce presupunea acea „mică discuție”. Schlegal era țicnit de-a binelea; fusese umilit în fața subalternilor și avea de gând se răzbune pe oricine-i ieșea în cale.

— O secundă, domnule. Vi-l dau acum la telefon, rosti Herzog în receptor. Schlegal, te caută cineva la telefon.

— Spune-i ministrului Speer că-s ocupat.

— Te sfătuiesc insistent să vorbești cu șeful tău, Herr Lischka, dacă nu vrei să-ți faci bagajele pentru o lungă călătorie în Rusia, rosti Herzog, zâmbind cu toată fața.

Schlegal îi aruncă o privire nedumerită colonelului înainte să ia receptorul din mâna lui. Lischka începu să zbiere într-un asemenea hal, încât Schlegal fu nevoit să depărteze receptorul de ureche.

— Schlegal, te-ai smintit la cap? Ce naiba faci acolo? răcni Lischka. Stau la fereastră și văd tunul ațintit spre clădirea de vizavi de sediu. O să faci țăndări toate geamurile dacă tragi cu tâmpenia aia.

Schlegal aruncă o privire pe geam și-l zări pe Lischka bătând nervos cu palma în fereastră.

— Dar Janusky se află în clădire. Sunt absolut convins de asta.

— Atunci de ce nu vorbești cu Luftwaffe să arunce câteva bombe prin cartier, ca să fii sigur că n-a scăpat.

— Mi se pare o măsură cam exagerată, domnule.

— Și ce faci tu nu-i exagerat? În orice caz, voiam să-l prindem pe jidan în viață. Las-o baltă, Schlegal! Îți ordon să te retragi imediat.

— Dacă ăsta-i ordinul, mă supun. Vă mulțumesc.

Lischka trânti receptorul în furcă. Fără să mai zică nimic, Schlegal își puse chipiul pe cap și ieși pe ușă, lăsându-i pe Herzog și pe Lucien singuri în apartament.

— În curând o să-i înghețe boașele la Stalingrad, spuse Herzog, rânjind satisfăcut.

Colonelul privi din nou la picturi.

— Ce descoperire nemaipomenită! Giorgione da Castelfranco. Știai că anumiți cercetători consideră că unele dintre picturile lui sunt de fapt opera ucenicului său, Tițian? Deci, am putea avea de-a face cu lucrări de Tițian. Îți închipui?

Herzog aprinse o țigară și dădu roată salonului.

— E trist să vezi așa picturi frumoase în mijlocul dezastrului ăstuia. S-ar putea să revin în decursul săptămânii ca să le recuperez, rosti Herzog zâmbind și făcându-i cu ochiul.

Lucien își înălță privirea la picturi, iar Herzog îl prinse de umăr și îi șopti în ureche.

— Mai bine aștepți până la noapte să-l scoți de-acolo. Iar tu, prietene, trebuie să te faci nevăzut până mâine-seară.

65.

— Poți să ieși, Mendel. Manet, care stătuse până atunci în mijlocul apartamentului, merse la canapeaua acoperită de moloz și se așeză. M-ai auzit, Mendel? Poți să ieși.

Industriașul auzi zvon de mișcare. Urmă un zgomot de zăvor tras, apoi partea de jos a uneia dintre picturile de pe perete se ridică încet, dezvăluindu-l pe Mendel, care împingea trapa. Pictura așezată pe stucatura de ipsos era prinsă sus în balamale pe toată lungimea ei. Întreg panoul se deschise asemenea capacului unei cutii de pâine. Janusky stătuse lungit pe o parte în cavitatea adâncă de numai patruzeci de centimetri, scobită în zidul de cărămidă din spatele picturii.

— Te descurci, Mendel?

— Da, doar că sunt foarte înțepenit. Ai răbdare puțin.

Cu mișcări greoaie, Janusky se târî pe cornișa lată ce traversa peretele dedesubtul picturii. Își făcu vânt peste margine, dibuind cu piciorul după capitelul pilastrului. Odată ce-l găsi, își întinse celălalt picior către baza lui, dar alunecă și, pierzându-și priza pe cornișă, se prăbuși la podea. De cum ieși cu totul din văgăună, pictura reveni la loc în perete.

Manet merse într-un suflet la Janusky, îl ajută să se ridice și îl conduse cu mare dificultate spre canapea. Janusky respira greu și era lac de sudoare.

— Ce zi, bătrâne! spuse Manet, bătându-l prietenește pe genunchi.

— N-ai ceva de băut, Auguste?

— Ba bine că nu. Mi-am închipuit că o să-ți fie sete și foame, așa că am adus o sticlă de vin și un codru de pâine.

Janusky scoase dopul și goli sticla pe nerăsuflate, apoi mușcă din pâine cu ferocitatea unui animal de pradă.

— Te rog să-mi ierți apucăturile.

Manet râse și îl bătu pe umăr.

— Azi au murit oameni nevinovați din pricina mea, Auguste. Am auzit totul. Nu mai putem continua așa. După ce termin vinul, trec strada și mă predau. Trebuia să fi făcut asta de luni de zile, spuse Janusky cu emoție în glas.

— Dimpotrivă, sacrificiul lor *te obligă* să scapi cu viață. În caz contrar, toate strădaniile noastre au fost în zadar.

— Dar sunt responsabil pentru moartea lor, Auguste.

— Ce-a fost a fost, Mendel. Războiul ăsta răpește vieți clipă de clipă, și lucrurile vor continua așa până vom învinge.

— Încă mai crezi că putem câștiga? Îți admir credința. Eu m-am dezis de ea cu luni în urmă.

— În după-amiaza asta, binele a triumfat, nu-i așa?

— Dragul meu, ăsta a fost un miracol.

— La care se adaugă o ascunzătoare ingenios gândită, spuse Manet, cu privirea la pictură.

— Mai bună chiar decât cea de pe strada Bassano. Spune-mi, arhitectul tău știe semnificația cuvântului „mensch”?

— Da, i-am explicat mai demult.

— Transmite-i, te rog, din partea mea că e un adevărat *mensch.*

— N-o să mai am ocazia. Urmează să părăsească orașul. Dar cred că știe deja.

— Acum, încotro, bunul meu prieten? A proiectat cumva arhitectul tău vreo altă ascunzătoare?

— După ce s-a petrecut azi, e mult prea primejdios. La noapte pleci în Spania. E extrem de riscant, dar cred că vom reuși.

— După ce-am trăit azi, mi se pare o joacă de copii.

— Trebuie să ne mișcăm. Clădirea s-ar putea să fie urmărită de peste drum. Se întâmplă cumva să știi Tatăl nostru?

— Nu, Auguste, au uitat să mă învețe rugăciunea asta la sinagogă. Ai de gând să mă convertești la creștinism?

Manet se duse la intrare și luă un pachet voluminos, înfășurat în hârtie cafenie, pe care i-l înmână lui Janusky.

— Ai ghicit. Te rog să te îmbraci cu astea, spuse Manet.

— Ce veșmânt elegant! spuse Janusky, ridicând sutana. Tot e bine că nu mi-ai dat straie de călugăriță.

Lângă sutană, Mendel găsi o pereche de pantofi, șosete, pantaloni, o cămașă albă și un guler preoțesc.

— Pentru o vreme, vei fi preot. La noapte pornești într-un pelerinaj spre Lourdes, care, după cum bine știi, e aproape de granița cu Spania.

— Fac un popas acolo ca să mă rog pentru un miracol?

— Ai avut deja parte de un miracol astăzi. Nu-ți forța norocul.

Janusky își dădu jos hainele și îmbrăcă noile veșminte, punându-și inclusiv pălăria. Apoi, spre amuzamentul lui Manet, execută câteva piruete, ca la prezentările de modă.

— Ce părere ai? Nu mai arăt a evreu, nu?

— Ba da. Nu putem face nimic în privința nasului, așa că trage-ți pălăria cât mai jos. Și agață mătăniile astea de brâu. Dar, mai întâi de toate, repetă după mine: „Tatăl nostru, care ești în ceruri…”

— *Barukh atah adonai, eloheinu...*

— Oprește-te!

66.

— Nu mai vine.

— O să vină.

— Suntem în locul potrivit? Sper că n-ai încurcat destinația. La cât trebuia să fim aici?

— Suntem în locul potrivit la ora potrivită. Mesajul lui a fost foarte clar. Te rog, nu-ți mai face griji, răspunse Lucien vesel, încercând să-și ascundă neliniștea.

— Imposibil, spuse Bette, aruncând o privire către bancheta din spate a Citroënului, unde Emile și Carole dormeau lângă Pierre, care era treaz și foarte calm și îi zâmbi lui Bette.

— O să avem suficient timp să ne facem griji. Ne așteaptă patru ore de drum până la granița cu Elveția. Orice se poate întâmpla în acel timp, spuse Lucien, cu privirea pierdută în noaptea friguroasă de decembrie.

— Da' chiar că m-ai liniștit, iubitule.

— Ăsta-i adevărul. Și m-ai rugat să fiu întotdeauna sincer cu tine.

— Poți să ai încredere în el? La urma urmei, e neamț.

Întrebarea ei îi aduse zâmbetul pe buze. Era de-abia zece fără un sfert, și era convins că Herzog urma să sosească în curând. Lucien primise la birou un plic cu instrucțiuni potrivit cărora trebuiau să se deplaseze cu mașina în Saint-Dizier, un orășel la vest de Paris. Din centrul orașului trebuia s-o ia pe drumul de țară ce ducea înspre sud-est și să-l aștepte acolo în spatele unui hambar de piatră dărăpănat. Deși erau gata de plecare, cu toate bagajele făcute, fuseseră nevoiți să aștepte până după asfințit ca să părăsească orașul. Orele de așteptare din apartamentul lui Bette fuseseră insuportabile. Se temuseră că Schlegal și oamenii săi aveau să dea buzna dintr-o clipă în alta în apartament. Mica discuție cu Schlegal nu fusese încă programată, dar Lucien era convins că ofițerul Gestapo nu uitase de ea. El și Pierre stătuseră de pază la ferestre, pândind sosirea poliției secrete. În caz că veneau, Pierre și cei doi copii urmau să intre în ascunzătoarea de sub pervaz, de unde avea să-i recupereze Manet ulterior. Lucien și Bette vorbiseră cu

Manet, asupra căruia nu plana încă nicio suspiciune, să-i ia pe copii în îngrijirea lui și să-i scoată din Franța. Pierre nu voia să stea ascuns, dar Lucien își pierduse cumpătul și se răstise pentru prima oară la băiat, obligându-l să-i dea ascultare. Orele se scurgeau lent și, din fericire, nu se întâmplase nimic.

— A studiat la școala Bauhaus.

— Și de asta ai încredere în el? Fiindcă-i arhitect?

— Un arhitect modernist.

— Ai un simț tare ciudat al încrederii, iubitule. Nu uita că-i neamț, și în nemți nu te poți încrede niciodată. Ascultă la mine.

— Am reținut, draga mea.

Lucien deschise puțin geamul, lăsând să pătrundă aerul rece al nopții. Era o noapte frumoasă și senină, iar adierea ușoară îl revigora pe arhitect, uscând stropii de sudoare ce-i scăldau chipul. Își trecu mâinile prin păr și se frecă la ochi, încercând să alunge somnul. Liniștea satului îi amintea de tăcerea mormântală ce se așternea asupra Parisului după ora interdicției, când puteai să auzi musca de la o sută de metri depărtare. Acum se auzea doar șoapta vântului ce foșnea printre ramurile copacilor din apropierea mașinii. Deodată, un trosnet de crengi venind de undeva din stânga sparse tăcerea nopții. Inima începu să-i bată cu putere. Lucien continuă să privească fix înainte, strângând puternic volanul în mâini. Brusc, tresări la auzul unui ciocănit în mașină. Își întoarse privirea spre stânga și dădu nas în nas cu Herzog, care zâmbea vesel. Colonelul îi făcu semn să iasă din mașină. Spre uimirea arhitectului, Herzog era îmbrăcat în civil. Ținuta colonelului îl nedumeri.

— Știi ce ai de făcut? rosti Herzog cu nonșalanță, de parcă tocmai îl rugase să-i ducă hainele la spălat.

— Ne îndreptăm la vest de Belfort, exact în punctul indicat de tine, apoi ne dăm jos din mașină și trecem granița.

— *Trebuie* să fie exact în punctul ăla. În seara asta nu vor fi gardieni nici de o parte, nici de cealaltă, spuse Herzog. Să nu care cumva să vă rătăciți. Herzog îi puse mâna pe umăr. V-am adus câteva lucruri pentru drum, rosti Herzog, scoțând două hârtii împăturite din buzunarul de la pantaloni. Un document oficial emis de divizia de armament, cu permisiune de liberă trecere pe toată durata zilei. N-o să întâmpinați nicio problemă pe drum.

— Oare poliția franceză nu va intra la bănuieli dacă avem copii în mașină?

— Arată-le asta. E o adresă redactată de mine, în care scrie că te muți cu tot cu familie în Montbéliard, ca să proiectezi o fabrică.

— Te-ai gândit la toate.

— Nu neapărat. Iată și planul de rezervă, în caz de urgență, spuse Herzog, scoțând un pistol Luger din celălalt buzunar. S-ar putea să-ți fie de folos, dacă apare ceva neașteptat.

— Îți... îți mulțumesc, spuse Lucien, strângând neliniștit pistolul în mână.

— Sper că te-au învățat în armată să tragi cu pistolul. Știu că voi, francezii, nu vă pricepeți la război, fiindcă preferați să pierdeți vremea fumând, bând și îndrugând prostii, zâmbi Herzog.

— Da. Tragi de chestia asta, spuse Lucien, arătând spre trăgaci.

— Excelent. Iar glonțul iese pe dincolo. Musai să ții minte.

— Mai avem un loc în mașină. Sigur nu vrei să vii și tu cu noi, Dieter? Văd că ești îmbrăcat pentru ocazia asta.

— Sunt, totuși, soldat german și am jurat să-mi apăr patria, așa că-mi văd în continuare de fabricile și fortificațiile mele. Unde mai pui că încă nu mi-am completat colecția de artă. Cine știe, poate o să reconstruiesc clădirea aia pe care afurisiții din Rezistență au aruncat-o în aer.

Lucien se întoarse și-și aținti privirea spre un pâlc de copaci.

— Sper să ne revedem, când se va sfârși toată nebunia asta, spuse Lucien.

— Sunt sigur că ne vom revedea, spuse Herzog.

— Nu credeam că-i voi spune asta unui asupritor german, dar o să-mi fie dor de tine. Ciudată echipă am mai făcut împreună!

— Așa-i, prietene, încuviință Herzog. A sosit clipa să pleci. Te așteaptă o noapte lungă.

— Rămas-bun! spuse Lucien, cu mâna întinsă.

Herzog i-o strânse cu putere.

— Mult noroc, Lucien!

Lucien se întoarse și intră în mașină. Înainte să plece, îi făcu pentru ultima oară germanului cu mâna. Bette privi drept înainte, fără să spună nimic. Lucien porni mașina și demară.

Herzog aprinse o țigară și urmări cum luminile roșietice se făcură tot mai mici, doar două scântei la un moment dat, până ce se pierdură dincolo de linia orizontului. Trase cu poftă din țigară și-și înălță privirea în văzduhul rece al nopții, uitându-se la puzderia de stele presărate pe bolta cerească. Priveliștea îi merse drept la inimă, cu toate că nu cunoștea constelațiile. În Paris nu observase niciodată cerul înstelat, care la țară îți tăia răsuflarea. Fără îndoială, era o priveliște copleșitoare. Continuă să fumeze și să admire bolta cerească, fermecat de infinitatea de stele și de combinații dintre ele. Într-un târziu, aruncă chiștocul și îl strivi sub cizmă, apoi își întoarse ochii spre șosea.

După circa un minut, la orizont se iviră două faruri. Herzog aruncă o ultimă privire spre stele, apoi se îndreptă calm spre pădure, unde își parcase mașina. Deschise portiera din dreapta și scoase un sac de pânză verde și o mitralieră, apoi se ascunse în spatele tufelor de la marginea drumului și așteptă apropierea mașinii. Când mașina ajunse pe la vreo cincizeci de metri depărtare, Herzog ieși din spatele tufelor și deschise focul. Gloanțele pătrunseră prin parbriz și prin geamurile laterale, iar mașina viră la dreapta și ieși în câmp. Herzog păși spre mașina oficială gri cu verde, care se opri brusc, nu foarte departe de el. Un soldat zăcea nemișcat peste volan, iar doi ofițeri își dădeau brânci pe bancheta din spate. Herzog așeză mitraliera pe marginea drumului, apoi cotrobăi relaxat în sacul de pânză atârnat de umăr și scoase o grenadă de mână. Mai făcu câțiva pași spre mașină și azvârli grenada, folosindu-se de mânerul ei lung de lemn. Grenada se rostogoli sub mașină și explodă, proiectând-o la un metru deasupra solului și învăluind-o în flăcări. Herzog urmări dansul flăcărilor preț de câteva clipe, apoi se întoarse la mașină și o scoase din ascunzătoare. În drum spre Paris, zâmbi în sinea lui. Știa că Schlegal n-ar fi nesocotit niciodată un pont anonim.

•

În timp ce-și croia drum prin noapte, Lucien își dădu seama că teama îl părăsise complet. Aveau să răzbească. Nu avea nicio îndoială în privința asta. Fixând cu privirea lumina farurilor care despicau șoseaua pustie, Lucien își imagină reacția tatălui său cu privire la peripețiile sale din ultimele șase luni și zâmbi. Fiul lui era un neghiob. Pentru niște jidani amărâți! Nebunie curată! „Ce ți-am spus eu ție, băiete?” Profesorul Bernard ar fi oftat și ar

fi zis: „Greșelile copiilor sunt greșelile părinților”. Dar Lucien era convins că nu greșise cu nimic. Nu se crezuse suficient de mărinimos încât să-i ajute pe alții. Dar, spre uimirea lui, se dovedise un om bun, și era mândru de asta. Pe deasupra, dovedise că tatăl lui se înșelase.

Era uimit că norocul dăduse peste el în aceste vremuri tulburi. Se spune că războaiele nu aduc nimic bun, dar lucrurile nu stăteau chiar așa. Întâlnirea cu Bette, prietenia cu Herzog și, mai presus de toate, apariția în viața sa a lui Pierre. Drumurile lor nu s-ar fi întâlnit niciodată dacă nu ar fi fost războiul.

— Crezi c-o să fie bine? șopti Bette cu teamă în glas.

Nu scosese o vorbă de când porniseră la drum.

— Totul va fi bine.

Bette se întinse și îl sărută pe obraz, apoi își puse capul pe umărul lui. Lucien știa că Bette avea încredere în el, iar această încredere desăvârșită îi dădea un sentiment foarte liniștitor. Dădu drumul mai tare la căldură și apăsă ușor cu piciorul pe pedala de accelerație, pentru ca demarajul să nu-i trezească pe cei din mașină. Citroënul, cu motorul lui care torcea silențios, le oferea protecție în timp ce gonea prin noaptea rece.

Totul fusese o iluzie, Lucien nu se îndoia de asta. Clădirile, grinzile, fundațiile, liniile elegante. În tot acest timp, venerase niște fațade de beton și sticlă.

Își dădea seama, după cum respira, că Bette adormise. Se întoarse și se uită la cei trei copii care dormeau pe bancheta din spate, băgați unul într-altul, înveliți cu o pătură de lână albastră. Mișa era un ghem de blană ce ședea între faldurile păturii. Un zâmbet îi răsări pe buze, privindu-și familia. Familia lui.

MULȚUMIRI

Un autor de succes mi-a dat cândva un sfat foarte bun. Mi-a spus că unul dintre cele mai importante lucruri atunci când scrii ficțiune este să găsești pe cineva care să creadă cu tărie în romanul tău. A avut dreptate. Iar eu am fost suficient de norocos să găsesc două astfel de persoane. Prima a fost agentul meu literar, Susan Ginsburg, de la Writers House. Experiența și îndrumarea ei m-au ajutat enorm. Mi-a dat încredere și m-a încurajat într-o perioadă foarte întunecată din viața mea. Îmi voi aminti întotdeauna că a fost alături de mine. Cea de-a doua persoană a fost Shana Drehs, director editorial la Sourcebooks Landmark, care a crezut într-un arhitect aflat la primul lui roman. Entuziasmul ei în legătură cu cartea mi-a dat încredere, iar aptitudinile ei de redactor au făcut ca romanul meu să fie mai incisiv și mai bun.

Le mulțumesc amândurora pentru că au crezut în munca mea.

Charles Belfoure

Westminster, Maryland

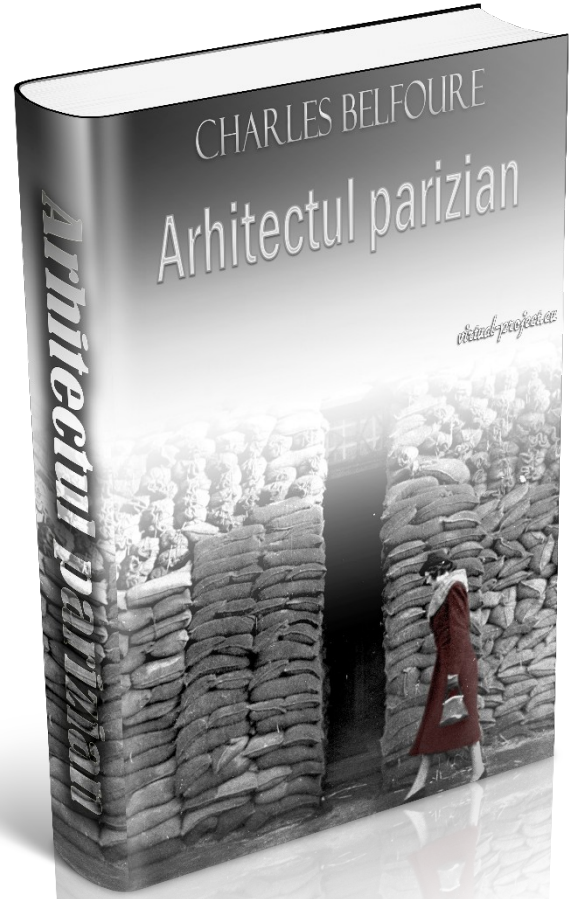

virtual-project.eu